

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ORTAÖĞRETİM SOSYAL ALANLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TARİH ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

ORTAÖĞRETİM TARİH DERSİNDE BİREYSEL YA DA GRUP
OLARAK YAPILAN ŞEHİR TARİHÇİLİĞİ PROJE ÇALIŞMALARININ
ÖĞRENCİLERİN BAŞARI VE TUTUMUNA ETKİSİ:
ANKARA ÖRNEĞİ

DOKTORA TEZİ

Serap ESİNER

Ankara
Eylül, 2010

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ORTAÖĞRETİM SOSYAL ALANLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TARİH ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

ORTAÖĞRETİM TARİH DERSİNDE BİREYSEL YA DA GRUP
OLARAK YAPILAN ŞEHİR TARİHÇİLİĞİ PROJE ÇALIŞMALARININ
ÖĞRENCİLERİN BAŞARI VE TUTUMUNA ETKİSİ:
ANKARA ÖRNEĞİ

DOKTORA TEZİ

Serap ESİNER

Danışman: Prof. Dr. Necdet HAYTA

Ankara
Eylül, 2010

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Serap ESİNER'in “Ortaöğretim Tarih Dersinde Bireysel Ya Da Grup Olarak Yapılan Şehir Tarihçiliği Proje Çalışmalarının Öğrencilerin Başarı Ve Tutumuna Etkisi: Ankara Örneği” başlıklı tezi/....../2010 tarihinde jürimiz tarafından Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Ana Bilim Dalı, Tarih Öğretmenliği Bilim Dalı'nda Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir.

Adı Soyadı

İmza

Başkan:.....

Üye (Tez Danışmanı):.....

Üye:.....

Üye:.....

Üye:.....

ÖNSÖZ

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Ana Bilim Dalı, Tarih Öğretmenliği Bilim Dalı'nda Doktora Tezi olarak hazırlanan bu çalışma beş bölümden oluşmaktadır.

Araştırmanın birinci bölümünde, problem durumu, araştırmanın amacı, önemi, sınırlılıklar, tanımlar; ikinci bölümünde, okul ve öğrenme, tarih öğretimi, tarih öğretiminde başarıyı etkileyen faktörler, öğretim sürecinde tutumun yeri, şehir ve şehirleşme, dünyada ve Türkiye'de şehircilik çalışmaları, tarih dersini şehir tarihinden yararlanarak öğrenme, proje ve özellikleri, projeye dayalı öğrenme yöntemi, tarih dersini Ankara şehir tarihi konusunda projeler yaparak işleme gibi konuları içeren kavramsal çerçeve; üçüncü bölümde, yöntem; dördüncü bölümde, bulgular ve yorum; beşinci bölümde ise, sonuç ve öneriler yer almaktadır.

Bir yandan tezimin geniş kapsamı ve kaynakların dağınıklığı, bir yandan da ortaöğretimde yaptığım öğretmenlik mesleğinin gereklerini yerine getirebilmek için gösterdiğim titizlik tezimin yazım süresinin uzamasına sebep olsa da, tezimi tamamlayabilmekten dolayı mutluyum. Dileğim bu alandaki çalışmalara bir nebze de olsa katkı sağlayabilmektir.

Tez çalışmam boyunca yardım, katkı ve önerilerini esirgemeyen değerli danışmanım Prof. Dr. Necdet HAYTA'ya; araştırmamda tecrübeleriyle beni aydınlatan Doç. Dr. Bahri ATA'ya; doktora ders döneminde derslerini aldığım bütün değerli hocalarıma çok teşekkür ediyorum.

Tezimin istatistiksel açıdan değerlendirilmesinde yol gösteren Yrd. Doç. Dr. Sinan SARAÇLI'ya; burada isimlerine yer veremediğim ama akademik ve moral desteğini esirgemeyen herkese teşekkür ediyorum. Beni bugünlere getiren değerli aileme, doktora çalışması yaparken daima yanımda olan anneme ve ablama ise sabırları için ayrıca teşekkür ediyorum.

Serap ESİNER

ÖZET

ORTAÖĞRETİM TARİH DERSİNDE BİREYSEL YA DA GRUP OLARAK YAPILAN ŞEHİR TARİHÇİLİĞİ PROJE ÇALIŞMALARININ ÖĞRENCİLERİN BAŞARI VE TUTUMUNA ETKİSİ: ANKARA ÖRNEĞİ

ESİNER, Serap

Doktora, Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Ana Bilim Dalı,

Tarih Öğretmenliği Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Necdet HAYTA

Eylül-2010, 226 sayfa

Bu araştırmanın amacı, Ortaöğretim'in iki farklı okul türünde Anadolu Meslek Lisesi ve Anadolu Lisesi'nde okuyan, Ankara şehir tarihi ile ilgili bir projede bireysel ya da grup olarak çalışan ve çalışmayan öğrencilerin tarih dersine olan başarısını ve tutumunu incelemektir. Bu çalışmada, Anadolu Meslek Lisesi ve Anadolu Lisesi öğrencilerinin ve Ankara'da çalışan tarih dersi öğretmenlerinin tarih dersinde sınıf dışı öğretim tekniklerine verdikleri öncelik sıralaması da belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmada, ortaöğretim öğrencileriyle tarih dersi aracılığıyla, Ankara şehir tarihi, şehrin sembolü olan anıtsal yapıları, şehre özgü çeşitli konuları araştıran ve inceleyen proje çalışmaları yapılmıştır. Bu çalışmada, deneysel desen kullanılmıştır.

Araştırma, araştırmacının öğretmen olarak görev yaptığı okullar olan Çankaya İMKB Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi'nde ve Dikmen Ayhan Sümer Anadolu Lisesi'nde gerçekleştirilmiştir. 2007-2008 eğitim öğretim yılında Anadolu Meslek Lisesi'ndeki öğrenciler (N= 119); 2008-2009 eğitim öğretim yılında ve 2009-2010 eğitim öğretim yılında Anadolu Lisesi'ndeki öğrenciler (N= 124) ve yine 2009-2010 eğitim öğretim yılında Ankara'da görev yapan Tarih öğretmenleri (N= 42) çalışma grubunu oluşturmuştur.

Anadolu Meslek Lisesi'nde ve Anadolu Lisesi'nde araştırmaya katılan öğrencilere (N=243), 40 soruluk çoktan seçmeli ön test, son test başarı testi, 20 tutum cümlesinden oluşan ön test, son test tutum ölçeği, sınıf dışı öğretim teknikleri anketi uygulanmıştır. Ankara şehir tarihi projesi çalışan öğrenciler (N=55), proje çalışması sonrasında öz değerlendirme formu doldurmuşlardır. Ayrıca bu öğrencilerin Ankara şehir tarihi projesi çalışması yapmalarının kişisel gelişimlerine etkisi hakkında görüşleri yazılı olarak alınmıştır. Ankara'da görev yapan tarih öğretmenlerinden ulaşılabilen kadarına (N=42), derslerinde sınıf dışı öğretim tekniklerinin hangisini öncelikle kullandıklarını belirleyebilmek için, sınıf dışı öğretim teknikleri anketi kullanılmıştır.

Araştırmada elde edilen veriler istatistiksel işlemlerden aritmetik ortalama ($\bar{x}$), standart sapma (s), frekans (f), yüzde (%), tek yönlü varyans analizi, t testi kullanılarak analiz edilmiştir. Öğrenci ve öğretmenlere uygulanan anket sonuçlarından elde edilen veriler için betimleyici istatistikler, ilgili tablolarda verilmiştir. SPSS 17.0 programı ile istatistiki işlemler yapılmıştır. .05 manidarlık düzeyinde, elde edilen verilerin anlamlı olup olmadıklarına bakılmıştır.

Bulgular, başarı ön testi ve son testi okul türüne, cinsiyete, proje uygulama durumuna ve sınıf değişkenine göre incelendiğinde, okul türüne göre, Anadolu Lisesi'nde okuyan öğrencilerin ön test ve son test başarı puan ortalamalarının, Anadolu Meslek

Lisesi'nde okuyan öğrencilerden daha yüksek olduğu; kız ve erkek öğrenciler açısından incelendiğinde, ön test ve son test başarı puanlarının cinsiyete göre farklılık göstermediği ancak kız öğrencilerin ön test ve son test puan ortalamalarının erkek öğrencilerden daha yüksek olduğu; proje uygulayan ve uygulamayan öğrencilerin ön test başarı puanları arasında farklılık olduğu; son test başarı puanları arasında farklılık olmadığı ve proje uygulamayan öğrencilerin ön test ve son test puan ortalamalarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Sınıf değişkenine göre başarı testinin değerlendirilmesinde ise, ön test başarı testi puanları sınıflara göre farklılık göstermiştir. Araştırmada, proje uygulayan öğrencilerin proje konularından aldıkları ön test puan ortalamaları ile son test puan ortalamaları arasında anlamlı fark ortaya çıkmıştır. Proje çalışan öğrencilerin son test başarı puan ortalamaları, ön test puan ortalamalarından daha yüksektir.

Araştırmada öğrencilerin tarih dersine yönelik tutumunu belirleyebilmek için, ön test ve son test olarak okul türüne, cinsiyete, proje uygulama durumuna ve sınıf değişkenine göre bir tutum ölçeği uygulanmıştır. Okul türüne göre değerlendirildiğinde, Anadolu Meslek Lisesi'nde okuyan öğrencilerin daha yüksek ön test tutum puanları olduğu görülmüştür. Son test puan ortalamalarının okul türüne göre farklılık göstermediği, son test puan ortalamaları bakımından Anadolu Meslek Lisesi öğrencilerinin daha yüksek tutum puan ortalamasına sahip olduğu belirlenmiştir. Erkek öğrencilerin ön test tutum puan ortalaması kız öğrencilerinkinden daha yüksek çıkmıştır. Son test tutum puanları ise, cinsiyete göre farklılık göstermemiş ancak erkek öğrencilerin daha yüksek son test puan ortalamalarına sahip oldukları sonucu ortaya çıkmıştır. Proje uygulamayan öğrencilerin daha yüksek ön test tutum puan ortalamalarına sahip olduğu; son test tutum puan ortalamalarının proje uygulama durumuna göre farklılık göstermediği, puan ortalamaları bakımından incelendiğinde ise proje uygulamayanların daha yüksek son test puan ortalamasına sahip olduğu görülmüştür. Sınıf değişkenine göre öğrenci tutumlarıyla ilgili sonuçların değerlendirilmesinde sınıflar arasında ön test ve son test öğrenci tutum puanları arasında farklılık görülmemiştir. Ayrıca tarih dersi tutum ölçeğinin ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı ancak puan ortalamaları bakımından son test puan ortalamalarının, ön test puan ortalamasından daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Proje çalışan öğrenciler proje çalışmasından sonra öz değerlendirme formunu doldurarak, proje süreçlerini değerlendirmişlerdir. Hem bireysel ve hem de grup projesi çalışan öğrenciler, yaptıkları çalışmaları oldukça yüksek oranlarda olumlu olarak değerlendirmişlerdir.

Öğrencilere sınıf dışı öğretim tekniklerinden proje, ödev, sergi, görüşme ve gezi sorulmuş ve öğrenci öncelik sıralamaları okul türü, cinsiyet, proje çalışma durumuna göre incelenmiştir. Araştırmada, ankete katılan tarih öğretmenlerinin, sınıf dışı öğretim tekniklerinden sırasıyla ödevi, projeyi ve geziyi daha fazla tercih ettikleri ortaya çıkmıştır. Araştırmadaki bazı tarih öğretmenlerinin sınıf dışı öğretim tekniklerinden proje, sergi, görüşme, hatta geziye derslerinde isteseler bile çeşitli nedenlerden hiç yer veremedikleri sonucu çıkmıştır.

Bu bulgular ışığında ortaöğretimde şehir tarihi öğretimine ve yapılabilecek başka bilimsel araştırmalara dair öneriler sunulmuştur. Bu araştırma, tarih öğretimi ile öğrencilere Ankara şehir tarihini anlatmanın mümkün olduğunu göstermeye çalışmıştır.

Anahtar Kelimeler: Şehir tarihi, Ankara şehir tarihi, tarih öğretimi, proje çalışması, başarı, tutum, sınıf dışı öğretim teknikleri.

ABSTRACT

EFFECT OF URBAN HISTORIOGRAPHY PROJECT STUDIES, CARRIED OUT INDIVIDUALLY OR IN GROUPS ON HISTORY LESSONS OF THE SECONDARY EDUCATION, ON SUCCESS AND ATTITUDE OF STUDENTS: ANKARA SAMPLE

ESİNER, Serap

Doctorate (ph. d.), Secondary Education Social Fields Education Department,
History Teaching Field

Thesis Advisor: Prof. Dr. Necdet HAYTA

September-2010, 226 pages

The objective of this study is to examine success and attitude of students, working and not working individually or in groups in a project related to urban history of Ankara, receiving education in two different kinds of schools, which are Anatolian Vocational High School and Anatolian High School. Within the scope of this research, effort has been made to determine the priority order, attached to teaching techniques, used out of the classroom, by students of Anatolian Vocational High School and Anatolian High School, and history lesson teachers, working in Ankara. In the research, with students of secondary education, through history lesson, project studies have been conducted on Ankara city history, monumental structures, which are the symbol of the city, and various subjects related to the city. In this research, an experimental design has been used.

The research has been conducted in Çankaya İMKB Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi and Dikmen Ayhan Sümer Anadolu Lisesi, where the researcher officiates as a teacher. The study group comprised of students, receiving education in Anatolian Vocational High School in 2007-2008 education term (N= 119); students in Anatolian High School in 2008-2009 education term and 2009-2010 education term (N= 124) and history teachers, officiating in Ankara in 2009-2010 education term (N= 42).

Students, participating in the research in Anatolian Vocational High School and Anatolian High School (N=243) have been applied a preliminary multiple choice test of 40 questions, a final test success test, a preliminary test, comprising of 20 attitude sentences, a final test attitude scale, a survey of teaching techniques, applied out of the classroom. Students, studying in Ankara city history project (N=55), filled in self-evaluation form subsequent to the project study. Furthermore opinions of the said students on effect of conducting a urban history project of Ankara on their individual development, were received in writing. On a specific number of history teachers, officiating in Ankara (N=42), a survey of teaching techniques, used out of the classroom for the purpose of determination of the one, used primarily in their courses, has been applied.

The data, obtained in the research, have been analyzed through use of arithmetic mean ($\bar{x}$), standard deviation (s), frequency (f), percentage (%), single direction variance analysis, t test among statistical processes. Descriptive statistics for the data, obtained from the survey results, applied on students and teachers, have been given in the relevant tables. Statistical processes have been conducted with regard to SPSS 17.0 programme. At a significance level of .05, it has been examined whether the obtained data were significant or not.

When the findings are examined according to preliminary success test and final test school type, gender, project implementation status, and classroom variance, It has been

found out that according to school type, preliminary test and final test success point averages of students, receiving education in Anatolian High School, are higher than those of students, receiving education in Anatolian Vocational High School; whereas when examined in terms of girls and boys, preliminary test and final test success points do not vary according to gender; however preliminary test and final test point averages of girls are higher than boys; there are differences between preliminary test success points of students, applying and not applying the project; there is not a difference between the final test success points, and preliminary test and final test point averages of students, not applying the project, are higher. Whereas in evaluation of the success test according to classroom variance, preliminary test success test points have differed according to classes. In the research a significant difference has been found out between the preliminary test point averages and final test point averages, obtained from the project subject matters. Final test success point averages of students, working in the project, are higher than preliminary test point averages.

In the research in order to determine attitudes of students as to the history class, an attitude scale has been applied according to school type, gender, project implementation status, and class variance as preliminary and final test. When evaluated according to school type, it is evident that students, receiving education in Anatolian Vocational High School, have obtained higher preliminary test attitude points. It has been determined that final point averages have not differentiated according to school type, Anatolian Vocational High School students have obtained a higher point average in terms of final test point averages. It has been found out that preliminary test attitude point average of boys is higher than that of girls. Whereas the final test attitude points have not differentiated according to gender; however it has been determined that boys have obtained a higher final test point average. It is evident that students, not implementing project, have obtained a higher preliminary test attitude point averages; their final test attitude point averages have not differentiated according to project implementation status; whereas when examined in terms of point averages, it is evident that those, not implementing projects, have obtained a higher final test point average. In evaluation of results related to student attitudes according to classroom variance, no difference has been obtained between preliminary test and final test student attitude points. Furthermore it has been understood that there is not a significant difference between preliminary test and final test points of attitude scale of history class; however that in terms of point averages, final test point averages are higher than that of preliminary test point average. Students, working in the project, filled in a self-evaluation form subsequent to the project study; and have evaluated project processes. Students, having worked both individually and in groups, have evaluated the studies, they have created, as positive to a higher extent.

Project, homework, exhibition, discussion, and touring, which are the teaching techniques out of the classroom, have been asked to students, and student priority rankings have been examined according to school type, project study type. In the research, it has been found out that history teachers, participating in the survey, prefer homework, project and touring, which are among teaching techniques out of the classroom, to a high extent, given in order. The result has been found that some history teachers in the research, do not give place to project, exhibition, discussion, even touring, which are among teaching techniques out of the classroom, even if they wanted. In the light of these findings, suggestions have been put forward with regard to city history teaching in the secondary education and other scientific researches, which can be conducted. This research has tried to indicate that through history teaching, it is possible to tell Ankara urban history.

Key words: Urban history, Ankara urban history, history teaching, project study, success, attitude, teaching techniques, used out of the classroom.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No:

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI.....	iii
ÖNSÖZ	iv
ÖZET	v
ABSTRACT.....	vii
İÇİNDEKİLER	ix
TABLolar LİSTESİ	xiv
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xix

BÖLÜM I

GİRİŞ.....	1
1.1. PROBLEM DURUMU	1
1.2. PROBLEM CÜMLESİ.....	2
1.3. ALT PROBLEMLER.....	3
1.4. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	5
1.5. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	6
1.6. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI	7
1.7. TANIMLAR	8

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	10
2.1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	10
2.1.1. Okul ve Öğrenme	10
2.1.2. Tarih Öğretimi	12
2.1.2.1. Tarih Öğretiminde Başarıyı Etkileyen Faktörler.....	13
2.1.2.2. Öğretim Sürecinde Öğrenci Tutumunun Yeri	14
2.1.3. Şehir ve Şehirleşme	16
2.1.4. Dünyada ve Türkiye’de Şehircilik Çalışmaları	17
2.1.4.1. Şehircilik Eğitimi	19
2.1.4.2. Türkiye’de Şehir Tarihi Çalışmaları	19
2.1.5. Tarih Dersini Şehir Tarihinden Yararlanarak Öğrenme	21
2.1.6. Proje ve Özellikleri.....	23
2.1.6.1. Projeye Dayalı Öğrenme Yöntemi	24
2.1.6.2. Projeye Dayalı Öğrenme Yönteminin Aşamaları.....	27

2.1.7. Tarih Dersini Ankara Şehir Tarihi Konusunda Projeler Yaparak İşleme	28
2.2. İLGİLİ ARAŞTIRMALARIN DEĞERLENDİRİLMESİ	30
2.2.1. Yurt Dışında Yapılan İlgili Yayın ve Araştırmalar	30
2.2.2. Türkiye’de Yapılan İlgili Yayın ve Araştırmalar	34

BÖLÜM III

YÖNTEM	37
3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ.....	37
3.2. ÇALIŞMA GRUBU	38
3.3. VERİ TOPLAMA TEKNİKLERİ.....	40
3.3.1. Ankara Şehir Tarihi Başarı Testi	40
3.3.2. Tarih Dersi Tutum Ölçeği	41
3.3.3. Bireysel ve Grup Proje Öz Değerlendirme Formu	42
3.3.4. Öğrenci Sınıf Dışı Öğretim Teknikleri Öncelik Sıralama Anketi	43
3.3.5. Öğretmen Sınıf Dışı Öğretim Teknikleri Öncelik Sıralama Anketi	44
3.4. UYGULAMA VE VERİLERİN TOPLANMASI	45
3.5. VERİLERİN ANALİZİ	49

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM.....	52
4.1. ANKARA ŞEHİR TARİHİ BAŞARI TESTİ UYGULAMASINA İLİŞKİN BULGULAR VE YORUMLAR.....	52
4.1.1. Ankara Şehir Tarihi Başarı Testi Uygulanan Öğrencilerin Ön Testine İlişkin Analizler	53
4.1.1.1. Okul Türüne İlişkin İstatistikler	53
4.1.1.2. Cinsiyete İlişkin İstatistikler.....	54
4.1.1.3. Proje Durumuna İlişkin İstatistikler	54
4.1.1.4. Sınıf Değişkenine İlişkin İstatistikler	55
4.1.2. Ön Test İle Son Test Başarı Testi Puan Ortalamalarına İlişkin İstatistikler Bağımlı Örneklem t Testi Sonuçları.....	58
4.1.3. Ankara Şehir Tarihi Başarı Testi Uygulayan Öğrencilerin Son Testine İlişkin Analizler	59
4.1.3.1. Okul Türüne İlişkin İstatistikler	59
4.1.3.2. Cinsiyete İlişkin İstatistikler.....	60
4.1.3.3. Proje Durumuna İlişkin İstatistikler	61
4.1.3.4. Sınıf Değişkenine İlişkin İstatistikler	62

4.2. TARİH DERSİNE YÖNELİK TUTUM DEĞİŞKENİNE İLİŞKİN BULGULAR VE YORUMLAR.....	64
4.2.1. Tarih Dersi Tutum Ölçeği Uygulanan Öğrencilerin Ön Testine İlişkin Analizler	64
4.2.1.1. Okul Türüne İlişkin İstatistikler	64
4.2.1.2. Cinsiyete İlişkin İstatistikler.....	65
4.2.1.3. Proje Durumuna İlişkin İstatistikler	66
4.2.1.4. Sınıf Değişkenine İlişkin İstatistikler	67
4.2.2. Tarih Dersi Tutum Ölçeği Uygulanan Öğrencilerin Son Testine İlişkin Analizler	69
4.2.2.1. Okul Türüne İlişkin İstatistikler	69
4.2.2.2. Cinsiyete İlişkin İstatistikler.....	70
4.2.2.3. Proje Durumuna İlişkin İstatistikler	71
4.2.2.4. Sınıf Değişkenine İlişkin İstatistikler	71
4.2.3. Ön Test ve Son Test Tutum Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması	73
4.3. ANKARA ŞEHİR TARİHİ PROJESİ ÇALIŞMASINDAN SONRA ÖZ DEĞERLENDİRME YAPAN ÖĞRENCİLERLE İLGİLİ BULGULAR VE YORUMLAR	74
4.3.1. Bireysel Proje Öz Değerlendirmesi Yapan Öğrencilere İlişkin Analizler	75
4.3.2. Grup Projesi Öz Değerlendirme Yapan Öğrencilere İlişkin Analizler.....	81
4.4. TARİH DERSİ SINIF DIŞI ÖĞRETİM TEKNİKLERİ SIRALAMASI BELİRLEME ANKETİ UYGULANAN ÖĞRENCİLERE İLİŞKİN BULGULAR VE YORUMLAR	89
4.4.1. Okul Türü İle Önceliklerin Karşılaştırılması.....	89
4.4.2. Cinsiyet İle Önceliklerin Karşılaştırılması	93
4.4.2. Proje Uygulayıp Uygulamama İle Önceliklerin Karşılaştırılması.....	96
4.5. TARİH DERSİ SINIF DIŞI ÖĞRETİM TEKNİKLERİ ÖNCELİK BELİRLEME ANKETİ UYGULANAN ÖĞRETMENLERE YÖNELİK BULGULAR VE YORUMLAR	100
4.5.1. Tarih Dersi Sınıf Dışı Öğretim Teknikleri Öncelik Belirleme Anketi Uygulanan Anadolu Lisesi'nde Görev Yapan Tarih Öğretmenlerin Öncelikleri	102
4.5.2. Tarih Dersi Sınıf Dışı Öğretim Teknikleri Öncelik Belirleme Anketi Uygulanan Anadolu Meslek Lisesi'nde Görev Yapan Tarih Öğretmenlerin Öncelikleri.....	106
4.5.3. Tarih Dersi Sınıf Dışı Öğretim Teknikleri Öncelik Belirleme Anketi Uygulanan Anadolu Lisesi Ve Anadolu Meslek Lisesi Dışında Kalan Düz Lise Ve Farklı Kurumlarda Görev Yapan Diğer Tarih Öğretmenlerinin Öncelikleri.....	110

4.6. TARİH DERSİNİ ANKARA ŞEHİRİ İLE İLGİLİ PROJE ÇALIŞMASI YAPARAK İŞLEMeye DAİR ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ.....	113
4.7. ANKARA ŞEHİRİ İLE İLGİLİ PROJE ÇALIŞMALARININ ÖĞRENCİ GELİŞİMİNE ETKİSİNE DAİR ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ	117

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER..... 122

5.1. SONUÇ	122
5.1.1. Ankara Şehir Tarihi Başarı Testinin Ön Test ve Son Test Sonuçları.....	122
5.1.2. Tarih Dersine Yönelik Uygulanan Ön Test ve Son Test Tutum Ölçeği Sonuçları	123
5.1.3. Öğrencilere Uygulanan Okul Dışı Öğretim Teknikleri Öncelik Sıralaması Anketinin Sonuçları	124
5.1.4. Öğretmenlere Uygulanan Okul Dışı Öğretim Teknikleri Öncelik Sıralaması Anketinin Sonuçları	125
5.1.5. Ankara Şehir Tarihi Projesi Çalışması Yapan Öğrencilerin Öz Değerlendirmesine İlişkin Sonuçlar	127
5.1.6. Tarih Dersinde Ankara Şehir Tarihi Proje Çalışmalarına Yönelik Öğrenci Görüşlerine İlişkin Sonuçlar	127
5.1. ÖNERİLER	128

KAYNAKÇA..... 131

EKLER 139

Ek-1 Ankara Şehri Başarı Testi	139
Ek-2 Ankara Şehri Başarı Testi Belirtke Tablosu	145
Ek-3 Anadolu Meslek Lisesi'nde Bireysel Proje Çalışan Öğrencilerin Başarı Testi Puan Listesi	146
Ek-4 Anadolu Meslek Lisesi'nde Grup Projesi Çalışan Öğrencilerin Başarı Testi Puan Listesi	147
Ek-5 Anadolu Lisesi'nde Bireysel Çalışan Öğrencilerin Başarı Testi Puan Listesi.....	149
Ek-6 Tarih Dersi Tutum Ölçeği	150
Ek-7 Ankara Şehir Tarihi Bireysel Proje Öz Değerlendirme Formu.....	152
Ek-8 Ankara Şehir Tarihi Grup Proje Öz Değerlendirme Formu.....	153
Ek-9 Öğrenci Sınıf Dışı Öğretim Teknikleri Öncelik Sıralama Anketi.....	154
Ek-10 Öğretmen Sınıf Dışı Öğretim Teknikleri Öncelik Sıralama Anketi.....	155
Ek-11 Proje Hazırlama Kılavuzu	156
Ek-12 Grupla Çalışma Kılavuzu.....	158

Ek-13	Tarih Dersinde Ankara Şehir Tarihi Proje Çalışmalarına Yönelik Öğrenci Görüşleri Belirleme Formu	160
Ek -14	Tarih Öğretmenlerine Uygulanan Sınıf Dışı Öğretim Teknikleri Öncelik Sıralama Anketi Örnekleri	161
Ek -15	Ankara Şehir Tarihi Proje Çalışmalarına Yönelik Öğrenci Görüşleri Belirleme Formu Örnekleri	168
Ek -16	Ayhan Sümer Anadolu Lisesi’nde Ankara Şehir Tarihi Bireysel Proje Çalışması Örneği.....	177
Ek - 17	Çankaya İMKB Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi’nde Ankara Şehir Tarihi Bireysel Proje Çalışması Örneği.....	184
Ek - 18	Çankaya İMKB Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi’nde Ankara Şehir Tarihi Grup Projesi Çalışma Örneği.....	198
Ek - 19	Proje Sunumu Yapan Bazı Öğrencilerin Fotoğrafları.....	206

TABLO ve ŞEKİLLER LİSTESİ

	<u>Sayfa No:</u>
Tablo 2.1. Ankara Şehir Tarihçiliği Proje Konusu Dağılımı.....	29
Tablo 3.1. Araştırmanın Genel Çerçevesi.	38
Tablo 3.2. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Okul Türüne Göre Dağılımı.	39
Tablo 3.3. Ankara Şehir Tarihi Projesi Uygulayan ve Uygulamayan Öğrencilerin Dağılımı	39
Tablo 3.4. Ankara Şehir Tarihi Projesi Tür Dağılımı.....	46
Tablo 3.5. Bireysel Proje Çalışan Öğrencilerin Çalıştıkları Konulara Göre Dağılımı.....	46
Tablo 3.6. Grup Projesi Çalışan Öğrencilerin Çalıştıkları Konulara göre Dağılımı.....	47
Tablo 4.1. Ankara Şehir Tarihi Başarı Testi Uygulanan Öğrencilerin Gruplara Göre Dağılımı.....	52
Tablo 4.2. Ankara Şehir Tarihi Başarı Testi Ön Test Puan Ortalamalarına ve Okul Türüne İlişkin İstatistikler	53
Tablo 4.3. Ankara Şehir Tarihi Başarı Testi Uygulanan Öğrencilerin Ön test Puan Ortalamalarına ve Okul Türüne İlişkin t Testi Sonuçları	53
Tablo 4.4. Ankara Şehir Tarihi Başarı Testi Uygulayan Öğrenci Cinsiyetlerine Göre Ön Test Puan Ortalamalarına İlişkin İstatistikler.....	54
Tablo 4.5. Ankara Şehir Tarihi Başarı Testi Uygulayan Öğrenci Cinsiyetlere Göre Ön Test Puan Ortalamalarına İlişkin t Testi Sonuçları	54
Tablo 4.6. Ankara Şehir Tarihi Projesi Uygulama Durumuna Göre Ön Test Puan Ortalamalarına İlişkin İstatistikler.....	55
Tablo 4.7. Ankara Şehir Tarihi Projesi Uygulama Durumuna Göre Ön Test Puan Ortalamalarına İlişkin t Testi Sonuçları	55
Tablo 4.8. Sınıflara Göre Ön Test Puan Ortalamalarına İlişkin F Testi Sonuçları	56
Tablo 4.9. LSD Tekniğine Göre Ön Test Çoklu Karşılaştırma Sonuçları.....	56
Tablo 4.10. Sınıf Değişkenine Göre Ön Test Başarı Puan Ortalamaları.....	56
Tablo 4.11. Ön Test İle Son Test Puan Ortalamalarına İlişkin İstatistikler	58
Tablo 4.12. Ön Test İle Son Test Puan Ortalamalarının Bağımlı Örneklem t Testi Sonuçları	58
Tablo 4.13. Ön Test ile Son Test Puan Ortalamalarına İlişkin İstatistikler.....	59
Tablo 4.14. Ön Test ile Son Test Puan Ortalamalarının Bağımlı Örneklem t Testi Sonuçları	59
Tablo 4.15. Ankara Şehir Tarihi Başarı Testi Uygulayan Öğrencilerin Son Test Puan Ortalamalarına ve Okul Türüne İlişkin İstatistikler	60

Tablo 4.16.	Ankara Şehir Tarihi Başarı Testi Uygulanan Öğrencilerin Son Test Puan Ortalamalarına ve Okul Türüne İlişkin t Testi Sonuçları.....	60
Tablo 4.17.	Cinsiyetlere Göre Son Test Puan Ortalamalarına İlişkin İstatistikler	60
Tablo 4.18.	Cinsiyetlere Göre Son Test Puan Ortalamalarına İlişkin t Testi Sonuçları	61
Tablo 4.19.	Ankara Şehir Tarihçiliği Projesi Uygulama Durumuna Göre Son Test Puan Ortalamalarına İlişkin İstatistikler.....	61
Tablo 4.20.	Ankara Şehir Tarihçiliği Projesi Uygulama Durumuna Göre Son Test Puan Ortalamalarına İlişkin t Testi Sonuçları	61
Tablo 4.21.	Sınıflara Göre Son Test Puan Ortalamalarına İlişkin F Testi Sonuçları	62
Tablo 4.22.	LSD Tekniğine Göre Çoklu Karşılaştırma Sonuçları	62
Tablo 4.23.	Sınıf Değişkenine Göre Başarı Son Test Sonuçları	63
Tablo 4.24.	Tarih Dersi Tutum Ölçeği Uygulanan Öğrencilerin Ön Test Puan Ortalaması İle Okul Türüne İlişkin İstatistikler	65
Tablo 4.25.	Ön test Puan Ortalaması İle Okul Türüne İlişkin t Testi.....	65
Tablo 4.26.	Cinsiyetlere Göre Ön Test Puan Ortalamalarına İlişkin İstatistikler	65
Tablo 4.27.	Ön test Puan Ortalaması İle Cinsiyete İlişkin t Testi	66
Tablo 4.28.	Proje Uygulama Durumuna Göre Ön Test Puan Ortalamalarına İlişkin İstatistikler.....	66
Tablo 4.29.	Proje Uygulama Durumuna Göre Ön test Puan Ortalamalarına İlişkin t Testi Sonuçları	66
Tablo 4.30.	Sınıflara Göre Ön test Puan Ortalamalarına İlişkin F Testi Sonuçları	67
Tablo 4.31.	LSD Tekniğine Göre Ön Test Tutum Çoklu Karşılaştırma Sonuçları	68
Tablo 4.32.	Tarih Dersi Tutum Ölçeği Uygulanan Öğrencilerin Son Test Puan Ortalamalarına ve Okul Türüne İlişkin İstatistikler	69
Tablo 4.33.	Son Test Puan Ortalamalarına ve Okul Türüne İlişkin t Testi.....	69
Tablo 4.34.	Cinsiyet ve Son Test Puan Ortalamalarına İlişkin İstatistikler	70
Tablo 4.35.	Cinsiyet ve Son Test Puan Ortalamalarına ve Okul Türüne İlişkin t Testi.....	70
Tablo 4.36.	Proje Uygulama Durumu ve Son Test Puan Ortalamalarına İlişkin İstatistikler.....	71
Tablo 4.37.	Proje Uygulama Durumu ve Son Test Puan Ortalamalarına ve Okul Türüne İlişkin t Testi.....	71
Tablo 4.38.	Sınıflara Göre Ön Test Puan Ortalamalarına İlişkin F testi Sonuçları	72
Tablo 4.39.	LSD Tekniğine Göre Son Test Tutum Çoklu Karşılaştırma Sonuçları	72

Tablo 4.40.	Ön Test ve Son Test Puan Ortalamalarına İlişkin İstatistikler	74
Tablo 4.41.	Ön Test ve Son Test Puan Ortalamaları Arasındaki Farka İlişkin Bağımlı Örneklem t Testi Sonuçları	74
Tablo 4.42.	Ankara Şehir Tarihçiliği Projesi Uygulaması Sonrası Öz Değerlendirme Yapan Öğrencilerin Okul Türü Dağılımı	75
Tablo 4.43.	Bireysel Proje Öz Değerlendirmesi Yapan Öğrencilerin Okul Türü Dağılımı.....	75
Tablo 4.44.	Bireysel Proje Öz Değerlendirmede Yer Alan Soru 1'in Dağılımı.....	76
Tablo 4.45.	Bireysel Proje Öz Değerlendirmede Yer Alan Soru 2'nin Dağılımı.....	76
Tablo 4.46.	Bireysel Proje Öz Değerlendirmede Yer Alan Soru 3'ün Dağılımı.....	77
Tablo 4.47.	Bireysel Proje Öz Değerlendirmede Yer Alan Soru 4'ün Dağılımı.....	77
Tablo 4.48.	Bireysel Proje Öz Değerlendirmede Yer Alan Soru 5'in Dağılımı.....	78
Tablo 4.49.	Bireysel Proje Öz Değerlendirmede Yer Alan Soru 6'nın Dağılımı.....	78
Tablo 4.50.	Grup Projesi Öz Değerlendirmede Yer Alan Soru 1'in Dağılımı	82
Tablo 4.51.	Grup Projesi Öz Değerlendirmede Yer Alan Soru 2'nin Dağılımı	82
Tablo 4.52.	Grup Projesi Öz Değerlendirmede Yer Alan Soru 3'ün Dağılımı	83
Tablo 4.53.	Grup Projesi Öz Değerlendirmede Yer Alan Soru 4'ün Dağılımı	83
Tablo 4.54.	Grup Projesi Öz Değerlendirmede Yer Alan Soru 5'in Dağılımı	84
Tablo 4.55.	Grup Projesi Öz Değerlendirmede Yer Alan Soru 6'nın Dağılımı	84
Tablo 4.56.	Grup Projesi Öz Değerlendirmede Yer Alan Soru 7'nin Dağılımı	85
Tablo 4.57.	Okul Türü İle Öğrenci Birinci Önceliğine İlişkin İstatistikler	89
Tablo 4.58.	Okul Türü İle Öğrenci Birinci Önceliğine İlişkin Ki-Kare Testi Sonuçları	90
Tablo 4.59.	Okul Türü İle Öğrenci İkinci Önceliğine İlişkin İstatistikler.....	90
Tablo 4.60.	Okul Türü İle Öğrenci İkinci Önceliğine İlişkin Ki-Kare Testi Sonuçları	90
Tablo 4.61.	Okul Türü İle Öğrenci Üçüncü Önceliğine İlişkin İstatistikler.....	91
Tablo 4.62.	Okul Türü İle Öğrenci Üçüncü Önceliğine İlişkin Ki-Kare Testi Sonuçları	91
Tablo 4.63.	Okul Türü İle Öğrenci Dördüncü Önceliğine İlişkin İstatistikler	91
Tablo 4.64.	Okul Türü İle Öğrenci Dördüncü Önceliğine İlişkin Ki-Kare Testi Sonuçları	92
Tablo 4.65.	Okul Türü İle Öğrenci Beşinci Önceliğine İlişkin İstatistikler	92
Tablo 4.66.	Okul Türü İle Öğrenci Beşinci Önceliğine İlişkin Ki-Kare Testi Sonuçları	92
Tablo 4.67.	Cinsiyet İle Öğrenci Birinci Önceliğine İlişkin İstatistikler	93
Tablo 4.68.	Cinsiyet İle Öğrenci Birinci Önceliğine İlişkin Ki-Kare Testi Sonuçları	93

Tablo 4.69.	Cinsiyet İle Öğrenci İkinci Önceliğine İlişkin İstatistikler	94
Tablo 4.70.	Cinsiyet İle Öğrenci İkinci Önceliğine İlişkin Ki-Kare Testi Sonuçları	94
Tablo 4.71.	Cinsiyet İle Öğrenci Üçüncü Önceliğine İlişkin İstatistikler	94
Tablo 4.72.	Cinsiyet İle Üçüncü Önceliğe İlişkin Ki-Kare Testi Sonuçları.....	95
Tablo 4.73.	Cinsiyet İle Öğrenci Dördüncü Önceliğine İlişkin İstatistikler.....	95
Tablo 4.74.	Cinsiyet İle Öğrenci Dördüncü Önceliğine İlişkin Ki-Kare Testi Sonuçları	95
Tablo 4.75.	Cinsiyet İle Öğrenci Beşinci Önceliğine İlişkin İstatistikler.....	96
Tablo 4.76.	Cinsiyet İle Öğrenci Beşinci Önceliğine İlişkin Ki-Kare Testi Sonuçları	96
Tablo 4.77.	Proje Uygulayıp Uygulamama İle Öğrenci Birinci Önceliğine İlişkin İstatistikler.....	97
Tablo 4.78.	Proje Uygulayıp Uygulamama İle Öğrenci Birinci Önceliğine İlişkin Ki-Kare Testi Sonuçları	97
Tablo 4.79.	Proje Uygulayıp Uygulamama İle Öğrenci İkinci Önceliğine İlişkin İstatistikler	97
Tablo 4.80.	Proje Uygulayıp Uygulamama İle Öğrenci İkinci Önceliğine İlişkin Ki-Kare Testi Sonuçları	98
Tablo 4.81.	Proje Uygulayıp Uygulamama İle Öğrenci Üçüncü Önceliğine İlişkin İstatistikler.....	98
Tablo 4.82.	Proje Uygulayıp Uygulamama İle Öğrenci Üçüncü Önceliğine İlişkin Ki-Kare Testi Sonuçları	98
Tablo 4.83.	Proje Uygulayıp Uygulamama İle Öğrenci Dördüncü Önceliğine İlişkin İstatistikler.....	99
Tablo 4.84.	Proje Uygulayıp Uygulamama İle Öğrenci Dördüncü Önceliğine İlişkin Ki-Kare Testi Sonuçları	99
Tablo 4.85.	Proje Uygulayıp Uygulamama İle Beşinci Önceliğe İlişkin İstatistikler.....	100
Tablo 4.86.	Proje Uygulayıp Uygulamama İle Beşinci Önceliğe İlişkin Ki-Kare Testi Sonuçları	100
Tablo 4.87.	Ankete Katılan Tarih Öğretmenlerinin Meslek Yıllarının Dağılımı.....	101
Tablo 4.88.	Ankete Katılan Tarih Öğretmenlerinin Cinsiyet Dağılımı.....	101
Tablo 4.89.	Ankete Katılan Tarih Öğretmenleri'nin Çalıştığı Okul Türü Dağılımı.....	101
Tablo 4.90.	Anadolu Lisesi'nde Çalışan Öğretmenlerin Birinci Önceliğine İlişkin Dağılımı	103
Tablo 4.91.	Anadolu Lisesi'nde Çalışan Öğretmenlerin İkinci Önceliğine İlişkin Dağılımı	103

Tablo 4.92.	Anadolu Lisesi'nde Çalışan Öğretmenlerin Üçüncü Önceliğine İlişkin Dağılımı	104
Tablo 4.93.	Anadolu Lisesi'nde Çalışan Öğretmenlerin Dördüncü Önceliğine İlişkin Dağılımı	104
Tablo 4.94.	Anadolu Lisesi'nde Çalışan Öğretmenlerin Beşinci Önceliğine İlişkin Dağılımı	105
Tablo 4.95.	Anadolu Meslek Lisesi'nde Çalışan Öğretmenlerin Birinci Önceliğine İlişkin Dağılımı	106
Tablo 4.96.	Anadolu Meslek Lisesi'nde Çalışan Öğretmenlerin İkinci Önceliğine İlişkin Dağılımı.....	107
Tablo 4.97.	Anadolu Meslek Lisesi'nde Çalışan Öğretmenlerin Üçüncü Önceliğine İlişkin Dağılımı	107
Tablo 4.98.	Anadolu Meslek Lisesi'nde Çalışan Öğretmenlerin Dördüncü Önceliğine İlişkin Dağılımı	108
Tablo 4.99.	Anadolu Meslek Lisesi'nde Çalışan Öğretmenlerin Beşinci Önceliğine İlişkin Dağılımı	108
Tablo 4.100.	Düz Lise ve Farklı Kurumlarda Çalışan Öğretmenlerin Birinci Önceliğine İlişkin Dağılımı	110
Tablo 4.101.	Düz Lise Ve Farklı Kurumlarda Çalışan Öğretmenlerin İkinci Önceliğine İlişkin Dağılımı	110
Tablo 4.102.	Düz Lise Ve Farklı Kurumlarda Çalışan Öğretmenlerin Üçüncü Önceliğine İlişkin Dağılımı.....	111
Tablo 4.103.	Düz Lise Ve Farklı Kurumlarda Çalışan Öğretmenlerin Dördüncü Önceliğine İlişkin Dağılımı.....	111
Tablo 4.104.	Düz Lise Ve Farklı Kurumlarda Çalışan Öğretmenlerin Beşinci Önceliğine İlişkin Dağılımı.....	112
Şekil 4.2.	Anket uygulanan Tarih Öğretmenleri'nin Çalıştığı Okul Türü Dağılımını Gösteren Pasta Grafiği.	102

KISALTMALAR LİSTESİ

A.Ş.	: Anonim şirket
AMLBEö	: Anadolu Meslek Lisesi bireysel proje çalışan erkek öğrenci
AMLBKö	: Anadolu Meslek Lisesi bireysel proje çalışan kız öğrenci
AMLGEö	: Anadolu Meslek Lisesi grup projesi çalışan erkek öğrenci
AMLGKö	: Anadolu Meslek Lisesi grup projesi çalışan kız öğrenci
ALBEö	: Anadolu Lisesi bireysel proje çalışan erkek öğrenci
ALBKö	: Anadolu Lisesi bireysel proje çalışan kız öğrenci
c.	: cem'i (Osmanlıca çoğul)
C.	: Cilt
CD	: Kompakt Disk
Çev.	: Çeviren
Ed.	: Editör
EÖ	: Erkek öğretmen
F	: F değeri (Varyans analizleri için)
Haz.	: Hazırlayan
İMKB	: İstanbul Menkul Kıymetler Borsası
İTÜ	: İstanbul Teknik Üniversitesi
KÖ	: Kadın öğretmen
Ltd.Ş.	: Limited şirket
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
MSÜ	: Mimar Sinan Üniversitesi
N	: Kişi sayısı
No	: Numara
ODTÜ	: Ortadoğu Teknik Üniversitesi
P	: Page
s.	: Sayfa
S	: Standart sapma
S.	: Sayı
S.B.F.	: Siyasal Bilgiler Fakültesi
sd	: Serbestlik Derecesi
SPSS	: Statistical Package For Social Sciences
vb.	: ve benzer
vs.	: ve saire
t	: t değeri (t-testleri için)
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, problem cümlesi, alt problemleri, amacı, önemi, sınırlılıkları ve araştırmada geçen kavramların açıklamaları yer almaktadır.

1.2. PROBLEM DURUMU

Türkiye’de Ortaöğretim’in ilkelerinden biri “öğrencilere asgari ortak bir genel kültür...” (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2009: Madde 5-1-c) kazandırmaktır. Fakat öğrenmeyi etkileyen faktörlerin başında gelen, öğrencinin derse karşı tutumu çoğu zaman göz ardı edilir. Tutumun üç ögesinden biri olan bilişsel ögesini, tutum nesnesi hakkında sahip olunan bilgiler; duyuşsal ögesini, tutum nesnesine karşı gözlenebilen duyuşsal tepkiler; davranış ile ilgili ögesini ise, tutum nesnesine karşı gözlenebilen bütün davranışlar oluşturur (Safran, 1993: 7).

“Geçmiş, bugün ve gelecek algısında tarih bilinci kazandırmak” (MEB, 2007: Madde 2) amacını taşıyan Tarih dersine ilişkin öğrencilerin tutumlarının belirlenmesi araştırmalara konu olmuştur. Safran’ın (1992) yapmış olduğu araştırmada, ortaokul ve lisede okuyan öğrencilerin, tarih dersine olan tutum puanlarında düşüklük belirlenmiştir. Aynı araştırmada, öğrencilerin tarih dersine karşı tutumlarındaki bu olumsuzluğun nedenleri arasında tarih dersini sıkıcı ve monoton bir ders olarak algılamaları, bu dersten ileriye yönelik fazla yarar beklememeleri, değişik öğrenim basamaklarında aynı konuların benzer şekilde karşılarına çıkması tespit edilmiştir. Öğrenci tutumları, okul başarısına etki eder. Ayrıca okul dışındaki yaşantılarla ilgili düşünce, duygu ve davranışlarının yönünü de belirlemede rol oynar. Tarih Dersinin Genel Amaçları içinde “Öğrencilerin farklı dönem, mekan ve kişilere ait toplumlararası siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik etkileşimi analiz ederek bu etkileşimin günümüze yansımaları hakkında çıkarımlarda bulunmalarını sağlamak” (MEB, 2007: Madde 11) yer almaktadır.

1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'na göre Türk Milli Eğitimi'nin Genel Amaçları içinde yer alan “Türk Milleti'nin bütün fertlerini; ilgi istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek, gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak...” (MEB, 2007: Madde 2 ve 3) maddelerinden de anlaşılabacağı üzere öğretim yolu ile belli tutum ve davranışların geliştirilmesi beklenmektedir.

Tarih bilincine sahip gençler, davranışları ve eylemleri ile “daha iyi bir toplum oluşmasına katkı” sağlayan “hak ve sorumluluklarına sahip çıkan kimlikli yurttaşlar(ı)” oluştururlar (Tekeli, 1998: 15). Nitekim “uluslar ve insanlık”, tarih öğretiminden genellikle çok şey beklemiştir (Tekeli, 1998: 1).

Günümüzde Avrupa Birliği'ne aday ülke olan Türkiye'de, mevzuat uyum çalışmaları eğitim alanında da yürütülmektedir. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin (2001) aldığı tavsiye kararları içinde yer alan, bireysel araştırma ve analiz yeterliliklerini geliştirerek çoğulcu ve hoşgörülü bir tarih öğretimi konusu Türkiye'de büyük ölçüde önemsenmektedir ([http: //digm.meb.gov.tr](http://digm.meb.gov.tr) 27.08.2010). Birtakım değerlerin öğrenciye kazandırılmasında tarih öğretiminin etkisi bilinen bir gerçektir.

Her şehrin öğrenilmeye değer bir geçmişi ve tarihi birikimi vardır. Türkiye'de, tarih öğretimi yoluyla şehir tarihinin değeri ve önemi gençlere daha fazla anlatılabilir. Tarih öğretiminde şehrin bugününe bakarak, dünü kavramaya çalışmak mümkündür. Şehir tarihi konusunun eğitim alanındaki boyutu, özellikle lise tarih öğretimine etkisi bu araştırma ile tespit edilmeye çalışılmıştır. Şehrin dünkü değeri ve önemi yeterince anlaşıldığında, geçmişten kalan tarihi şehir merkezinin gelecekte şehir içinde nasıl bir öneme sahip olacağı da ortaya çıkar (Kuban, 2001: 15).

1.3. PROBLEM CÜMLESİ

Ortaöğretim kurumlarından Anadolu Meslek Lisesi'nde ve Anadolu Lisesi'nde okuyan öğrencilerin, Ankara şehir tarihi ile ilgili bir projede bireysel ya da grup olarak çalışıp çalışmama durumlarının tarih dersine yönelik başarı ve tutumuna etkisi nedir?

1.3. ALT PROBLEMLER

1. Ortaöğretim kurumlarından Anadolu Meslek Lisesi'nde ve Anadolu Lisesi'nde okuyan öğrenciler, tarih dersinde Ankara şehir tarihi ile ilgili bir projede bireysel ya da grup olarak çalıştıklarında, Ankara şehir tarihi başarı ön test puanları arasında,

1.a. Okul Türüne,

1.b. Cinsiyete,

1.c. Proje çalışıp çalışmama durumuna,

1.d. Sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık var mıdır?

2. Ankara şehir tarihi başarı testi uygulanan öğrencilerin ön test ile son test başarı testi puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

3. Ortaöğretim kurumlarından Anadolu Meslek Lisesi'nde ve Anadolu Lisesi'nde okuyan öğrenciler, tarih dersinde Ankara şehir tarihi ile ilgili bir projede bireysel ya da grup olarak çalıştıklarında, Ankara şehir tarihi başarı son test puanları arasında,

3.a. Okul Türüne,

3.b. Cinsiyete,

3.c. Proje çalışıp çalışmama durumuna,

3.d. Sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık var mıdır?

4. Ortaöğretim kurumlarından Anadolu Meslek Lisesi'nde ve Anadolu Lisesi'nde okuyan öğrenciler, tarih dersinde Ankara şehir tarihi ile ilgili bir projede bireysel ya da grup olarak çalıştıklarında, tarih dersine yönelik tutum ön test puanları arasında,

4.a. Okul Türüne,

4.b. Cinsiyete,

4.c. Proje çalışıp çalışmama durumuna,

4.d. Sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık var mıdır?

5. Ortaöğretim kurumlarından Anadolu Meslek Lisesi'nde ve Anadolu Lisesi'nde okuyan öğrenciler, tarih dersinde, Ankara şehir tarihi ile ilgili bir projede bireysel ya da grup olarak çalıştıklarında, tarih dersine yönelik tutum son test puanları arasında,

5.a. Okul Türüne,

5.b. Cinsiyete,

5.c. Proje çalışıp çalışmama durumuna,

5.d. Sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık var mıdır?

6. Öğrencilerin ön test ve son test tutum puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

7. Ortaöğretim kurumlarından Anadolu Meslek Lisesi'nde ve Anadolu Lisesi'nde okuyan kız ve erkek öğrencilerin, Ankara şehir tarihi ile ilgili,

7.a. Bireysel olarak çalıştıkları projeye ilişkin öz değerlendirmelerinden elde edilen sonuçlar nelerdir?

7.b. Grup olarak çalıştıkları projeye ilişkin öz değerlendirmelerinden elde edilen sonuçlar nelerdir?

8. Ortaöğretim kurumlarından Anadolu Meslek Lisesi'nde ve Anadolu Lisesi'nde okuyan öğrencilerin tarih dersinde uygulanmasını istedikleri sınıf dışı öğretim teknikleri öncelik sıralamaları arasında,

8.a. Okul türüne,

8.b. Cinsiyete

8.c. Proje uygulayıp uygulamama durumuna göre anlamlı bir fark var mıdır?

9. Ortaöğretim kurumlarından Anadolu Meslek Lisesi'nde, Anadolu Lisesi'nde ve düz lise ile diğer kurumlarda çalışan tarih öğretmenlerinin derslerinde uyguladıkları sınıf dışı öğretim teknikleri öncelik sıralamaları nedir?

9.a. Ortaöğretim kurumlarından Anadolu Lisesi'nde çalışan tarih öğretmenlerinin derslerinde uyguladıkları sınıf dışı öğretim teknikleri öncelik sıralamaları nedir?

9.b. Ortaöğretim kurumlarından Anadolu Meslek Lisesi'nde çalışan tarih öğretmenlerinin derslerinde uyguladıkları sınıf dışı öğretim teknikleri öncelik sıralamaları nedir?

9.c. Ortaöğretim kurumlarından düz lisede ve diğer kurumlarda görev yapan tarih öğretmenlerinin derslerinde uyguladıkları sınıf dışı öğretim teknikleri öncelik sıralamaları nedir?

10. Ankara şehir tarihi projesi çalışan öğrencilerin,

10.a. Tarih dersini Ankara şehri ile ilgili proje çalışması yaparak işlemek istemeye dair öğrenci görüşleri nelerdir?

10.b. Ankara şehri ile ilgili proje çalışmalarının öğrenci gelişimine etkisine dair öğrenci görüşleri nelerdir?

1.4. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmanın amacı, “Ortaöğretim kurumlarından Anadolu Meslek Lisesi ve Anadolu Lisesi'nde okuyan, Ankara şehir tarihi ile ilgili bir projede bireysel ya da grup olarak çalışan ve çalışmayan öğrencilerin tarih dersine olan başarısını ve tutumunu araştırmaktır”.

Aynı zamanda bu araştırmanın amacı doğrultusunda, “Anadolu Meslek Lisesi ve Anadolu Lisesi'nde okuyan öğrencilerin ve Ankara'da farklı kurumlarda çalışan tarih

dersi öğretmenlerinin tarih dersinde sınıf dışı öğretim teknikleri öncelik sıralaması nedir?” sorusuna da cevap aramaktır.

1.5. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

“Ortaöğretim Tarih Dersinde Bireysel ya da Grup Olarak Yapılan Şehir Tarihçiliği Proje Çalışmalarının Öğrencilerin Başarı ve Tutumuna Etkisi: Ankara Örneği” adını taşıyan araştırma konusunda bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Ancak Ortaöğretim derslerinde yapılan proje çalışmaları, öğrencilerin tarih dersine ve diğer derslere yönelik başarı ve tutumunu değerlendiren makale, yüksek lisans tezi, doktora tezi, kitap gibi çeşitli araştırmalar vardır. Şehir tarihi konusunun, özellikle lise öğrencilerine olan etkisini araştıran akademik çalışmalar ise bulunamamıştır. Bu tez ile Ortaöğretim’in iki farklı okul türü içinde, Ankara örneğinden hareketle, bireysel ya da grup olarak şehir tarihi proje çalışmaları yürütülmüş, öğrencilerle yapılan bu çalışmaların öğrencilerin tarih dersine olan başarısına ve tutumuna etkisi uygulanan ön test ve son testlerle tespit edilmeye çalışılmıştır. Bireysel ya da grup olarak şehir tarihi projesi çalışan öğrencilerin proje sonunda kendi çalışmalarını değerlendirmeye yönelik görüşleri alınmıştır. Ayrıca şehir tarihi proje çalışmalarına katılmayan öğrencilerin tarih dersine olan başarısı ve tutumu yine uygulanan ön test ve son testlerle incelenmiştir. Çalışmada, Anadolu Meslek Lisesi öğrencilerinin ve Anadolu Lisesi öğrencilerinin tarih derslerini öncelikle hangi sınıf dışı öğretim teknikleri ile işlemek istediklerini belirlemeye çalışan bir sınıf dışı öğretim teknikleri anketi uygulanmıştır. Araştırmada, öğrenci boyutuna yer verirken, Ortaöğretim Yönetmeliği’nde de belirtilen “eğitim ve öğretimin temel unsuru olan öğretmen” (MEB, 2009: Madde 79) açısından da konuyu değerlendirmenin gerekli olduğu düşünülmüştür. Ankara’nın farklı okullarında çalışan tarih öğretmenlerinden ulaşılabilen kadarına sınıf dışı öğretim teknikleri anketi uygulanarak bu konudaki öncelik sıralamaları belirlenmeye çalışılmıştır. Söz konusu anketle, tarih öğretmenlerinin derslerinde proje tekniğine diğer öğretim teknikleriyle beraber ne kadar yer verdikleri öğrenilmeye çalışılmıştır.

Bu çalışma ile öğrencilerin Ankara şehrinin başta tarihini, kültürel izlerini ve çeşitli yönlerini pek çok yönden ele alan araştırmalar yapmaları sağlanmıştır. Bu

araştırmalar, okul ile öğrenciyi Ankara şehir yaşamı ile bağlantı kurmaya yönelterek, hayat içinde öğretim yaklaşımı kullanılmasını gerçekleştirmiştir.

Araştırma, hem Eğitim Bilimi hem de Şehir Tarihçiliği’ni ilgilendirmektedir. Tez konusunun disiplinler arası niteliği, araştırmada kullanılan yöntemin de disiplinler arası bir çerçeveye oturtulmasını gerektirmiştir. Ankara şehri ile ilgili yapılan çok sayıda çalışmalar mevcut olsa da bu araştırmada hepsinin incelemeleri yapılmamıştır. Şehir tarihi ve Ankara tarihi ile ilgili kaynaklardan ulaşılabilen bazılarına, araştırma konusu ile ilişkileri göreceli olduğundan genel bilgi edinmek açasından yararlı olabileceği düşünülerek araştırmada yer verilmiştir.

Ankara şehir tarihini ilgilendiren bu araştırmanın, tarih öğretiminde tarihi alanların kullanımının geliştirilmesi yönünde de katkı yapacağı beklenmektedir.

Hem öğrenciler hem de ulaşılabilen tarih öğretmenleri ile yapılan bu araştırmanın, tarih derslerini daha işlevsel hale getirme ve dersleri daha zevkli işleme konusunda yardımcı olabileceği düşünölmektedir.

1.6. ARAşTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Bu araştırma, aşağıda belirtilen sınırlılıklar çerçevesinde yürütölmüştür:

2007-2008 eğitim öğretim yılında, Çankaya İMKB Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi’nde okuyan 119 öğrenci; 2008-2009 eğitim öğretim yılında, 2009-2010 eğitim öğretim yılında, Dikmen Ayhan Sümer Anadolu Lisesi’nde okuyan 124 öğrenci ile sınırlıdır.

Çalışmada örneklem istatistikleri kullanılarak anakötle parametrelerine erişilmeye çalışılmıştır. Çalışma grubu çeşitli sınırlılıklardan dolayı iradi olarak seçilmiştir. Araştırmadan elde edilen sonuçlar evren boyutunda genelleneceğinden evren soyut bir evren olarak belirlenmiştir.

Soyut evrende, evreni oluşturan birimlerin tamamına istenilen anda ulaşamayıp, birimlerin bir kısmı zaman içerisinde ortaya çıkmaktadır (Çömlekçi, 2007).

2009-2010 eğitim öğretim yılında, Ankara’da Ortaöğretim okullarında çalışan 42 tarih öğretmeni ile sınırlıdır.

Aynı zamanda, bu araştırma ulaşılabilen Türkçe ve İngilizce literatür ile sınırlıdır.

1.7. TANIMLAR

Proje: Öğrencilerin özgün bir ürün ortaya koymak amacıyla gerçek yaşama benzer işler üzerinde yaptıkları bağımsız konu araştırmaları ve etkinliklerdir (<http://talimterbiye.mebnet.net> 08. 03. 2007).

Projeye Dayalı Öğrenme: Öğretmenin rehberliğinde, öğrencilerin bilgi ve becerilerini geliştiren projeler yaparak öğrenmeyi gerçekleştirmesidir.

Sâlnâme: Osmanlı Dönemi’nde 1866 yılından itibaren yayımlanmaya başlanılan bir vilayetin idarî örgütlenmesi, bürokratik yapısı ve görevlileri, coğrafi ve tarihî, iktisadî ve toplumsal durumu ve istatistikleri ile ilgili bilgi veren arşiv kaynaklarıdır (Emiroğlu, Yüksel, Türkoğlu ve Coşkun, 1995: 10).

Şehir (Kent): Büyük belde, büyük kent, il. (Devellioğlu, 1990, s.1180); Nüfusunun çoğu ticaret, sanayi veya yönetimle ilgili işlerle uğraşan, tarımsal etkinliklerin olmadığı yerleşim alanı, kent (Türk Dil Kurumu, 1998: 1376).

Şehirleşme (Kentleşme): Özellikle sanayinin gelişmesi sonucu nüfusun şehirlerde toplanması ve şehir alanlarının genişlemesi süreci (Türk Dil Kurumu, 1998: 1376).

Şehirleşmek (Kentleşmek): (Köy, kasaba) Büyüyerek şehir durumuna gelmek, kentleşmek (Türk Dil Kurumu, 1998: 1376).

Şehir Tarihçiliği: Tarihin yeniden yorumlanmasında ve şehir tarihlerinin aydınlatılmasında, birçok farklı unsurun bütünü olarak şehir konusunu ele alan bir disiplindir (Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi, 2005).

Şer'iyye Sicilleri: Osmanlı Devleti'nin adalet temsilcileri olan kadıların kaydettiği, mahkemelerde görülen davalarla ilgili bilgi veren, bulundukları yerin sosyal, ekonomik, siyasi ve askeri hayatının bütün yönlerini kayıt altına alan defterlere denir.

Tahrir Defterleri: Osmanlı Dönemi'nde düzenli olarak nüfusun, arazinin ve diğer gelir kaynaklarının sayılarak yazıldığı, Defter-i hakanî de denilen defterlerdir. İkiye ayrılmışlardır: Gelir kaynaklarının ayrıntılı olarak kaydedildiği *mufassal* ve sadece askeri kesim içindeki dağılımın kayda geçirildiği *icmal* (İnalcık, 2003: 246).

Tarihi şehir dokusu (Tarihi kent dokusu): Genellikle sanayi öncesinin ya tekniğini ya da üslubunu saklayan, geçmişe ait her bir maddi kalıntıyı içinde barındıran şehir oluşumlarıdır (Kuban, 2001).

Temettuat: (temettu'un c.) kârlar, faydalar (Devellioğlu, 1990: 1288). Sayımları hane esasına dayanan temettuat defterleri, araştırmacılara, bulunduğu dönem ve ait olduğu bölgenin sosyal, ekonomik ve demografik yapısı hakkında, hane reislerinin servetleri, gelirleri, vergi ödemeleri konularında bilgi verirler (<http://www.os-ar.com> 12.09.2007).

Tutum: Bir bireye atfedilen ve bireyin bir psikolojik nesne ile ilgili düşünce, duygu ve davranışlarını düzenli bir biçimde oluşturan eğilimdir (Safran, 1993).

Zahriyye: Bir kağıdın arka tarafına yazılan yazı, şerh (Devellioğlu, 1990, s.1402).

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde, okul ve öğrenme, tarih öğretimi, tarih öğretiminde başarıyı etkileyen faktörler, öğretim sürecinde tutumun yeri, şehir ve şehirleşme, dünyada ve Türkiye’de şehircilik çalışmaları, tarih dersini şehir tarihinden yararlanarak öğrenme, proje ve özellikleri, projeye dayalı öğrenme yöntemi, tarih dersini Ankara şehir tarihi konusunda projeler yaparak işleme yer almaktadır.

2.1.1. Okul ve öğrenme

Genel amacı eğitim hizmeti üretmek olan okullarda, öğretme faaliyetleri planlı, kontrollü ve örgütlenmiş şekilde yürütülür (Eskicumalı, 2004: 8). Öğrenciye “kazandırılacak bilgi ve beceriler okulun türüne göre farklı ortamlarda” (Dönmez, 2004: 95), sınıf düzeniyle yönetiminden sorumlu olan öğretmen tarafından eğitim ve öğretimin gerektirdiği fiziksel ve psikolojik ortam hazırlanarak, izlenecek olan program ve yöntemler öğrencilere açıklanarak (MEB: 2009: Madde 79-2) yürütülür.

Açıkgöz (2007: 64) akademik başarıyı, “konu alanlarına ilişkin bilgi ve becerilerin kazanılması” olarak ifade etmiştir. Dağlı (2007: 314) öğrencinin zihinsel gücünün sağlayabileceğinden daha düşük notlar alması durumunu, “okulda başarısızlık” veya “okulda düşük başarı” kelimeleri ile açıklamıştır. Yani kapasite ile başarı arasındaki uygunsuzluğun okuldaki başarısızlığı ortaya çıkardığı söylenebilir. Bununla birlikte Açıkgöz’ün (2007: 60) belirttiği gibi, eğitim sisteminin çeşitli öğeleri üzerinde yapılan çalışmaların, uygulanan değişik okul modellerinin, programların, kullanılan araç ve gereçlerin, okullarda yapılan yapısal değişikliklerin, başarısızlık sorununu ortadan kaldıramadığı bilinen bir gerçektir.

Öğrenme sürecinin koşullarını kendine göre düzenleyebilen ön bilgiler edinerek amacını da belirleyen bir öğrenci, ilgili konu alanlarının bilgi ve becerilerini kazanarak Açıkgöz'ün (2007: 63) belirttiği gibi kendi öğrenmesini gerçekleştirebilir. Pehlivanoglu'na (2000: 27) göre de, “çalışma ve öğrenme yollarını bilen, öğrendiklerini çeşitli yollarla ifade etmesini beceren öğrencilere başarı yolu” açıktır. Öğrenme sürecinin sorumluluğunu taşıyamayan bazı öğrenciler, okuldaki başarısızlıklarına neden olarak birtakım bahaneler öne sürebilirler. Gerçi, dersin işlenmesi esnasında her öğrenci aynı hızda aynı düzeyde öğrenemez. Öğrencinin öğrenmeye ilişkin ilgi ve dikkati öğrenmenin kalıcılığını etkiler (Kılıç, 2004: 162). Okullarda başarı ile ilgili yapılan araştırmalar öğrenciler arasında öğrenme bakımından farklar olduğunu ortaya çıkarmıştır. Hatta “okul başarısı bakımından çok büyük bireysel, gruplar arası ve uluslararası farklar” olduğu belirtilmiştir (Bloom, 1976 / 1979: 8). Bu yüzden öğrenciye ihtiyaçlarını karşılayacak gerekli ilgi ve yardımı göstererek, öğretimi bireyselleştirmek gerektiği, pek çok araştırmacının ve öğretmenin altını çizdiği bir noktadır. Ancak yaratılan öğrenme ortamının sorumluluğunu sadece öğretmenin taşıması durumunda eğitim ve öğretim faaliyetlerine katılımı sağlanamayan öğrenci derse “umursamaz ve ilgisiz” (Ataünal, 2003: 53) kalmaktadır. Bu yüzden, yetenek, güdülenme, öğretimin anlaşılabilirliği, öğretimin kalitesi gibi okul başarısına etki eden faktörlerin dikkate alınması gerektiğini belirten Fidan'a (1986: 204) ve öğrencinin zevk duyabileceği, kendini anlatabilecek bir eğitim ortamı yaratılmasının önemini belirten Ataünal'a (2003: 52) katılmamak mümkün değildir. Zaten Ortaöğretim Yönetmeliği'nde (MEB, 2009: Madde 20-1) eğitim ve öğretim etkinliklerinde okul tarafından öğrenci merkezli bir anlayışın ön planda tutulması belirlenmiştir. Bilindiği gibi, öğrenci merkezli eğitimde, öğretim hayatı öğrencilerin istekleri, ilgileri, becerileri ve ihtiyaçları doğrultusunda düzenlenir. Öğrenciye, öğrenmeyi öğretmek amacıyla “kendi öğrenme profilini ve türünü keşfetme becerisini kazandırmak” (Vural, 2004: 55) önem taşır.

Öğrenciye sınıf geçiren ve diploma aldırان başarının sayı ile ölçülen yüzeysel başarı olduğu (Pehlivanoglu, 2000: 29-30) ve okul başarısının değerlendirilmesinde tek başına yeterli olmadığı bilinmektedir. Okullar, öğrencileri çok yönlü yetiştiren, kazandıracağı bilgi, beceri, tutum ve değerleriyle öğrencilerin “kişilik sahibi insan” (Pehlivanoglu, 2000: 30) olmasını sağlayan kurumlar olmalıdır. İnsan hayatı boyunca hep öğrenmeye devam eder. Çünkü “öğrenme bir süreçtir” (Kılıç, 2004: 165). Zaten eğitimin en belirleyici ilkelerinden biri öğrenmenin sürekliliğidir. Böylece öğrenme ile

“düşünüşte, davranışta ve yaşayısta” (Şevik ve Şevik, 1969: 43) değişiklik meydana gelir.

2.1.2. Tarih öğretimi

Tarih öğretimi, bütün dünyada olduğu gibi Türkiye’de de önemle ele alınan eğitim ve kültür konularındandır. İnsan ve toplum hayatına etkisi çok büyüktür. İnsanlar tarihle o kadar iç içedir ki, tarihi insanın günlük hayatından soyutlamak mümkün değildir (Güler, 2005). Safran da (2000: 1003) tarih eğitimi almanın önemini, “çeşitli insan deneyimleri ile ilgili belli bir takım düşünme yöntemleri kazanmış olmak” biçiminde açıklamıştır.

Türkiye’de, Milli Eğitim Bakanlığı’nın ve tarih öğretmenlerinin beklentileri eğitim sürecinde tarih dersinin işlevini belirlemede rol oynar. Böylece tarih dersine ilişkin “uygulamalar, olabirlikler” (Özbaran, 1995: 8) belirlenmeye çalışılır. “..Öğretmen ve öğrencinin öğrenim sürecine birlikte katıldıkları...” (Safran, 1991/1996: 75) öğretim, zevkli bir uğraş ve öğrencinin ilgisini çeken başarılı bir öğretimdir. Levstik ve Barton (1997) çalışması da, öğrencilerin düzenli ve aktif bir şekilde sınıflarında tarihi sorular tasarladıkları, birincil ve ikincil kaynaklardan bilgi topladıkları, verileri organize edip yorumladıkları ve bunları birbirleriyle paylaştıkları bir eğitim modeli sunar.

Güler (2005: 122), insanların hayatları boyunca tarihi öğrenme gereğini duyduklarını belirterek, tarih öğretiminde iki önemli sorundan söz eder. Güler’e göre tarih öğretiminde birinci sorun, tarih öğreticilerinden kaynaklanmaktadır ki, Tarih Bilimi’ni gerektiği şekilde öğrenemedikleri gibi yöntemlerini de kavrayamamışlardır. İkinci sorunu ise, tarihi öğretme yöntemlerindeki eksiklikler yani neyin öğretileceğini bilememek olarak belirlemiştir. Şüphesiz tarih öğretiminde öğretici unsurların işlevi büyüktür. Bu konuda Güler’in (2005: 127) tarihçiler, tarih öğretmenleri ve tarih öğretim üyelerini bir grup, “tarih (ders) kitapları ve diğer yazın çalışmaları”nı da başka grup öğretici unsurlar içinde gösteren saptamasına katılmamak mümkün değildir.

2.1.2.1. Tarih öğretiminde başarıyı etkileyen faktörler

Bilindiği gibi, “tarih gibi yoğun kavramlar içeren” (Hayta ve Karabağ, 2003: 48) bir dersin öğretiminde başarıyı etkileyen pek çok unsur bulunmaktadır. Güler (2005) tarih başarısında rol oynayan etkenler olarak, “mesleki donanım yetersizlikleri” (s.174) olan tarih öğreticilerinden kaynaklanan sorunları, öğrencilerin tutumlarıyla çevrelerindeki koşulları, eğitim-öğretimi düzenleyen sorumluların payının bulunduğunu belirtmiştir.

Aslında her ders için geçerli olan, o dersin nasıl öğretilceğinin ve öğretme yollarının bilinmesi ve geliştirilmesi o dersin öğretiminde başarı için gereklidir. Öyle ki, içerik ve yöntem çeşitliliği tarih öğretiminde başarının sırları olarak değerlendirilmiştir (Safran, 1996: 22).

Tarih için “...sırf kronolojik bilgi olarak bile...çözülmesi oldukça zor problemler sunan bir bilimdir” (Hayta ve Karabağ, 2003: 49) denilir. Çünkü öğrencilerde önceden bilinmesini ve kavranmasını gerektiren, “sayma, sıralama, tanımlama, yaratıcı düşünme, sınıflandırma” (Hayta ve Karabağ, 2003: 50) gibi beceriler, öğrencinin bilişsel kapasitesiyle ilgilidir. Öyleyse öğrencinin “süreklilik arz eden bir bütün olarak” (Hayta ve Karabağ, 2003: 50) tarihi görebilmesi için tarihi konular mantıksal bir sıra ile sunularak, konular arasında bağlantı kurulması gerekir. Bunu yaparken de gözden kaçırılmaması gereken bir nokta detaylardan kaçınmaktır. Unutmamalıdır ki, ilköğretim ya da ortaöğretim hangi kademede olursa olsun tarih öğretiminde detaylar, öğrenciyi tarihe yakınlaştırmak yerine tarihten uzaklaştıracaktır (Hayta ve Karabağ, 2003).

MEB, okullarda “öğrenci merkezli okul anlayışını” (MEB, 2009: Madde 20-1) benimsemiştir. Doğal olarak beklentiler de, tarih dahil olmak üzere bütün derslerde öğrenciyi ve öğrenci ihtiyaçlarını ön planda tutan öğrenci merkezli eğitimin uygulanması doğrultusundadır.

Tarih öğretiminde, küçük yaşlardan itibaren öğrencilere verilen tarihi bilgilerin büyük etkisi olduğu söylenmeden geçilemez. Özellikle ilköğretim okullarının Sosyal Bilgiler dersinde doğal ve tarihi çevreden büyük ölçüde yararlanılır, çok zengin bir tarihi geçmişe sahip olan Türkiye hakkında bilgiler verilir. Hatta öğrenciler, çoğunlukla

ilk kez okul gezilerine ilköğretimde okudukları dönemde götürülürler. Geziler, sınıf ortamına getirilemeyen tarihi eser ve kalıntıları yerinde görerek, yapıldığı dönemi öğrencilerin daha iyi anlamasını sağlamak, öğrenilen bilgilerin zihinde canlanmasına ve bilgiyi kalıcı kılmaya yardımcı olmak için düzenlenir (Erden, 1998). Tarihi yerlere geziler düzenlenmesi, öğretimin her aşamasında mutlaka yapılması gereken bir etkinliktir. Çünkü gezi başta olmak üzere yapılan tüm sınıf dışı etkinlikler, bütün geçmişin sadece ders kitaplarında anlatılanlardan ibaret olmadığını ve tarih ile ders kitapları dışında da karşılaşılmasını mümkün kılan öğretim teknikleridir (Şahin ve Köksal, 2003). Yani ilköğretimde öğretilen bilgilerin, öğrencinin daha sonraki okul sürecinde okuyacağı tarih dersine hazırlanmasında ve bu derse yönelik olumlu ya da olumsuz tutum geliştirmesinde gerçekten etkisi büyüktür. Bu etkinin izlerini pek çok ortaöğretim tarih öğretmeni, öğrencilerinin anlattığı ilköğretim anılarında ve öğrencilerinin ilköğretimden ortaöğretime taşıdıkları bilgilerinde görebilmektedir. Çeşitli çalışmalarda da öğretmenlerin, çocuğun gelişimini izleyerek ona rehberlik ettiği vurgulanmıştır (Altınkanat, 1958; Gündüz, 2001). Öğrencilerinin gelişim özelliklerini bilmek öğrenme yaşantılarını planlamada, uygulamada ve değerlendirmede bir öğretmene, daha iyi bir öğretme süreci ve eğitim ortamı hazırlayabilmesi ve etkili sınıf yönetimi yaklaşımı sergileyebilmesi bakımından gereklidir (Aydın, 2004: 47-48). Timmins, Vernon ve Kinealy (2005: 167) çalışmalarında, öğrencilere tarih öğretmenin ve öğrenciler için tarih öğrenmenin tek bir yolunun olmadığını, öğrenmeye yönelik gelişen aktif yaklaşımların önemini vurgulamışlardır.

2.1.2.2. Öğretim sürecinde öğrenci tutumunun yeri

Chapman (1986 / 2002: 9) bir insanın tutumunu, diğer insanlara ilettiği karakteri olarak özetlemiştir. Eğitim, hayatın sosyal, siyasal ve ekonomik alanlarda sahip olduğu işlevlerini yerine getirirken, Ataüenal'ın (2000: 34) belirttiği gibi, aynı zamanda sağlam kişilik ve karakterde, yüreği insan ve vatan sevgisi ile dolu, zihinsel, duyuşsal, bedensel ve moral yönlerden dengeli ve sağlıklı bir biçimde gelişmiş bireyler yetiştirme hedefini de gerçekleştirmektedir.

Türkiye’de özellikle liselerde eğitim ve öğretim çalışmalarının nasıl yapılandırılacağı Ortaöğretim Yönetmeliği’nde belirlenmiştir. Buna göre “bilimsel

düşünme becerilerine sahip öğrenmeyi öğrenen, üretken, bilgiye ulaşabilen, iletişim kurabilen, bilişim teknolojilerini kullanabilen, eğitim sürecine aktif olarak katılan ulusal ve evrensel değerleri benimsemiş öğrenciler yetiştirecek biçimde” (MEB, 2009: Madde 6-2) eğitim ve öğretim yapılandırılır.

Eğitim dünyasında göz ardı edilen bir konu, öğrencilerin, yararına inanmadıkları, ilgi ve istek duymadıkları hiçbir konuda etkinlik göstermek istemedikleri gerçeğidir (Ataunal, 2003: 52). Cole ve Morgan (1968 / 2001), içten gelen ilginin başarıdaki önemini, bir kimsenin bir şey yapmak isteyince başarılı olmak için bütün çabasını o işe yönelteceğini belirterek açıklamışlardır. Küçükahmet ise, (2008: 205 ve 207) eğitsel tepkiler içinde değerlendirdiği öğrenci çalışma tutumlarını, görülen eğitimin kabullenilmesi ve öğretmenin onaylanması olarak sınıflandırmış, öğrenci yaklaşımlarının ders çalışmaya ve sınavlardaki davranışlara etki ettiğini belirtmiştir.

Öğrencilerin derslerde gösterdikleri olumlu ya da olumsuz yöndeki tutumlarının birbirlerini etkiledikleri öğretmenler tarafından gözlemlenen bir gerçektir. Zaten, eşyaya ve olaylara insanın zihnen bakış biçimi olarak da tanımlanan tutumun, “bulaşıcı” olduğu da belirtilmiştir (Chapman, 1986 / 2002: 3 ve 96).

Sönmez (1998: 15) çalışmasında, okula, derse, kursa giden bir öğrencinin dağarcığında önceden getirdikleri olarak nitelendirdiği hazır bulunuşluk düzeyini, işlemler ve çıktıları etkileyen önemli bir değişken olarak göstermiştir. Bu noktada, öğrencilerin derslere karşı olumlu olması için bir öğretmenin yapabilecekleri üzerinde durulabilir. Sönmez (1998: 15) öğretmenin, öğrencisinin tutumu, ilgisi, güdülenmişliği, hatta kişiliği, hedef davranışlarla ilgili bilgi, beceri ve duyguları, genel ve özel yeteneği gibi değişkenleri, dersi ile ilgili uygun bir öğretim ortamı oluşturabilmek ve öğrenmeyi gerçekleştirebilmek için dikkate alması gerektiğini açıklamıştır. Kılıç’a (2004: 162) göre de, öğretmenler öğrencilerinin, “öğrenme hızını, düzeyini, öğrenmeye ilişkin ilgi ve dikkatini” yani bireysel farklarını bilmelidir. Öğrencilerin zeka düzeyleri açısından farklı gelişim özellikleri taşıyanları gözlemleyerek, duyu organlarında işlevsel bozuklukları olanları, algısal sorunları olanları tanımaya çalışmalıdır.

Doğal olarak öğrencisinin öğrenmesini etkileyen kendine özgü durumlarını fark eden bir öğretmenin, öğretme sürecinde de bunları dikkate alması beklenilir.

2.1.3. Şehir ve şehirleşme

“Kent”, “citta”, “cite” ve “ciudad” (Latince kökü “civitas”) sözcükleriyle de ifade edilebilen “şehir” sözcüğüne yüklenen iki anlam vardır: “yapısal, arkeolojik, topografik ve kent planlama açısından insan topluluklarının bulunduğu bir mekan” ve “toplum hayatının temel çekirdeği ve karakterini oluşturan tarihi ve yasal bir oluşum” (Avrupa Konseyi, 1996: 6).

Şehir tanımında farklı kesimler tarafından kullanılan farklı ve çeşitli ölçütler vardır. Konuya Coğrafya, Tarih, Ekonomi, Sosyoloji, Siyaset Bilimi gibi yönlerden bakılmıştır. Farklı şehir tanımlarına birkaç örnek vermek mümkündür:

- Nüfusu belli bir büyüklüğe ulaşmış yerleşmelere şehir denilmesi,
- Türkiye’de il ve ilçelerde bulunan nüfusun şehrsel nüfus olarak nitelendirilmesi,
- Belli bir nüfus miktarı, yoğunluk, işbölümü, uzmanlaşma ve türdeş olmama gibi özelliklerle şehri tanımlayan sosyal bakış,
- Nüfusun belli bir çoğunluğunun tarım dışı faaliyetlerle uğraşması, yaklaşımlarıyla birçok şehir tanımı yapılmıştır (Yavuz, Keleş ve Geray, 1973: 23-24).

Tarihten günümüze “değişik şekil ve boyutlarla” (Gökçe, 1989: 7) ifade edilebilen şehirleşme kavramının gelişiminde, insanın avcılık ve toplayıcılıkla geçindiği göçebe hayat sürdürdüğü dönemden, tarımsal faaliyetlerle uğraşmaya, ekip biçmeye ve üretime geçtiği dönem oldukça önemli bir aşamadır. Öyle ki, tarım ve şehirleşme için uygarlığın dayandığı temeller değerlendirmesi yapılır (Hout, Thalmann ve Valbelle 1990 / 2000). İlkçağ ve hatta Ortaçağ boyunca surlar içinde savunmaya, korumaya yönelik şehir dokusu yerleşimleri oluşmuştur. 18. yüzyılda ise, bu yüzyılın önemli gelişmelerinden biri olan sanayileşme ile fabrikaların bulunduğu yerleşim yerlerine göçlerin başlaması, nüfus artışını ortaya çıkararak şehirleşmeyi büyük ölçüde etkilemiştir. Yavuz ve diğerleri (1973) tarafından, yapılan şehirleşme değerlendirmelerinde nüfus hareketleri yanında toplumun ekonomik ve sosyal yapısındaki değişikliklerin geniş yer tuttuğu belirtilmiştir.

Gelişimi ve ölçeği bakımından farklılıklar gösteren şehirler, zaman içinde yayılma durumuna ve yaşanan değişimlere göre yeni sorunlarla karşı karşıya kalmıştır (Avrupa Konseyi, 1996).

2.1.4. Dünyada ve Türkiye’de şehircilik çalışmaları

Dünyada şehircilik çalışmaları, İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra “yepyeni ve modern bir anlam” (Yavuz, 1962: 10) kazanmıştır. Selen (1955: 4) şehircilik bilimini, “yeryüzünün bütün ülkelerini ve tarihi devirlerini müşahede ve mukayese ederek şehirlerin kuruluşundaki muvaffakiyetleri ve eksikleri belirlemeye” çalışan ve insandaki kültür yaratıcılığına yön veren bir bilim olarak tanımlamıştır. Kuramsal temelleri 1950’li yıllarla beraber oluşturulmaya çalışılan şehircilik disiplini, sosyal bilimlerin yönteminden, yaklaşımından ve kuramlarından geniş ölçüde yararlanmıştır (Keleş, 1972). Türkiye’de iskân ve şehircilik işleri önem verilen bir konu olmuştur. Bu doğrultuda Siyasal Bilgiler Fakültesi’nde amacı, nüfus artışı ve teknik ilerleme gibi gelişmeler karşısında mekan düzeninin, köy ve şehir yerleşmelerinin alacağı şekli araştırmak olan, İskân ve Şehircilik Enstitüleri açılmıştır (Selen, 1955: 1 - 2).

Keleş (1972), Türkiye’de planlama konuları başta olmak üzere yaşanan gelişmelerin de etkisiyle şehircilik adının mimarlık ve mühendislik gibi teknik alanlar içinde fazla anıldığını belirtmiştir. Günümüzde ise, şehirciliğin artık mimarlık ve mühendislikten farklı bir mesleki formasyon gerektirdiği ve farklı bir uzmanlık olduğu anlaşılmıştır (Çubuk, 1995: 2).

Türkiye’de önceleri özellikle mimarlık eğitimi içinde bir disiplin olan şehircilik, zamanla üniversiteler bünyesinde şehircilik ve bölge plancılığı ile ilgili birimlerin kurulmasıyla ayrı öğretim programları olarak gelişme göstermiştir. Bu konudaki ilk adımları atan üniversite ise İTÜ olmuştur (Gökçe, 1989).

Araştırmacılar, şehir konusuna farklı şehir tanımları ve “şehri kendi özel bilgi çerçeveleri açısından” (Yavuz ve diğerleri, 1973: 23) değerlendirme eğilimleri ile yaklaşmışlardır. Çubuk (1995: 3) şehirciliğin, disiplinler arası nitelikte olduğunu ve bir ekip çalışmasını gerektirdiğini vurgulamıştır.

Türkiye’de merkezi yönetim ve belediyeler çoğunlukla üniversitelerin yaptığı şehir planlama çalışmalarına ilgisiz kalmışlar ve planlamaları sadece bürokratik bir işlem olarak görmüşlerdir (Çubuk, 1991: 290).

1949 yılından beri “Dünya Şehircilik Günü” etkinliklerle kutlanmaktadır. Üniversitelerle işbirliği içinde Dünya Şehircilik Günü Kolokyumu Etkinlikleri düzenlenir. Türkiye’nin Avrupa Konseyi üyesi olmasından dolayı konsey bünyesinde yer alan şehircilik eğitimiyle ilgili düzenleyici çalışmalardan etkilenmesi de konunun uluslararası boyutuna işaret eder. Buna göre, 9 Ekim 1988 tarihinde Avrupa Konseyi’ne üye ülkelerin şehircilerinin bir ortak eğitim çerçevesine göre yetiştirilmesini öngören, Avrupa Profesyonel Şehircilik Kartası kabul edilmiştir. Adı geçen karta, şehircilik formasyonunu, profesyonel şehircinin görevlerini ve faaliyet alanını belirlemiştir. Karta, şehircilik eğitiminde yan disiplinlerin katkısının sağlanması, teorisyenler ve uygulayıcılar arasında programda denge sağlanması, şehir eğitimi içine profesyonel meslek adamlarının katılması, bu konudaki akademik çalışmaların geliştirilmesi önerilerini de sıralarken; meslek içi şehircilik eğitiminin yapılması, alana yardımcı eleman, teknisyen yetiştirilmesi, şehirciliğe yardımcı mesleklerde uzmanlaşma eğitimi yapılması gibi formasyonu tamamlayıcı nitelikte tavsiye kararları almasıyla dikkat çekmiştir (Çubuk, 1991: 25).

18. Türkiye Dünya Şehircilik Günü Kolokyumu’nda (1995: 6), “şehirciliği yönlendirecek, ülkesel kaynakları korumayı garanti edecek” bir anlayışla konuya yaklaşılması gerektiğinin altı çizilmiş, hatta Türkiye’de Şehircilik Bakanlığı kurulması beklentisi ve bir Şehircilik Yasası’nın çıkarılması hayalinden söz edilmiştir. Gerçi, daha 1950’li yılların ortalarında Yavuz (1955: 32) tarafından, genel şehircilik işlerini yürütmek üzere bir Bakanlığın kurulması gerektiği dile getirilmiştir.

Türkiye’de mekan organizasyonu, planlaması ve düzenlemesi konularında çıkarılan yasalar ve bölgesel kalkınma projeleri de önemli şehircilik çalışmaları içinde değerlendirilmiştir.

Aynı zamanda, Türkiye’de tarihi kent dokularının korunması ve geleceğe taşınması konusunda sempozyumlar, konferanslar düzenlenmektedir. Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulları’nın çeşitli şehirleri kapsayan, kentsel korumaya yönelik önemli çalışmaları vardır.

2.1.4.1. Şehircilik eğitimi

Şehircilik eğitimi, “bir toplumun kendinden önceki toplumlardan devraldığı fiziksel ve beşeri çevreyi öğrendikten sonra, devredeceği fiziksel ve beşeri çevreyi öğretmek!....” olarak açıklanmıştır (Çubuk, 1991: 23). Açıklamada geçen fiziki ve beşeri çevrenin öğrenilebilmesi için, yaşanan çevrenin tarihinin öğrenilmesi ve incelenmesi önemlidir.

Keleş’e (1987: 228) göre, şehircilik eğitiminin kendi deyimiyle “Kentbilim eğitiminin” önemli bir kısmının derslik dışında yapılması gerekir ki bu konuda verilen eğitimle öğrencinin yaşadığı köyü, semti, şehri, bölgeyi gezip görüp, bu yerlerde yaşayanları yakından tanıma fırsatı bularak ve ilgili bilgiler toplayarak edindiği bilgileri değerlendirmelidir.

Çevresini algılayan ve gözleyen, yaşadığı şehri tanıyan öğrenciler yetiştirmek önemlidir. Çubuk’a (1991: 28-29) göre, şehire layık gerçek şehirliyi yaratmak için şehircilik eğitime, anaokulundan veya ilkokuldan başlanmalı ve liselerde bu eğitim verilerek “geleceğin kentlisi” sorumluluklarına karşı hazırlanmalıdır.

Şehirciliğin konusu şehirlerdir. İnsan hayatında önemli bir yer tutan şehirlerin, değişen ve gelişen dünyaya rağmen özelliklerinin ve güzelliklerinin korunması beklenilir. Şehirleri koruma konusu, yeterli şehircilik eğitimi ve uygulaması ile şehir planlaması çalışmalarını gerektirir.

Yavuz (1962: 11) başarılı bir şehircilik için, “milli yerleşme ve kalkınma çerçevesi içinde kalmak” şartı ile yapılan işlerden ilk etkileneceğini belirttiği halkla işbirliğinin sağlanması gerektiğini vurgulamıştır. Keleş’e (1987: 229) göre de, bu konu çok geniş bir çerçevede ele alınmalı, halk şehircilik konularında bilgilendirilmeli ve planlama sürecine katılımı sağlanmalıdır.

2.1.4.2. Türkiye’de şehir tarihi çalışmaları

Batı’da bir disiplin olarak kabul gören ve bölümleri kurulan Şehir Tarihçiliği, kimi araştırmacılara göre, Türkiye’de bir ilgi alanı olmaktan öteye gidememiştir.

Özellikle bu konu kendisine en çok ilgiyi gösteren tarihçilerin çalışma alanı içinde yer almıştır (Uğur, 2005). Ergenç (1988: 669), bu konu ile ilgilenen tarihçilerin şehirlerin zamanla çoğalması ve yayılması konularıyla, bulundukları bölgeye etkileriyle ve şehirlerin en çok siyasi yönleriyle ilgilendiklerini belirtmiştir.

Şehir tarihi araştırmalarında, farklı dönemlere ait kaynakların ve belgelerin değerlendirilmesi sonucu elde edilen verilerle araştırmanın teorik çerçevesine ilişkin sorulara cevap bulmak mümkündür (Ergenç, 1988: 667).

Dünyada ve Türkiye’de şehir tarihi çalışmalarında arşivlerden yararlanmanın önemi büyüktür. Türkiye’de, şehirlerin gelişmesi hakkında bilgi veren, mahkeme-i şer’iyye sicilleri, Başbakanlık Arşivi’ndeki Cevdet belediye, darphane, maliye ve idare tasnifleri, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü arşivlerinde bulunan tapu defterleri, Vakıflar Genel Müdürlüğü arşivinde yer alan şehrin sosyal ve dini kurumlarını ilgilendiren Vakfiyeler gibi çok değerli kaynaklar vardır.

Ayrıca şehrin incelenen dönemi ile ilgili süreli yayınlar, dönemin vakanüvislerinin verdiği bilgiler, sâlnâmeler, şehre uğramış seyyahların eserleri olan seyahatnameler, şehir üzerine yapılmış birçok yerli ve yabancı araştırmalar ve incelemeler, arkeolojik araştırmalar şehir hayatı ile ilgili birçok bilgiye ulaşmada araştırmacılara yardımcı olabilir. Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi’nin (2005), Türk şehir tarihi literatürünü konu edinen ve değerlendiren sayısı, bu alanda yapılmış araştırmalar hakkında bilgi veren dikkat çekici bir çalışmadır.

“Eski Türklerin” şehir hayatına geçişlerini (Sümer, 1994), Türk şehrinin tarihi gelişmesini (Doğru, 1995), sosyal, ekonomik, idari bakımdan çeşitli özelliklerini değerlendiren (Kuban, 1968; Tekeli, 1982, Ergenç, 1996; Faroqhi, 1993 / 2000) birçok çalışma vardır. Bu araştırmanın amacı, Türk şehir tarihinin gelişmesini incelemek değildir. Ancak, 11. yüzyıldan sonra “Anadolu’nun çehresine” (Kuban, 1968: 53) Türk döneminin damgasını vurması Türk şehir tarihi araştırmalarında oldukça önemlidir.

Türkiye’deki şehir tarihi ile ilgili çalışmalarda Osmanlı dönemi şehirleri ön planda tutulurken; Cumhuriyet dönemi şehirleri ile ilgili çalışmalar ise, genel olarak şehirleşme ve sonuçları ekseninde yürütülmüştür (Uğur, 2005: 16).

Ergenç (1988: 672) tarihsel araştırmanın sağlıklılık derecesini, ulaşılabilen belgelerin varlığına bağlar. Önceleri *tahrir defterleri*; 1960’lardan sonra *mahkeme-i şer’iyye sicilleri*; daha sonraki yıllarda ise, *temettuat* ve *sâlnâme* kayıtları, Türk şehir tarihi çalışmalarında yararlanılan önemli arşiv kaynakları olarak gösterilmiştir (Uğur, 2005: 20). 19. yüzyılda, Vilayet Nizamnameleri ve Belediye Kanunu’nun çıkarılmasını izleyen süreç, Osmanlı Devleti’nin idari yapısında değişikliklere yol açmıştır. Bu süreçte, vilayet merkezlerinde sancak ve kazalara kadar yeni kurumlar yaygınlaşırken, neredeyse tüm vilayetlerde vilayet matbaaları kurularak, vilayet gazeteleri yayımlanmıştır. 19. yüzyıldan itibaren yaygınlık kazanan sâlnâmeler, toplumdaki yeniliklerin vilayet dışındaki yansımaları gösteren birinci dereceden kaynakları oluşturmuşlardır. Böylece, başkent İstanbul dışında, Anadolu şehirleri de, “vilayet teşkilatının oluşturulması ve vilayet idare meclisleri ile belediyelerin kurulmasıyla” (Emiroğlu ve diğerleri, 1995: 10) sâlnâmelerde yer almaya başlamıştır. Ankara Vilayeti Sâlnâmesi’nde araştırmacılara Ankara Vilayeti içindeki sancaklardan Ankara, Yozgat, Çorum, Kayseri ve Kırşehir şehirleri ile ilgili “Tanzimat döneminin sonundan başlayarak, Birinci Meşrutiyet döneminin tamamını ve İkinci Meşrutiyet’e geçiş sürecini” (Emiroğlu ve diğerleri, 1995: 11) kapsayan bir panorama sunulmuştur.

Şehir tarihi çalışmalarında yazılı kaynak yanında görsel kaynağın kullanılmasının gereği de vurgulanmıştır (Yerasimos, 1999). Ancak şehrin tarihi yapılarını ele alan rehber durumundaki çalışmalardan çok, şehri bir bütün olarak inceleyen araştırmalara daha fazla ihtiyaç vardır.

2.1.5. Tarih dersini şehir tarihinden yararlanarak öğrenme

Yerasimos (1999) zaman ve mekan içinde bir insanın nerede olduğunu anlayabilmesinin tarih ve coğrafya bilmesinden geçtiğini ifade eder. İnsan ve mekanın bütünleşmesi konusu, özellikle şehirlerin tarihi dokusunu koruma uygulamalarında da dikkat çeken bir husustur. Şöyle ki, eski şehir dokusu “...sağlıklaştırılırken, bölge sakinlerinin de kendi çevrelerinde yaşamaya devam edebilmeleri” (İncedayı, 2006: 13) oldukça önemlidir.

Çevrenin bir ürünü olan insan aynı zamanda “bilinçli eylemleriyle” (Önal, 1999: 40) çevresini değiştiren ve biçimlendirendir. Günümüzde insan yerleşimlerinin çevresel dokusu içinde korunabilmesi ayrıca önem kazanmıştır. Şehirlere sadece yapılardan oluşan bir alan olarak bakmak yanlış olur. Şehir tarihi araştırmaları tarih, kültür ve etnografik hayat hakkında bilgi verir. Şehirler yaşamın ve geleneklerin etkisiyle şekillenerek bir kültürel varlığa dönüşmüştür. Tarihi şehirlerin korunmasıyla sadece yapılar değil “kent kültürünün yaşatılması” (İncedayı, 2006: 14 - 15) da sağlanır.

Sanayileşme ve nüfus hareketleri bir şehri değiştiren güçlerdendir. Ancak, bu değişimin karşısına dikilen, kültürel eğilimlerin varlığına dikkat çeken Kuban’a (2001: 32) göre,

İnsanların zihinsel ve duygusal yaşamının boyutları insanın kendi hakkındaki bilgisinin artması oranında artmaktadır. Modern insanın geçmişi hakkındaki bilinci de artmaktadır. Dünyanın her köşesinde toplumları tarihi kentlerin fiziksel görüntüsünü korumaya sevk eden şey bu bilinçlenme olmaktadır.

Tarih öğretiminde şehir tarihinden yararlanılırken, geçmişten günümüze gelen, maddi değerler, salt güzel oldukları, büyük sanat eseri oldukları için değil, “bir kültürün ifadesi olarak” benimsenmeli ve “geçmişi bugünle beraber yaşama hakkı”, günümüz kültürü içinde, ulusal ve evrensel kabul gören bir ilke olarak savunulmalıdır (Kuban, 2001: 32 - 33).

Kahn’ın (2001: 21) bir tarih müzesinin, geçmişin günümüzle buluşması olarak görüldüğü değerlendirmesi ilgi çekicidir. Ayrıca bilinmelidir ki, şehir tarihi öğretiminin bugünün geçmişle buluşmasına katkısı daha büyüktür.

Tarih öğretiminde okul dışı ortamlarda öğrenme fırsatları yaratmanın öğrenci üzerinde etkisi büyüktür. Okul dışı ortamlarda öğrenmenin farklı biçimlerinden biri, şehir, kasaba, köy veya kırsal arazi içinde tarih gezisi yaparak, yakın geçmişin izlerini ve son yüzyıldaki değişiklikleri belirlemektir (Stradling, 2001 / 2003: 137). Bu bilgidен de hareketle, tarih öğretiminde öncelikle yaşanılan yerin tarihini bilerek işe başlamanın önemini vurgulamak mümkündür. Şehrin neresinde ne var? Neyin önünden, yanından geçip gitmekteyiz? Denilir ki, yaşanılan şehrin tarihi bilinmeden ne memleket ne de dünya tarihi bilinebilir (Ağaoğlu, 2007: 37). Şehirler var oldukları dünya hakkında iyi bir öğreticidir. Stradling’e (2001 / 2003) göre, bir kasabanın ya da şehrin tıpkı bir

tarihsel belge gibi okunması mümkündür, yaşanan şehrin her çizgisinde geçmişin izlerini görebiliriz. Yani, şehrin mimarisi, sokak adları, köprüleri, anıtları, hamamları, çarşıları, camileri, dükkan, kahve ve lokanta adları, özel konutları, kamu binaları, yerleşim düzeni vs. o şehrin gelişim süreci hakkında bilgi verebilir. Özbaran'ın (2005: 48) çalışmasında da, tarih öğretiminde şehir insanının ve şehrin geçirdiği değişiklikleri gösteren bilgilendirmelerin öğrenciye etkilerinden söz edilir. Özbaran'ın (2005: 50) da belirttiği gibi, ders kitabını aşan bir niteliğe sahip tarih öğretimiyle, geçmişle gerçek iletişim sağlanabilir.

Tarihin zamanla eşdeşliğini vurgulayan Kuban (2006: 8), bir şehrin tarihi kimliğini “tarihin biriktirerek getirdiği karakterdir ve bir bütündür... Çirkinlik ve güzellikleri birlikte içerir” (2006: 7) sözleriyle açıklamıştır. Tarih öğretimi ile öğrencilere yaşadıkları şehrin değişim sürecini anlamasına yardım edilebilir. Ancak Atasoy'un (1999: 42) belirttiği gibi, öğrencilerin “...karşısına geçip soyut bir takım bilgileri onlara vermeye” çalışmak yerine “öğrencinin kendisinden de bir şeyler katabileceği” çalışmalar yürüterek dersler daha zevkli hale getirilebilir.

2.1.6. Proje ve özellikleri

Bu araştırma, sınıf dışı öğretim tekniklerinden projeyi de kapsamaktadır. Araştırmada, projeye dayalı öğrenme yöntemi açıklanmadan önce, hızla değişen dünyada en yaygın iş yapma biçimlerinden biri olan proje konusu ve özellikleri hakkında bilgi verilmiştir.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra proje tekniğine duyulan ilgi giderek artmış ve önem kazanmıştır. Zaman içinde dünyada başarılı projeler gerçekleştirilmeye başlanmıştır. Günümüzde, projelerin neredeyse her alanda kullanıldığını ve geliştirildiğini söyleyebiliriz. Örneğin eğitim, danışmanlık, pazarlama, yatırım, denetim, üretim, yeniden yapılanma, sanayi, inşaat, mühendislik gibi birçok iş alanında yürütülen faaliyetlerde, görevlerin belirlenmesi, kullanılacak kaynaklar, zaman planlaması konuları uygulanan küçük ve büyük projelerle gerçekleştirilmektedir. Projenin, “faaliyet alanlarına göre” (Albayrak, 2005: 3) değişen bir tanımı vardır. Çubukçu (1996) proje düşüncesinin, belli bir üretim hedefine, bir gereksinimi karşılamaya ya da bir sonuca

ulaşmak üzere ortaya atıldığını belirtmiştir. Albayrak (2005: 3) projeyi, bir hedefe ulaşmak için, bir organizasyon yapısı içinde gerçekleştirilen, kaynakların etkili kullanıldığı, başlama ve bitiş tarihleri belli olan, bir defalık yapılan işlemler bütünü olarak tanımlamıştır.

Bir projenin hedeflerinin, amaçlarının, işlemlerinin, programının, bütçesinin ve ne kadar zamanda tamamlanacağını belirlenmesi gerekir. Proje, doğal olarak rutin işlerden farklıdır. Projenin mekanı bellidir. Bir ihtiyaçtan doğan ve bu ihtiyacı karşılamayı hedefleyen projelerle, problemler hedeflere, hedefler de faaliyetlere dönüştürülürler. Bir organizasyon sistemi içerisinde çalışmayı gerektiren projelerde aynı zamanda işbirliği ve ekip çalışması da önemli bir yer tutar. Alison (1995 / 1997: 10) bir grup insanın bir ya da daha fazla hedefte birleştiklerinde, hedeflerine ulaşmak için organize olduklarının altını çizerek, takım ruhundan söz eder. Proje çalışması içinde yer alacak en uygun kişi, hedefe ulaşmak için çalışmaya hazır olan kişidir (Albayrak, 2005). Ancak proje süresince motive edilerek, projeye katkısının ve katılımının sağlanmak zorunda kalınacağı proje çalışanlarıyla da karşılaşılabilmekte ve projenin tamamlanmasına uğraşmaktadır. Oysa proje ekibinin üyelerinden beklenenler Albayrak'ın (2005: 316) da belirttiği gibi, ekibin amaç ve hedeflerini başarıya ulaştıracak rollere sahip, ekibe bağlılık duygusu taşıyan, sahip oldukları bilgileri başkalarıyla paylaşarak işbirliği yapmaya ve birlikte çalışmaya istekli davranan ve birbirlerine güven duyan çalışanlar olmalarıdır.

Bir projede, belli aşamalardan geçip sonuca ulaşılmasında projeyi yöneten kişinin ya da proje yöneticisinin büyük rolü vardır. Çubukçu (1996: 5), proje yöneticisinin fonksiyonlarının planlama, organize etme, liderlik ve kontrol olduğunu belirtir. Proje sürecinin işleyişini kolaylaştıran proje yönetimi ile insanlar, kaynaklar ve zaman birbirleriyle uyumlu, verimli kullanılır ve sonuca ulaşılır (Albayrak, 2005: 8-10).

2.1.6.1. Projeye Dayalı Öğrenme Yöntemi

Proje yöntemi, eğitim ortamına 19. yüzyıldan itibaren girmiş ve 20. yüzyılın ilk yarısından itibaren daha yaygın olarak çalışılmıştır (Bilen, 2002). Türk eğitim sistemi

içinde, “proje tekniği”, “proje metodu”, “faaliyet”, “yaparak öğrenme metodu” veya sadece “öğrenme metodu” gibi isimler de almıştır (Altınkanat, 1958).

Bilen (2002: 222), ilerlemeci eğitimin önde gelen temsilcisi Dewey’den sonra gelen, proje yöntemini savunan ve uygulayan ilk kişi olarak gösterdiği Kilpatrick’ın görüşlerinden hareketle, yeni bir kelime olmadığını belirttiği projeden büyük değişiklik getirmesini beklememek gerektiğinin altını çizer. Ancak önemli bir öğretim tekniği olarak gördüğü proje ile doğal koşullar altında, hayata benzeyen bir yaklaşımla bireysel ve grup halinde problemlerin çözümünün amaçlandığını da belirtir.

Proje yöntemi, 1950’li yılların sonuna doğru öğrencinin “bilmediğini ve öğrenmek istediğini kendi kendine çalışmak suretiyle” (Altınkanat, 1958: 40) öğreneceği bir süreç olarak ifade edilmiştir. Özellikle okulun gerçeğe uygun düzenlenmesi gerektiği, öğrencinin gerçek olaylara ilgi duymada daha yetenekli olduğu, öğrenmenin temelini gerçek hayatın kendisinin oluşturduğu vurgusu da ön plandadır (Altınkanat, 1958: 63). Aynı zamanda projenin, “kültürel ve çevresel gereksinimlere” (Albayrak, 2005: 6) duyarlı olduğu belirtilmiştir. Projeye dayalı öğretim yöntemi ile hayat ve okul arasında yakın bir ilişki kurulmaya çalışılır.

Öğrencileri, öğretmen rehberliğinde çeşitli konuları planlamaya ve incelemeye yönelten bu yöntemde öğrenci etkinliği ön planda tutulur. Albayrak’ın (2005: 7) belirttiği gibi, proje çalışması, projeye katılanların ve etkilenenlerin bütünleşmesini sağlar. Eğitimin hayatın kendisi olması düşüncesinden hareket edilir.

Bilindiği gibi öğrenme, belirlenen amaçlar doğrultusunda başlatılır, yönlendirilir ve gerçekleştirilir (MEB, 2004: 119). Okulda ve okul dışında planlanan etkinlikler yoluyla öğrenciye öğrenme yaşantıları kazandırılmaya çalışılır. Açıkgoz (2006: 72) öğrenme sürecini Bruner’in düşünceleriyle açıklarken, araştırma, bilgi toplama, bilgiyi yönlendirme ve yorumlamanın öğrenmek için gerekli olduğunu belirtmiştir. Özellikle öğrenci tarafından araştırma ve öğrenme yollarının öğrenilmesinin, olguların öğrenilmesinden daha etkili olduğunun altını çizmiştir.

Okul dışında öğrenmeyi sağlayan öğretim tekniklerinin en etkili olanları gezi, gözlem, görüşme, sergi, proje ve ödevdir (Demirel, 2004: 115 - 117).

Proje, “zaman gerektiren iştir” (Albayrak, 1998: 1). Bilen’in (2002: 225) belirttiği gibi, proje yöntemine dayalı programlar karmaşık olduğundan yönetilmesi ve yürütülmesi de oldukça zor, aynı zamanda da ekonomik değildir. Korkmaz ve Kaptan (2001: 200) tarafından da belirtilen, iş yükünü ve sorumlulukları arttıran ve öğrenme için ayrılan sürenin artmasına sebep olan dezavantajları yüzünden, projenin bir öğretim yöntemi olarak seçilmesi, kimi zaman ne öğretmenin de öğrencinin işine gelir. Bu yüzden bir derste proje uygulama konusu daha az öncelikli iş olarak görülür. Bazen de bu yöntemin önemine inanan ders öğretmeni tarafından uygulanır. Ancak bazı öğrenciler proje çalışmasına kendilerini vermez ve başarılı olamazlar (Albayrak, 2005: 315).

Proje yöntemi okullarda derslerde çoğu zaman kaçınılan bir yöntem de olsa, öğrenci üzerinde etkisi büyüktür. Bilen (2002: 225) proje yönteminin öğrencilere yararlarını, yaratıcılığı özendirmesi, problem çözme gücü kazandırması, bilimsel çalışma alışkanlığı sağlaması, seçme, planlama, inceleme ve yürütme gücü kazandırması ve grupla çalışmayı özendirerek, işbirliğini arttırması olarak sıralamaktadır. Okullarda bireysel proje çalışmaları yapılabileceği gibi grup çalışmasından da proje çalışmaları esnasında yararlanılabilir. Demirtaş ve Güneş (2004) grup çalışmasının, öğrencileri birbirinden öğrenmeye ve birbirine yardım etmeye özendirmek, öğrencileri düşünce ve görüş alışverişinde bulunmaya yöneltmek, öğrencileri işbirliği yapmaya ve liderliğe özendirmek, öğretme-öğrenme etkinliklerine katılma fırsatı vermek gibi amaçları olduğunu belirtirler. Öğrencilerin belli öğrenme yeteneklerini geliştirmek için birbirlerinden yardım aldığı, birbirlerine yardım ettiği ve cesaretlendirdiği grupla öğrenme, hem sınıfın bütününe hem de bireysel olarak öğrenciye değer katmaktadır (Michaelis, 1966: 188).

Öğrencilerle yapılacak proje çalışmalarında belli başlı aşamalar izlenmesi gerekir. Bazı araştırmacılar öğrencilerle yürütülecek proje çalışmalarına, akademik çevrelerde de çokça kabul gören “Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı” adını vermektedirler (Korkmaz ve Kaptan, 2001). Bu çalışmada ise, Projeye Dayalı Öğrenme Yöntemi ifadesi kullanılmıştır.

2.1.6.2. Projeye Dayalı Öğrenme Yönteminin Aşamaları

Öğrenme becerilerini zenginleştirdiğine şüphe olmayan Projeye Dayalı Öğrenme Yönteminin aşamaları, proje seçimi, planlama, proje süreci (uygulama- araştırma), proje sunma ve proje değerlendirmeden oluşmaktadır.

Proje seçimi. İki şekilde yapılabilir: İlki öğrenciler ilgi duydukları proje konularını belirleyerek sınıfa getirirler, ikincisi ise öğretmen tarafından, seçilebilecek proje önerileri liste halinde öğrencilere sunulabilir (Bilen, 2002: 223).

Planlama. Bu aşamada, proje süresi, projede izlenecek aşamalar, proje grup halinde çalışılıyorsa yapılacak işbölümü, kullanılacak kaynaklar, öğrenme hedefleri belirlenir.

Proje süreci. Yapılan planların uygulamaları ve yapılacak araştırmalar konusunda öğrencilerine yardım ve rehberlik eden öğretmen, proje süresini de kontrol eder. Bu aşamada öğrencilerin yapılan işin sürdürülmesi için gerekli sorumluluğu taşıyabilir duruma gelmesine ayrıca önem verilmelidir. Ancak Bilen'in (2002) de söz ettiği gibi öğretmen, öğrenci yaratıcılığını ve hevesini kırarak müdahaleci bir tutum asla sergilememelidir. Bu aşamada öğrencinin rolü, araştırma yaparak, kaynak kişilerle görüşmek, verileri toplayarak, bilgileri analiz etmektir (Korkmaz ve Kaptan, 2001: 196).

Projeyi sunma. Proje çalışmalarında öğrenciler yaptıkları çalışmaları farklı biçimlerde sunabilirler (<http://talimterbiye.mebnet.net> 08. 03. 2007). Proje sunumu öncelikle, sununun içeriği, nasıl olacağı ve hangi materyallerden yararlanılacağını belirleyen bir planlama çalışması gerektirir. Sunuların düzenlenmesinde öğretmen de destek olur (Korkmaz ve Kaptan, 2001). Eğer şartlar ve zaman elverişli ise sınıfın, hatta mümkün olursa okulun diğer öğrencilerinin de katılımıyla proje sunumu gerçekleştirilir.

Proje değerlendirme. Öğrencilerin proje süreci ve sonuçları ile ilgili değerlendirmede aktif rol oynamaları yanında, yapılan proje çalışmalarının öğrenciler üzerinde bıraktığı etkiler belirlenmeye çalışılır. Öğrenci merkezli olan proje yönteminde öğretmen değerlendirme görevini üstlenebilir (<http://talimterbiye.mebnet.net> 08. 03. 2007). Bu aşamada, projenin öğrencilerde sorumluluk, yaratıcılık ve başarı duygusunu ortaya çıkarıp çıkarmadığına ve öğrencileri düşünmeye, incelemeye, araştırmaya yöneltip yöneltmediğine bakılır (Bilen, 2002: 223 - 224).

2.1.7. Tarih dersini Ankara şehir tarihi konusunda projeler yaparak işleme

Bu tez çalışması Ankara örneği ile yürütülmüştür. Şüphesiz Ankara, Ortaylı'nın (1995: 34) da belirttiği gibi tarihi şehir dokusunu koruyan nadir Türkiye şehirlerinden biridir. Bilindiği gibi Ankara “uzun tarihi” (Tanpınar, 2006: 16) olan bir şehirdir. Ortaylı (1995: 23 ve 26), Roma'nın garnizon merkezi, Timur'la Bayezid'in savaştığı yer, coğrafyası gereği askeri ve idari merkez ve tüccar bir şehir olarak anlattığı Ankara'nın, küçük bir kasabadan iddialı bir Cumhuriyet'in başkentine dönüştüğünü belirtmiştir.

Almanya'nın ilk Ankara Büyükelçisi Radolny (1924/1987: 381 - 383) ise başkent sorununun iç ve dış politikada en çok tartışıldığı dönemde kaleme aldığı izlenimlerinde, “uzun tüylü keçilerin memleketi” dediği Ankara'nın “...başkent olarak kalmasında ve yakın gelecekte de modern bir metropole dönüşmesi gerektiği konusunda kesinkes ısrarlı” olduğunu anlatır.

Tekeli'nin (1982) de eklediği üzere Ankara, “imarına özel önem verilmiş” (s. 49), “sosyal ve kültürel faaliyetlerle” donatılan, “alt yapısı vb. ihtiyaçları bir bütün olarak” (s. 79) karşılanan bir şehir özelliği kazanmıştır. Başkent olduktan sonra her yıl nüfus alan Ankara, zaman içinde gecekondular ve konut artışı başta olmak üzere pek çok sorunla karşı karşıya kalmıştır (Tekeli, 1982).

Şehircilik konusunda geliştirilen teorik modellerle çok boyutlu olarak araştırmalar yapıldığı söylenilir (Ergenç, 1988: 667). Akademik düzeyde tanımlanmaya çalışılırsa şehir araştırmalarının sınırı oldukça geniştir. Şehirleşme süreci, şehir olgusu ve şehir planlama gibi ağır araştırmalar gerektiren konular ortaöğretim öğrencisinin ilgi alanına girmez.

Araştırmada daha çok bir bütünü oluşturan Türkiye şehirleri boyutuyla konuya yaklaşılmıştır. Şehir tarihi konusu Yerelleşme, Yerellik, Yerel Tarih konuları ön plana çıkarılmadan ele alınmıştır. Çünkü bunlar esas araştırma konusunun dışında kalan konulardır.

Bu araştırmadaki “şehir tarihi çalışmaları” ile tarih dersi aracılığıyla ortaöğretim öğrencisine şehre özgü tarihi çevre, anıtsal yapılar, konut dokuları, şehrin çeşitli yönlerinin neler olduğu bilgisi, hatta anıt yapıların korunması ve çevrelerinin

düzenlenmesi gerekliliğinin milli ve evrensel bir görev olduğu yönünde bilinç verilebileceği vurgulanmaya çalışılmıştır.

Araştırmada, ortaöğretim okullarında kolay çalışılabilecek, sınırları belli, şehir tarihi konuları belirlenmiştir. Ankara şehir tarihi konusunda “bilgi toplamayı ve toplanan bilgileri çözümleyerek sunmaya yönelik” (<http://talimterbiye.mebnet.net> 08. 03. 2007), araştırma ve inceleme projesi çalışmaları yapılmıştır. Tarih dersinde, Ankara şehir tarihi ile ilgili belirlenen konularda gönüllü, istekli olan ve tarih dersinden ödev alan lise öğrencileriyle proje çalışmaları gerçekleştirilmiştir.

Tablo 2.1’de öğrencilerin Ankara şehri ile ilgili çalıştıkları proje konuları yer almaktadır.

Tablo 2.1.
Ankara Şehir Tarihçiliği Proje Konusu Dağılımı.

Proje Konuları	Frekans	Yüzde
Ankara’nın Tarihçesi ve Kalesi	6	10,9
Ankara’nın Müzeleri (Tarihi Yerleri)	4	7,3
Ankara’daki Anıtlar ve Heykeller	4	7,3
Atatürk’ün Ankara’ya Gelişi ve Ankara’nın Başkent Olması	3	5,5
TBMM Binaları	7	12,7
Anıtkabir	7	12,7
AOÇ	5	9,1
Ankara’nın Sokak ve Bulvar İsimleri	3	5,5
Ankara’nın Tarihi Camiileri	3	5,5
Ankara Türküleri, Marşları ve Halk Oyunları	3	5,5
Ankara Mutfağı	8	14,5
Ankara’nın Tarihi Hanları	2	3,6
Toplam	55	100,0

Tablo 2.1’e göre, öğrencilerin %10,91’si Ankara’nın Tarihçesi ve Kalesi konusunu, %7,27 Ankara’nın Müzeleri (Tarihi Yerleri) konusunu, %7,27’i Ankara’nın

Anıt ve Heykelleri konusunu, %7,27'ı Atatürk'ün Ankara'ya Gelişi ve Ankara'nın Başkent Olması konusunu, %12,73'ü TBMM Binaları konusunu, %12,73'ü Anıtkabir konusunu, %9,09'u Atatürk Orman Çiftliği konusunu, %5,45'i Ankara Sokak ve Bulvar İsimleri konusunu, %5,45'i Ankara'nın Tarihi Camileri konusunu, %5,45'i Ankara Türküleri, Marşları ve Halk Oyunları konusunu, %14,55'i Ankara Mutfağı konusunu, %3,6'i ise Ankara'nın Tarihi Hanları konusunu çalışmışlardır.

2.2. İLGİLİ ARAŞTIRMALARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu bölümde, yurt dışında ve Türkiye'de yapılmış şehir tarihi ile ilgili çalışmalardan ulaşılabilenlere yer verilmektedir.

2.2.1. Yurt Dışında Yapılan İlgili Yayın ve Araştırmalar

Sutherland (1969) kitapta, öğretimin amacından ziyade çocuğa bir öğrenen olarak odaklanılmasıyla, kentsel eğitimin tarihinin açık olarak görülebildiği vurgulanır. Ayrıca, eğitimin ve çevrenin izafi eğitimsel etkilerine dair farkındalığı ima eder ve kent talebesinin eğitimi hakkında iyileştirilmiş bir bakış açısı verir.

McCarthy (1974) Öğretmenlerin sınıflarına uyarlayabilecekleri birçok şehir tarihi oyunu incelenmiştir. Şehir tarihi ile ilgili kaliteli oyunların eksikliğinden dolayı, yazar öğretmenlere kendi oyunlarını yazmayı önermektedir.

Kilar (1977) Bu çalışma Michigan'daki Delta Üniversitesinde kentsel Amerikan tarihi ile ilgili olarak sunulan bir dersi tanımlamaktadır. Bu dersin öğretilmesinde çeşitli teknikler kullanılmaktadır. Ders, öğrencileri şehir tarihi çalışmalarında tarihçilerin rolü hakkında bilgilendirmeye dayanmaktadır, şehir merkezine bir gezi planlanır, öğrencileri kentsel çevreleri hakkında bilgilendirmek için kısa alan ödevleri verilir ve dersin gerçek başarısını oluşturan bireysel veya takım projeleri bireysel yaratıcılığa fırsat tanımak ve kent tarihi üzerine araştırma yapmaya teşvik etmek için kullanılır. Öğrencilerin projeleri için araştırmalar yaptığı alanlar çeşitli konuları içermektedir. Bir şehir tarihi dersinin, daha kapsamlı olan Birleşik Devletler tarih araştırmalarının yerini almak gibi bir niyeti

olmamasına rağmen, tarihsel merakı ve yapıcı araştırmaları teşvik etme kapasitesi olarak gerçekçi bir alternatif sunmaktadır.

Kilar (1979) Michigan'daki Delta Üniversitesinde kentsel Amerikan tarihi ile ilgili olarak sunulan; deneyerek öğrenme, kentsel çevrede alan deneyimi, bireysel ve grup öğrenci projeleri ve sosyal ve yerleşim hareketliliği ve yerel tarih konularını vurgulayan bir dersi tanımlamaktadır.

Mirochnik (1983) Portland Oregon'daki öğrencilerin, mimariyi, kent tarihini ve kentsel gelişimi, şehri keşfederek, binalarını gözlemleyerek, çevre üzerindeki sosyal, siyasal ve ekonomik etkilerini inceleyerek, mahallelerdeki insanlarla konuşarak ve kentin kaynaklarını kullanarak öğrenecekleri bir programın geliştirilmesini ve uygulanmasını tanımlamaktadır.

Dunne (1984) Geleneksel öğretimin katı çerçeve yapısına, geleneksel olmayan öğretim yöntemlerinin sunulması öğrencilerin motivasyon ve dikkatlerini çok büyük ölçüde artırabilir. Geleneksel olmayan yöntemler, öğrenciyi eğitim sürecine dinamik etkenler olarak üç şekilde dâhil eder: Öğrenci motivasyonunu artırarak, anlama düzeyini veya öğrenilen detayları en üst seviyeye çıkararak ve öğrencileri birbirlerine öğretme konusunda görevlendirerek. Şehir tarihi ile ilgili bir ders geleneksel olmayan ve geleneksel olan pedagojinin birleştirilmesine birçok örnek sunmaktadır. Öğrenciler, ilgilerini çeken kişiler veya olaylarla ilgili olarak araştırma yapıp sınıfta bir rol canlandırma sunarak ekstra kredi ödevleri almaları konusunda teşvik edilir. Öğrencilerin alan projelerinde, onların bulmaca çözme ilgilerini hedef alan iki tür çalışma yapılabilir. Kendi kendilerine rehberlik etikleri bir tur projesinde, öğrencilere yerel bir tarihi yapıyı ziyaret etme ve tarif etme ödevi verilebilir. Bu projenin biraz daha gelişmiş bir versiyonunda, öğrenciler yakınlardaki bir büyük şehre beş günlük bir gezi yaparak, tarihi ve mimari yapıları ziyaret edip düşüncelerini yazabilirler. Bu tür ödevler öğrencilere şehrin tarihi hakkında çok iyi bir anlayış kazandıracaktır. Öğrenciler konulara karşı çok daha fazla ilgi duyacaklar ve bilgileri daha kalıcı hale gelecektir.

Rocca (1985) 5.-12. Sınıf öğrencilerinin Amerikan şehirlerinin hikâyelerini çok iyi bir şekilde anlayabilmelerine yardımcı olmak amacıyla bir ilave ünitenin geliştirilmesi ve sunumu için sekiz adımdan oluşan işlemleri sunmaktadır.

Davis-Kram (1990) New York Şehrinde bir yürüyüş turu yapmanın kentin tarihi ile ilgili nasıl ilk elden bir deneyim yaşama fırsatı sunacağını tanımlamaktadır. Tarihsel öneme sahip yerlere yapılan yürüyüş turlarının sınıf içi dersleri ile birleştirilerek tarihin yeniden yaratılmasını önermektedir. Başarılı bir tur yapmak için ipuçları vermekte ve tarihi dönemlerin canlandırılması için önerilerde bulunmaktadır.

Holton (1990) Şehir tarihi dersi müfredat içeriğini yürüyüş turlarına entegre etmeyi önermektedir. Nüfus, çevre ve teknoloji kavramlarını öğretmek için bu faktörleri bir araya getiren bir ekosistem modeli kullanılmaktadır. Boston'daki "güney ucu yürüyüş turu" gibi turlarda, kavramların kentsel bir çevrede deneyimle öğrenilmesi için araştırma sorularının hazırlanmasını önermektedir. Belirli turları tavsiye etmektedir.

Salter (1990) Öğretmenleri, kültürel peyzajı temel kaynak olarak kullanmaya teşvik eder. Öğrencilerin şehir manzarasının görsel analizini yapması için gereken adımların çerçevesini çizer. Şehir manzarasını, gözlem, yorum, analiz ve değerlendirme içeren bir temel doküman olarak okumak için stratejiler listeler.

Ornstein ve Lasley, II (2000) öğrenme, etkili öğretim, sınıf yönetimi, ders planlama, öğretmenler ve yetiştirilmeleri konularını inceleyen araştırmada, öğrenci motivasyonu için izlenecek stratejilerin ve yöntemlerin anlatıldığı bölümde yer alan, Dewey'in grup faaliyetleri ve grup projeleri kavramı, aynı zamanda öğrencilerin bireysel ve sosyal sorumluluğu öğrenmek için bir araya gelmesini öneren *Demokrasi ve Eğitim* teorisine dayandırılan işbirlikli öğrenme yöntemi ile ilgili yapılan açıklamalar dikkat çekicidir. Öğrenciyi katılmaya ve birlikte çalışmaya alan, işbirlikçi öğrenme yönteminde bir öğrencinin başarısının diğer öğrencinin başarmasına yardım ettiği, aynı zamanda kaygıyı ve stresi, özellikle az başarılı öğrenciler arasında azalttığı vurgulanmıştır. İşbirliğin öğrenciler arasında gayretlendirici pozitif ve tutarlı bir kimliğe, kendine saygıya, diğerlerinin bilgilerine ve güvenine, iletişim becerilerine, diğerlerinin kabul ve desteğine, gruplar arası yararlı ilişkilere ve azaltılmış çatışmalara yardımcı olduğu sıralanmıştır. Çeşitli grup çalışmalarında öğretmenin pek çok liderlik fonksiyonlarının öğrenciye aktarıldığı, grup çalışmalarında eğitimin, öğrenmenin ana kaynağı olarak öğretmene güvenme kadar veya öğretmene güvenmeden daha etkili olabileceği belirtilmiştir. Kitapta, sosyal ve duygusal, kavrama ile ilgili amaçları olduğu

belirtilen grup çalışmalarının, öğrenenler arasındaki farkın üstesinden gelmeye yardımcı olduğu, öğrenciler için grupların birlikte üzerinde çalışabileceği özel projeler planlamayı ve geliştirmeyi sağladığı, öğrenci etkileşimini ve sosyalleşmesini arttırdığı açıklanmıştır. Ayrıca, eğitim ve sosyal bilimlerde grup projeleri olarak da adlandırılan farklı grup düzenlemelerinin, öğrenci ve öğretmenler için farklı rol ve sorumluluklar ile sonuçlandığı, öğretmenin grup çalışmaları düzenleyerek, öğrencilere karar verme ve seçim yapma hakkı verdiği bilgileri de yer almıştır.

Danzer (2001) Toplum çalışmaları ve şehre odaklanma sosyal çalışmalara yeniden dönmektedir. Bu dergi, şehir çalışmalarını tarihsel bir bakış açısı ile değerlendirmektedir. İlk bölüm, şehirleri incelemenin önemini, şehirde yaşamının yeniden moda olduğunu vurgulayarak tartışmakta ve Yeni Şehircilik adı verilen bir akımın, eski şehir komşuluğunun sosyal, kültürel ve de ekolojik erdemlerini yeniden takdir etmesini konu etmektedir. İkinci bölüm, (temel metinler, kentsel gelişim politikaları ile ilgili kaynaklar, şehrin coğrafyası ve tarihi ile ilgili kaynaklar ve müfredat materyallerini de içeren) kaynak materyallere kentsel çalışmaları öğretmek açısından bakmaktadır. Üçüncü bölüm, şehir deneyimi ile ilgili sınıf çalışmasını, şehrin kendisiyle doğrudan sağlanacak olan deneyim için bir hazırlık aşaması olarak kullanılmasını önererek şehir manzarasını keşfetmenin önemini tartışmaktadır. Eğitimcileri, öğrencilerini şehre götürmeye teşvik etmektedir. Dergi, şehrin özellikle de mahallelerin ve banliyölerin hikâyelerini sosyal çalışmalar derslerinin süregelen araştırmaları için temel olarak kullanmak isteyen eğitimcilere öneriler sunmaktadır. Bu süreçte, şehrin kendisi öğrencilerin bir metin gibi okuyacakları temel bir kaynak haline gelmektedir.

Corey (2010) Pedagoji ve Mekan: Aktif Öğrenmeyle Kentsel ve Çevresel Tarihi Kaynaştırmak başlıklı yazısında, üniversite öğrencilerinin kentsel yaşamın gelişimi ve doğasını öğrenmelerini sağlamanın en etkin ve yararlı yolunun aktif öğrenme süreci kullanarak onları doğrudan tarih ile karşı karşıya bırakmak olduğunu vurgulamıştır. Bu yazı dört ayrı lisans dersi; kentsel araştırmalarda bilimler arası tanıtım dersi, -Amerikan kentsel hayatına dair bir araştırma dersi, -çevresel tarih ve kamu politikası hakkında üst seviyede bir ders ve toplumsal kalkınma ve kentsel yenilenme konulu bir uzmanlık dersinde, -aktif öğrenme modelleri ve araştırmaya dayalı egzersizler uygulayan ve kentsel araştırmalar yapan bir profesörün deneyimlerine ışık tutmaktadır ve daha büyük

kentsel eğilimleri ve çevresel temaları açıklamak için geniş yelpazede yerel kaynaklar kullanılabildiğini ileri sürerken, aynı zamanda öğrencileri bilim adamı, kamu politikası profesyonelleri ve bilgili vatandaşlar olmaları için teşvik etmektedir.

2.2.2. Türkiye’de Yapılan İlgili Yayın ve Araştırmalar

Özdemir (1986) araştırmasında, tarihimizde önemli bir yeri olan Ankara şehrinin 1785-1840 yılları arasındaki tarihini incelemiştir. Bu araştırmada, bu araştırmaya kadar pek bilinmeyen arşiv belgelerinin kullanılmasıyla, şehir tarihçiliğinde arşivlerden yararlanmanın önemi vurgulanmıştır. Ankara Şer’iyye Sicilleri, Başbakanlık Arşivi, Tapu ve Kadastro Arşivi ile Vakıflar Arşivi gibi arşivlerde bulunan belgeler yanında vekâyinâmeler, Takvim-i Vekâyi, Devlet ve Vilayet Salnâmeleri, çeşitli seyahatnameler ile bu konuda yazılmış eserler incelenmiştir. Ayrıca çalışmada bütünlük sağlayabilmek için, XV. ve XVI. yüzyıllarda yapılmış çalışmalar ile Cumhuriyet döneminde yapılmış çalışmalardan da geniş ölçüde yararlanılmıştır. Özdemir araştırmasıyla Ankara şehir tarihine olduğu kadar Osmanlı şehir yönetimi ve hayatı konusuna da yeni bilgiler kazandırmıştır.

Kocabaşoğlu (1999) editörlüğünde, Cumhuriyet’in 75. Yıldönümü için Tarih Vakfı tarafından, lise öğrencilerinin Cumhuriyet’e nasıl baktıkları konusunda düzenlenmiş proje yarışmasında ulusal ve özel jüri ödülü alan ilk 20 çalışmayı kapsayan bir kitaptır. “Liseli Gençlerin Gözüyle Cumhuriyetimiz” Yerel Tarih Yarışması’na 886 çalışma ile Türkiye’deki tüm liselerden 1504 öğrenci katılmış çalışmalardan ellisi, ulusal düzeyde ödüle değer bulunmuştur. Ayrıca yarışmaya katılan araştırmaların tümü Tarih Vakfı Bilgi-Belge Merkezinde araştırmacıların kullanımına sunulmuştur. Kitabın sunuş kısmında da belirtildiği üzere, gençleri ezbercilikten uzaklaştırıp, araştırmacılığa yöneltmek, çok genel ve soyut bir tarih eğitiminin yerine en yakın çevreden başlayan tarih araştırma yaklaşımını temel alma ve okullarla, öğretmenlerle yakın bir işbirliği içinde, yaratıcı projeler geliştirmek ihtiyacı böyle bir çalışmayı ortaya çıkarmıştır. Gençlerin tarih bilincinin geliştirilmesi için Avrupa’da düzenlenen benzeri yarışmalardan etkilenildiği de yine sunuş kısmında açıklanmıştır. Lise öğrencileri arasındaki bu proje yarışması, Cumhurbaşkanı’nın himayesi altında, Milli Piyango İdaresi ve Devlet Bakanlığı’nın katkılarıyla gerçekleştirilmiştir.

Ebel (2005) bu makalede, Osmanlı şehir tarihinin görsel kaynaklarını incelemiştir. Osmanlı ve Avrupalılara ait haritalar, şehir tasvirleri, fotoğrafçılık ve resmi kapsayan bu kaynakları beş ana başlık altında toplamayı tercih etmiştir: (i) Osmanlı şehir tasvirleri ve topografik resimler; (ii) Osmanlı mimari planları; (iii) Avrupalı kaynaklar; (iv) Oryantalist tasvir ve (v) fotoğrafçılık. Ebel yaptığı bu sınıflandırmanın görsel kaynakları bütünüyle kapsamadığını çünkü böyle bir sınıflandırmanın ansiklopedik boyutta bir iş olduğunu belirtmiştir. Amacının kaynakları ve bunlar hakkındaki ikincil literatürü belirlemek olduğunu, bir yandan da Osmanlı Şehir mekanının görsel kültürüne alışılmamış yollardan yaklaşmayı denediğini ifade etmiştir. Ebel makalesinde, tasvirlerin çeşitlerine, baktıkları yerlere, Osmanlı İmparatorluğu Tarihi'nin belli başlı dönemlerine ait meşhur peyzaj konularına ve bu tasvirlerin nasıl bir sosyopolitik bağlamın ürünü olduğuna ve nasıl kullanıldıklarına özellikle dikkat ettiğini; böylelikle bu farklı tasvirlerin Osmanlı şehirleri hakkında neler söylediğinin anlaşılabilirliğini belirtmiştir.

Fazlıoğlu (2005) yazısında, şehir tarihini doğrudan ilgilendiren yazma eserler yanında yazma kültürün doğasından kaynaklanan nedenlerle şehir tarihiyle bir şekilde ilişkili olan ancak araştırmalarda gözden kaçırılan pek çok husus olduğunu belirtmiştir. Fazlıoğlu, özellikle yazma eserlerin vikaye yapraklarında, zahriyyelerinde veya sonlarında bulunan pek çok kayıt türü şehir tarihini ilgilendiren malzemeler içerdiklerini; bunun yanında astronomi - astroloji, matematik, menazil, fedail, mezarlıklar, biyografiler - otobiyografiler ve seyahatnameler gibi yazma eserlerde de konuyla ilgili pek çok malumatın mevcut olduğunu açıklamıştır.

İnalcık ve Arı (2005) bu yazı; Arı'nın Türk- İslam-Osmanlı şehir tarihi ve tarihçiliği bağlamında İnalcık'la yapmış olduğu söyleşinin, yine Arı tarafından derlenip düzenlenmesinden oluşmaktadır. Bu makalenin birinci bölümünde İnalcık'ın şehir tarihi üzerinde yaptığı araştırmalara odaklanılmıştır. Şehir tarihinin en önemli arşiv kaynaklarından biri, Osmanlı Şer'iyye sicilleridir. İnalcık bu konudaki ilk araştırmalarına Bursa sicilleriyle başlamış ve bu konudaki derinlemesine incelemeler sonucu bir seri makale yayınlamıştır. Fatih Sultan Mehmet'in bazı fermanlarını da bu siciller arasından bulup yayınlamıştır. İnalcık'ın Bursa'dan sonraki çalışmaları İstanbul'un tarihi, nüfusu ve sosyal yapısı üzerine yoğunlaşmıştır. Makalenin ikinci bölümünde ise genel olarak, Osmanlı-Türk fetih usulleri, şehirlerde yerleşim ve

şehirlerdeki çeşitli dini ve sosyal gurupların yerleşimi hakkında bilgi verilmiştir. Bu makalede 1453 yılında fethinden sonra İstanbul'un yeniden inşası ve iskânı için yürütülen faaliyetler, çağdaş kaynaklara dayanılarak ortaya konmuştur. Eyüp, Galata ve Üsküdar üzerine yapılan çalışmalar değerlendirilmiştir. Makale Osmanlı sınır şehirlerinin tarihi süreç içindeki gelişimi ile tamamlanmıştır. Son bölüme İncalcık'ın Şehir Tarihi Bibliyografyası eklenmiştir.

İzgöer (2005) makalesinde, Osmanlı Devleti'nin ana hatlarıyla araştırılıp incelenmesi alanında arşiv belgeleri, kronikler, hususi tarihler, hatıratlar, dönemin dergi, gazete ve mecmuaları gibi kaynaklarının dışında, salnâmelerin de önemli yer tuttuğunu belirtmiştir. İzgöer'e göre: Osmanlı Devleti'nde salnâme geleneği, 1847 yılında Devlet Salnâmeleri'nin yayınlanmasıyla ortaya çıkmıştır. Yazılı tarih kayıtları olarak kabul edilen salnâmelerde, şehir veya diğer yerleşim birimlerinin genel dökümleri yer almıştır. Salnâmeler, içerdikleri malzeme bakımından son derece zengin, açıklayıcı ve bilgi verici malumata sahip eserlerdir. Bunlarda il, ilçe ve hatta zaman zaman köy ve meraların topografik, ticari, sosyal, siyasi, hukuki, nüfus ve kültürel tarihleri hakkında sağlıklı bilgiler verilmektedir. Kendi konularında inanılmaz zenginlikte resim, fotoğraf, plan, kroki, şekil ve haritaların yer aldığı bu bilgi kaynaklarında, Anadolu, Orta Doğu, Kuzey Afrika, Rumeli, Akdeniz ve Ege Denizi'ndeki adalar ile Doğu Karadeniz'de Acaristan ve hatta Kırım'a; özetle Yemen'den Kafkaslara, Anadolu'dan Balkanlara kadar Osmanlı ülkesinin içinde bulunduğu durum bütün ayrıntılarıyla tespit edilmiştir. Osmanlı şehir tarihlerinin kendi kaynaklarına dayanılarak yazılması aşamasında salnâmeler önemli tarih kayıtlarıdır. Kısaca İzgöer, tarihin yeniden yorumlanması ve şehir tarihlerinin aydınlatılması konusunda yapılacak her türlü inceleme ve araştırmanın salnâme merkezli olmasının kaçınılmaz olduğunu, salnameler dikkate alınmadan yazılacak şehir tarihlerinin eksik ve yetersiz kalacağını vurgulamıştır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama teknikleri, uygulama ve verilerin toplanması ve verilerin analizi yer almaktadır.

3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Araştırmada Ortaöğretim'in iki farklı okul türünde Anadolu Meslek Lisesi ve Anadolu Lisesi tarih derslerinde, Ankara şehir tarihi ile ilgili bir projede bireysel ya da grup olarak çalışan ve çalışmayan öğrencilerin tarih dersine olan başarılarını ve tutumlarını araştırmak amacıyla çok değişkenli deneysel model kullanılmıştır.

Bu araştırmada, öğrencilerin tarih derslerinde sınıf dışı öğretim tekniklerinden olan proje çalışmalarına diğer öğretim teknikleri içinde verdikleri öncelik sıralaması ile tarih dersi öğretmenlerinin derslerinde kullandıkları sınıf dışı öğretim teknikleri içinde projeye verdikleri öncelik sıralaması da belirlenmeye çalışılmıştır.

Deneysel araştırma modelleriyle, araştırmacının kontrolü altında, gözlenmek istenen veriler üretilir ve neden-sonuç ilişkileri belirlenmeye çalışılır (Karasar, 2006: 87). Deneysel modellerde, denenmek istenen değişken sayısı, düzeyi, deneyde kullanılan grup sayısı gibi özellikler modeli tek ya da çok değişkenli yapabilir. Faktöryel modellerde denilen çok değişkenli modellerde, yaş, yöntem, cinsiyet gibi birden çok bağımsız değişkenin etkileri birlikte denir (Karasar, 2006: 94).

Deneysel olan bu araştırmadaki sorulara yanıt alabilmek için araştırma desenine iki farklı okul türü, Ankara şehir tarihi projesinde çalışan ve projede çalışmayan öğrenciler, cinsiyet, kaçınıcı sınıf öğrencisi oldukları değişkenleri ve okullarda sınıf dışı öğretim tekniklerine tarih öğretmenleri tarafından verilen öncelik sıralaması belirlenmeye çalışılırken de öğretmenlerin meslekteki yılı, hangi okul türünde

çalıştıkları, cinsiyeti gibi birden fazla değişken dahil edilmiştir. Bu şekilde birçok veri toplanılarak, araştırma konusunu çok yönlü olarak değerlendirme şansı ortaya çıkmıştır.

Tablo 3.1

Araştırmanın Genel Çerçevesi.

Anadolu Meslek Lisesi			Anadolu Lisesi	
Proje Çalışanlar		Proje Çalışmayanlar	Proje Çalışanlar	Proje Çalışmayanlar
Bireysel	Grup		Sadece Bireysel	
Ön test	Ön test	Ön test	Ön test	Ön test
tutum-başarı	tutum-başarı	tutum-başarı	tutum-başarı	tutum-başarı
Ankara şehir tarihi projeleri yapılması ve sunulması		Geleneksel yöntemlerle öğrenime devam	Ankara şehir tarihi projeleri yapılması ve sunulması	Geleneksel yöntemlerle öğrenime devam
son test	son test	son test	son test	son test
tutum-başarı	tutum-başarı	tutum-başarı	tutum-başarı	tutum-başarı
Proje süreci ile ilgili öz değerlendirme formu, sınıf dışı öğretim teknikleri anketi, Öğrenci görüşleri		sınıf dışı öğretim teknikleri anketi	Proje süreci ile ilgili öz değerlendirme formu, sınıf dışı öğretim teknikleri anketi, Öğrenci görüşleri	sınıf dışı öğretim teknikleri anketi
Tarih öğretmenleri sınıf dışı öğretim teknikleri anketi				

3.2. ÇALIŞMA GRUBU

Araştırmanın deneysel çalışması, araştırmacının öğretmen olarak görev yaptığı okullar olan Çankaya İMKB Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi'nde ve Dikmen Ayhan Sümer Anadolu Lisesi'nde gerçekleştirilmiştir (Soyut anakütle). 2007-2008 eğitim öğretim yılında Anadolu Meslek Lisesi'ndeki öğrenciler (N= 119); 2008-2009 eğitim öğretim yılında ve 2009- 2010 eğitim öğretim yılında Anadolu Lisesi'ndeki öğrenciler (N= 124) ve yine 2009-2010 eğitim öğretim yılında Ankara'da görev yapan tarih öğretmenleri (N= 42) çalışma grubunu oluşturmuştur. Çalışma grubu iradi bir biçimde seçilmiştir. Araştırmada adı geçen her iki okulda tarih dersinde, Ankara şehir tarihi konusunda 55 öğrenci proje çalışırken, geleneksel öğretim yöntemlerinin kullanıldığı öğrenci sayısı ise, 188'dir.

Tablo 3.2’den görüleceği üzere, araştırmaya katılan 243 öğrenciden %51,03’ü Anadolu Lisesi, %48,97’si Anadolu Meslek Lisesi öğrencisidir.

Tablo 3.2

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Okul Türüne Göre Dağılımı.

OKUL	Frekans	Yüzde
AML	119	49,0
AL	124	51,0
Toplam	243	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin, 97’si bayan, 146’sı baydan oluşmuştur. Araştırmanın yapıldığı Anadolu Meslek Lisesi’nde okuyan kız öğrencilerin sayısı, erkek öğrencilerden daha az olduğundan araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyete göre dağılımı %60,08’i bay, %39,92’si bayan oranlarında olmuştur.

Araştırma içinde yer alarak Ankara şehir tarihi projesi çalışan ve çalışmayan öğrencilerin dağılımını da, Tablo 3.3’de görmek mümkündür.

Tablo 3.3

Ankara Şehir Tarihi Projesi Uygulayan ve Uygulamayan Öğrencilerin Dağılımı

PROJE	Frekans	Yüzde
Uygulayan	55	22,6
Uygulamayan	188	77,4
Toplam	243	100,0

Tablo 3.3’den görüleceği üzere, 243 öğrencinin %77,37’si proje uygulamayan, %22,63’ü proje uygulayan öğrencilerden oluşmuştur.

Ayrıca, çalışma grubu içerisinde, 2009-2010 eğitim-öğretim yılında Ankara’nın farklı okul ve kurumlarında görev yapan ulaşılabilen 27’si bayan, 15’i bay toplam, 42 tarih öğretmeni de bulunmaktadır.

3.3. VERİ TOPLAMA TEKNİKLERİ

Araştırmada, verilerin toplanabilmesi için Ankara şehir tarihi başarı testi, tarih dersi tutum ölçeği, bireysel proje öz değerlendirme formu, grup proje öz değerlendirme formu, öğrenci sınıf dışı öğretim teknikleri öncelik sıralama anketi ve tarih öğretmenleri sınıf dışı öğretim teknikleri öncelik sıralama anketi uygulanmıştır. Ayrıca proje çalışmasına katılan öğrencilerin proje süreci ile ilgili görüşleri alınmıştır.

3.3.1. Ankara Şehir Tarihi Başarı Testi

Ankara örneğinden hareketle, öğrencilerle birlikte Ankara şehir tarihi projesi konuları belirlendikten sonra, ortaöğretim öğrencisinin Ankara şehir tarihi düzeyini ölçen, EK-1'deki çoktan seçmeli sorulardan oluşan bir başarı testi geliştirilmiştir.

Başarı testindeki soruların, Hayta ve Karabağ'ın (2003: 102 - 103) çalışmasında belirttiği tarih ders kitabında ünite ya da bölüm için sorulacak soruların özellikleri ile genel anlamda problem, soru ve araştırmalar için göz önünde bulundurulması gereken kriterlere göre hazırlanmasına özen gösterilmiştir. Buna göre, ortaöğretim öğrencisinin seviyesine uygun olarak, objektif olarak ölçülebilir bilgilerin sorulmasına; dil ve anlatım yönünden öğrenci seviyesine uygun olmasına; öğrencilerin yaşadığı şehir olan Ankara'nın dününü ve bugününü ilgilendiren sorular olmasına; öğrencinin bilgiyi hatırlamasına, tanımlamasına ve kavrama düzeyine uygun sorular olmasına; soruların açık ve anlaşılır olmasına; öğrenciyi sınıf dışında inceleme ve araştırma yapmaya yönlendirecek sorular olmasına dikkat edilmiştir. Araştırmacı tarafından oluşturulan başarı testindeki sorular, öğrencilerle belirlenmiş olan Ankara şehir tarihi proje konularıyla sınırlıdır. Başarı testindeki soruların bu kapsama göre hazırlanması amacıyla EK- 2'de yer alan belirtke tablosu oluşturulmuştur. Böylece araştırma çerçevesinde Ankara şehir tarihi proje konuları ile ilgili belirlenen hedefler dikkate alınmıştır.

Öğrencilerin Ankara şehir tarihine ilişkin bilgilerini ölçmek üzere 40 soruya indirgenerek hazırlanan başarı testi, hem Ankara şehir tarihi projesinde çalışan öğrencilere hem de projede çalışmayanlara uygulanarak bilgi düzeyinde anlamlı bir fark olup olmadığı ön test ve son test uygulanarak belirlenmeye çalışılmıştır.

Öğrencilerin konuya olan ilgisini çekebilmek için, teste “Yaşadığımız Şehri: Ankara’yı Yeterince Tanıyor Muyuz? Testi” adı verilmiştir. 40 sorudan oluşan testte her sorunun doğru cevabı 2,5 puan olup, testten alınabilecek en yüksek puan 100 puandır. Ankara şehir tarihi projesi çalışan öğrencilerin başarı testlerinin değerlendirilmesinde hazırladıkları proje konularının test içindeki soru dağılımı dikkate alınarak ortalama puanları üzerinden analize gidilmiştir. Anadolu Meslek Lisesi’nde Ankara şehir tarihi bireysel projesi çalışan öğrencilerin başarı testlerinin puan listesi EK-3’de ve grup projesi çalışan öğrencilerin başarı testlerinin puan listesi EK-4’de ve EK-5’de de Anadolu Lisesi’nde Ankara şehir tarihi bireysel projesi çalışan öğrencilerin başarı testleri puan listesi bulunmaktadır.

İstatistiksel analizi ise, ön test ve son test puan ortalamaları arasında fark araştırılırken bağımlı örneklem t testi ile ön test ve son test puanlarının iki düzeyli demografik (cinsiyet, okul türü vs.) sorulara göre farklılık gösterip göstermedikleri bağımsız örneklem t testi ile, ön test ve son test puanlarının ikiden fazla düzeyli demografik sorulara göre farklılık gösterip göstermedikleri ise tek yönlü varyans analizi ile gerçekleştirilmiştir. Testin bütününe yönelik aritmetik ortalama, standart sapma ve güvenilirlik değerleri belirlenmiştir.

3.3.2. Tarih Dersi Tutum Ölçeği

Bu araştırmada, öğrencilerin tarih dersine yönelik tutum düzeylerinin ne olduğunu belirleyebilmek için Safran’ın (1992) ilkökul, ortaokul, lise ve üniversite son sınıf öğrencilerine uyguladığı EK-6’da yer alan tutum ölçeği kullanılmıştır. Ölçek, beşli Likert tipinde hazırlanmış olup, ölçekte 20 tutum cümlesi vardır. Tutum ölçeği, daha önceden uygulandığından güvenilirliği ve kapsam geçerliliği sağlanmış bir ölçektir (Safran: 1992: 8). Öğrencilerden ölçekte yer alan tutum ifadelerine yönelik gerçek duygu ve düşüncelerini belirtmeleri ve her ifade için yalnızca bir seçeneği işaretlemeleri istenmiştir. Her tutum ifadesinin karşısında ifadelere katılma derecesini belirleyen beş seçenek yer almıştır. Bunlar, “kesinlikle katılmıyorum”, “katılmıyorum”, “emin değilim”, “katılıyorum”, “tamamen katılıyorum” şeklindedir. Likert tipindeki tutum ölçeğinin puanları, “tamamen katılıyorum (5)”, “katılıyorum (4)”, “emin değilim (3)”, “katılmıyorum (2)”, “kesinlikle katılmıyorum (1)” biçiminde belirlenmiştir.

“Araştırmalarda Likert Yanılgıları” adını taşıyan yazısında Başar, Likert ölçeğinde orta derecede katılırim yerine, kararsızım, fikrim yok, henüz karar vermedim gibi seçeneklerin kullanılmasını, İngilizce’deki undecided sözcüğünün ölçekle ilgili anlamının yanlış verilmesinden de kaynaklandığını belirtmektedir. Bu araştırmada ise Likert tipi ölçekte emin değilim sözü kullanıldığı halde, bu söze ortadayım, yansızım, nötrüm anlamının yüklendiğini belirtmek yerinde olur. Çünkü tutum cümlelerinin bir nötr halinin olduğu bilinen bir gerçektir. İstatistiksel analizi ise SPSS programının veri dosyalarına, olumlu tutum ifadeleri “tamamen katılıyorum (5)” dan itibaren 5,4,3,2,1 olarak; olumsuz cümleler de “kesinlikle katılmıyorum (1)” dan itibaren 1,2,3,4,5 olarak yazılmıştır. Buna göre tutum ölçeğinden alınabilecek en yüksek puan 100 puan, en düşük puan ise 20 puandır.

İstatistiksel analizi ise, ön test ve son test puan ortalamaları arasında fark araştırılırken bağımlı örneklem t testi ile ön test ve son test puanlarının iki düzeyli demografik (cinsiyet, okul türü vs.) sorulara göre farklılık gösterip göstermedikleri bağımsız örneklem t testi ile, ön test ve son test puanlarının ikiden fazla düzeyli demografik sorulara göre farklılık gösterip göstermedikleri ise tek yönlü varyans analizi ile gerçekleştirilmiştir. Ayrıca testin bütününe yönelik aritmetik ortalama, standart sapma ve güvenilirlik değerleri belirlenmiştir.

3.3.3. Bireysel ve Grup Proje Öz Değerlendirme Formu

Araştırmada, öğrencilerin Ankara şehrine ilişkin projeler hazırlaması ile projeye dayalı öğrenme yaklaşımı da uygulanmıştır. Proje çalışması sonunda öğrencilerin hazırladıkları projelerini değerlendirmek üzere Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı’nın (2004: 253), öğrenci merkezli eğitim uygulamalarında kullanılmak üzere geliştirdiği Grup Öz Değerlendirme Formu örnek alınmıştır. Ancak, araştırmadaki sınıf ve okul düzeyine uygun olması için üzerinde çalışılarak, bazı eklemelerle geliştirilmiştir. Bu arada Talim Terbiye Başkanlığı’nca hazırlanan proje öz değerlendirme formu da, üçlü Likert tipinde ve yedi tutum ve davranış cümlesinden oluşmaktadır (<http://talimterbiye.mebnet.net> 08. 03. 2007).

Ankara şehir tarihi konusunda beklenen düzeyde öğrenme sağlanıp sağlanmadığının belirlenebilmesi için, bireysel proje çalışan öğrencilere EK-7'deki “Bireysel Proje Öz Değerlendirme Formu”, grup projesi çalışanlara da EK-8'deki “Grup Proje Öz Değerlendirme Formu” uygulanmıştır.

“Bireysel Proje Öz Değerlendirme Formu” ve “Grup Proje Öz Değerlendirme Formu”, Ankara şehir tarihi projesinde bireysel ve grup olarak çalışan öğrencilerin kendi çalışmalarını değerlendirerek puanlanması için geliştirilmiş dereceleme ölçütleri içermektedir. Her iki ölçekte de yer alan değerlendirilmesi istenilen tutum ve davranışların puanları, “çoğu zaman (3)”, “kısmen (2)”, “çok az (1)” olarak belirlenmiştir. Bireysel Proje Öz Değerlendirme Formu'nda altı tutum ve davranış cümlesi; Grup Proje Öz Değerlendirme Formu'nda ise, yedi tutum ve davranış cümlesi vardır. Ayrıca Bireysel Proje Öz Değerlendirme Formu'nda, “Ankara ile ilgili bu proje çalışmasından edindiğim en önemli bilgi”, “Yaptığım proje çalışmasında karşılaştığım sorun”, “Proje çalışmasında daha iyi olabilirdim. Fakat”, “Proje çalışmasında iyiydim. Çünkü”, biçiminde öğrencilerin proje çalışmasına göre tamamlaması istenilen dört ifade; Grup Proje Öz Değerlendirme Formu'nda ise, “Ankara ile ilgili bu proje çalışmasından edindiğim en önemli bilgi”, “Grubumuzda problem vardı. Çünkü”, “Grubumuz iyiydi. Çünkü”, “Grup olarak daha iyi olabilirdik. Fakat”, biçiminde tamamlaması istenilen dört ifade yer almıştır. Projesini hazırlayan öğrenciler, bireysel ya da grup öz değerlendirme formlarını doldurmuşlardır. Anket sonuçlarından elde edilen demografik veriler için betimleyici istatistikler, ilgili tablolarda verilmiştir.

3.3.4. Öğrenci Sınıf Dışı Öğretim Teknikleri Öncelik Sıralama Anketi

Öğrencilerin tarih dersinde öncelikle hangi sınıf dışı öğretim tekniğinin uygulanmasını istediklerini belirleyebilmek için hem Ankara şehir tarihi projesi çalışan öğrencilere hem de proje çalışmayan öğrencilere yönelik kullanılan EK-9'daki ankettir. Demirel'in (2004: 115-117) kitabında anlattığı sınıf dışı öğretim teknikleri bölümünden yararlanılarak, araştırmacı tarafından geliştirilen bir ankettir. Anketin başında yer alan açıklama kısmında, öğrencilerin bu konuda yapacakları sıralamanın hiçbir kesin ya da doğru cevabı olmadığı belirtilmiş ve her bir sınıf dışı öğretim tekniği ile ilgili verilen açıklamayı dikkatle okuyarak düşüncelerine uygun sıralamayı yazmaları istenmiştir.

Ankette, tarih dersi için kullanılabilecek en etkili sınıf dışı öğretim tekniklerinden, “I. Gezi”, “II. Görüşme”, “III. Sergi”, “IV. Proje”, “V. Ödev” açıklamaları ile verilerek, öğrencilerin 1’ den 5’e doğru öncelik sıralamalarını yazmaları istenmiştir.

Ankette, öğrencinin okulu, sınıfı, cinsiyeti ve öğretim tekniği öncelik sıralaması yer almış ve bu değişkenler istatistiksel olarak varyans analizi ve t testi ile analiz edilmiştir. Ayrıca anket sonuçlarından elde edilen demografik veriler için betimleyici istatistikler ilgili tablolarda verilmiştir.

3.3.5. Öğretmen Sınıf Dışı Öğretim Teknikleri Öncelik Sıralama Anketi

Tarih öğretmenlerinin derslerinde hangi sınıf dışı öğretim tekniklerini uyguladıklarını belirleyebilmek için EK-10’daki anket kullanılmıştır. Bu anket öğrencilere uygulanan sınıf dışı öğretim teknikleri anketinin tarih öğretmenlerine uyarlanmış biçimidir.

Hangi okul türünde çalışırsa çalışsın bir tarih öğretmeni dersine kendisinden çok şey katmaktadır. Bu anketle, ankete katılan tarih öğretmenlerinin kendi dersinde kullandığı sınıf dışı öğretim teknikleri belirlenmeye çalışılmıştır. Ankette, öğretmenin çalıştığı okul türü, öğretmenlik süresi, cinsiyet bilgileri yer almıştır. Tıpkı öğrencilere uygulanan sınıf dışı öğretim teknikleri anketinde olduğu gibi, sınıf dışı öğretim tekniklerinden “I. Gezi”, “II. Görüşme”, “III. Sergi”, “IV. Proje”, “V. Ödev” açıklamaları ile verilmiş, tarih öğretmenlerinin derslerini işlerken kullandıkları sınıf dışı öğretim tekniklerini 1’ den 5’e doğru öncelik belirterek sıralamaları istenmiştir. Ayrıca ankete katılan öğretmenlerin anketle ilgili varsa başka görüşlerini de yazmaları istenmiştir.

Öğretmen Sınıf Dışı Öğretim Teknikleri Anketi, istatistiksel olarak, varyans analizi ve t testi ile analiz edilmiştir. Anket sonuçlarından elde edilen demografik veriler için betimleyici istatistikler, ilgili tablolarda verilmiştir.

3.4. UYGULAMA VE VERİLERİN TOPLANMASI

Çalışmanın başında, “Yaşadığımız şehir Ankara’yı yeterince tanıyor muyuz?” biçiminde genel bir soru ortaya konulmuştur. Bu arada literatür taraması, öğrencilerle görüşmeler ve doküman incelemeleri araştırma sorularını daha ayrıntılı bir biçimde ifade etmeye yardımcı olmuştur.

Çalışma sırasında olası araştırma soruları belirlenmiştir:

1. Ortaöğretimde, tarih dersini, şehir tarihi araştırmaları yaparak işleme konusunda ne tür çalışmalar yürütülmüştür?
2. Öğrencilerle, Ankara şehri ile ilgili yürütülebilecek proje çalışmaları neler olabilir?
3. Tarih dersinde Ankara şehri ile ilgili yürütülecek proje çalışmalarının tarih öğretme ve öğrenme sürecine, öğrenci gelişimine ne tür bir etkisi vardır?

Bu araştırmada Ankara örneği incelenmek üzere seçilmiştir. Bu konunun tarih dersinde özellikle proje çalışmaları ile birlikte ele alınmasına uzmanların fikirleri alındıktan sonra karar verilmiştir.

Araştırma iki farklı okul türünde yürütülmüştür. Bu okullar araştırmacının görev yaptığı Çankaya İMKB Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi ile Ayhan Sümer Anadolu Lisesi’dir.

Araştırmada öğrencilere önce Tarih Dersi Tutum Ölçeği ön uygulaması yapılmıştır. Öğrencilere şehir tarihi ile ilgili proje çalışması konusunda bilgi verilmiştir. Anadolu Meslek Lisesi’nin özellikle 9. sınıf şubelerinden birinde öğrenciler sınıfça Ankara şehir tarihi ile ilgili projede çalışmak istemişlerdir. Bu öğrencilerin yanı sıra diğer 9. sınıf, 10. sınıf ve 11. sınıfların öğrencilerinden istekli olanlar ve tarih dersinden ödev alan öğrenciler de proje çalışması içinde yer almışlardır. Araştırmanın yapıldığı Anadolu Lisesi, 2008-2009 eğitim öğretim yılında yeni açılmış bir okul olması nedeniyle, bu okulun üst sınıfları olmadığından ağırlıklı olarak 9. sınıf öğrencileri çalışma grubuna dahil olmuşlardır. Proje çalışması sınıf dışı öğretim teknikleri içinde yer aldığından araştırmaya istekli öğrenciler katılmıştır.

Öğrencilerin konuya ilişkin görüşleri alınarak, Ankara şehri ile ilgili hazırlamak istedikleri proje konuları belirlenmiştir. Proje konularının lise öğrencisinin seviyesine uygunluğunu ayrıca iki tarih öğretmeni de inceleyerek onaylamışlardır.

Öğrenci gruplarının oluşturulma şekli, öğrencilerin arkadaşlık ilişkilerine ve konuya olan ilgisine göre 2'şer, 3'er, 4'er gruplar halinde olmuştur. Ayrıca bireysel proje çalışacak öğrenciler belirlenmiştir. Tablo 3.4'de araştırma konusu ile ilgili proje tür dağılımı gösterilmiştir.

Tablo 3.4
Ankara Şehir Tarihi Projesi Tür Dağılımı.

Proje Türü	Frekans	Yüzde
Bireysel	20	36,4
Grup	35	63,6
Toplam	55	100,0

Tablo 3.4'de görüldüğü üzere Ankara şehir tarihçiliği projesi kapsamında öğrencilerin %63,6'sı grup projesi çalışırken, %36,4'ü bireysel proje çalışması yapmışlardır. Proje konusunu seçerken, aynı konuda çalışmak istemek gibi öğrenciler arasında çıkan küçük anlaşmazlıklar yönlendirmelerle giderilmiştir. Tablo 3.5'de bireysel proje çalışan öğrencilerin konu dağılımı ve Tablo 3.6'da ise, grup projesi çalışan öğrencilerin konu dağılımı gösterilmiştir

Tablo 3.5
Bireysel Proje Çalışan Öğrencilerin Çalıştıkları Konulara Göre Dağılımı

Proje Konuları	Frekans	Yüzde
Ankara'nın Tarihçesi ve Kalesi	4	20,0
Ankara'nın Müzeleri	1	5,0
Atatürk'ün Ankara'ya Gelişi ve Ankara'nın Başkent Olması	3	15,0
TBMM Binaları	4	20,0
Anıtkabir	3	15,0
Ankara Türküleri, Marşları ve Halk Oyunları	1	5,0
Ankara Mutfağı	2	10,0
Ankara'nın Tarihi Hanları	2	10,0
Toplam	20	100,0

Tablo 3.5’den, öğrencilerin, %20’sinin Ankara’nın Tarihçesi ve Kalesi konusunda, %5 Ankara’nın Müzeleri konusunda, %15’inin Atatürk’ün Ankara’ya Gelişi ve Ankara’nın Başkent Olması konusunda, %20’sinin TBMM Binaları konusunda, %15’inin Anıtkabir konusunda, %5’inin Ankara Türküleri, Marşları ve Halk Oyunları konusunda, %10’unun Ankara Mutfağı konusunda, %10’unun ise Ankara’nın Tarihi Hanları konusunda bireysel proje çalıştıkları görülmektedir.

Tablo 3.6.

Grup Projesi Çalışan Öğrencilerin Çalıştıkları Konulara Göre Dağılımı

Proje Konuları	Frekans	Yüzde
Ankara’nın Tarihçesi ve Kalesi	2	5,7
Ankara’nın Müzeleri	3	8,6
Ankara’nın Anıt ve Heykelleri	4	11,4
TBMM Binaları	3	8,6
Anıtkabir	4	11,4
AOÇ	5	14,3
Ankara’nın Sokak ve Bulvar İsimleri	3	8,6
Ankara’nın Tarihi Camiileri	3	8,6
Ankara’nın Türküleri, Marşları ve Halk Oyunları	2	5,7
Ankara Mutfağı	6	17,1
Toplam	35	100,0

Tablo 3.6’da verilen grup projesi çalışan öğrencilerin çalıştıkları konulara göre dağılımı incelendiğinde görülür ki, öğrencilerin %5,7’si Ankara’nın Tarihçesi ve Kalesi konusunu, %8,6 Ankara’nın Müzeleri konusunu, %11,4’ı Ankara’nın Anıt ve Heykelleri konusunu %8,6 TBMM Binaları konusunu, %11,4’ı Anıtkabir konusunu, %14,3’ü AOÇ konusunu, %8,6’ı Ankara’nın Sokak ve Bulvar İsimleri konusunu, %8,6’ı Ankara’nın Tarihi Camiileri konusunu, %5,7’i Ankara’nın Türküleri, Marşları ve Halk Oyunları konusunu, %17,14’ü Ankara Mutfağı konusunu çalışmışlardır.

Araştırmada, Anadolu Meslek Lisesi'nde, 13 öğrenci bireysel olarak; 35 öğrenci de 2'şer, 3'er, 4'er kişilik 9 grup halinde şehir tarihi projesi çalışırken; Anadolu Lisesi'nde 7 öğrenci bireysel olarak tarih projesi çalışmışlardır. Anadolu Lisesi'nde okuyan öğrencilerin, sayısal derslere daha fazla ağırlık verdikleri, tarih dersi ile ilgili bir proje çalışması yapmaktan kaçındıkları gözlemlenmiştir. Projeyi çalışacak öğrencilere proje hazırlama, bireysel ve grup çalışması konularında, EK-11'deki Proje Hazırlama Kılavuzu, EK-12'deki Grupla Çalışma Kılavuzu yardımıyla ön bilgiler verilmiştir. Öğrencilere proje süresince yararlanacakları ve kullanacakları bireysel ve grup çalışma planları, uygulayacakları formlar ve yapılacak değerlendirmeler anlatılmıştır. Proje süresi yedi hafta olarak belirlenmiştir.

Bireysel ve grup proje çalışmaları öncesinde öğrenciler tarafından çalışma planları hazırlanmıştır. Proje çalışmalarıyla, ulaşılabilecek işbirliği, hoşgörü, birbirinden öğrenme, yardım gibi amaçlar belirlenmiştir. Öğrencilerden mümkün olduğunca fotoğraf, kamera ve bilgisayar destekli, zengin materyal ile projelerini hazırlamaları ve sunmaları istenmiştir.

Proje çalışan öğrenciler sık sık bir araya getirilerek, araştırmaları hakkındaki görüşlerini belirtmeleri ve deneyimlerini paylaşmaları sağlanmıştır. Proje çalışmasında elde ettikleri sonuçların bütün sınıf tarafından öğrenilmesine özen gösterilmiştir.

Araştırmada yer alan öğrencilerin, tarih dersine yönelik tutumlarını belirlemek üzere bir tutum ölçeği ön test ve son test olarak, Ankara örneğinden hareketle de, Ankara şehir tarihi bilgi düzeyini ölçen bir başarı testi ön test ve son test olarak uygulanmıştır.

Öğrencilerin tarih dersine olan tutumlarını belirleyen ölçek ve Ankara şehir tarihi bilgi düzeyini ölçen başarı testi, hem Ankara şehir tarihi projesinde çalışan öğrencilere, hem de proje çalışmayan öğrencilere uygulanmıştır. Böylece proje çalışmayan öğrencilerin tarih dersine olan tutum tespiti ve Ankara şehir tarihi düzeyini gösteren başarıları, kendi koşulları içinde, olduğu gibi tanımlanmaya, bir ölçme aracı yoluyla gözlenerek belirlenmeye çalışılmıştır. Söz konusu öğrencileri herhangi bir şekilde değiştirme ya da etkileme çabası göstermeden bir süre sonra da tutum ölçeği ve

başarı son testleri uygulanarak öğrencilerin görüşleri arasında fark olup olmadığına bakılmıştır.

Ankara şehir tarihi projesi çalışan öğrencilere ise tutum ölçeği ve başarı son testleri, proje çalışmasını teslim ettikten sonra uygulanmış ve projeye başlamadan ve proje bittikten sonraki öğrencinin tarih dersine yönelik tutumu ve Ankara şehir tarihi başarı düzeyi arasında anlamlı fark olup olmadığı tespit edilmeye çalışılmıştır.

Araştırmada hem öğrencilere hem de ulaşılabilen tarih öğretmenlerine, Sınıf Dışı Öğretim Teknikleri Anketi uygulanmıştır. Bu anketle öğrenciler ve öğretmenler açısından sınıf dışı öğretim teknikleri öncelik sıralaması belirlenmeye çalışılmıştır.

Proje çalışmaları ile başarı ve tutum son testleri uygulaması sonrasında öğrencilerin proje süreci ile ilgili görüşlerini belirlemek için bireysel ya da grup öz değerlendirme anketi uygulanmıştır. Ayrıca öğrencilerin bu tarih projesine katılmakla ilgili ve bu çalışmanın kişisel gelişimlerine katkısını belirleyebilmek için EK-13’de yer alan Ankara Şehir Tarihi Proje Çalışmalarına Yönelik Öğrenci Görüşleri Belirleme Formu’ndaki iki soru sorularak, görüşleri alınmıştır.

Öğrencilerin bireysel ve grup halinde Ankara şehir tarihi konusunda yaptıkları proje örnekleri eklerde verilmiştir. EK-16’da Ayhan Sümer Anadolu Lisesi’nde Ankara Şehir Tarihi Bireysel Proje Çalışması Örneği, EK-17’de Çankaya İMKB Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi’nde Ankara Şehir Tarihi Bireysel Proje Çalışması Örneği ve EK-18’de Çankaya İMKB Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi’nde Ankara Şehir Tarihi Grup Projesi Çalışma Örneği bulunmaktadır. Proje sunumu yapan bazı öğrencilerin fotoğrafları EK-19’da yer almıştır.

3.5. VERİLERİN ANALİZİ

Araştırmada istatistiksel işlemlerden aritmetik ortalama, standart sapma, frekans, yüzde, tek yönlü varyans analizi, t testi kullanılarak verilerin analizine gidilmiştir. SPSS 17.0 programı ile istatistiki işlemler yapılmıştır. .05 manidarlık düzeyinde, elde edilen verilerin anlamlı olup olmadıklarına bakılmıştır.

Başarı testi ve tutum ölçeği ön test ve son test puan ortalamaları arasında fark araştırılırken, bağımlı örneklem t testi ile ön test ya da son test puanlarının iki düzeyli demografik (cinsiyet, okul türü vs.) sorulara göre farklılık gösterip göstermedikleri bağımsız örneklem t testi ile, ön test ya da son test puanlarının ikiden fazla düzeyli demografik (sınıf, proje çalışma durumu vs.) sorulara göre farklılık gösterip göstermedikleri ise tek yönlü varyans analizi ile gerçekleştirilmiştir.

Proje Öz Değerlendirme Anketi sonuçlarından elde edilen demografik veriler için betimleyici istatistikler, ilgili tablolarda verilmiştir.

Öğrenci Sınıf Dışı Öğretim Teknikleri Anketi'nde, öğrencinin okulu, sınıfı, cinsiyeti ve öğretim tekniği öncelik sıralaması yer almış ve bu değişkenler istatistiksel olarak varyans analizi ve t testi ile analiz edilmiştir. Ayrıca anket sonuçlarından elde edilen demografik veriler için betimleyici istatistikler ilgili tablolarda verilmiştir.

Öğretmen Sınıf Dışı Öğretim Teknikleri Anketi, istatistiksel olarak, varyans analizi ve t testi ile analiz edilmiştir. Anket sonuçlarından elde edilen demografik veriler için betimleyici istatistikler, ilgili tablolarda verilmiştir.

Bu araştırmada tarih dersinde şehir tarihi projesi çalışan öğrencilere, proje sonunda öz değerlendirme formu doldurularak ve tarih dersini Ankara şehri ile ilgili proje çalışması yaparak işlemeye dair ve Ankara şehri ile ilgili proje çalışmasının öğrenci gelişimine etkisine dair iki soru yöneltilerek konu ile ilgili görüşleri öğrenilmeye çalışılmıştır. Öğrencilerin görüşlerinin aktarılmasında, çalıştıkları proje konuları belirtilerek, kız ve erkek öğrenciler ayrı ayrı numaralandırılarak ve kodlanarak gösterilmiştir. Kodlamada, AML (Anadolu Meslek Lisesi) ve AL (Anadolu Lisesi); G (Grup projesi çalışan); B (Bireysel Proje çalışan); Eö (erkek öğrenci); Kö (Kız öğrenci) için kullanılmıştır (Örneğin, AMLGEö1: Anadolu Meslek Lisesi'nde grup projesi çalışan erkek öğrenci 1). Öğrencilerin görüşlerinin cevaplarının analizinde herhangi bir frekans ve yüzde hesaplaması yapılmamıştır. Ancak öğrencilerin sorulara verdikleri cevaplar betimsel olarak incelenmiş, önemli yargılar ortaya çıkarılmıştır. Tarih dersi sınıf dışı öğretim teknikleri anketine katılan öğretmenlerden bazılarının anket sonuna yazdıkları görüşleri de öğretmenlere 1 den 42'ye kadar verilmiş olan kod numaraları kullanılarak KÖ3 (kadın öğretmen 3), EÖ6 (erkek öğretmen 6) şeklinde gösterilmiştir. Tarih öğretmenlerinin cevaplarının analizinde frekans ve yüzde hesaplaması yapılmıştır. Çalışma

grubu içinde yer alan öğrencilerin ve öğretmenlerin görüşleri ve deneyimleri mümkün olduğu ölçüde doğrudan sunulmaya çalışılmıştır. Çünkü Yıldırım ve Şimşek'e (2006: 48) göre, araştırılan konu ile ilgili betimsel ve gerçekçi bir resmin sunulması bu şekilde gerçekleşir.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Araştırmada elde edilen bulgular, araştırmanın amacında yer alan probleme ve alt problemlere dayalı olarak tablolastırılmış ve yorumlanmıştır.

4.1. ANKARA ŞEHİR TARİHİ BAŞARI TESTİ UYGULAMASINA İLİŞKİN BULGULAR VE YORUMLAR

Ankara şehir tarihi ile ilgili başarı testi uygulanan öğrencilerin ön test ve son test puan ortalamaları okul türüne, cinsiyete, proje uygulama durumuna ve sınıf değişkenine göre incelenmiştir.

Anadolu Meslek Lisesi'nde ve Anadolu Lisesi'nde toplam 243 öğrenciye Ankara şehir tarihi ile ilgili bir başarı testi uygulanmıştır. Tablo 4.1'den görüleceği üzere, Ankara Şehir Tarihi Başarı Testi Uygulanan 243 öğrenciden %85,60'ı 1. grupta, %3,29'u 2. grupta, %6,17'si 3. grupta ve %4,94'ü 4. grupta yer almışlardır. 1. grupta yer alan 208 öğrencinin 20'si bireysel proje çalışmıştır. 2., 3. ve 4. gruplarda yer alan öğrenciler ise grup projesi çalışmışlardır.

Tablo 4.1

Ankara Şehir Tarihi Başarı Testi Uygulanan Öğrencilerin Gruplara Göre Dağılımı

GRUP SAYISI	Frekans	Yüzde
1,00	208	85,6
2,00	8	3,3
3,00	15	6,2
4,00	12	4,9
Toplam	243	100,0

Başarı testi uygulanan toplam 243 öğrenciden, 55'i Ankara Şehir Tarihi konusunda proje çalışırken, 35 öğrencinin, 8'i 2'şer, 15'i 3'er, 12'si 4'er grup halinde, 20 öğrenci ise bireysel şehir tarihi projesi çalışmışlardır.

4.1.1. Ankara Şehir Tarihi Başarı Testi Uygulanan Öğrencilerin Ön Testine İlişkin Analizler

4.1.1.1. Okul Türüne İlişkin İstatistikler

Araştırma doğrultusunda, Anadolu Meslek Lisesi'nde 119 öğrenciye ve Anadolu Lisesi'nde 124 öğrenciye Ankara şehir tarihi ile ilgili başarı testi uygulanmıştır. Buna göre;

$H_0 : \mu_1 = \mu_2$ (Ön test puanları okul türüne göre farklılık göstermemektedir.)

$H_1 : \mu_1 \neq \mu_2$ (Ön test puanları okul türüne göre farklılık göstermektedir.)

Tablo 4.2.

Ankara Şehir Tarihi Başarı Testi Ön Test Puan Ortalamalarına ve Okul Türüne İlişkin İstatistikler

	OKUL	N	Ortalama	Standart Sapma
ÖNTEST	AML	119	42,7731	11,6526
	AL	124	49,4960	8,7593

Tablo 4.3.

Ankara Şehir Tarihi Başarı Testi Uygulanan Öğrencilerin Ön Test Puan Ortalamalarına ve Okul Türüne İlişkin t Testi Sonuçları

T	Serbestlik Derecesi	p
-5,097	241	,000

$P=0,000<0,05$ olduğundan H_0 red edilir ve ön test puanlarının okul türüne göre farklılık gösterdiği istatistiksel olarak %95 güvenirlilikle söylenebilir. Puan ortalamaları bakımından incelendiğinde ise, Anadolu Lisesi'nde okuyan öğrencilerin daha yüksek ön test puan ortalamasına sahip olduğu Tablo 4.2'den görülmektedir.

4.1.1.2. Cinsiyete İlişkin İstatistikler

Araştırmada Ankara şehir tarihi ile ilgili başarı testi uygulanan toplam 243 öğrencinin cinsiyet dağılımı Tablo 4.4'den de görüleceği üzere 97'si bayan, 146'sı da baydan oluşmuştur. Buna göre;

$H_0 : \mu_1 = \mu_2$ (Ön test puanları cinsiyete göre farklılık göstermemektedir.)

$H_1 : \mu_1 \neq \mu_2$ (Ön test puanları cinsiyete göre farklılık göstermektedir.)

Tablo 4.4.

Ankara Şehir Tarihi Başarı Testi Uygulayan Öğrenci Cinsiyetlerine Göre Ön Test Puan Ortalamalarına İlişkin İstatistikler

	Cinsiyet	N	Ortalama	Standart Sapma
ÖNTEST	Bayan	97	46,8557	9,0447
	Bay	146	45,7705	11,8269

Tablo 4.5.

Ankara Şehir Tarihi Başarı Testi Uygulayan Öğrenci Cinsiyetlere Göre Ön Test Puan Ortalamalarına İlişkin t Testi Sonuçları

T	Serbestlik Derecesi	p
,767	241	,44

$P=0,44>0,05$ olduğundan H_0 kabul edilir ve ön test puanlarının cinsiyete göre farklılık göstermediği istatistiksel olarak %95 güvenirlilikle söylenebilir. Puan ortalamaları bakımından incelendiğinde ise, bayan öğrencilerin daha yüksek ön test başarı testi puan ortalamasına sahip olduğu Tablo 4.4'de görülmektedir.

4.1.1.3. Proje Durumuna İlişkin İstatistikler

Başarı testi uygulanan toplam 243 öğrenciden, 55'i, Ankara şehir tarihi konusunda bireysel ve grup projesi çalışmışlardır. Araştırma içinde yer alan ve proje uygulamayan öğrenci sayısı 188'dir. Buna göre;

$H_0 : \mu_1 = \mu_2$ (Ön test puanları proje uygulama durumuna göre farklılık göstermemektedir.)

$H_1 : \mu_1 \neq \mu_2$ (Ön test puanları proje uygulama durumuna göre farklılık göstermektedir.)

Tablo 4.6

Ankara Şehir Tarihi Projesi Uygulama Durumuna Göre Ön Test Puan Ortalamalarına İlişkin İstatistikler

	PROJE	N	Ortalama	Standart Sapma
ÖNTEST	Uygulayan	55	41,9545	10,1230
	Uygulamayan	188	47,4468	10,6943

Tablo 4.7

Ankara Şehir Tarihi Projesi Uygulama Durumuna Göre Ön Test Puan Ortalamalarına İlişkin t Testi Sonuçları

T	Serbestlik Derecesi	p
-3,390	241	,001

$P=0,001<0,05$ olduğundan H_0 red edilir ve ön test başarı testi puanlarının proje uygulayıp uygulamamaya göre farklılık gösterdiği istatistiksel olarak %95 güvenirlilikle söylenebilir. Puan ortalamaları bakımından incelendiğinde ise, proje uygulamayan öğrencilerin daha yüksek ön test puan ortalamasına sahip olduğu Tablo 4.6'dan görülmektedir.

4.1.1.4. Sınıf Değişkenine İlişkin İstatistikler

Anadolu Meslek Lisesi'nin 9. sınıf, 10. sınıf ve 11. sınıfından toplam 119 öğrenciye ve Anadolu Lisesi'nin 9. sınıfından toplam 124 öğrenciye Ankara şehir tarihi ile ilgili başarı testi uygulanmıştır. Araştırmanın yapıldığı Anadolu Lisesi henüz iki yıl önce açılan yeni bir okuldur. Anadolu Lisesi'nin 10. sınıfı ve 11. sınıfı olmadığından başarı testi bu sınıfların öğrencilerine uygulanamamıştır. Buna göre;

$H_0 : \mu_1 = \mu_2 = \mu_3$ (Ön test puanları sınıflara göre farklılık göstermemektedir.)

H_1 : En az biri farklı (Ön test puanları sınıflara göre farklılık göstermektedir.)

Tablo 4.8

Sınıflara Göre Ön Test Puan Ortalamalarına İlişkin F Testi Sonuçları

Değişim Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar Arası	2144,569	2	1072,284	9,875	,000
Gruplar içi	26059,598	240	108,582		
Genel	28204,167	242			

$P=0,00<0,05$ olduğundan H_0 red edilir ve ön test başarı testi puanlarının sınıflara göre farklılık gösterdiği istatistiksel olarak %95 güvenirlilikle söylenebilir.

Hangi sınıflarda okuyan öğrencilerin ön test puan ortalamaları arasında farklılık olduğuna bakılacak olursa, Tablo 4.10'dan görüleceği üzere;

Tablo 4.9.

LSD Tekniğine Göre Ön Test Çoklu Karşılaştırma Sonuçları

(I) sınıf	(J) sınıf	p
9	11	,357
	10	,000
11	9	,357
	10	,000
10	9	,000
	11	,000

Tablo 4.10

Sınıf Değişkenine Göre Ön Test Başarı Puan Ortalamaları

Sınıf	Ön Test Ortalama
9	46,84
11	48,85
10	36,50

9. sınıfta ve 10. sınıfta okuyan öğrencilerin ön test başarı puanları sonuçları

$H_0 : \mu_1 = \mu_2$ (9.sınıfta okuyan öğrenciler ile 10. sınıfta okuyan öğrencilerin ön test puanları farklılık göstermemektedir.)

$H_1 : \mu_1 \neq \mu_2$ (9.sınıfta okuyan öğrenciler ile 10. sınıfta okuyan öğrencilerin ön test puanları farklılık göstermektedir.)

$P=0,000<0,05$ olduğundan H_0 red edilir ve 9. sınıfta okuyan öğrencilerin ön test başarı puan ortalaması ile 10. sınıfta okuyan öğrencilerin başarı puanı ortalaması arasında anlamlı bir farklılık olduğu istatistiksel olarak %95 güvenirlilikle söylenebilir.

9. sınıfta ve 11. sınıfta okuyan öğrencilerin ön test başarı puanları sonuçları

$H_0 : \mu_1 = \mu_2$ (9.sınıfta okuyan öğrenciler ile 11. sınıfta okuyan öğrencilerin ön test puanları farklılık göstermemektedir.)

$H_1 : \mu_1 \neq \mu_2$ (9.sınıfta okuyan öğrenciler ile 11. sınıfta okuyan öğrencilerin ön test puanları farklılık göstermektedir.)

$P=0,357>0,05$ olduğundan H_0 kabul edilir ve 9. sınıfta okuyan öğrencilerin ön test başarı puan ortalaması ile 11. sınıfta okuyan öğrencilerin başarı puanı ortalaması arasında anlamlı bir farklılık olmadığı istatistiksel olarak %95 güvenirlilikle söylenebilir.

10. sınıfta ve 11. sınıfta okuyan öğrencilerin ön test başarı puanları sonuçları

$H_0 : \mu_1 = \mu_2$ (10. sınıfta okuyan öğrenciler ile 11 sınıfta okuyan öğrencilerin ön test puanları farklılık göstermemektedir.)

$H_1 : \mu_1 \neq \mu_2$ (10. sınıfta okuyan öğrenciler ile 11 sınıfta okuyan öğrencilerin ön test puanları farklılık göstermektedir.)

$P=0,000<0,05$ olduğundan H_0 red edilir ve 10. sınıfta okuyan öğrencilerin ön test başarı puan ortalaması ile 11. sınıfta okuyan öğrencilerin başarı puanı ortalaması arasında anlamlı bir farklılık olduğu istatistiksel olarak %95 güvenirlilikle söylenebilir.

4.1.2. Ön Test ile Son Test Başarı Testi Puan Ortalamalarına İlişkin İstatistikler

Bağımlı örneklem t testi sonuçları

H_0 : Ön test puan ortalamaları ile Son test puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

H_1 : Ön test puan ortalamaları ile Son test puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 4.11.

Ön Test İle Son Test Puan Ortalamalarına İlişkin İstatistikler

	Ortalama	N	Standart Sapma
ÖNTEST	46,2037	243	10,7957
SONTEST	46,5741	243	14,7890

Tablo 4.12.

Ön Test İle Son Test Puan Ortalamalarının Bağımlı Örneklem t Testi Sonuçları

T	Serbestlik Derecesi	p
-,422	242	,673

$P=0,673>0,05$ olduğundan H_0 kabul edilir. Öğrencilerin ön test puan ortalaması ile son test puanı ortalaması arasında anlamlı bir farklılık olmadığı istatistiksel olarak %95 güvenirlilikle söylenebilir. Puan ortalamaları bakımından incelendiğinde Tablo 4.11’de görüldüğü üzere son test puanları, ön test puanından yüksektir.

Proje uygulayan öğrencilerin proje alan konularından aldıkları ön test ve son test başarı puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı incelenecek olursa;

H_0 : Proje uygulayan öğrencilerin proje alan konularından aldıkları ön test puan ortalamaları ile son test puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

H_1 : Proje uygulayan öğrencilerin proje alan konularından aldıkları ön test puan ortalamaları ile son test puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 4.13.

Ön Test ile Son Test Puan Ortalamalarına İlişkin İstatistikler

	Ortalama	N	Standart Sapma
OTALNPOR	1,3273	55	,7673
STALNPOR	1,7342	55	,7314

Tablo 4.14.

Ön Test ile Son Test Puan Ortalamalarının Bağımlı Örneklem t Testi Sonuçları

T	Serbestlik Derecesi	p
-4,784	54	,000

$P=0,00<0,05$ olduğundan H_0 red edilir. Proje uygulayan öğrencilerin proje konularından aldıkları ön test puan ortalaması ile son test puanı ortalaması arasında anlamlı bir farklılık olduğu istatistiksel olarak %95 güvenirlilikle söylenebilir. Tablo 4.13'den de görüleceği üzere son test başarı puanları ortalama bakımından, ön test başarı puanından yüksektir.

4.1.3. Ankara Şehir Tarihi Başarı Testi Uygulayan Öğrencilerin Son Testine İlişkin Analizler

4.1.3.1. Okul Türüne İlişkin İstatistikler

Anadolu Meslek Lisesi'nde 119 öğrenciye ve Anadolu Lisesi'nde 124 öğrenciye Ankara şehir tarihi ile ilgili başarı testi uygulanmıştır. Buna göre;

$H_0 : \mu_1 = \mu_2$ (Son test puanları okul türüne göre farklılık göstermemektedir.)

$H_1 : \mu_1 \neq \mu_2$ (Son test puanları okul türüne göre farklılık göstermektedir.)

Tablo 4.15.

Ankara Şehir Tarihi Başarı Testi Uygulayan Öğrencilerin Son Test Puan Ortalamalarına ve Okul Türüne İlişkin İstatistikler

	Okul	N	Ortalama	Standart Sapma
Sontest	AML	119	38,3193	14,33228
	AL	124	54,4960	10,20113

Tablo 4.16.

Ankara Şehir Tarihi Başarı Testi Uygulanan Öğrencilerin Son Test Puan Ortalamalarına ve Okul Türüne İlişkin t Testi Sonuçları

T	Serbestlik Derecesi	p
-10,168	241	,000

$P=0,000<0,05$ olduğundan H_0 red edilir ve son test puanlarının okul türüne göre farklılık gösterdiği istatistiksel olarak %95 güvenirlilikle söylenebilir. Puan ortalamaları bakımından incelendiğinde ise, Anadolu Lisesi'nde okuyan öğrencilerin daha yüksek son test puan ortalamasına sahip olduğu Tablo 4.15'den görülmektedir.

4.1.3.2. Cinsiyete İlişkin İstatistikler

Araştırmada Ankara şehir tarihi ile ilgili başarı testi uygulanan öğrencilerin cinsiyet dağılımı Tablo 4.17'den de görüleceği üzere 97 bayan, 146 baydan oluşmuştur. Buna göre;

$H_0 : \mu_1 = \mu_2$ (Son test puanları cinsiyete göre farklılık göstermemektedir.)

$H_1 : \mu_1 \neq \mu_2$ (Son test puanları cinsiyete göre farklılık göstermektedir.)

Tablo 4.17.

Cinsiyetlere Göre Son Test Puan Ortalamalarına İlişkin İstatistikler

	Cinsiyet	N	Ortalama	Standart Sapma
Sontest	Bayan	97	51,6237	13,27808
	Bay	146	43,2192	14,82937

Tablo 4.18

Cinsiyetlere Göre Son Test Puan Ortalamalarına İlişkin t Testi Sonuçları

T	Serbestlik Derecesi	P
4.508	241	,000

$P=0,000<0,05$ olduğundan H_0 red edilir ve son test puanlarının cinsiyete göre farklılık gösterdiği istatistiksel olarak %95 güvenirlilikle söylenebilir. Puan ortalamaları bakımından incelendiğinde ise, bayan öğrencilerin daha yüksek son test puan ortalamasına sahip olduğu Tablo 4.17’den görülmektedir.

4.1.3.3. Proje Durumuna İlişkin İstatistikler

Proje çalışan 55 öğrenciye uygulanan Ankara şehir tarihi son testine göre;

$H_0 : \mu_1 = \mu_2$ (Son test puanları proje uygulama durumuna göre farklılık göstermemektedir.)

$H_1 : \mu_1 \neq \mu_2$ (Son test puanları proje uygulama durumuna göre farklılık göstermektedir.)

Tablo 4.19.

Ankara Şehir Tarihçiliği Projesi Uygulama Durumuna Göre Son Test Puan Ortalamalarına İlişkin İstatistikler

	Proje	N	Ortalama	Standart Sapma
Son test	Uygulayan	55	48,0455	10,49350
	Uygulamayan	188	46,1436	15,82476

Tablo 4.20.

Ankara Şehir Tarihçiliği Projesi Uygulama Durumuna Göre Son Test Puan Ortalamalarına İlişkin t Testi Sonuçları

T	Serbestlik Derecesi	P
1.042	132.786	,300

$P=0,300>0,05$ olduğundan H_0 kabul edilir ve son test puanlarının proje uygulayıp uygulamamaya göre farklılık göstermediği istatistiksel olarak %95 güvenirlilikle söylenebilir. Puan ortalamaları bakımından incelendiğinde ise, proje uygulamayan öğrencilerin daha yüksek son test puan ortalamasına sahip olduğu Tablo 4.19'dan görülmektedir.

4.1.3.4. Sınıf Değişkenine İlişkin İstatistikler

Araştırmada yer alan 9. sınıf, 10. sınıf ve 11. sınıf öğrencilerine uygulanan Ankara şehir tarihi ile ilgili başarı son testi incelenecek olursa;

$H_0 : \mu_1 = \mu_2 = \mu_3$ (Son test puanları sınıflara göre farklılık göstermemektedir.)

H_1 : En az biri farklı (Son test puanları sınıflara göre farklılık göstermektedir.)

Tablo 4.21.

Sınıflara Göre Son Test Puan Ortalamalarına İlişkin F Testi Sonuçları

Değişim Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar Arası	11417,889	2	5708,945	33,007	,000
Gruplar içi	41511,277	240	172,964		
Genel	52929,167	242			

$P=0,00<0,05$ olduğundan H_0 red edilir ve son test puanlarının sınıflara göre farklılık gösterdiği istatistiksel olarak %95 güvenirlilikle söylenebilir.

Hangi sınıflarda okuyan öğrencilerin son test puan ortalamaları arasında farklılık olduğuna bakılacak olursa, Tablo 4.23'den görüleceği üzere;

Tablo 4.22.

LSD Tekniğine Göre Çoklu Karşılaştırma Sonuçları

(I) sınıf	(J) sınıf	Sig.
9,00	11,00	,000
	10,00	,000
11,00	9,00	,000
	10,00	,062
10,00	9,00	,000
	11,00	,062

Tablo 4.23.
Sınıf Değişkenine Göre Başarı Son Test Sonuçları

Sınıf	Son Test Ortalama
9	49,80
11	35,96
10	28,63

9. sınıfta ve 10. sınıfta okuyan öğrencilerin son test başarı puanları sonuçları

$H_0 : \mu_1 = \mu_2$ (9. sınıfta okuyan öğrenciler ile 10. sınıfta okuyan öğrencilerin son test puanları farklılık göstermemektedir.)

$H_1 : \mu_1 \neq \mu_2$ (9. sınıfta okuyan öğrenciler ile 10. sınıfta okuyan öğrencilerin son test puanları farklılık göstermektedir.)

$P=0,000<0,05$ olduğundan H_0 red edilir ve 9. sınıfta okuyan öğrencilerin son test başarı puan ortalaması ile 10. sınıfta okuyan öğrencilerin başarı puanı ortalaması arasında anlamlı bir farklılık olduğu istatistiksel olarak %95 güvenirlilikle söylenebilir.

9. sınıfta ve 11. sınıfta okuyan öğrencilerin son test başarı puanları sonuçları

$H_0 : \mu_1 = \mu_2$ (9. sınıfta okuyan öğrenciler ile 11. sınıfta okuyan öğrencilerin son test puanları farklılık göstermemektedir.)

$H_1 : \mu_1 \neq \mu_2$ (9. sınıfta okuyan öğrenciler ile 11. sınıfta okuyan öğrencilerin son test puanları farklılık göstermektedir.)

$P=0,00<0,05$ olduğundan H_0 red edilir ve 9. sınıfta okuyan öğrencilerin son test başarı puan ortalaması ile 11. sınıfta okuyan öğrencilerin başarı puanı ortalaması arasında anlamlı bir farklılık olduğu istatistiksel olarak %95 güvenirlilikle söylenebilir.

10. sınıfta ve 11. sınıfta okuyan öğrencilerin son test başarı puanları sonuçları

$H_0 : \mu_1 = \mu_2$ (10. sınıfta okuyan öğrenciler ile 11. sınıfta okuyan öğrencilerin son test puanları farklılık göstermemektedir.)

$H_1 : \mu_1 \neq \mu_2$ (10. sınıfta okuyan öğrenciler ile 11. sınıfta okuyan öğrencilerin son test puanları farklılık göstermektedir.)

$P=0,062>0,05$ olduğundan H_0 kabul edilir ve 10. sınıfta okuyan öğrencilerin son test başarı puan ortalaması ile 11. sınıfta okuyan öğrencilerin başarı puanı ortalaması arasında anlamlı bir farklılık olmadığı istatistiksel olarak %95 güvenirlilikle söylenebilir.

4.2. TARİH DERSİNE YÖNELİK TUTUM DEĞİŞKENİNE İLİŞKİN BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde, ön test ve son test olarak Tarih Dersi Tutum Ölçeği uygulanan öğrencilere ait okul türü, cinsiyet, proje uygulama durumu ve sınıflara göre yapılan analizler yer almaktadır.

4.2.1. Tarih Dersi Tutum Ölçeği Uygulanan Öğrencilerin Ön Testine İlişkin Analizler

4.2.1.1. Okul Türüne İlişkin İstatistikler

Araştırmada tarih dersi tutum ölçeği uygulanan toplam öğrenci sayısı 236'dır. Bu sayının 125'i Anadolu Meslek Lisesi öğrencilerine, 111'i ise Anadolu Lisesi öğrencilerine aittir. Buna göre;

$H_0 : \mu_1 = \mu_2$ (Ön test puan ortalamaları okul türüne göre farklılık göstermemektedir.)

$H_1 : \mu_1 \neq \mu_2$ (Ön test puan ortalamaları okul türüne göre farklılık göstermektedir.)

Tablo 4.24.

Tarih Dersi Tutum Ölçeği Uygulanan Öğrencilerin Ön Test Puan Ortalaması İle Okul Türüne İlişkin İstatistikler

	Okul	N	Ortalama	Standart Sapma
otport	AML	125	2,9276	,23873
	AL	111	2,9018	,20415

Tablo 4.25.

Ön Test Puan Ortalaması İle Okul Türüne İlişkin t Testi

T	Serbestlik Derecesi	p
,886	234	,376

$P=0,376>0,05$ olduğundan H_0 kabul edilir ve ön test puan ortalamalarının okul türüne göre farklılık göstermediği istatistiksel olarak %95 güvenirlilikle söylenebilir. Puan ortalamaları bakımından incelendiğinde ise, Anadolu Meslek Lisesi'nde okuyan öğrencilerin daha yüksek ön test puan ortalamasına sahip olduğu Tablo 4.24'den görülmektedir.

4.2.1.2. Cinsiyete İlişkin İstatistikler

Tarih dersi tutum ölçeği uygulanan öğrencilerin 99'u bayan, 137'si baydır. Ön test tutum ölçeği incelendiğinde;

$H_0 : \mu_1 = \mu_2$ (Ön test puanları cinsiyete göre farklılık göstermemektedir.)

$H_1 : \mu_1 \neq \mu_2$ (Ön test puanları cinsiyete göre farklılık göstermektedir.)

Tablo 4.26.

Cinsiyetlere Göre Ön Test Puan Ortalamalarına İlişkin İstatistikler

	Cinsiyet	N	Ortalama	Standart Sapma
otport	Bayan	99	2,8904	,21293
	Bay	137	2,9336	,22914

Tablo 4.27.

Ön test Puan Ortalaması İle Cinsiyete İlişkin t Testi

T	Serbestlik derecesi	p
-1,471	234	,143

$P=0,143>0,05$ olduğundan H_0 kabul edilir ve ön test puan ortalamalarının cinsiyete göre farklılık göstermediği istatistiksel olarak %95 güvenirlilikle söylenebilir. Puan ortalamaları bakımından incelendiğinde ise, erkek öğrencilerin daha yüksek ön test puan ortalamasına sahip olduğu Tablo 4.26'dan görülmektedir.

4.2.1.3. Proje Durumuna İlişkin İstatistikler

Ön test olarak, tarih dersi tutum ölçeği uygulanan öğrencilerin durumu incelendiğinde;

$H_0 : \mu_1 = \mu_2$ (Ön test puanları proje uygulama durumuna göre farklılık göstermemektedir.)

$H_1 : \mu_1 \neq \mu_2$ (Ön test puanları proje uygulama durumuna göre farklılık göstermektedir.)

Tablo 4.28.

Proje Uygulama Durumuna Göre Ön Test Puan Ortalamalarına İlişkin İstatistikler

	Proje	N	Ortalama	Standart Sapma
otport	Uygulayan	55	2,8773	,19949
	Uygulamayan	181	2,9271	,22898

Tablo 4.29.

Proje Uygulama Durumuna Göre Ön test Puan Ortalamalarına İlişkin t Testi Sonuçları

T	Serbestlik derecesi	p
-1,454	234	,147

$P=0,147>0,05$ olduğundan H_0 kabul edilir ve ön test puan ortalamalarının proje uygulama durumuna göre farklılık göstermediği istatistiksel olarak %95 güvenirlilikle söylenebilir. Puan ortalamaları bakımından incelendiğinde ise, proje uygulamayan öğrencilerin daha yüksek ön test puan ortalamasına sahip olduğu Tablo 4.28'den görülmektedir.

4.2.1.4. Sınıf Değişkenine İlişkin İstatistikler

Araştırmada yer alan 9. sınıf, 10. sınıf ve 11. sınıf öğrencilerine uygulanan tutum ölçeği ile ilgili ön testi incelenecek olursa;

$H_0 : \mu_1 = \mu_2 = \mu_3$ (Ön test puanları sınıflara göre farklılık göstermemektedir.)

H_1 : En az biri farklı (Ön test puanları sınıflara göre farklılık göstermektedir.)

Tablo 4.30.

Sınıflara Göre Ön test Puan Ortalamalarına İlişkin F Testi Sonuçları

	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar Arası	,054	2	,027	,540	,583
Gruplar İçi	11,637	233	,050		
Toplam	11,691	235			

$P=0,583>0,05$ olduğundan H_0 kabul edilir ve ön test puanlarının sınıflara göre farklılık göstermediği istatistiksel olarak %95 güvenirlilikle söylenebilir.

Hangi sınıflarda okuyan öğrencilerin ön test tutum puan ortalamaları arasında farklılık olduğuna veya olmadığına bakılacak olursa, Tablo 4.31'den görüleceği üzere;

Tablo 4.31.

LSD Tekniğine Göre Ön Test Tutum Çoklu Karşılaştırma Sonuçları

(I) Sınıf	(J) Sınıf	Sig.
9,00	10,00	,665
	11,00	,374
10,00	9,00	,665
	11,00	,332
11,00	9,00	,374
	10,00	,332

9. sınıfta ve 10. sınıfta okuyan öğrencilerin ön test tutum puanları sonuçları

$H_0 : \mu_1 = \mu_2$ (9. sınıfta okuyan öğrenciler ile 10. sınıfta okuyan öğrencilerin ön test tutum puanları farklılık göstermemektedir.)

$H_1 : \mu_1 \neq \mu_2$ (9. sınıfta okuyan öğrenciler ile 10. sınıfta okuyan öğrencilerin ön test tutum puanları farklılık göstermektedir.)

$P=0,665>0,05$ olduğundan H_0 kabul edilir ve 9. sınıfta okuyan öğrencilerin ön test tutum puan ortalaması ile 10. sınıfta okuyan öğrencilerin tutum puanı ortalaması arasında anlamlı bir farklılık olmadığı istatistiksel olarak %95 güvenirlilikle söylenebilir.

9. sınıfta ve 11. sınıfta okuyan öğrencilerin ön test tutum puanları sonuçları

$H_0 : \mu_1 = \mu_2$ (9. sınıfta okuyan öğrenciler ile 11. sınıfta okuyan öğrencilerin ön test tutum puanları farklılık göstermemektedir.)

$H_1 : \mu_1 \neq \mu_2$ (9. sınıfta okuyan öğrenciler ile 11. sınıfta okuyan öğrencilerin ön test tutum puanları farklılık göstermektedir.)

$P=0,374>0,05$ olduğundan H_0 kabul edilir ve 9. sınıfta okuyan öğrencilerin ön test tutum puan ortalaması ile 11. sınıfta okuyan öğrencilerin tutum puanı ortalaması arasında anlamlı bir farklılık olmadığı istatistiksel olarak %95 güvenirlilikle söylenebilir.

10. sınıfta ve 11. sınıfta okuyan öğrencilerin ön test tutum puanları sonuçları

$H_0 : \mu_1 = \mu_2$ (10. sınıfta okuyan öğrenciler ile 11. sınıfta okuyan öğrencilerin ön test tutum puanları farklılık göstermemektedir.)

$H_1 : \mu_1 \neq \mu_2$ (10. sınıfta okuyan öğrenciler ile 11. sınıfta okuyan öğrencilerin ön test tutum puanları farklılık göstermektedir.)

$P=0,332>0,05$ olduğundan H_0 kabul edilir ve 10. sınıfta okuyan öğrencilerin ön test tutum puan ortalaması ile 11. sınıfta okuyan öğrencilerin tutum puanı ortalaması arasında anlamlı bir farklılık olmadığı istatistiksel olarak %95 güvenirlilikle söylenebilir.

4.2.2. Tarih Dersi Tutum Ölçeği Uygulanan Öğrencilerin Son Testine İlişkin Analizler

4.2.2.1. Okul Türüne İlişkin İstatistikler

$H_0 : \mu_1 = \mu_2$ (Son test puan ortalamaları okul türüne göre farklılık göstermemektedir.)

$H_1 : \mu_1 \neq \mu_2$ (Son test puan ortalamaları okul türüne göre farklılık göstermektedir.)

Tablo 4.32.

Tarih Dersi Tutum Ölçeği Uygulanan Öğrencilerin Son Test Puan Ortalamalarına ve Okul Türüne İlişkin İstatistikler

	Okul	N	Ortalama	Standart Sapma
stport	AML	125	2,9412	,24700
	AL	111	2,9189	,22095

Tablo 4.33.

Son Test Puan Ortalamalarına ve Okul Türüne İlişkin t Testi

T	Serbestlik Derecesi	p
0,727	234	,468

$p=0,468>0,05$ olduğundan H_0 kabul edilir ve son test puan ortalamalarının okul türüne göre farklılık göstermediği istatistiksel olarak %95 güvenirlilikle söylenebilir. Puan ortalamaları bakımından incelendiğinde ise, Anadolu Meslek Lisesi okuyan öğrencilerin daha yüksek son test puan ortalamasına sahip olduğu Tablo 4.32'den görülmektedir.

4.2.2.2. Cinsiyete İlişkin İstatistikler

$H_0 : \mu_1 = \mu_2$ (Son test puan ortalamaları cinsiyete göre farklılık göstermemektedir.)

$H_1 : \mu_1 \neq \mu_2$ (Son test puan ortalamaları cinsiyete göre farklılık göstermektedir.)

Tablo 4.34.

Cinsiyet ve Son Test Puan Ortalamalarına İlişkin İstatistikler

	Cinsiyet	N	Ortalama	Standart Sapma
stport	Bayan	99	2,9293	,22372
	Bay	137	2,9318	,24343

Tablo 4.35.

Cinsiyet ve Son Test Puan Ortalamalarına ve Okul Türüne İlişkin t Testi

T	Serbestlik Derecesi	p
-0,079	234	0,937

$p=0,937>0,05$ olduğundan H_0 kabul edilir ve son test puan ortalamalarının cinsiyete göre farklılık göstermediği istatistiksel olarak %95 güvenirlilikle söylenebilir. Puan ortalamaları bakımından incelendiğinde ise, erkek öğrencilerin daha yüksek son test puan ortalamasına sahip olduğu Tablo 4.34'den görülmektedir.

4.2.2.3. Proje Durumuna İlişkin İstatistikler

$H_0 : \mu_1 = \mu_2$ (Son test puanları proje uygulama durumuna göre farklılık göstermemektedir.)

$H_1 : \mu_1 \neq \mu_2$ (Son test puanları proje uygulama durumuna göre farklılık göstermektedir.)

Tablo 4.36.

Proje Uygulama Durumu ve Son Test Puan Ortalamalarına İlişkin İstatistikler

	Proje	N	Ortalama	Standart Sapma
stport	Uygulayan	55	2,8882	,20816
	Uygulamayan	181	2,9436	,24147

Tablo 4.37.

Proje Uygulama Durumu ve Son Test Puan Ortalamalarına ve Okul Türüne İlişkin t Testi

T	Serbestlik Derecesi	p
-1,538	234	0,125

$p=0,125>0,05$ olduğundan H_0 kabul edilir ve son test puan ortalamalarının proje uygulama durumuna göre farklılık göstermediği istatistiksel olarak %95 güvenirlilikle söylenebilir. Puan ortalamaları bakımından incelendiğinde ise, proje uygulamayan öğrencilerin daha yüksek son test puan ortalamasına sahip olduğu Tablo 4.36'dan görülmektedir.

4.2.2.4. Sınıf Değişkenine İlişkin İstatistikler

$H_0 : \mu_1 = \mu_2 = \mu_3$ (Son test puanları sınıflara göre farklılık göstermemektedir.)

H_1 : En az biri farklı (Son test puanları sınıflara göre farklılık göstermektedir.)

Tablo 4.38.

Sınıflara Göre Ön Test Puan Ortalamalarına İlişkin F testi Sonuçları

	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar Arası	,042	2	,021	,379	,685
Gruplar İçi	12,923	233	,055		
Toplam	12,965	235			

$P=0,685>0,05$ olduğundan H_0 kabul edilir ve son test puanlarının sınıflara göre farklılık göstermediği istatistiksel olarak %95 güvenirlilikle söylenebilir.

Hangi sınıflarda okuyan öğrencilerin son test tutum puan ortalamaları arasında farklılık olduğuna veya olmadığına bakılacak olursa, Tablo 4.39'dan görüleceği üzere;

Tablo 4.39.

LSD Tekniğine Göre Son Test Tutum Çoklu Karşılaştırma Sonuçları

(I) Sınıf	(J) Sınıf	Sig.
9,00	10,00	,617
	11,00	,515
10,00	9,00	,617
	11,00	,392
11,00	9,00	,515
	10,00	,392

9. sınıfta ve 10. sınıfta okuyan öğrencilerin son test tutum puanları sonuçları

$H_0 : \mu_1 = \mu_2$ (9. sınıfta okuyan öğrenciler ile 10. sınıfta okuyan öğrencilerin son test puanları farklılık göstermemektedir.)

$H_1 : \mu_1 \neq \mu_2$ (9. sınıfta okuyan öğrenciler ile 10. sınıfta okuyan öğrencilerin son test puanları farklılık göstermektedir.)

$P=0,617>0,05$ olduğundan H_0 kabul edilir ve 9. sınıfta okuyan öğrencilerin son test başarı puan ortalaması ile 10. sınıfta okuyan öğrencilerin puan ortalaması arasında anlamlı bir farklılık olmadığı istatistiksel olarak %95 güvenirlilikle söylenebilir.

9. sınıfta ve 11. sınıfta okuyan öğrencilerin son test tutum puanları sonuçları

$H_0 : \mu_1 = \mu_2$ (9. sınıfta okuyan öğrenciler ile 11. sınıfta okuyan öğrencilerin son test puanları farklılık göstermemektedir.)

$H_1 : \mu_1 \neq \mu_2$ (9. sınıfta okuyan öğrenciler ile 11. sınıfta okuyan öğrencilerin son test puanları farklılık göstermektedir.)

$P=0,515>0,05$ olduğundan H_0 kabul edilir ve 9. sınıfta okuyan öğrencilerin son test başarı puan ortalaması ile 11. sınıfta okuyan öğrencilerin puan ortalaması arasında anlamlı bir farklılık olmadığı istatistiksel olarak %95 güvenirlilikle söylenebilir.

10. sınıfta ve 11. sınıfta okuyan öğrencilerin son test tutum puanları sonuçları

$H_0 : \mu_1 = \mu_2$ (10. sınıfta okuyan öğrenciler ile 11. sınıfta okuyan öğrencilerin son test puanları farklılık göstermemektedir.)

$H_1 : \mu_1 \neq \mu_2$ (10. sınıfta okuyan öğrenciler ile 11. sınıfta okuyan öğrencilerin son test puanları farklılık göstermektedir.)

$P=0,392>0,05$ olduğundan H_0 kabul edilir ve 10. sınıfta okuyan öğrencilerin son test başarı puan ortalaması ile 11. sınıfta okuyan öğrencilerin başarı puanı ortalaması arasında anlamlı bir farklılık olmadığı istatistiksel olarak %95 güvenirlilikle söylenebilir.

4.2.3. Ön Test ve Son Test Tutum Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

$H_0 : \mu_1 = \mu_2$ (Öğrencilerin ön test puan ortalamaları ile son test puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık yoktur.)

$H_1 : \mu_1 \neq \mu_2$ (Öğrencilerin ön test puan ortalamaları ile son test puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık vardır.)

Tablo 4.40.

Ön Test ve Son Test Puan Ortalamalarına İlişkin İstatistikler

	Proje	N	Ortalama	Standart Sapma
stport	OTPORT	236	2,9155	,2230
	STPORT	236	2,9307	,2349

Tablo 4.41.

Ön Test ve Son Test Puan Ortalamaları Arasındaki Farka İlişkin Bağımlı Örneklem t Testi Sonuçları

T	Serbestlik Derecesi	p
-0,858	235	0,39

$p=0,39>0,05$ olduğundan H_0 kabul edilir ve Öğrencilerin ön test puan ortalamaları ile son test puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı istatistiksel olarak %95 güvenirlilikle söylenebilir. Puan ortalamaları bakımından incelendiğinde ise, öğrencilerin son test puan ortalamalarının ön test puan ortalamalarından daha yüksek olduğu Tablo 4.40'dan görülmektedir.

4.3. ANKARA ŞEHİR TARİHİ PROJESİ ÇALIŞMASINDAN SONRA ÖZ DEĞERLENDİRME YAPAN ÖĞRENCİLERLE İLGİLİ BULGULAR VE YORUMLAR

Ankara şehir tarihi projesi uygulaması sonrası öz değerlendirme yapan öğrenciler okul türüne göre incelendiğinde, 40 öğrencinin Anadolu Meslek Lisesi'nin ve 7 öğrencinin de Anadolu Lisesi'nin öğrencileri olduğu görülmektedir. Tablo 4.42'de görüldüğü üzere, bu öğrencilerin, %85.11'i Anadolu Meslek Lisesi, %14.89'u Anadolu Lisesi öğrencidir.

Tablo 4.42.

Ankara Şehir Tarihçiliği Projesi Uygulaması Sonrası Öz Değerlendirme Yapan Öğrencilerin Okul Türü Dağılımı

Okul Türü	Frekans	Yüzde
AML	40	85,1
AL	7	14,9
Toplam	47	100,0

4.3.1. Bireysel proje öz değerlendirmesi yapan öğrencilere ilişkin analizler

Tablo 4.43’de bireysel proje öz değerlendirme yapan öğrencilerin okul türü dağılımı gösterilmiştir.

Tablo 4.43.

Bireysel Proje Öz Değerlendirmesi Yapan Öğrencilerin Okul Türü Dağılımı

Okul Türü		
	Frekans	Yüzde
AML	5	41,7
AL	7	58,3
Toplam	12	100,0

Ankara şehir tarihi konusunda bireysel proje çalışan öğrencilerin proje sürecini değerlendirmeye yönelik cevapladıkları bireysel proje öz değerlendirme formunda yer alan altı soruya verdikleri cevapların dağılımını gösteren tablolar;

Soru 1

Ankette yer alan “projeye çok iyi çalıştım” sorusuna Tablo 4.44 incelendiğinde görüleceği üzere öğrencilerin %75’i çoğu zaman, %25’i kısmen cevabı vermişlerdir.

Tablo 4.44.

Bireysel Proje Öz Değerlendirmede Yer Alan Soru 1'in Dağılımı

Soru 1		
	Frekans	Yüzde
Kısmen	3	25,0
Çoğu zaman	9	75,0
Toplam	12	100,0

Soru 2

Ankette yer alan “araştırma planı hazırladım” sorusuna verilen cevap %66,7’ile çoğu zaman, %25’i kısmen şikkını, %8,3’ü çok az şikkını işaretledikleri Tablo 4.45’de gösterilmiştir.

Tablo 4.45.

Bireysel Proje Öz Değerlendirmede Yer Alan Soru 2'nin Dağılımı

Soru 2		
	Frekans	Yüzde
Çok az	1	8,3
Kısmen	3	25,0
Çoğu zaman	8	66,7
Toplam	12	100,0

Soru 3

Öğrenciler ankette yer alan “projede çeşitli kaynaklardan yararlandım” sorusuna Tablo 4.46’da görüldüğü üzere %75 çoğu zaman şikkını, %25 kısmen şikkını işaretleyerek cevap vermişlerdir.

Tablo 4.46.

Bireysel Proje Öz Değerlendirmede Yer Alan Soru 3'ün Dağılımı

Soru 3		
	Frekans	Yüzde
kısmen	3	25,0
çoğu zaman	9	75,0
Toplam	12	100,0

Soru 4

Tablo 4.47'den görüldüğü üzere, öğrenciler ankette yer alan “anlamadığım yerlerde öğretmen veya büyüklerime soru sordum” için %50 çoğu zaman şikkını %41,7 kısmen, %8,3 çok az şikkını işaretlemişlerdir.

Tablo 4.47.

Bireysel Proje Öz Değerlendirmede Yer Alan Soru 4'ün Dağılımı

Soru 4		
	Frekans	Yüzde
Çok az	1	8,3
Kısmen	5	41,7
Çoğu zaman	6	50,0
Toplam	12	100,0

Soru 5

Öğrenciler ankette yer alan “projemi tablo, grafik, şema, resim vs. ile zenginleştirdim” sorusunu Tablo 4.48'de görüleceği üzere %58,3 çoğu zaman şikkını, %41,7 kısmen şikkını işaretleyerek cevaplamışlardır. Öğrenciler, projelerinde resime daha fazla yer verirken, tablo, grafik ve şemaya fazla yer vermemişlerdir. Çünkü öğrencinin tablo, grafik, şema hazırlayabilmesi için bir alt yapısının olması gerekmektedir.

Tablo 4.48.

Bireysel Proje Öz Değerlendirmede Yer Alan Soru 5'in Dağılımı

Soru 5		
	Frekans	Yüzde
Kısmen	5	41,7
Çoğu zaman	7	58,3
Toplam	12	100,0

Soru 6

Ankette yer alan “çalışmamı etkin bir biçimde sundum” sorusuna verilen Tablo 4.49’da görüleceği üzere öğrencilerin %58,3’ü çoğu zaman şıkkı, %25’i kısmen şıkkı, %16,7’si çok az şıkkı cevabını vermişlerdir. Proje sunumları imkanların elverdiği (müfredatın işlenmesi dışında kalan zaman, öğrencinin sınıfta bulunma durumu, projeksiyonun kullanıma hazır olması, ders araç-gereç durumu vs.) ölçüde gerçekleştirilmiştir.

Tablo 4.49.

Bireysel Proje Öz Değerlendirmede Yer Alan Soru 6’nın Dağılımı

Soru 6		
	Frekans	Yüzde
Çok az	2	16,7
Kısmen	3	25,0
Çoğu zaman	7	58,3
Toplam	12	100,0

Ankara şehir tarihi bireysel proje öz değerlendirme formunu dolduran öğrenciler ayrıca, değerlendirme formu içinde verilen 4 ifadeyi yaptıkları proje çalışmalarına göre açıklamışlardır. Buna göre bireysel proje öz değerlendirmesi yapan Anadolu Lisesi öğrencilerinin 1. Ankara ile ilgili bu proje çalışmasından edindiğim en önemli bilgi, ifadesi ile ilgili görüşlerinden bazıları aşağıda verilmiştir:

“Ankara’nın çok katmanlı kültür hazinesi bir şehir olduğunu öğrendim. Geçmişte Ankara’da yaşayan uygarlıkları ve bırakmış oldukları tarihi eserleri öğrendim”(Kö13)

“Ankara çok eski zamanlara dayanıyor ve Ankara’da çok önemli tarihi yerler var”(Kö12)

“Tarihi öğrenmek milli bilinç duygusu geliştirir. Yani Ankara hakkında iyi düşünceler geliştirdim. Mesela zengin yemek kültürü hakkında bilgi sahibi oldum”(KÖ11)

“Eski meclis binalarının mimari özelliklerini ve mimarları hakkında bilgi edindim”(Eö39)

“Anıtkabir’in sandığımdan daha fazla özellikleri ve anlamı olması”(Kö14)

Anadolu Meslek Lisesi öğrencileri ise, 1. ifadeye verdikleri cevaplarda yaptıkları proje çalışmasıyla daha önce bilmedikleri yeni bilgiler öğrendiklerini belirtmişlerdir.

Anadolu Lisesi ve Anadolu Meslek Lisesi öğrencilerinin 2. Yaptığım proje çalışmasında karşılaştığım sorun, ifadesine yönelik görüşlerden bazıları aşağıda verilmiştir:

“Bugünkü TBMM binasını gezemeyişimdir”(ALKö16)

“Zaman sorunu çektim”(ALEö39)

“Hangi resimleri koyacağımda tereddüt ettim”(AMLEö3)

“Bilgisayarım ile ilgili birkaç problem yaşadım”(AMLKö2)

“Daha fazla kaynak bulmak istedim ama bulamadım”(AMLKö1)

Ankara şehir tarihi ile ilgili bireysel ve grup proje çalışması istekli, gönüllü olan öğrencilerle yürütülmüştür. Proje çalışması yapan öğrenciler arasında, belirtilen görüşlerden de anlaşılacağı üzere çeşitli nedenlerle çalışmaya baştan istekli başlayarak sonradan çeşitli nedenlerle çalışmaya ilgisini kaybeden öğrenciler gözlemlenmiştir.

Anadolu Lisesi öğrencilerinin 3. Proje çalışmasında daha iyi olabilirdim. Fakat, ifadesine yönelik görüşlerinden bazıları aşağıda verilmiştir:

“Projemde elimden geleni yaptım, sunumumun da etkili olduğunu düşünüyorum. Fakat son söz tabi ki öğretmenimin değerlendirmesidir”(Kö13)

“Çevremde yardım edebilecek birileri yoktu ve konuyu yanlış hazırlamışım (Ankara’nın Tarihçesi ve Kalesi olan ödevimi Ankara Kalesi ve Tarihi olarak anladım)” (Kö12) Bu görüşü belirten öğrenci proje hazırlama sürecinde gereken uyarılar yapıldığı halde konuyu anlamak istediği gibi hareket etmiştir.

“Projem sınav dönemine rast geldi ve özen gösteremedim fazlasıyla” (Kö15)

“Boş zamanım az ve yapmam gereken başka sorumluluklar var. Diğer derslerin ödevleri, sınavlar vs.” (Kö14)

“TBMM binalarının gezilecek bölge ve fotoğraf kısıtlaması olmasaydı daha geniş bir araştırma yapabilirdim.” (Eö39) Görüşünü belirten öğrenci, bu konuyu seçerken velisinin TBMM’de çalışan bir memur olduğunu ve konuyu rahatça çalışabileceğini belirtmiştir.

Aynı konuda çalışan başka bir öğrenci de,

“Bugünkü meclis binasını görevliler izin vermediği için gezemedim” (Kö16) diyerek benzer şekilde karşılaştığı engeli bildirmiştir.

Anadolu Meslek Lisesi öğrencilerinin 3. Proje çalışmasında daha iyi olabilirdim. Fakat, ifadesi ile ilgili görüşleri,

“Araştıracığım kaynakları fazlasıyla iyi değerlendiremedim”(Kö2)

“Yeterli araştırma kaynağım yoktu”(Eö2)

“Projeyi hazırlarken birçok sorunlarla karşılaştım. Örneğin amcamı kaybettim ve bu yüzden birçok derslerden koptum”(Kö1)

“Çok çalışamadım ve sunuda göstereceğim videoyu cd'ye aktaramadım”(Eö1)

Anadolu Lisesi öğrencilerinin 4. Proje çalışmasında iyiydim. Çünkü, ifadesine yönelik görüşlerinden de anlaşılacağı üzere öğrencilerin öz güvenlerini arttıran bir çalışma olmuştur. Bu duruma örnek olabilecek öğrenci görüşlerinden bazıları aşağıda verilmiştir:

“Çok iyi çalıştım”(Kö14)

“Yaşadığım yeri öğrenmek beni heyecanlandırdı ve sevindirdi. Bu yüzden projeyi zevkle hazırladım”(Kö15)

“Projeye başlamadan önce proje planı oluşturdum. Bu projede daha etkin olmamı sağladı ve proje konusuna hakim oldum”(Kö13)

“Tüm grafikler benim emeğimdi ve tüm yazıları düzenledim”(Kö11)

“Kendi çabalarım ile yaptım ve elimden geleni yapmaya çalıştım”(Kö12)

“Kaynaklarıma istediğim şekilde ulaştım”(Eö39)

“1. ve 2. TBMM binalarını gezdim ve gerekli araştırmaları yaptım”(Kö16)

Anadolu Meslek Lisesi öğrencilerinin 4. ifade ile ilgili dikkat çeken bazı görüşleri ise aşağıda verilmiştir:

“ Konuları fazla uzatmadan, kısa ve öz bir şekilde sınıfa yansıttım”(Kö14)

“ Konuma hazırlanmış bir şekilde geldim ve sunumumu güzel yaptım”(Eö3)

4.3.2. Grup projesi öz değerlendirme yapan öğrencilere ilişkin analizler

Ankara şehir tarihi konusunda grup projesi çalışan öğrencilerin hepsi Anadolu Meslek Lisesi öğrencileridir. Öğrencilerin proje sürecini değerlendirmeye yönelik grup projesi öz değerlendirme formunda yer alan 7 soruya verdikleri cevapların dağılımını gösteren tablolar;

Soru 1

Ankette yer alan “projeyi birlikte hazırladık” sorusuna Tablo 4.50’e bakılırsa görüleceği üzere öğrencilerin %48,6’sı çoğu zaman, %42,9’u kısmen %8,6’sı çok az cevabı vermişlerdir.

Tablo 4.50.

Grup Projesi Öz Değerlendirmede Yer Alan Soru 1’in Dağılımı

Soru 1		
	Frekans	Yüzde
Çok az	3	8,6
Kısmen	15	42,9
Çoğu zaman	17	48,6
Toplam	35	100,0

Soru 2

Öğrencilerin ankette yer alan “araştırma planı hazırladık” sorusuna verdikleri cevap Tablo 4.51’e bakıldığında görüleceği üzere, %62,9 çoğu zaman şıkkı, %34,3 kısmen şıkkı, %2,9 çok az şıkkı olmuştur.

Tablo 4.51.

Grup Projesi Öz Değerlendirmede Yer Alan Soru 2’nin Dağılımı

Soru 2		
	Frekans	Yüzde
Çok az	1	2,9
Kısmen	12	34,3
Çoğu zaman	22	62,9
Toplam	35	100,0

Soru 3

Ankette yer alan “projede çeşitli kaynaklardan yararlandık” sorusuna Tablo 4.52 incelendiğinde görüleceği üzere öğrencilerin %82,9’u çoğu zaman, %17,1’i kısmen şıklarını işaretlemişlerdir.

Tablo 4.52.

Grup Projesi Öz Değerlendirmede Yer Alan Soru 3’ün Dağılımı

Soru 3		
	Frekans	Yüzde
Kısmen	6	17,1
Çoğu zaman	29	82,9
Toplam	35	100,0

Soru 4

Ankette yer alan “görüşlerimizi rahatlıkla söyledik” sorusuna Tablo 4.53 incelendiğinde görüleceği üzere öğrenciler %74,3 oranında çoğu zaman cevabı vermişlerdir.

Tablo 4.53.

Grup Projesi Öz Değerlendirmede Yer Alan Soru 4’ün Dağılımı

Soru 4		
	Frekans	Yüzde
Çok az	1	2,9
Kısmen	8	22,9
Çoğu zaman	26	74,3
Toplam	35	100,0

Tablo 4.53’den görüleceği üzere soru 4 için öğrencilerin, %22,9’u kısmen şikkını, %2,9’u da çok az şikkını işaretlemişlerdir.

Soru 5

Ankette yer alan “grupta uyum içinde çalıştık” sorusuna Tablo 4.54 incelendiğinde görüleceği üzere öğrencilerin %54,3’ü çoğu zaman, %42,9’u kısmen ve %2,9’u çok az cevabı vermişlerdir.

Tablo 4.54.

Grup Projesi Öz Değerlendirmede Yer Alan Soru 5’in Dağılımı

Soru 5		
	Frekans	Yüzde
Çok az	1	2,9
Kısmen	15	42,9
Çoğu zaman	19	54,3
Toplam	35	100,0

Soru 6

Ankette yer alan “çalışmamızı tablo, grafik, şema ve resim vs. ile zenginleştirdik” sorusuna Tablo 4.55 incelendiğinde görüleceği üzere öğrenciler %62,9’u çoğu zaman, %22,9’u kısmen, %14,3’ü çok az cevabı vermişlerdir.

Tablo 4.55.

Grup Projesi Öz Değerlendirmede Yer Alan Soru 6’nın Dağılımı

Soru 6		
	Frekans	Yüzde
Çok az	5	14,3
Kısmen	8	22,9
Çoğu zaman	22	62,9
Toplam	35	100,0

Soru 7

Tablo 4.56 incelendiğinde görüleceği üzere, ankette yer alan “çalışmamızı etkin bir biçimde sunduk” sorusuna öğrencilerin %20’si çoğu zaman, %77,1’i, %2,9’u kısmen cevabı vermişlerdir.

Tablo 4.56.

Grup Projesi Öz Değerlendirmede Yer Alan Soru 7’nin Dağılımı

Soru 7		
	Frekans	Yüzde
çok az	1	2,9
kısmen	27	77,1
çoğu zaman	7	20,0
Toplam	35	100,0

Ayrıca, Ankara şehir tarihi grup projesi öz değerlendirme formunu dolduran öğrenciler değerlendirme formu içinde verilen 4 ifadeyi proje çalışmalarına göre açıklamışlardır. Buna göre grup projesi çalışan Anadolu Meslek Lisesi öğrencilerinin öz değerlendirme formunda yer alan 1. Ankara ile ilgili bu proje çalışmasından edindiğim en önemli bilgi ifadesine yönelik bazı görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Grup halinde çalışmanın güçlü ve başarılı olması”(Eö30)

“Birlik beraberlik içinde çalışmanın önemli ve güzel olduğunu, böylece daha kalıcı ve güzel bilgiler edindiğimizi düşünüyorum”(Kö9)

“Bu çalışmada Ankara’nın Türk Tarihi açısından ne kadar önemli olduğunu bir kez daha anladık”(Eö16)

“Bu şekilde bir grup çalışmasının içinde olmam ve arkadaşlarımla beraber çalışmam en önemli bilgidir”(Eö23)

“Yaşadığımız Ankara şehrinin tarihi zenginliği ve güzellikleri”(Eö19)

“Her dönemin farklı özellikleri var. Ancak her zaman kendinden önceki dönemlerden esinlenmiş olduğunu öğrendim”(Kö8)

“Ankara’nın tarihi bizim için çok önemli. Çünkü tarihi çok etkileyici”(Kö5)

“Ankara’nın cadde ve sokaklarını tanıdı, adı verilen ünlülerin kim olduğunu araştırdım ve genel kültür edindim”(Eö14)

“Ankara’nın güzel bir şehir olduğunu ve kalenin de Ankara için önemli bir yer olduğunu öğrendim”(Kö4)

Anadolu Meslek Lisesi öğrencilerinin 2. Grubumuzda problem vardı. Çünkü,

ifadesi ile ilgili dikkat çeken bazı görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Grupta iş dağılımı iyi bir şekilde olmadı”(Kö10)

“Birbirimizin evleri birbirine çok uzak ve bazı arkadaşlarımızın ek ders alması yüzünden problem oldu”(Eö29)

“Bir araya gelmekte sıkıntı çekiyorduk”(Eö28)

“Çünkü, her ikimizde de bilgisayar yoktu....ve evlerimiz birbirimize çok uzaktı”(Kö4)

“Çok fazla rahatlıkla buluşamadık. Çünkü evlerimiz birbirine tersti ve derslerden fazla üzerine düşemedik”(Kö5)

“Müzeler tadilattaydı ve meclisler bize uzak kalıyordu”(Eö17)

“Vardı yani bazı arkadaşlarımız proje çalışmasında fazla yardımcı olmadı”(Eö38)

“...Yani proje ile ilgilenen 4 kişi vardı ama yapan 3 kişiydi”(Eö35)

“Üç kişiden oluştuğumuz için buluşmalar düzenli olmadı. Herkes kafasına göre gelirim ya da gelmem dedi”(Kö8)

“1. ve 2. Meclis geçici bir süreyle kapalıydı. Bu yüzden zorlandık”(Eö16)

“Hep beraber bir çalışma yapamadık”(Eö36)

Anadolu Meslek Lisesi öğrencilerinin 3. Grubumuz iyi idi. Çünkü, ifadesi ile ilgili bazı görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Birbirimizi iyi tanıyan bireylerdik”(Eö30)

“Düşüncelerimizi rahatça ifade edebildik, uyumlu çalıştık”(Kö9)

“Grubumuz iyi idi çünkü herkes görevini yapıyordu”(Eö26)

“Birbirimizin düşüncelerine saygı duyuyorduk” (Eö28)

“Hepimiz anlayışla birlikte yaptık” (Eö27)

“Yapma isteği vardı biraz da olsa anlaşma vardı”(Eö25)

“Fikirlerimizi ortaya sunduk, yapılan işleri zevkle yaptığımız için iyi oldu”(Eö12)

“Aramızda uyumluluk vardı ve herkes görüşlerini dile getiriyordu”(Eö11)

“Kafa yapılarımız birbirine uygundu”(Eö18)

“...aramızda fikir alışverişi oldu”(Eö14)

“İmkanlarımız yeterliydi (fotoğraf, bilgisayar, internet)”(Eö16)

“Planlı ve programlı çalıştık”(Eö22)

“Planlayarak çalıştık ve hazırlandık”(Eö23)

“Hep ekip halinde çalıştık”(Eö24)

“İşbölümünü zamanında yaptığımız için bir sorun yoktu”(Eö21)

“Birbirimizin hatalarını telafi ettik”(Eö19)

“İyi araştırma yaptık, gezdik, gördük ve fotoğrafladık”(Kö8)

“Görev dağılımı yaptık. Gerekli kaynaklardan yararlandık”(Eö13)

“Ortak çalıştık ve her şeyi beraber yaptık”(Eö33)

“Anlaşarak çalıştık, benim düşüncelerime saygı duydu ben de ona saygı duydum. Görevlerimiz iyi idi, iyi anlaştık”(Eö34)

“Meclisler uzak kalmasına rağmen buluştuk ve projemizi yaptık”(Eö17)

Burada sıralanan görüşler, grup halinde Ankara şehir tarihi projesi yapmanın önemini, etkisini kavrayan, planlı, uyumlu, saygılı, anlayışlı, birbirinin hatasını telafi edici, işbirliği içinde, zorlukları beraber aşan, başarıya isteği duyan ve yapılan işten zevk alarak araştıran, yaşadığı şehrin tarihini ve güzelliklerini gezerek, gören ve fotoğraflayan öğrenci görüşleridir.

Anadolu Meslek Lisesi öğrencilerinin 4. Grup olarak daha iyi olabilirdik. Fakat, ifadesine yönelik görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Bir araya gelmemizde ailemizin etkisi, birbirimize uzak olmamız ve derslerimizin yoğunluğundan dolayı projemiz biraz düşük olmuş olabilir”(Kö9)

“Ama zamanında başlayamadık”(Eö22)

“Ailelerimiz toplanmalara izin vermediler”(Eö24)

“3 kişi olunca bir araya gelmek zor olduğu için”(Kö6)

“Daha iyi olabilirdi. Fakat olmadı. Eğer buna benzer bir çalışma daha olursa daha iyi olacak”(Kö4)

“Olabilirdik daha kapsamlı çalışsaydık” (Eö34)

“Grup olarak bir araya fazla gelmedik konu hakkında görüşlerimizi bildirmediğimiz yani grup olarak daha fazla kendimizi göstermeliydik”(Eö38)

“Ben diğer gruplara göre daha iyi olduğumuzu düşünüyorum”(Kö8)

Grup halinde Ankara şehir tarihi projesi çalışan bazı öğrenciler, bir araya gelme konusunda zorlandıklarını, evlerinin birbirine uzak olduğunu hatta bu konuda ailelerinden gereken desteği göremediklerini ve diğer derslerin yoğunluğunun da bunlara eklenmesi yüzünden daha iyi bir grup olamadıklarını söylemişlerdir. Ayrıca, daha kapsamlı çalışmadıkları ve zamanı etkili kullanamadıkları konusunda bazıları görüş bildirmişlerdir. Grup olarak kendilerini daha fazla gösteremedikleri için eleştiren

öğrenciler yanında, diğer gruplar içinde kıyaslama yaparak kendi gruplarını daha iyi bulduğunu belirten öğrenciler olmuştur.

4.4. TARİH DERSİ SINIF DIŞI ÖĞRETİM TEKNİKLERİ SIRALAMASI BELİRLEME ANKETİ UYGULANAN ÖĞRENCİLERE İLİŞKİN BULGULAR VE YORUMLAR

Ortaöğretim Kurumları'ndan Anadolu Meslek Lisesi'nde ve Anadolu Lisesi'nde okuyan öğrencilerin tarih derslerinde uygulanmasını istedikleri sınıf dışı öğretim tekniklerine yönelik öncelik sıralamaları okul türü, cinsiyet, proje çalışan ve çalışmayan değişkenlerine göre analiz edilmiştir.

4.4.3. Okul türü ile önceliklerin karşılaştırılması

Anadolu Meslek Lisesi'nde ve Anadolu Lisesi'nde okuyan öğrencilerin tarih derslerinde okul dışı öğretim tekniklerine yönelik öncelik sıralaması;

Öncelik 1

H_0 : Okul türü ile birinci öncelik arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

H_1 : Okul türü ile birinci öncelik arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 4.57.

Okul Türü İle Öğrenci Birinci Önceliğine İlişkin İstatistikler

		Öncelik 1					Toplam
		Gezi	Görüşme	Sergi	Proje	Ödev	
Okul	AML	112	16	10	24	11	173
	AL	148	20	13	12	4	197
Toplam		260	36	23	36	15	370

Tablo 4.58.

Okul Türü İle Öğrenci Birinci Önceliğine İlişkin Ki-Kare Testi Sonuçları

	χ^2	Serbestlik Derecesi	p
Pearson ki-kare	11,579	4	0,021

$p=0,021<0,05$ olduğundan H_0 red edilir ve okul türü ile birinci öncelik arasında anlamlı bir farklılık olduğu istatistiksel olarak söylenebilir. Tablo 4.57'ye bakılırsa birinci öncelik olarak 'gezi' tercih edildiği görülebilir.

Öncelik 2

H_0 : Okul türü ile ikinci öncelik arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

H_1 : Okul türü ile ikinci öncelik arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 4.59.

Okul Türü İle Öğrenci İkinci Önceliğine İlişkin İstatistikler

		Öncelik 2					Toplam
		Gezi	Görüşme	Sergi	Proje	Ödev	
Okul	AML	21	51	62	24	15	173
	AL	29	31	106	21	10	197
Toplam		50	82	168	45	25	370

Tablo 4.60.

Okul Türü İle Öğrenci İkinci Önceliğine İlişkin Ki-Kare Testi Sonuçları

	χ^2	Serbestlik Derecesi	p
Pearson ki-kare	17,398	4	0,002

$p=0,002<0,05$ olduğundan H_0 red edilir ve okul türü ile ikinci öncelik arasında anlamlı bir farklılık olduğu istatistiksel olarak söylenebilir. Tablo 4.59'a bakılırsa ikinci öncelik olarak 'sergi' tercih edildiği görülebilir.

Öncelik 3

H_0 : Okul türü ile üçüncü öncelik arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

H_1 : Okul türü ile üçüncü öncelik arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 4.61.

Okul Türü İle Öğrenci Üçüncü Önceliğine İlişkin İstatistikler

		Öncelik 3					Toplam
		Gezi	Görüşme	Sergi	Proje	Ödev	
Okul	AML	17	54	52	32	18	173
	AL	9	110	48	22	8	197
Toplam		26	164	100	54	26	370

Tablo 4.62.

Okul Türü İle Öğrenci Üçüncü Önceliğine İlişkin Ki-Kare Testi Sonuçları

	χ^2	Serbestlik Derecesi	p
Pearson ki-kare	25,994	4	0,000

$p=0,000<0,05$ olduğundan H_0 red edilir ve okul türü ile üçüncü öncelik arasında anlamlı bir farklılık olduğu istatistiksel olarak söylenebilir. Tablo 4.61'e bakılırsa üçüncü öncelik olarak 'görüşme' tercih edildiği görülebilir.

Öncelik 4

H_0 : Okul türü ile dördüncü öncelik arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

H_1 : Okul türü ile dördüncü öncelik arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 4.63.

Okul Türü İle Öğrenci Dördüncü Önceliğine İlişkin İstatistikler

		Öncelik 4					Toplam
		Gezi	Görüşme	Sergi	Proje	Ödev	
Okul	AML	14	32	27	80	20	173
	AL	9	30	20	104	33	196
Toplam		23	62	47	184	53	369

Tablo 4.64.

Okul Türü İle Öğrenci Dördüncü Önceliğine İlişkin Ki-Kare Testi Sonuçları

	χ^2	Serbestlik Derecesi	p
Pearson ki-kare	7,107	4	0,130

$p=0,130>0,05$ olduğundan H_0 kabul edilir ve okul türü ile dördüncü öncelik arasında anlamlı bir farklılık olmadığı istatistiksel olarak söylenebilir. Tablo 4.63'e bakılırsa dördüncü öncelik olarak 'proje' tercih edildiği görülebilir.

Öncelik 5

H_0 : Okul türü ile beşinci öncelik arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

H_1 : Okul türü ile beşinci öncelik arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 4.65.

Okul Türü İle Öğrenci Beşinci Önceliğine İlişkin İstatistikler

		Öncelik 5					Toplam
		Gezi	Görüşme	Sergi	Proje	Ödev	
Okul	AML	9	20	22	13	109	173
	AL	2	6	10	37	141	196
Toplam		11	26	32	50	250	369

Tablo 4.66.

Okul Türü İle Öğrenci Beşinci Önceliğine İlişkin Ki-Kare Testi Sonuçları

	χ^2	Serbestlik Derecesi	p
Pearson ki-kare	30,795	4	0,000

$p=0,000<0,05$ olduğundan H_0 red edilir ve okul türü ile beşinci öncelik arasında anlamlı bir farklılık olduğu istatistiksel olarak söylenebilir. Tablo 4.65'e bakılırsa beşinci öncelik olarak 'ödev' tercih edildiği görülebilir.

4.4.2. Cinsiyet ile önceliklerin karşılaştırılması

Öncelik 1

H_0 : Cinsiyet ile birinci öncelik arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

H_1 : Cinsiyet ile birinci öncelik arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 4.67.

Cinsiyet İle Öğrenci Birinci Önceliğine İlişkin İstatistikler

		Öncelik 1					Toplam
		Gezi	Görüşme	Sergi	Proje	Ödev	
Cinsiyet	Bayan	118	17	7	17	6	165
	Bay	142	19	16	19	9	205
Toplam		260	36	23	36	15	370

Tablo 4.68.

Cinsiyet İle Öğrenci Birinci Önceliğine İlişkin Ki-Kare Testi Sonuçları

	χ^2	Serbestlik Derecesi	p
Pearson ki-kare	2,261	4	0,688

$p=0,688>0,05$ olduğundan H_0 kabul edilir ve cinsiyet ile birinci öncelik arasında anlamlı bir farklılık olmadığı istatistiksel olarak söylenebilir. Tablo 4.67'ye bakılırsa birinci öncelik olarak 'gezi' tercih edildiği görülebilir.

Öncelik 2

H_0 : Cinsiyet ile ikinci öncelik arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

H_1 : Cinsiyet ile ikinci öncelik arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 4.69.
Cinsiyet İle Öğrenci İkinci Önceliğine İlişkin İstatistikler

		Öncelik 2					Toplam
		Gezi	Görüşme	Sergi	Proje	Ödev	
Cinsiyet	Bayan	17	36	80	23	9	165
	Bay	33	46	88	22	16	205
Toplam		50	82	168	45	25	370

Tablo 4.70.
Cinsiyet İle Öğrenci İkinci Önceliğine İlişkin Ki-Kare Testi Sonuçları

	χ^2	Serbestlik Derecesi	p
Pearson ki-kare	4,430	4	0,351

$p=0,351>0,05$ olduğundan H_0 kabul edilir ve cinsiyet ile ikinci öncelik arasında anlamlı bir farklılık olmadığı istatistiksel olarak söylenebilir. Tablo 4.69'a bakılırsa ikinci öncelik olarak 'sergi' tercih edildiği görülebilir.

Öncelik 3

H_0 : Cinsiyet ile üçüncü öncelik arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

H_1 : Cinsiyet ile üçüncü öncelik arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 4.71.
Cinsiyet İle Öğrenci Üçüncü Önceliğine İlişkin İstatistikler

		Öncelik 3					Toplam
		Gezi	Görüşme	Sergi	Proje	Ödev	
Cinsiyet	Bayan	15	74	44	22	10	165
	Bay	11	90	56	32	16	205
Toplam		26	164	100	54	26	370

Tablo 4.72.

Cinsiyet İle Üçüncü Önceliğe İlişkin Ki-Kare Testi Sonuçları

	χ^2	Serbestlik Derecesi	p
Pearson ki-kare	2,558	4	0,634

$p=0,634>0,05$ olduğundan H_0 kabul edilir ve cinsiyet ile üçüncü öncelik arasında anlamlı bir farklılık olmadığı istatistiksel olarak söylenebilir. Tablo 4.71'e bakılırsa üçüncü öncelik olarak 'görüşme' tercih edildiği görülebilir.

Öncelik 4

H_0 : Cinsiyet ile dördüncü öncelik arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

H_1 : Cinsiyet ile dördüncü öncelik arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 4.73.

Cinsiyet İle Öğrenci Dördüncü Önceliğine İlişkin İstatistikler

		Öncelik 4					Toplam
		Gezi	Görüşme	Sergi	Proje	Ödev	
Cinsiyet	Bayan	11	25	21	82	25	164
	Bay	12	37	26	102	28	205
Toplam		23	62	47	184	53	369

Tablo 4.74.

Cinsiyet İle Öğrenci Dördüncü Önceliğine İlişkin Ki-Kare Testi Sonuçları

	χ^2	Serbestlik Derecesi	p
Pearson ki-kare	,695	4	0,952

$p=0,952>0,05$ olduğundan H_0 kabul edilir ve cinsiyet ile dördüncü öncelik arasında anlamlı bir farklılık olmadığı istatistiksel olarak söylenebilir. Tablo 4.73'e bakılırsa dördüncü öncelik olarak 'proje' tercih edildiği görülebilir.

Öncelik 5

H_0 : Cinsiyet ile beşinci öncelik arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

H_1 : Cinsiyet ile beşinci öncelik arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 4.75.

Cinsiyet İle Öğrenci Beşinci Önceliğine İlişkin İstatistikler

		Öncelik 5					Toplam
		Gezi	Görüşme	Sergi	Proje	Ödev	
Cinsiyet	Bayan	4	13	13	20	114	164
	Bay	7	13	19	30	136	205
Toplam		11	26	32	50	250	369

Tablo 4.76.

Cinsiyet İle Öğrenci Beşinci Önceliğine İlişkin Ki-Kare Testi Sonuçları

	χ^2	Serbestlik Derecesi	p
Pearson ki-kare	1,340	4	0,855

$p=0,855>0,05$ olduğundan H_0 kabul edilir ve cinsiyet ile beşinci öncelik arasında anlamlı bir farklılık olmadığı istatistiksel olarak söylenebilir. Tablo 4.75'e bakılırsa beşinci öncelik olarak 'ödev' tercih edildiği görülebilir.

4.4.4. Proje uygulayıp uygulamama ile önceliklerin karşılaştırılması

Öncelik 1

H_0 : Proje uygulayıp uygulamama ile birinci öncelik arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

H_1 : Proje uygulayıp uygulamama ile birinci öncelik arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 4.77.

Proje Uygulayıp Uygulamama İle Öğrenci Birinci Önceliğine İlişkin İstatistikler

		Öncelik 1					Toplam
		Gezi	Görüşme	Sergi	Proje	Ödev	
Proje	Uygulayan	19	4	2	4	3	32
	Uygulamayan	241	32	21	32	12	338
Toplam		260	36	23	36	15	370

Tablo 4.78.

Proje Uygulayıp Uygulamama İle Öğrenci Birinci Önceliğine İlişkin Ki-Kare Testi Sonuçları

	χ^2	Serbestlik Derecesi	p
Pearson ki-kare	3,591	4	0,464

$p=0,464>0,05$ olduğundan H_0 kabul edilir ve proje uygulayıp uygulamama ile birinci öncelik arasında anlamlı bir farklılık olmadığı istatistiksel olarak söylenebilir. Tablo 4.77'ye bakılırsa birinci öncelik olarak 'gezi' tercih edildiği görülebilir.

Öncelik 2

H_0 : Proje uygulayıp uygulamama ile ikinci öncelik arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

H_1 : Proje uygulayıp uygulamama ile ikinci öncelik arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 4.79.

Proje Uygulayıp Uygulamama İle Öğrenci İkinci Önceliğine İlişkin İstatistikler

		Öncelik 2					Toplam
		Gezi	Görüşme	Sergi	Proje	Ödev	
Proje	Uygulayan	2	10	10	9	1	32
	Uygulamayan	48	72	158	36	24	338
Toplam		50	82	168	45	25	370

Tablo 4.80.

Proje Uygulayıp Uygulamama İle Öğrenci İkinci Önceliğine İlişkin Ki-Kare Testi Sonuçları

	χ^2	Serbestlik Derecesi	p
Pearson ki-kare	12,242	4	0,016

$p=0,016<0,05$ olduğundan H_0 red edilir ve proje uygulayıp uygulamama ile ikinci öncelik arasında anlamlı bir farklılık olduğu istatistiksel olarak söylenebilir. Tablo 4.79'a bakılırsa ikinci öncelik olarak 'sergi' tercih edildiği görülebilir.

Öncelik 3

H_0 : Proje uygulayıp uygulamama ile üçüncü öncelik arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

H_1 : Proje uygulayıp uygulamama ile üçüncü öncelik arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 4.81.

Proje Uygulayıp Uygulamama İle Öğrenci Üçüncü Önceliğine İlişkin İstatistikler

		Öncelik 3					Toplam
		Gezi	Görüşme	Sergi	Proje	Ödev	
Proje	Uygulayan	5	9	11	6	1	32
	Uygulamayan	21	155	89	48	25	338
Toplam		26	164	100	54	26	370

Tablo 4.82.

Proje Uygulayıp Uygulamama İle Öğrenci Üçüncü Önceliğine İlişkin Ki-Kare Testi Sonuçları

	χ^2	Serbestlik Derecesi	p
Pearson ki-kare	7,632	4	0,106

$p=0,106>0,05$ olduğundan H_0 kabul edilir ve proje uygulayıp uygulamama ile üçüncü öncelik arasında anlamlı bir farklılık olmadığı istatistiksel olarak söylenebilir. Tablo 4.81'e bakılırsa üçüncü öncelik olarak 'görüşme' tercih edildiği görülebilir.

Öncelik 4

H_0 : Proje uygulayıp uygulamama ile dördüncü öncelik arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

H_1 : Proje uygulayıp uygulamama ile dördüncü öncelik arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 4.83.

Proje Uygulayıp Uygulamama İle Öğrenci Dördüncü Önceliğine İlişkin İstatistikler

		Öncelik 4					Toplam
		Gezi	Görüşme	Sergi	Proje	Ödev	
Proje	Uygulayan	4	6	6	11	5	32
	Uygulamayan	19	56	41	173	48	337
Toplam		23	62	47	184	53	369

Tablo 4.84.

Proje Uygulayıp Uygulamama İle Öğrenci Dördüncü Önceliğine İlişkin Ki-Kare Testi Sonuçları

	χ^2	Serbestlik Derecesi	p
Pearson ki-kare	5,006	4	0,287

$p=0,287>0,05$ olduğundan H_0 kabul edilir ve proje uygulayıp uygulamama ile dördüncü öncelik arasında anlamlı bir farklılık olmadığı istatistiksel olarak söylenebilir. Tablo 4.83'e bakılırsa dördüncü öncelik olarak 'proje' tercih edildiği görülebilir.

Öncelik 5

H_0 : Proje uygulayıp uygulamama ile beşinci öncelik arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

H_1 : Proje uygulayıp uygulamama ile beşinci öncelik arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 4.85.

Proje Uygulayıp Uygulamama İle Beşinci Önceliğe İlişkin İstatistikler

		Öncelik 5					Toplam
		Gezi	Görüşme	Sergi	Proje	Ödev	
Proje	Uygulayan	2	3	3	2	22	32
	Uygulamayan	9	23	29	48	228	337
Toplam		11	26	32	50	250	369

Tablo 4.86.

Proje Uygulayıp Uygulamama İle Beşinci Önceliğe İlişkin Ki-Kare Testi Sonuçları

	χ^2	Serbestlik Derecesi	P
Pearson ki-kare	2,929	4	0,570

$p=0,570>0,05$ olduğundan H_0 kabul edilir ve proje uygulayıp uygulamama ile beşinci öncelik arasında anlamlı bir farklılık olmadığı istatistiksel olarak söylenebilir. Tablo 4.85'e bakılırsa beşinci öncelik olarak 'ödev' tercih edildiği görülebilir.

4.5. TARİH DERSİ SINIF DIŞI ÖĞRETİM TEKNİKLERİ ÖNCELİK BELİRLEME ANKETİ UYGULANAN ÖĞRETMENLERE YÖNELİK BULGULAR VE YORUMLAR

Ortaöğretim kurumlarından Anadolu Meslek Lisesi'nde, Anadolu Lisesi'nde ve düz lise ile diğer kurumlarda çalışan tarih öğretmenlerine uygulanan anketle, derslerinde kullandıkları sınıf dışı öğretim tekniklerine yönelik öncelikleri belirlenmeye çalışılmıştır.

Tablo 4.87.

Ankete Katılan Tarih Öğretmenlerinin Meslek Yıllarının Dağılımı.

Meslek yılı	Frekans	Yüzde
7,00	1	2,4
9,00	4	9,5
12,00	1	2,4
13,00	5	11,9
14,00	1	2,4
15,00	7	16,7
16,00	5	11,9
17,00	4	9,5
18,00	2	4,8
20,00	3	7,1
21,00	1	2,4
22,00	3	7,1
23,00	2	4,8
24,00	2	4,8
30,00	1	2,4
Toplam	42	100,0

Tablo 4.87’den de görüldüğü üzere, ankette yer alan meslek yılı en az olan öğretmen 7 yıldır, meslek yılı en fazla olan öğretmen ise, 30 yıldır görev yapmaktadır. Ayrıca, anket uygulanan tarih öğretmenlerinden %16.67’si 15 yıllık öğretmendirler.

Tablo 4.88.

Ankete Katılan Tarih Öğretmenlerinin Cinsiyet Dağılımı.

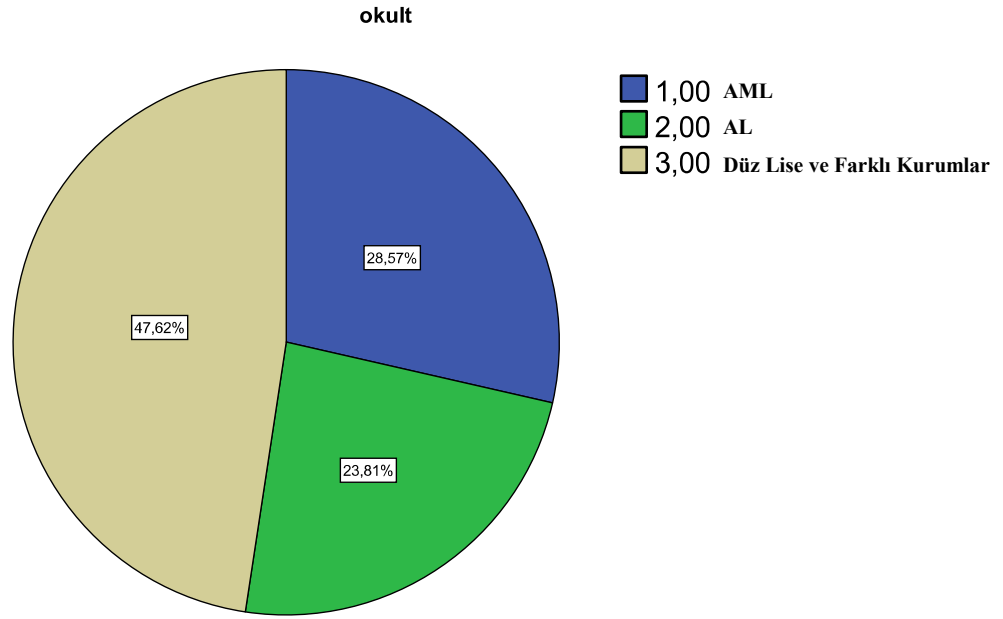
Cinsiyet	Frekans	Yüzde
Bayan	27	64,3
Bay	15	35,7
Toplam	42	100,0

Tablo 4.88’den görüldüğü üzere anket uygulanan tarih öğretmenlerinin %64.29’u bayan, %35.71’i baydır.

Tablo 4.89.

Ankete Katılan Tarih Öğretmenleri’nin Çalıştığı Okul Türü Dağılımı.

Okul Türü	Frekans	Yüzde
AML	12	28,6
AL	10	23,8
DİĞER	20	47,6
Toplam	42	100,0

Şekil 4.2: Anket uygulanan Tarih Öğretmenleri'nin Çalıştığı Okul Türü Dağılımını Gösteren Pasta Grafiği.

Şekil 4.2 ve Tablo 4.89'dan görüldüğü üzere anket uygulanan tarih öğretmenlerinin %47.62'si düz lise ve farklı kurumlarda, %28.57'si Anadolu Meslek Lisesi'nde, %23.81'i de Anadolu Lisesi'nde görev yapmaktadır. Tarih Öğretmenlerine Uygulanan Sınıf Dışı Öğretim Teknikleri Öncelik Sıralama Anketi Örnekleri EK-14'te yer almıştır.

4.5.1. Tarih Dersi Sınıf Dışı Öğretim Teknikleri Öncelik Belirleme Anketi uygulanan Anadolu Lisesi'nde görev yapan Tarih öğretmenlerin öncelikleri

Ortaöğretim Kurumları'ndan Anadolu Lisesi'nde çalışan tarih öğretmenlerinin derslerinde uyguladıkları sınıf dışı öğretim tekniklerine yönelik öncelik sıralamaları açıklanmıştır.

Öncelik 1

Tablo 4.90.

Anadolu Lisesi'nde Çalışan Öğretmenlerin Birinci Önceliğine İlişkin Dağılımı

Öncelik 1		
	Frekans	Yüzde
gezi	2	20,0
proje	3	30,0
ödev	5	50,0
Toplam	10	100,0

Tablo 4.90'da, Anadolu Lisesi'nde görev yapmakta olan öğretmenlerin birinci öncelikleri incelendiğinde, bu öğretmenlerin, %20'si gezi, %30'u proje ve %50'si ise ödev olarak birinci önceliklerini belirtmişlerdir.

Öncelik 2

Tablo 4.91.

Anadolu Lisesi'nde Çalışan Öğretmenlerin İkinci Önceliğine İlişkin Dağılımı

Öncelik 2		
	Frekans	Yüzde
gezi	3	30,0
proje	6	60,0
ödev	1	10,0
Toplam	10	100,0

Tablo 4.91'de, Anadolu Lisesi'nde görev yapmakta olan öğretmenlerin ikinci öncelikleri incelendiğinde, bu öğretmenlerin, %30'si gezi, %10'u ödev ve %60'ı ise proje olarak ikinci önceliklerini belirtmişlerdir.

Öncelik 3

Tablo 4.92.

Anadolu Lisesi'nde Çalışan Öğretmenlerin Üçüncü Önceliğine İlişkin Dağılımı

Öncelik 3		
	Frekans	Yüzde
gezi	5	50,0
görüşme	1	10,0
sergi	3	30,0
ödev	1	10,0
Toplam	10	100,0

Tablo 4.92'de, Anadolu Lisesi'nde görev yapmakta olan öğretmenlerin üçüncü öncelikleri incelendiğinde, bu öğretmenlerin, %50'si gezi, %10'u ödev, %10'u görüşme ve %30'u ise sergi olarak üçüncü önceliklerini belirtmişlerdir.

Öncelik 4

Tablo 4.93.

Anadolu Lisesi'nde Çalışan Öğretmenlerin Dördüncü Önceliğine İlişkin Dağılımı

Öncelik 4		
	Frekans	Yüzde
görüşme	2	20,0
sergi	3	30,0
ödev	3	30,0
belirtmeyen	2	20,0
Toplam	10	100,0

Tablo 4.93'de, Anadolu Lisesi'nde görev yapmakta olan öğretmenlerin dördüncü öncelikleri incelendiğinde, bu öğretmenlerin, %30'u ödev, %30'u sergi, %20'si görüşme olarak dördüncü önceliklerini belirtmişlerdir. Dördüncü öncelik için görüş belirtmeyen öğretmenlerin oranı ise %20'dir.

Öncelik 5

Tablo 4.94.

Anadolu Lisesi'nde Çalışan Öğretmenlerin Beşinci Önceliğine İlişkin Dağılımı

Öncelik 5		
	Frekans	Yüzde
görüşme	4	40,0
sergi	2	20,0
belirtmeyen	4	40,0
Toplam	10	100,0

Tablo 4.94'de, Anadolu Lisesi'nde görev yapmakta olan öğretmenlerin beşinci öncelikleri incelendiğinde, bu öğretmenlerin, %40'ı görüşme, %20'si ise sergi olarak beşinci önceliklerini belirtmişlerdir. Beşinci öncelik için görüş belirtmeyen öğretmenlerin oranı ise %40'dır. Buna göre, ankete verilen cevaplardan sergi ve görüşme tekniklerinin ya hiç kullanılmadığı ya da öğretmen tercihinde 4. ve 5. sırada en sonda yerlerini aldıkları belirlenmiştir.

Anadolu Lisesi'nde görev yapan bazı tarih öğretmenlerinin anketle ilgili yazdıkları görüşleri aşağıda verilmiştir:

KÖ3 (15 yıl), *“Müze ve diğer tarihi mekanlara öğrencileri ders saatlerimizde götüremiyoruz. Diğer zamanlarda öğrenciler organize olup gelemiyor. Dershane, etüt vs. nedenlerden dolayı. Bu durum tarih dersi için ciddi bir problemdir. Bu sorunun çözülmesi gerekiyor.*

EÖ42 (23 yıl), *“görüşmeyi anlamadım”*

KÖ31 (16 yıl), *“görüşme ve sergiye yer vermiyorum”*

EÖ6 (20 yıl), bu öğretmen tarih öğretiminde sınıf dışı öğretim tekniklerinin en fazla uygulandığı okullardan birinde görev yapmaktadır. Söz konusu tarih öğretmenin öncelik sıralaması gezi (Ankara gezisi), proje (yarışmalara göre), görüşme (gazete, MEB Bakanı), ödev, sergi biçimindedir. Görüşler kısmına da, uyguladığı diğer sınıf dışı öğretim tekniklerini açıklamıştır: *“Yılın Sosyal Bilimcileri Ödülü, Okul Gazetesi, Günlük olaylar ile ilgili seminerler, Tarih Kulübü aktif çalıştırılıyor”*

Anadolu Lisesi'nde görev yapan bazı tarih öğretmenlerinin anketle ilgili görüşlerinden de anlaşılacağı üzere sınıf dışı öğretim tekniklerinden görüşmeye ve sergiye az yer verilmektedir. Öğrencileri müze ve tarihi mekanlara ders saatlerinde götürmenin bu tür okullarda kısıtlı olduğu dersane, etüt, özel ders alma gibi durumlarından dolayı diğer zamanlarda öğrencileri organize etmenin zorluğu belirtilmiştir. Ankete katılan bir tarih öğretmenin de, sınıf dışı öğretim tekniklerinin en fazla uygulandığı okullardan birinde görev yaptığını çalışma örnekleri vererek açıklaması dikkat çekicidir.

4.5.2. Tarih Dersi Sınıf Dışı Öğretim Teknikleri Öncelik Belirleme Anketi Uygulanan Anadolu Meslek Lisesi'nde Görev Yapan Tarih Öğretmenlerin Öncelikleri

Ortaöğretim Kurumları'ndan Anadolu Meslek Lisesi'nde çalışan Tarih öğretmenlerinin derslerinde uyguladıkları sınıf dışı öğretim tekniklerine yönelik öncelik sıralamalarına yönelik bulgular;

Öncelik 1

Tablo 4.95.

Anadolu Meslek Lisesi'nde Çalışan Öğretmenlerin Birinci Önceliğine İlişkin Dağılımı

Öncelik 1		
	Frekans	Yüzde
gezi	2	16,7
görüşme	1	8,3
proje	2	16,7
ödev	7	58,3
Toplam	12	100,0

Tablo 4.95'de Anadolu Meslek Lisesi'nde görev yapmakta olan öğretmenlerin birinci öncelikleri incelendiğinde, bu öğretmenlerin, %16,7'si gezi, %16,7'si proje, %8,3'ü görüşme ve %58,3'ü ise ödev olarak birinci önceliklerini belirtmiş oldukları görülür.

Öncelik 2

Tablo 4.96.

Anadolu Meslek Lisesi'nde Çalışan Öğretmenlerin İkinci Önceliğine İlişkin Dağılımı

Öncelik 2		
	Frekans	Yüzde
gezi	1	8,3
görüşme	1	8,3
sergi	1	8,3
proje	7	58,3
ödev	2	16,7
Toplam	12	100,0

Tablo 4.96'da Anadolu Meslek Lisesi'nde görev yapmakta olan öğretmenler ikinci öncelik olarak, %16,7 ödevi, %8,3 geziyi, %8,3 görüşmeyi, %8,3 sergiyi ve %58,3 projeyi ikinci öncelikleri olarak belirtmişlerdir.

Öncelik 3

Tablo 4.97.

Anadolu Meslek Lisesi'nde Çalışan Öğretmenlerin Üçüncü Önceliğine İlişkin Dağılımı

Öncelik 3		
	Frekans	Yüzde
gezi	6	50,0
görüşme	1	8,3
proje	2	16,7
ödev	2	16,7
belirtmeyen	1	8,3
Toplam	12	100,0

Tablo 4.97'de Anadolu Meslek Lisesi'nde görev yapmakta olan öğretmenlerin üçüncü öncelikleri incelendiğinde, bu öğretmenlerin, %16,7'si ödev, %16,7'si proje, %8,3'ü görüşme ve %50'si ise geziyi üçüncü öncelikleri olarak belirtmişlerdir. Üçüncü öncelik için görüş belirtmeyen öğretmenlerin oranı ise %8,3'tür.

Öncelik 4

Tablo 4.98.

Anadolu Meslek Lisesi'nde Çalışan Öğretmenlerin Dördüncü Önceliğine İlişkin Dağılımı

Öncelik 4		
	Frekans	Yüzde
gezi	2	16,7
görüşme	2	16,7
sergi	3	25,0
proje	1	8,3
ödev	1	8,3
belirtmeyen	3	25,0
Toplam	12	100,0

Tablo 4.98'de Anadolu Meslek Lisesi'nde görev yapmakta olan öğretmenlerin dördüncü önceliklerinin oranları %16,7 gezi, %16,7 görüşme, %25 sergi ve %8,3 ise proje ve ödev olarak görülmektedir. Dördüncü öncelik için görüş belirtmeyen öğretmenlerin oranı ise %25'tir.

Öncelik 5

Tablo 4.99.

Anadolu Meslek Lisesi'nde Çalışan Öğretmenlerin Beşinci Önceliğine İlişkin Dağılımı

Öncelik 5		
	Frekans	Yüzde
görüşme	1	8,3
sergi	4	33,3
belirtmeyen	7	58,3
Toplam	12	100,0

Tablo 4.99'da Anadolu Meslek Lisesi'nde görev yapmakta olan öğretmenlerin beşinci öncelikleri incelendiğinde, bu öğretmenlerin, %8,3'ü görüşme, %33,3'ü de sergi olarak dördüncü önceliklerini belirtmişlerdir. Beşinci öncelik için görüş belirtmeyen öğretmenlerin oranı ise %58,3'tür.

Anadolu Meslek Lisesi’nde görev yapan tarih öğretmenlerinin sınıf dışı öğretim teknikleri ile ilgili ankette yer alan görüşleri aşağıda verilmiştir:

EÖ1 (9 yıl), “ *görüşme hiç uygulamadım* ”

KÖ7 (9 yıl), “ *görüşme ve sergi hiç uygulamadım* ”

KÖ10 (12 yıl), “ *görüşme ve sergi hiç uygulamadım* ”

KÖ18 (18 yıl), *Öncelik sırası konuya, öğrenci ve okul şartlarına göre değişebiliyor*”

KÖ21 (20 yıl), “ *görüşme hiç uygulamadım* ”

KÖ23 (15 yıl), “ *Toplu okul gezisi yapamıyoruz. Öğrencilerin bireysel gezi yapıp rapor hazırlamalarını istiyorum. Toplu gezi imkanı bulamıyoruz* ”

KÖ32 (9 yıl), “ *Öğrencilere küçük araştırma konuları vererek sınıfta bu çalışmalarını sergilemelerini istiyorum* ”

KÖ38 (15 yıl), “ *Öğrencileri müzelere götürüyorum. Osmanlı dönemi ile ilgili tezhip, ebru, hat sanatı sergilerine götürüyorum. Projeyi nadiren, çünkü meslek lisesindeki öğrencilere uygulamıyoruz. Görüşmeyi ise hiç uygulamadım* ”

EÖ39 (23 yıl), “ *Müze müdürleri, ilgili ve yetkili ağızlarla görüşme uyguluyorum. Sergi hiç uygulamadım* ”

Bir tarih öğretmeni öğrencilerini tezhip, ebru, hat sanatı ile ilgili sergilere götürdüğünü belirirken, aynı okul türünde görev yapan diğer tarih öğretmenleri ise sergi ve görüşme tekniklerini son sıralarda tercih ettiklerini veya hiç uygulamadıklarını belirtmişlerdir.

4.5.3. Tarih Dersi Sınıf Dışı Öğretim Teknikleri Öncelik Belirleme Anketi uygulanan düz lise ve farklı kurumlarda görev yapan Tarih öğretmenlerinin öncelikleri

Öncelik 1

Tablo 4.100.

Düz Lise ve Farklı Kurumlarda Çalışan Öğretmenlerin Birinci Önceliğine İlişkin Dağılımı

Öncelik 1		
	Frekans	Yüzde
gezi	2	10,0
görüşme	3	15,0
proje	9	45,0
ödev	6	30,0
Toplam	20	100,0

Tablo 4.100’de düz lise ve farklı kurumlarda görev yapan tarih öğretmenlerinden %10’u gezi, %15’i görüşme, %45’i proje ve %3’u ödev olarak birinci öncelikleri belirtmişlerdir.

Öncelik 2

Tablo 4.101.

Düz Lise ve Farklı Kurumlarda Çalışan Öğretmenlerin İkinci Önceliğine İlişkin Dağılımı

Öncelik 2		
	Frekans	Yüzde
gezi	4	20,0
sergi	1	5,0
proje	7	35,0
ödev	8	40,0
Toplam	20	100,0

Tablo 4.101’de, düz lise ve farklı kurumlarda görev yapan tarih öğretmenlerinin ikinci öncelikleri verilmiştir. Bu öğretmenlerin, %20’si gezi, %5’i sergi, %35’i proje ve %40’ı ise ödev olarak ikinci önceliklerini belirtmişlerdir.

Öncelik 3

Tablo 4.102.

Düz Lise ve Farklı Kurumlarda Çalışan Öğretmenlerin Üçüncü Önceliğine İlişkin Dağılımı

Öncelik 3		
	Frekans	Yüzde
gezi	7	35,0
görüşme	7	35,0
sergi	2	10,0
proje	2	10,0
ödev	1	5,0
belirtmeyen	1	5,0
Toplam	20	100,0

Tablo 4.102’de görüldüğü üzere, düz lise ve farklı kurumlarda görev yapan tarih öğretmenlerinden %35’i gezi, %35’i görüşme, %10’u sergi, %10’u projeyi ve %5’i ödevi üçüncü öncelikleri olarak belirtmişlerdir. Üçüncü öncelik için görüş belirtmeyen öğretmenlerin oranı ise %5’tir.

Öncelik 4

Tablo 4.103.

Düz Lise ve Farklı Kurumlarda Çalışan Öğretmenlerin Dördüncü Önceliğine İlişkin Dağılımı

Öncelik 4		
	Frekans	Yüzde
gezi	4	20,0
görüşme	2	10,0
sergi	7	35,0
proje	1	5,0
ödev	1	5,0
belirtmeyen	5	25,0
Toplam	20	100,0

Tablo 4.103’de görüldüğü üzere, düz lise ve farklı kurumlarda görev yapan tarih öğretmenlerinden %20’si gezi, %10’u görüşme, %35’i sergi, %5’i proje ve %5’i ise ödev olarak dördüncü önceliklerini belirtmişlerdir. Dördüncü öncelik için görüş belirtmeyen öğretmenlerin oranı ise %25’tir.

Öncelik 5

Tablo 4.104.

Düz Lise ve Farklı Kurumlarda Çalışan Öğretmenlerin Beşinci Önceliğine İlişkin Dağılımı

Öncelik 5		
	Frekans	Yüzde
gezi	2	10,0
görüşme	2	10,0
sergi	6	30,0
proje	1	5,0
ödev	3	15,0
belirtmeyen	6	30,0
Toplam	20	100,0

Tablo 4.104’de görüldüğü üzere, düz lise ve farklı kurumlarda görev yapan tarih öğretmenlerinden %10’u gezi, %10’u görüşme, %30’u sergi, %5’i proje ve %15’i ise ödev olarak beşinci önceliklerini belirtmişlerdir. Beşinci öncelik için görüş belirtmeyen öğretmenlerin oranı ise %30’dur.

Düz lise ve farklı kurumlarda görev yapan tarih öğretmenlerinin sınıf dışı öğretim teknikleri ile ilgili ankette yer alan görüşleri aşağıda verilmiştir:

EÖ2 (18 yıl), “*sergi, görüşme ve geziyi hiç uygulamıyorum*”

KÖ14 (16 yıl), “*görüşme hiç uygulamıyorum*”

KÖ20 (14 yıl), “*görüşme ve ödev hiç uygulamıyorum*”

KÖ30 (24 yıl), “*sergi ve görüşme çalışması uygulamıyorum*”

KÖ34 (17 yıl), *“sergi hiç uygulamadım”*

KÖ36 (15 yıl), *“görüşme ve sergi hiç uygulamadım, geziyi ise nadiren”*

EÖ25 (16 yıl), Bu öğretmen ankette proje, ödev, gezi, sergi ve görüşme olarak öncelik sıralamasını belirtmiş ancak görüşler kısmına da *“Eğer imkanlar müsait olsaydı, öncelikli sıralamamız, gezi, sergi, görüşme, proje ve ödev olurdu”* cümlesini eklemiştir.

EÖ5 (9 yıl), *“Öğrencilerin bireysel olarak aktif oldukları, grup içerisinde sorumluluk aldıkları, arkadaşlarına öğretmenlerine yardımcı oldukları proje çalışmalarına tarih öğretiminde daha fazla yer verilmelidir. Bu çalışmanın yapılabilmesi için öncelikle öğretmenlere bu konuda eğitim verilmelidir”*

EÖ13 (15 yıl), *“Sanal Gezi, Sözlü Tarih vb. etkinlikler yapılabilir”*

Ankete cevap veren düz lise ve farklı kurumlarda görev yapan tarih öğretmenlerinin görüşlerinden, sergi ve görüşme tekniklerine uygulamada fazla yer verilmediği anlaşılmaktadır. Ayrıca sergi ve görüşme yanında gezi ve proje tekniklerinin de, tarih öğretiminde nasıl yapılacağı konusunda öğretmenlere eğitim verilmesi gerektiği gözlemlenmiştir.

4.6. TARİH DERSİNİ ANKARA ŞEHİRİ İLE İLGİLİ PROJE ÇALIŞMASI YAPARAK İŞLEMeye DAİR ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ

Araştırmada Ankara şehir tarihi roje çalışmasına katılan öğrencilere gelecekte “tarih derslerinde Ankara şehri ile ilgili proje çalışması yapmak ister misiniz? Neden?” sorusu yöneltilip cevaplamaları istenmiştir. Öğrenci görüşleri aynen alıntılarla yansıtılmıştır. Bu soruya öğrencilerin verdiği cevaplar okullarda yapılabilecek başka şehir tarihi çalışmalarına ışık tutabilir.

Öğrenci görüşleri aktarılırken, çalıştıkları proje konuları ile birlikte, kız ve erkek öğrenciler ayrı ayrı numaralandırılarak ve kodlanarak gösterilmiştir. Kodlamada, AML, Anadolu Meslek Lisesi’ni ve AL, Anadolu Lisesi’ni; G, Grup projesi çalışanları; B, Bireysel Proje çalışanları; Eö, erkek öğrenciyi; Kö Kız öğrenciyi belirtmiştir. Cevapların

analizinde herhangi bir frekans ve yüzde hesaplaması yapılmamıştır. Ancak öğrencilerin sorulara verdikleri cevaplar betimsel olarak incelenmiş, önemli yargılar ortaya çıkarılmıştır. Ankara Şehir Tarihi Proje Çalışmalarına Yönelik Öğrenci Görüşleri Belirleme Formu örnekleri EK-15’de yer almıştır.

Öğrencilerin görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Anıtkabir” konusunu çalışan 9. sınıf AMLGEö28, *“Evet yapmak isterim. Çünkü insan hayatını nerede geçirdiğini bilmeli yaşadığı şehrin tarihini tarihi han ve müzelerini güzelliklerini bilmeli”*;

“Ankara’nın Müzeleri” konusunu çalışan 9. sınıf AMLGKö8, *“Evet isterim. Çünkü Ankara’nın müzelerini gezmek bana bu kadar zevk verdiyse yaşadığım şehrin tarihini, tarihteki yeri ve önemini, hangi dönemlere başkentlik ettiğini, en önemli özelliklerini ve daha birçok şeyi öğrenmek bana zevk verir.”*;

“Ankara’daki Anıtlar ve Heykeller” konusunu çalışan 9. sınıf AMLGKö8, *“Tabi ki yapmak isteriz. Çünkü tarih dersiyle bağıntısı çoktur. Tarih geçmişimizdeki olayların günümüze ışık tutmasıdır. Biz de Ankara’da doğup büyümüş bir birey olarak yaşadığımız şehri tam anlamıyla tanınmalıyız. Bu yüzden çok yararlı bir çalışma olacağını düşünüyorum”*;

“AOÇ” konusunu çalışan 9. sınıf AMLGEö24, *“İsterim çünkü bana yardımcı dokunuyor hoşuma gidiyor proje hazırlamak. İlk defa sesli, görüntülü bir sunumum değildi daha çok yapmıştım. Fakat Tarih dersindeki kadar güzel ve eğlenceli olmamıştı.”*;

“TBMM Binaları” konusunu çalışan 9. sınıf AMLGEö16, *“...isterim. Çünkü Ankara tarihimiz ve ülkemiz için çok önemli bir şehirdir. Ankara’yı ne kadar iyi tanırsak tarihimizi de o kadar iyi kavrarız. Bu yüzden proje çalışması yapmak isteriz.”* Öğrencinin Ankara için, *“tarihimiz ve ülkemiz için çok önemli bir şehirdir”* ifadesini kullanması, bu araştırmanın şehir tarihi konusunu, Türkiye şehirleri olarak ele alan yaklaşımını desteklemektedir.

“Ankara’nın Sokak ve Bulvar İsimleri” konusunu çalışan 9. sınıf AMLGEö15, *“...Ankara bizim yaşadığımız şehir o yüzden. Ne zaman böyle bir çalışma olsa katılmak isterim”*;

“Ankara’nın Tarihi Camiileri” konusunu çalışan 9. sınıf AMLGEö20, *“İsterim. Çünkü Ankara’da çok güzel yerler var. Proje çalışmasını hem gezerek hem de öğrenerek yaparım. Bu benim için daha yararlı olur.”*;

“Ankara’nın Tarihi Camiileri” konusunu çalışan 9. sınıf AMLGEö21, *“Hayır. Çünkü proje ödevlerinde bir araya gelmemiz gerekir. Ama biz pek bir araya gelemedik. Grup arkadaşlarım konuya çok ilgisiz olsa da olur olmasa da hesabı çalıştıkları için bir daha proje yapmak istemem. İstesem de daha akli başında partner seçerim”*;

“Ankara’daki Anıtlar ve Heykeller” konusunu çalışan 9. sınıf AMLGKö10, *“Yaşadığımız şehrin tarihini öğrenmek kültürümüzü geliştirir. Şehrimiz hakkında bilgiye sahip olup bir konuşmada Ankara’yla ilgili bilgiler veririz karşımızdaki insanlara ve daha kültürlü oluruz.”*;

“Ankara’nın Tarihi Camiileri” konusunu çalışan 9. sınıf AMLGEö19, *“Tarih derslerinde Ankara Şehri ile ilgili proje çalışması yapmak isterim. Çünkü grup halinde çalışıp, grup olarak bir şeyleri başarmayı seviyorum.”*;

“Ankara’nın Müzeleri” konusunu çalışan 9. sınıf AMLGKö6, *“Evet yapmak isterim. Çünkü yaşadığım şehri bu yöntemle daha iyi tanımış olurum. Bilgilerim gelişir. Ankara ile ilgili. Ben yaşadığım şehirle ilgili yeni bilgiler öğrenmek isterim”*;

“Ankara Mutfağı” konusunu çalışan 11. Sınıf AMLGEö36, *“Tarih dersinde Ankara ile ilgili proje çalışmasını yaptım. Çünkü Ankara, Türkiye’nin başkenti ve tarih boyunca önemli bir yeri olduğu için.”*;

“Ankara Türküleri, Marşları ve Halk Oyunları” konusunu çalışan 9. sınıf AMLBEö1, *“Tarih derslerinde Ankara ile ilgili proje çalışması yapmak isterim . Çünkü ben Ankara’da oturuyorum ve yaşadığım ile ilgili daha fazla bilgi almak istiyorum.”*;

“Ankara’nın Tarihçesi ve Kalesi” konusunu çalışan 9. sınıf AMLBEö2, *“Hayır istemem çünkü fazla imkanım olmuyor. Evde bilgisayarım olmadığı için yapamıyorum. Kütüphaneye gitmeye zamanım olmuyor. Çünkü evim okula uzak ve başka derslerden ödevlerim oluyor.”*;

“Atatürk’ün Ankara’ya Gelişi ve Ankara’nın Başkent Oluşu” konusunu çalışan 9. sınıf AMLBEö3, *“Hayır yapmak istemem. Çünkü önümüzde ortak sınav var ve biz ders işlemeyip proje sunarsak çok geri kalır ve sınava hazırlanamayız.”*;

“Atatürk’ün Ankara’ya Gelişi ve Ankara’nın Başkent Oluşu” konusunu çalışan 10. sınıf AMLBEö5, *“Tarih dersinde Ankara şehri ile ilgili çalışmalar yapmak isterim. Çünkü yaşadığım yerle ilgili bir şeyler öğrenmek beni çok mutlu eder. Yaşadığım yerin yani Ankara’nın tarihi müzelerini, tarihi yerlerini öğrenmek güzel olur.”*;

“TBMM Binaları” konusunu çalışan 10. sınıf AMLBEö6, *“Ankara gerçekten sevdiğim bir şehirdir ve etrafını gezmek ve bilgi almak, öğrenmek çok iyi olur. Proje yapmak isterim ama uzun sürebilir.”*;

“Ankara Mutfağı” konusunu çalışan 11. Sınıf AMLBEö8, *“ Ankara şehri ile ilgili proje çalışması yapmak isterim. Ankara’yı daha çok tanımak için. Örneğin Ankara’nın ilçelerine gezi düzenleyerek ilçelerini tanımak isterim. Tarihi yerlerini görmek isterim. Osmanlı döneminden kalan tarihi yerleri, müzeleri gezmek isterim.”*;

“Anıtkabir” konusunu çalışan 11. Sınıf AMLBEö9, *“Evet isterim. Çünkü Ankara hakkında bilmediğim bir çok şey var. Ve ben bu şehirde yaşıyorsam bilmem gerektiğini düşünüyorum. Araştırma yapıp kendimi geliştirmek ve genel kültürümü arttırmak isterim. En önemlisi de tarihi araştırarak atalarımızın bizim için neler yaptıklarını öğrenip, insanlarla gururla paylaşmayı isterim.”*;

“Ankara’nın Tarihi Hanları” konusunu çalışan 11. sınıf AMLBKö3, *“İsterim. Çünkü yaşadığım şehri daha yakından tanımak isterim. Birçok kişi Ankara’da tarihi nitelikte herhangi bir şey olmadığını düşünüyor. Onları yanıltmak ve Ankara’nın güzelliklerini sunmak isterim. Yaşadığım şehri tüm güzellikleriyle herkese tanıtmak ve öğrenmek isterim.”*;

“Ankara’nın Tarihçesi ve Kalesi” konusunu çalışan 9. sınıf ALBKö13, *“Evet isterim. Çünkü yaşadığım şehir hakkında daha fazla bilgi sahibi olabilmek için, Ankara’nın köklü tarihi ilgimi çektiği için Ankara şehri hakkında proje yapmak isterim.”*;

“Anıtkabir” konusunu çalışan 9. Sınıf ALBKö14, *“Evet yapmak isterim. Çünkü yaşadığım şehri daha fazla her yönüyle tanımak isterim. Bunca yıl Ankara’da yaşamama rağmen yeteri kadar tanımadığımı fark ettim.”*;

“TBMM Binaları” konusunu çalışan 10. sınıf ALBEö39, *“İsterim .Çünkü yaşadığım şehirle ilgili bilgi edinmeyi önemserim. Ayrıca Ankara’nın ülkemizin başkenti olması nedeniyle herkesin Ankara ile ilgili bilgi edinmesi gerektiğini düşünüyorum.”*

Öğrenciler, büyük çoğunlukla tarih dersinde Ankara Şehir Tarihi proje çalışması yapmak istediklerini, böylece yaşadıkları şehir olan Ankara hakkında daha fazla bilgi edineceklerini belirtmişlerdir. Bir öğrenci, grup arkadaşlarıyla istediği gibi bir iş paylaşımını gerçekleştiremediği için cevabında olumsuz görüş belirtmiştir. Ayrıca olumsuz görüş belirten iki öğrencinin de, zamanlarını çok aldığını belirttikleri proje çalışmasının diğer derslerini olumsuz etkileyeceği endişesini taşıdıkları anlaşılmıştır.

4.7. ANKARA ŞEHİRİ İLE İLGİLİ PROJE ÇALIŞMALARININ ÖĞRENCİ GELİŞİMİNE ETKİSİNE DAİR ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ

Tarih dersinde Ankara Şehir Tarihi proje çalışmasını bireysel ya da grup olarak yapan öğrencilere, “Ankara şehri ile ilgili proje çalışması yapmanızın öğrenme sürecinize, gelişiminize ne gibi etkisi oldu?” sorusu sorulmuştur. Öğrencilerin çalıştıkları proje konusunun adı ve bu soruya ilişkin görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Ankara’daki Anıtlar ve Heykeller” konusunu çalışan 9. sınıf AMLGKö9, *“Gezerek görerek ve grup halinde çalışmanın öğrenmede büyük etkisi vardır. Akılda kalıcıdır ve öğrenme süreci de insanı sıkıntıya sokmaz. Her bilgiyi öğretmenden almak değil de kendi çabalarımızla bir yere gelmek daha güzeldir.”*

“TBMM Binaları” konusunu çalışan 9. sınıf AMLGEö16, *“Bu çalışma ile Ankara’da böyle tarihi bir meclisin ve binaların olduğunu öğrendim. Ankara’daki meclislerin ne zorluklarla yapıldığını öğrendim. İlk defa böyle bir proje ödevi yaptım (slayt ve videolu).”*

“Ankara Sokak ve Bulvar İsimleri” konusunu çalışan 9. sınıf AMLGEö15, *“Ben powerpoint iyi hazırlayamazdım çünkü bilmediğim için ama bu ödevi yapmak için Powerpoint kullanmak lazımdı ve abimle beraber bu powerpointi hazırladık. Ankara’nın yerlerini daha çok öğrendim. Bana bu gibi yararları oldu.”;*

“Ankara’nın Tarihi Camiileri” konusunu çalışan 9. sınıf AMLGEö20, *“Kültürüm artar. Çünkü Ankara’da daha çok bilip de gitmediğim yerler var. Oralara gidip öğrenmek isterim. Mesela Atatürk Orman Çiftliği’ne çok az gittim. Oralara daha çok gitmek ve öğrenmek isterim.”;*

“Ankara’nın Tarihi Camiileri” konusunu çalışan 9. sınıf AMLGEö21, *“Ankara’yı daha iyi tanıdık. Gezdik, gördük, fotoğrafladık. Gelişimimize olumlu etkisi oldu.”;*

“Ankara Halk Türküleri, Marşları ve Halk Oyunları” konusunu çalışan 9. sınıf AMLGEö12, *“İlk defa böyle büyük kapsamlı bir araştırma yaptım. Gezip incelemek çok hoşuma gitti. Her şeyi gidip yerinde görmek çok güzel”;*

“Ankara’daki Anıtlar ve Heykeller” konusunu çalışan 9. sınıf AMLGKö10, *“Yaptığımız proje sayesinde Ankara’nın tarihçesini öğrendim, powerpointimi geliştirdim, arkadaşlarımızla nasıl iş paylaşımını öğrendik”;*

“Ankara’nın Tarihçesi ve Kalesi” konusunu çalışan 9. sınıf AMLGKö5, *“Ankara şehrinin tarihini ve kalesini tanıyıp öğrenmiş oldum. Ayrıca ilk kez böyle bir proje ödevi yaptığım için, biraz zor oldu ama bana birçok faydası oldu.”;*

“Ankara’nın Tarihi Camiileri” konusunu çalışan 9. sınıf AMLGEö19, *“Proje çalışması yaptığımız sürece değişik bilgiler elde ediyoruz. Öğrenme süresince öğrendiğimiz bilgiler akılda kalıcı oluyor.”;*

“Ankara’nın Müzeleri” konusunu çalışan 9. sınıf AMLGKö6, “*Bu proje ödevini hazırlarken 3 arkadaş bir arada hazırladık. 5 müzeye gittim. Hem eğlenmiş hem öğrenmiş hem de gezmiş oldum. Fotoğraflar çektim. Grup halinde ilk defa sesli, görüntülü, slayt hazırladım. Yeni bilgiler öğrendim. Ankara’daki müzeler hakkında.*”;

“Ankara Mutfağı” konusunu çalışan 11. Sınıf AMLGEö35, “*İlk başta Ankara’nın kendine özgü yemeklerini öğrendim. Ve bu da beni bilgilendirdi. Hem de bir mutfak öğrencisi olarak benim Ankara Mutfağı’nı öğrenmem de büyük bir etkisi oldu.*”;

“Ankara Türküleri, Marşları Halk Oyunları” konusunu çalışan 9. sınıf AMLBEö1, “*Daha önce halk oyunları ve halk türkülerinin rastgele yazıldığını sanıyordum. Ama şimdi o oyun ve türkülerin bazı kişilerin başından geçen olayların bu oyun ve türküleri oluşturduğunu biliyorum.*”;

“Ankara’nın Tarihçesi ve Kalesi” konusunu çalışan 9. sınıf AMLBEö2, “*Ankara hakkında biraz daha bilgim olmuş oldu. Yaşadığım bu şehri daha iyi tanıyabiliyorum artık*”;

“Atatürk’ün Ankara’ya Gelişi ve Ankara’nın Başkent Oluşu” konusunu çalışan 9. sınıf AMLBEö3, “*Konumla ilgili daha detaylı bilgiler öğrendim ve yaptığım detaylı çalışmada nasıl çalışacağımı, nasıl sunum yapacağımı öğrendim.*”;

“Atatürk’ün Ankara’ya Gelişi ve Ankara’nın Başkent Oluşu” konusunu çalışan 10. sınıf AMLBEö5, “*Bu projede gelişmemize etkisi olan ilk defa tarih dersiyle ilgili proje çalışması yaptım. Bu benim tarihten birçok şey öğrenmeme neden oldu....*”;

“Ankara’nın Tarihçesi ve Kalesi” konusunu çalışan 11. sınıf AMLBEö7, “*Yaşadığım yerin tarihini öğrenmek bende olumlu oldu. Öğrenme sürecimi de geliştirdi. Bugüne kadar yaptığım en iyi ödevdi. Bu ödevi yaptıktan sonra ne kadar iyi bir ödev çıkarabileceğimi anladım. Bu ödevle yaşadığım şehri de çok iyi anladım.*”;

“Atatürk’ün Ankara’ya Gelişi ve Ankara’nın Başkent Oluşu” konusunu çalışan 11. sınıf AMLBEö10, “*Öncelikle öğretmenime teşekkür ederim ve Ankara’nın ne zorluklarla başkent olduğunu öğrendim kendimi yeniledim. Araştırma yapmayı öğrendim. Bilgime bilgi kattım. Ankara’ya gelişinde neler oldu Atatürk’ün onu öğrendim. Bence her öğrenci böyle çalışma yapmalı yaşadığı yeri daha iyi öğrenmeli.*”;

“Anıtkabir” konusunu çalışan 11. Sınıf AMLBEö9, *“Gelişim her yönden oldu. Mesela bilmediğim yeni bilgiler öğrenip çevremle paylaştım. Genel kültür bakımından faydası oldu. Tarihi eser ve müzeleri daha iyi tanıma fırsatım oldu. Ama galiba TBMM’yi biraz daha araştırmam gerekecek.”*;

“Ankara’nın Tarihi Hanları” konusunu çalışan 11. sınıf AMLBKö3, *“Kendime güvenim geldi. Hep kötü olarak nitelendirilen Ulus’un aslında öyle olmadığını öğrendim. Araştırma yapmayı, detay araştırabilmeyi ve her bilginin doğru olmadığını öğrendim. Tarihe kendimi daha yakın hissettim. Soluduğum, bilerek gezdiğim yerlerin beni biraz daha olgunlaştırdığını düşünüyorum.”*;

“Ankara’nın Tarihçesi ve Kalesi” konusunu çalışan 9. sınıf ALBKö13, *“Ankara şehri ile ilgili proje çalışmasında kendimi olumlu birçok yönden geliştirdim. Bunlara örnek verirsem: İlkokuldaki proje çalışmalarına göre bu çalışmada gerçek bir proje yaptığımı öğrendim. Proje yapım ölçütlerine önem verdim, daha titiz ve disiplinli çalıştım. Tüm bu ölçütler beni geliştirdi.”*;

“Ankara’nın Tarihçesi ve Kalesi” konusunu çalışan 9. sınıf ALBKö12, *“Merakımı arttırdı. Tarihle daha çok ilgilenmeye başladım. Merak ettiklerim hakkında araştırma yapmaya başladım. Ankara’yı daha iyi tanımaya ve sevmeye başladım.”*;

“Ankara’nın Tarihi Hanları” konusunu çalışan 9. sınıf ALBKö16, *“Bir tarih ödevinin, araştırmasının nasıl yapılacağını öğrendim. Bundan sonraki çalışmalarım da bu çalışmadaki olumlu- olumsuz her şeyi göz önünde bulundurarak daha profesyonel bir çalışma yapacağım. Ayrıca Ankara şehri ile ilgili araştırma yapmak, yaşadığım yeri tanımak ve günümüz Ankarasının nasıl gelişmeler gösterdiğini öğrendim.”*;

“TBMM Binaları” konusunu çalışan 9. sınıf ALBKö16, *“...Ankara’daki TBMM Binalarını seçtim. Öncelikle müzelerin incelenmesi, nasıl gezilmesi gerektiği konusunda deneyim sahibi oldum. Kurtuluş Savaşı’nın yönetim mekanını inceleyip orada yaşananları izleme fırsatım oldu. Ayrıca o dönemdeki ve günümüzdeki kültür ve sanat farklarını görme fırsatım oldu. Buna örnek olarak mimarileri verebiliriz. TBMM binalarının mimarisi çok daha özenerek yapılmış ve çok iyi düzenlenmiş. Şimdiki binalarda o düzeni bulmak neredeyse imkansız. Ayrıca bu konuyu öğrenirken yerinde inceleme yapmanın daha faydalı olduğunu anladım.”*;

“TBMM Binaları” konusunu çalışan 10. sınıf ALBEö39, *“Yaşadığım şehir ve başkentimiz hakkında daha fazla bilgi edindim. Türkiye Cumhuriyeti meclis binaları hakkında bilgi edinmek Türkiye tarihini öğrenmem ve anlamam konusunda yardımcı olacak.”*

Öğrenci görüşlerinden de anlaşılacağı üzere, öğrenciler gezerek araştırma yapmaktan ve öğrenmekten çok zevk aldıklarını, öğrendikleri bilgilerin kalıcı olduğunu söylemişlerdir. Hatta bazı öğrencilerin ilk kez bilgisayar destekli bir proje çalışması yaptıkları, power point, slayt, video gibi teknikleri kullanmayı öğrendikleri belirlenmiştir. Bazı öğrencilerin bu soruya verdikleri cevaplar, öğrenmede grupta çalışmanın önemini kavradıklarını ve projeye dayalı öğrenme yönteminin öğrenciye bilgi ve beceri kazandırdığını açıkça göstermiştir. Kendi grup çalışmasında iş paylaşımını gerçekleştirdiklerini belirten öğrenciler olmuştur. Yapılan Ankara şehir tarihi proje çalışmasının, öğrencilerde şehirle ilgili farklı yerleri gelecekte görme ve öğrenme merakı uyandırdığı da söylenebilir.

Öğrencilerin proje sunumlarını sözel yapmalarının, proje süreci ile ilgili görüşlerini de yazılı olarak değerlendirmelerinin, kendilerini ifade etmede güçlük çeken bazı öğrencilere yararlı olduğu da gözlemlenmiştir.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. SONUÇ

5.1.1. Ankara Şehir Tarihi başarı testinin ön test ve son test sonuçları

Bu araştırmada, Ankara Şehir Tarihi konusunda proje çalışan ve proje çalışmayan öğrencilerin, tarih dersine yönelik başarısını belirleyebilmek için, bir başarı testi ön test ve son test olarak uygulanmıştır. Uygulanan bu başarı ön testi ve son testi okul türüne, cinsiyete, proje uygulama durumuna ve sınıf değişkenine göre incelendiğinde,

Okul türüne göre, Anadolu Lisesi'nde okuyan öğrencilerin ön test ve son test başarı puan ortalamaları, Anadolu Meslek Lisesi'nde okuyan öğrencilerden daha yüksek çıkmıştır. Çünkü Anadolu Lisesi öğrencilerinin akademik başarıya verdikleri değer daha başarılı olmalarında önemli etkidir.

Kız ve erkek öğrenciler açısından incelendiğinde, ön test ve son test başarı puanlarının cinsiyete göre farklılık göstermediği ancak kız öğrencilerin ön test ve son test puan ortalamalarının erkek öğrencilerden daha yüksek olduğu,

Proje uygulayan ve uygulamayan öğrencilerin ön test başarı puanları arasında farklılık olduğu; son test başarı puanları arasında farklılık olmadığı ve proje uygulamayan öğrencilerin ön test ve son test puan ortalamalarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Proje çalışan öğrencilerin bazıları proje çalışmasında zorlandıklarından bu testleri düşük çıkmıştır.

Sınıf değişkenine göre başarı testinin değerlendirilmesinde ise, ön test başarı testi puanları sınıflara göre farklılık göstermiştir. Buna göre,

9. ve 10. sınıfta okuyanların ön test başarı puanları arasında anlamlı bir farklılık vardır ve 9. sınıflar daha başarılıdır. 9. ve 11. sınıfta okuyanların ön test başarı puanları

arasında anlamlı bir fark yokken, 10. ve 11. sınıfta okuyanlar arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmış, 11. sınıfta okuyanların daha başarılı olduğu görülmüştür.

Son test başarı testi puanları da sınıflara göre farklılık göstermiştir. Buna göre, 9. ve 10. sınıfta okuyanların ön test başarı puanları arasında anlamlı bir farklılık vardır ve 9. sınıfta okuyanlar daha başarılıdır. 9. ve 11. sınıfta okuyanların ön test başarı puanları arasında anlamlı bir fark vardır, 9. sınıflar daha başarılıdır. 10. ve 11. sınıflar arasında ise, anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür.

Araştırmada, proje uygulayan öğrencilerin proje konularından aldıkları ön test puan ortalamaları ile son test puan ortalamaları arasında fark ortaya çıkmıştır. Proje çalışan öğrencilerin son test başarı puan ortalamaları, ön test puan ortalamalarından daha yüksektir.

5.1.2. Tarih dersine yönelik uygulanan ön test ve son test tutum ölçeği sonuçları

Ankara Şehir Tarihi konusunda öğrencilerin, tarih dersine yönelik tutumunu belirleyebilmek için, ön test ve son test olarak okul türüne, cinsiyete, proje uygulama durumuna ve sınıf değişkenine göre bir tutum ölçeği uygulanmıştır.

Okul türüne göre değerlendirildiğinde, Anadolu Meslek Lisesi'nde okuyan öğrencilerin daha yüksek ön test tutum puanları olduğu görülmüştür. Son test puan ortalamalarının okul türüne göre farklılık göstermediği, son test puan ortalamaları bakımından Anadolu Meslek Lisesi öğrencilerinin daha yüksek tutum puan ortalamasına sahip olduğu belirlenmiştir.

Cinsiyete göre bakıldığında, erkek öğrencilerin ön test tutum puan ortalaması kız öğrencilerinkinden daha yüksek çıkmıştır. Son test tutum puanları ise, cinsiyete göre farklılık göstermemiş ancak erkek öğrencilerin daha yüksek son test puan ortalamalarına sahip oldukları sonucu ortaya çıkmıştır.

Proje uygulamayan öğrencilerin daha yüksek ön test tutum puan ortalamalarına sahip olduğu; son test tutum puan ortalamalarının proje uygulama durumuna göre

farklılık göstermediği, puan ortalamaları bakımından incelendiğinde ise proje uygulamayanların daha yüksek son test puan ortalamasına sahip olduğu görülmüştür.

Sınıf değişkenine göre öğrenci tutumlarıyla ilgili sonuçlar ise, 9. ve 10. sınıflar, 9. ve 11. sınıflar, 10. ve 11. sınıflar ön test ve son test puan ve puan ortalamaları bakımından karşılaştırıldığında, söz konusu sınıflar arasında ön test ve son test öğrenci tutum puanları arasında farklılık görülmemiştir.

Ayrıca tutum ölçeğinin ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı ancak puan ortalamaları bakımından son test puan ortalamalarının, ön test puan ortalamasından daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.

5.1.3. Öğrencilere uygulanan sınıf dışı öğretim teknikleri öncelik sıralaması anketinin sonuçları

Öğrencilere proje, ödev, sergi, görüşme ve gezi olarak sınıf dışı öğretim tekniklerinden beşi sorulmuştur. Öğrenci öncelik sıralamaları okul türü, cinsiyet, proje çalışma durumuna göre incelenmiştir.

Okul türü değişkeni bakımından, öğrenci öncelik sıralamaları değerlendirildiğinde Anadolu Meslek Lisesi ve Anadolu Lisesi öğrencilerinin birinci öncelik sıralamaları arasında anlamlı bir fark vardır. Anadolu Meslek Lisesi öğrencilerinin birinci öncelik sıralamaları gezi, proje, görüşme, ödev, sergi iken; Anadolu Lisesi öğrencilerinin birinci öncelik sıralamaları gezi, görüşme, sergi, proje, ödevdir. Her iki okulda da öğrencilerin birinci önceliği gezi olmuştur. Yapılan inceleme sonucunda, okul türü ile ikinci, üçüncü ve beşinci öncelik sıralamaları arasında anlamlı bir farklılık belirlenmiştir. Her iki okulda da ikinci öncelik olarak serginin, üçüncü öncelik olarak görüşmenin, beşinci öncelik olarak da ödevin tercih edildiği; okul türü ile dördüncü öncelik sıralaması arasında ise, anlamlı bir farklılık olmadığı ve öğrencilerin dördüncü öncelik olarak projeyi seçtikleri ortaya çıkmıştır.

Cinsiyet ile öğrenci öncelik sıralamaları karşılaştırıldığında, birinci, ikinci, üçüncü, dördüncü ve beşinci öncelik sıralamaları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Kız ve erkek öğrenciler, birinci öncelik olarak geziyi, ikinci öncelik

olarak sergiyi, üçüncü öncelik olarak görüşmeyi, dördüncü öncelik olarak projeyi ve beşinci öncelik olarak da ödevi tercih etmişlerdir.

Proje çalışan ve proje çalışmayan öğrencilerin, birinci, üçüncü, dördüncü ve beşinci öncelik sıralamaları arasında anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır. Ankete katılan öğrenciler birinci öncelik olarak geziyi, üçüncü öncelik olarak görüşmeyi, dördüncü öncelik olarak projeyi ve beşinci öncelik olarak ödevi tercih etmişlerdir. Proje çalışan ve proje çalışmayan öğrencilerin ikinci öncelik sıralamaları arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmış, öğrencilerin ikinci öncelikleri sergi olmuştur.

Bu ankete katılan Anadolu Lisesi öğrencilerinin, sınıf dışı öğretim teknikleri öncelik sıralamaları içinde proje ve ödev son sıralarda yer vermesi, tarih dersi ile ilgili sınıf dışı bir proje çalışması ve ödev yapmak istemediklerini göstermiştir.

5.1.4. Öğretmenlere uygulanan sınıf dışı öğretim teknikleri öncelik sıralaması anketinin sonuçları

Meslek yıllarının dağılımı, 7 yıldan 30 yıla kadar uzanan tarih öğretmenlerinden derste konuları işlerken proje, ödev, sergi, görüşme ve gezi öğretim tekniklerinden hangilerini kullandıklarını öncelik sıralamasını belirterek yazmaları istenmiştir. Ulaşılabildiği halde ankete katılmak istemediğini belirten birçok tarih öğretmeni de olmuştur. Bu durum özellikle ortaöğretim okullarında akademik çalışma yaparken araştırmacıların öğretmenler ve hatta idareciler tarafından desteklenmediğinin adeta bilinen tekrarı olmuştur. Araştırmaya 27'si bayan ve 15'i bay tarih öğretmeni katılmıştır. Araştırmada tarih öğretmenlerinin çalıştığı okul türü dağılımı, Anadolu Meslek Lisesi, Anadolu Lisesi ve düz lise ile farklı kurumlarda görev yapanlar olarak üçe ayrılmış, tarih öğretmenlerinin görev yaptıkları okul türü bakımından derslerinde uyguladıkları sınıf dışı öğretim teknikleri öncelik sıralamaları incelenmiştir.

Buna göre, Anadolu Lisesi'nde çalışan tarih öğretmenlerinin birinci öncelikleri ödev, ikinci öncelikleri proje, üçüncü öncelikleri gezi, dördüncü öncelikleri aynı oranlarda sergi ve ödevdir. Beşinci öncelikleri ise, görüşmedir. Anadolu Lisesi öğretmenlerinden %20'si dördüncü öncelik için, %40'ı beşinci öncelik için görüş belirtmemişlerdir. Sergi ve görüşme Anadolu Lisesi tarih öğretmenlerinin ilk iki tercih

sıralamasında hiç yer almamıştır. Proje tekniği ise, birinci öncelik sıralaması içinde ödevden sonra öğretmenlerin en çok tercih ettiği teknik olmuş, gezi de projeyi takip etmiştir. Proje, ikinci öncelik sıralaması içinde en çok tercih edilen öğretim tekniği olmuştur. İkinci öncelik sıralaması içinde projeyi sırasıyla gezi ve ödev teknikleri izlemiştir.

Anadolu Meslek Lisesi'nde çalışan tarih öğretmenlerinin birinci öncelikleri ödev, ikinci öncelikleri proje, üçüncü öncelikleri gezi, dördüncü öncelikleri sergi olmuştur. Anadolu Meslek Lisesi'nin tarih öğretmenlerinden %25'i dördüncü öncelik için, %58,3'ü ise beşinci öncelik için görüş belirtmemişlerdir. Beşinci öncelik sıralaması içinde görüş belirtmeyenlerden sonra sergi yer almıştır.

Düz lise ile farklı kurumlarda görev yapan tarih öğretmenlerinin, birinci öncelikleri proje, ikinci öncelikleri ödev, üçüncü öncelikleri aynı oranda gezi ve görüşme, dördüncü öncelikleri sergidir. Öğretmenlerin %25'i dördüncü öncelik için, %30'u beşinci öncelik için görüş belirtmemişlerdir.

Bu ankete katılan tarih öğretmenlerinin sınıf dışı öğretim tekniklerinden sırasıyla ödevi, projeyi ve geziyi daha fazla tercih ettikleri ortaya çıkmıştır. Tarih öğretmenlerinin bazılarının anketteki dördüncü ve beşinci tercih kısımlarını boş bırakmalarından ve ankete ilişkin yazdıkları görüşlerden, sergi ve görüşmeye derslerinde fazla yer vermedikleri, bazı tarih öğretmenlerinin de bu öğretim tekniklerini derslerinde kullanmadıkları anlaşılmıştır.

Araştırmadaki bazı tarih öğretmenleri de sınıf dışı öğretim tekniklerinden proje sergi, görüşme, hatta geziye derslerinde isteseler bile hiç yer veremedikleri görüşünü belirtmişlerdir. Bunun nedenleri arasında bazı öğretmenlerin söz konusu sınıf dışı öğretim tekniklerinin nasıl uygulanacağı konusunda yeterli bilgisinin olmaması, bu tekniklerin hazırlık, süreç, değerlendirme bakımından daha fazla zaman alması ve müfredat konularını yetiştirme düşüncesiyle sınıf içi çalışmalara ağırlık verilmesi yer almaktadır.

5.1.5. Ankara Şehir Tarihi Projesi çalışması yapan öğrencilerin öz değerlendirmesine ilişkin sonuçlar

Ankara Şehir Tarihi Projesi çalışması kapsamında Anadolu Meslek Lisesi'nin ve Anadolu Lisesi'nin öğrencileriyle bireysel ve grup proje çalışmaları yapılmıştır. Proje çalışan 47 öğrenci proje çalışmasından sonra öz değerlendirme formunu doldurarak, proje süreçlerini değerlendirmişlerdir. Ne zaman yapılacağı önceden bildirildiği halde devamsızlık yapan bazı öğrenciler, bu çalışmaya katılamamışlardır.

Hem bireysel ve hem de grup projesi çalışan öğrenciler, yaptıkları çalışmaları oldukça yüksek oranlarda olumlu olarak değerlendirmişlerdir.

Bireysel proje öz değerlendirme formuna öğrencilerin verdikleri cevaplar içinde birbirine en yakın oranlar olarak, dördüncü ve beşinci sorular dikkat çekmiştir. Şöyle ki, öğrenciler, dördüncü sırada yer alan, “anlamadığım yerlerde öğretmen veya büyüklerime soru sordum” ifadesine %50 çoğu zaman, %41,7 kısmen derken; beşinci sırada yer alan “projemi tablo, grafik şema, resim vs. ile zenginleştirdim” ifadesine de %58,3’ü çoğu zaman, %41,7’si kısmen cevabı vermişlerdir.

Öğrencilerin grup projesi öz değerlendirme formunda, birinci sırada yer alan “projeyi birlikte hazırladık” ifadesine %48,6 çoğu zaman, %42,9 kısmen cevapları ve beşinci sırada yer alan “grupta uyum içinde çalıştık” ifadesine de %54,3 çoğu zaman, %42,9 kısmen cevapları vermeleri, grup proje çalışmalarına katılanların iş paylaşımını ve uyumunu göstermesi bakımından ilgi çekicidir.

5.1.6. Tarih dersinde Ankara Şehir Tarihi proje çalışmalarına yönelik öğrenci görüşlerine ilişkin sonuçlar

Öğrencilerin büyük çoğunluğu, tarih dersinde Ankara Şehir Tarihi proje çalışması yapmak istediklerini, bu çalışmanın zevkli ve eğlenceli olduğunu, öğrendikleri bilgilerin kalıcı olduğunu, kişisel gelişimlerine olumlu etki yaptığını belirtmişlerdir.

Öğrencilere yaşadıkları şehir olan Ankara’nın tarihini ve çeşitli özelliklerini öğrenmeleri için bireysel ve grup halinde proje çalışması ortamı yaratılmıştır. Böylece

okul ile öğrenciyi, şehir yaşamı ile bağlantı kurmaya yöneltten öğretim yaklaşımı kullanılmıştır. Öğrenciler Ankara şehir tarihi konusunu, gezerek ve görerek araştırıp öğrenmeye çalışmışlardır.

Bu araştırma, tarih derslerinde şehir tarihi proje çalışmaları yapılmasının, öğrencilerin tarih dersine olan tutum ve eğilimlerine etki ettiğini öğrenci görüşleriyle de ortaya çıkarmıştır.

Ankara'nın tarihi araştırılırken, Ankara'nın çağdaş yaşam içinde, günümüzdeki yeri ve önemi konusu da öğrenciler tarafından dikkate alınmıştır. Yapılan çalışma öğrencilerde Ankara şehri ile ilgili farklı yerleri gelecekte görme ve öğrenme merakı uyandırmıştır. Araştırmada kullanılan projeye dayalı öğrenme yönteminin öğrenciye bilgi ve beceri kazandırdığı, özellikle grup projesi çalışanların öğrenmede iş paylaşımını gerçekleştirmenin ve grupla çalışmanın önemini kavradıkları görülmüştür.

Ankara Şehir Tarihi proje çalışması yapmak istemeyen az sayıdaki öğrencilerin eleştirisi ise bilgisayar destekli bir araştırma çalışması sonunda bir de sunum yapılmasının fazla zaman alması ve böyle bir çalışma içinde yer almanın diğer derslere vakit ayırmaya engel olduğu yönündedir. Bu araştırma öğrencinin okuldaki ders yükünün hafifletilerek araştırmaya daha fazla teşvik edilmesi gerektiğini ortaya çıkarmıştır.

5.2. ÖNERİLER

1. Ankara tarihi proje çalışmaları, araştırmada belirlenen Anadolu Lisesi ve Anadolu Meslek Lisesi'ndeki öğrencilerle birlikte yapılmıştır. Şehir tarihi proje çalışmaları yapmanın öğrencilerin tarih dersine yönelik başarı ve tutumlarına etkisi genel liseler, fen liseleri, özel okullar gibi farklı okul türlerinde de araştırılabilir.
2. Şehir tarihi proje çalışmaları, bu araştırmada ele alınmayan ortaöğretimin farklı sınıflarında da yapılarak, sonuçları karşılaştırılabilir.
3. Şehir tarihi ile ilgili araştırmalar, öğrenci seviyelerine göre ilköğretim kademesinin derslerinde ve tüm sınıflarında yapılabilir.

4. Bu araştırmada Ankara şehrinin tarihi örnek olarak alınmıştır. Ancak ileride yapılacak başka araştırmalarda, Türiye'nin diğer şehirlerinin tarihi örnek alınabilir.
5. Bu araştırmada Ankara şehir tarihi konusu, proje yöntemi ile çalışılarak öğrencilerin tarih dersine olan ilgileri arttırılmaya çalışılmıştır. İleride yapılacak diğer araştırmalarda, projenin yansıra sergi, görüşme, gezi gibi diğer sınıf dışı öğretim tekniklerinden de yararlanılabilir.
6. Tarih derslerinde öğrenciyi ve okulu şehir hayatı ile bütünleştiren proje, sergi, gezi, görüşme gibi sınıf dışı öğretim tekniklerine daha fazla yer verilmelidir. Öğrencilerin tüm sınıf dışı öğretim tekniklerinin uygulanmasına bakışları olumluya çevrilmelidir.
7. Tarih öğretmenlerine hizmetiçi eğitimi seminerlerinde, sınıf dışı öğretim tekniklerinin nasıl uygulanacağı konusunda bilgi verilmelidir. Tarih öğretmenlerin sınıf dışı öğretim teknikleri uygulamasına bakışları olumluya çevrilmelidir. Proje, gezi, sergi, görüşme gibi sınıf dışı öğretim tekniklerinin kullanılması sadece öğretmenlerin isteğine bırakılmamalı, tarih müfredat konuları sınıf dışı öğretim tekniklerini önemli ölçüde kullanmayı gerektirecek biçimde düzenlenmelidir. Tarih öğretmenleri sınıf dışı öğretim tekniklerini öğrencilerin derslerini daha etkin bir biçimde takip etmesi için kullanmalıdır.
8. Şehirlere ait, farklı dönemlerde çekilmiş fotoğraflara tarih derslerinde daha çok yer vererek, öğrencilerin bu fotoğrafları karşılaştırmaları böylece değişim ve sürekliliği algılamaları sağlanabilir.
9. Evvel zaman seyyahlarının ve modern zamanların gezginlerinin gözüyle şehirlerin anlatımlarına, tarih ders konuları içinde daha fazla yer verilebilir.
10. Öğrencilere şehirleri anlatan eserlerin, yazıldıkları dönemi ve günümüzü ne kadar yansıttıklarını karşılaştıran çalışmalar yaptırılabilir.
11. Ortaöğretim'de şehir tarihi konusunda gerekli eğitimi vererek tarihi şehir dokusunu öğrenmek, korumak ve yaşatmak konusunda öğrencilere bilgi ve bilinç kazandırılabilir. Aynı zamanda, tarihi şehir dokusunun, günümüzde Ankara Kaleiçi evleri ve Beypazarı evlerinde görüldüğü gibi şehir yaşamı içinde

kullanılarak, korunan, yaşatılan ve ekonomik bir varlığa da dönüşebilen örneklerinden tarih öğretiminde yararlanılabilir.

12. Tarih dersinde şehir tarihi ile ilgili proje çalışmaları yapılması, öğrencilerin yaşadıkları şehre duyarlı, tarihi dokuyu koruma alışkanlığı kazanmış, etkin, üretken, yaratıcı bireyler olarak yetiştirilmesine daha çok katkı sağlayabilir.
13. Bu araştırmada, yapılan şehir tarihi proje çalışmalarının öğrencilerde şehirle ilgili farklı yerleri gelecekte görme ve öğrenme merakı uyandırdığı gözlemlenmiştir. Öğrenciler, kendi imkanları ile şehrin gidilemeyecek yerlerine okul aracılığıyla götürülebilir.
14. Öğrenci başarı ve başarısızlık nedenlerini sadece zeka, yetenek, farklı ilgi, çevre gibi durumlara bakarak değerlendirmek eksik olur. Bu konuda eğitim sistemine de bakmak gerekir.

KAYNAKÇA

- Açıkgöz, K. Ü. (2004). **Aktif Öğrenme**. İzmir: Eğitim Dünyası Yayınları.
- _____. (2007). **Aktif Öğrenme Yazıları**, İzmir: Biliş gelişimin coşkusu.
- Ağaoğlu, A. (2007). **Romantik Bir Viyana Yazı**. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Albayrak, B. (1998). **Proje Yönetimi ve Danışmanlık**. Uygulanmış ve Genişletilmiş. İkinci Baskı. İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım.
- _____. (2005). **Proje Yönetimi**. 1. Basım. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Alison, H. (1997). **Takım Çalışması**. Yayına Hazırlayan: Seda Ulcay. (çev. A. Bora, O. Cankoçak). Ankara: Yönetim Dizisi İlkaynak Kültür ve Sanat Ürünleri. (Eserin orijinali 1995’ de yayımlandı).
- Altınkanat, M. E. (1958). **İlkokullarda Uygulanmış Yapararak Öğrenme Metodu**. Ankara: Ayyıldız Matbaası.
- Atasoy, N. (1999). Tarihi Sevdirmek. **Toplumsal Tarih**. 11(61), 41-43.
- Ataünal, A. (2000). **Öğretmenlik Mesleğine Giriş veya Nasıl Bir İnsan?**. Ankara: 20 Mayıs Eğitim, Kültür ve Sosyal Dayanışma Vakfı Yayını:3.
- _____. (2003). **Niçin ve Nasıl Bir Öğretmen?**. Ankara: MEV AR-GE Merkezi.
- Avrupa Konseyi, Avrupa Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi (1996). **Avrupa Kentsel Şartı**. Ankara: T.C. İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü Yayın No: 10
- Aydın, B. (2004). Gelişimin Doğası. B. Yeşilyaprak (Editör). **Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi**. Yenilenmiş 7. Baskı. Ankara: Pegem A Yayınları . ss. 27-49.
- Bilen, M. (2002). **Plandan Uygulamaya Öğretim**. 6. Baskı. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Bilgin, N. (2006). **Sosyal Bilimlerde İçerik Analizi. Teknikler ve Örnek Çalışmalar**. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Bloom, B. S. (1979). **İnsan Nitelikleri ve Okulda Öğrenme**. (çev. D. A. Özçelik) Birinci Basılış. Ankara: Milli Eğitim Basımevi. (Eserin orijinali 1976’da yayımlandı).
- Chapman, E. N. (2002). **Tutum En Değerli Varlığınız**. (çev. A. Durmuş). İstanbul: Alfa Yayınları. (Eserin orijinali 1986’ da yayımlandı).

- Cole, L. ve Morgan, J. J. B. (2001). **Çocukluk ve Gençlik Psikolojisi**. (çev. B. H. Vassaf). İstanbul: MEB Yayınları: 3417. Bilim Kültür Eserleri Dizisi: 1223. Eğitim Dizisi: 46. (Eserin orijinali 1968’de yayımlandı).
- Corey, SH. (2010). Pedagogy and Place: Merging Urban and Environmental History with Active Learning. [Abstract]. **Journal of Urban History**. 36 (1): 28-41. Web: http://pcs.isiknowledge.com/uml/uml_view.cgi 06 Eylül 2010’da alınmıştır.
- Çömlekçi, N. (2007). **Temel İstatistik**. Eskişehir: Bilim Teknik Yayınevi.
- Çubuk, M. (1991). Tematik Açıklama. **Türkiye’de 13. Dünya Şehircilik Günü Kolokyumu. 6-7-8 Kasım 1989. Türkiye’de Şehircilik ve Planlama Konuları**. İstanbul: Yıldız Üniversitesi Matbaası. s. 23-31.
- _____. (1995). Sunuş Bildirisi. **Türkiye’de 18. Dünya Şehircilik Günü Kolokyumu. Şehircilik Mesleği ile ilgili Görevler, Yetkiler ve Nitelikler Kolokyum Sunuş ve Sonuç Bildirileri**. İstanbul: Mimar Sinan Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü Yayını. s. 1-7.
- Çubukçu, F. (1996). **Uygulamalı Proje Yönetimi. Microsoft Project**. 1. Basım. İstanbul: Alfa Basım Yayın Dağıtım.
- Dağlı, A. (2007). Özel Grupların Yönetimi. H. Kıran (Editör). **Etkili Sınıf Yönetimi**. 3. Baskı. Ankara: Anı Yayıncılık. s. 311-353.
- Danzer, G. A. (2001). Making a Community Interesting to Itself: Providing a Social Education through Urban History and Neighborhood Studies. [Abstract]. ERIC Digest. ERIC Clearinghouse on Urban Education, **Institute for Urban and Minority Education**, Box 40, Teachers College, Columbia University, New York, NY 10027. Web:<http://web.ebscohost.com/ehost/search/basic?hid=113&sid=1668b1ad-8cd3-49ce-bd30-d48f24e0d3a5%40sessionmgr115&vid=1> 23 Aralık 2010’da alınmıştır.
- Davis-Kram, H. (1990). Nontraditional Teaching: Social History in the Streets. [Abstract]. **OAH Magazine of History**, 5(2). 11-13 Fall 1990. Web: <http://web.ebscohost.com/ehost/search/basic?hid=113&sid=1668b1ad-8cd3-49ce-bd30-d48f24e0d3a5%40sessionmgr115&vid=1> 23 Aralık 2010’da alınmıştır.
- Demirel, Ö. (2004). **Öğretimde Planlama ve Değerlendirme Öğretme Sanatı**. 7. Baskı. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Demircioğlu, İ. H.(2005). **Tarih Öğretiminde Öğrenci Merkezli Yaklaşımlar**. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Demirtaş, H.- Güneş, H. (2004). **Okul Deneyimi I-II ve Öğretmenlik Uygulaması Dersleri Etkinlik Hazırlama Kılavuzu**. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Devellioğlu, F. (1990). **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat**. Ankara: Aydın Kitabevi.

- Doğru, H. (1995). **XVIII. Yüzyıla Kadar Osmanlı Kentlerinin Sosyal ve Ekonomik Görüntüsü**. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 872. Edebiyat Fakültesi Yayınları No: 1.
- Dunne, R. J. (1984). Teaching Urban History in Non-Traditional Ways. [Abstract]. **The Regional Conference of the World History Association**. Denver, May 4, 1984. Web: <http://web.ebscohost.com/ehost/search/basic?hid=113&sid=1668b1ad-8cd3-49ce-bd30-d48f24e0d3a5%40sessionmgr115&vid=1> 23 Aralık 2010'da alınmıştır.
- Dönmez, B. (2004). Bir Eğitim Kurumu Olarak Okul. **Öğretmenlik Mesleğine Giriş**. 3. Baskı. Y. Özden (Editör). Ankara: Pegem A Yayıncılık. s. 89-115.
- Ebel K. A. (2005). Osmanlı Şehir Tarihinin Görsel Kaynakları. (çev. N. B. Özel). **Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi**. 3 (6). 487-515. (Orijinal makalenin yayım tarihi, 2005).
- Erden, M. (1998?). **Sosyal Bilgiler Öğretimi**. İstanbul: Alkım Yayınevi.
- Ergenç, Ö. (1988). Şehir Tarihi Araştırmaları Hakkında Bazı Düşünceler. **Belleten**. LII (203), 667-683.
- _____. (1996). Osmanlı Şehrinde Esnaf Örgütlerinin Fizik Yapıya Etkileri. **İslam Geleneğinden Günümüze Şehir ve Yerel Yönetimler Cilt: I**. V. Akyüz ve S. Ünlü (Editörler). İstanbul: İlke Yayınları. s. 407-417.
- Emiroğlu, K., Yüksel, A., Türkoğlu, Ö. ve Coşkun, E. (1995). **Ankara Vilayeti Sâlnâme-i Resmîsi 1325 (1907)**. Ankara: Ankara Enstitüsü Vakfı Yayınları.
- Eskicumalı, A. (2004). Eğitim, Öğretim ve Öğretmenlik Mesleği. Y. Özden (Editör) **Öğretmenlik Mesleğine Giriş**. 3. Baskı. Ankara: Pegem A Yayınları.s.1-32.
- Faroqhi, S. (2000). **Osmanlı'da Kentler ve Kentliler. Kent Mekanında Ticaret Zanaat ve Gıda Üretimi 1550-1650**. (çev. N. Kalaycıoğlu). İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları: 5. (Eserin 1. baskısı 1993'de yayımlandı).
- Fazlıoğlu, İ. (2005). Şehir Tarihi Çalışmalarında Yazma Eserlerden Nasıl İstifade Edilebilir? **Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi**. 3 (6). 517-526.
- Fidan, N. (1986). **Okulda Öğrenme ve Öğretme. Kavramlar İlkeler Yöntemler**. Ankara: Kadioğlu Matbaası.
- Gökçe, G. (1991). Açılış Konuşmaları. **Türkiye 13. Dünya Günü Kolokyum**. 6-7-8 Kasım 1989. **Türkiye'de Şehircilik ve Planlama Konuları**. İstanbul: Yıldız Üniversitesi Matbaası. s. 7-8.
- Güler, İ. (2005). **Tarihin Toplumdaki İşlevi ve Öğretimi** (21.Yüzyıl Eşiğinde AB'ye Giriş Sürecinde Türkiye'deki Tarih Bilimi, Tarihin Topluma Katkısı, Tarih Öğretimi, Tarihçiler ve Tarih Öğretmenliğine Sorgulayıcı Bir Bakış). İstanbul: Elif Kitabevi.

- Gündüz, Y. (2001). **Çocuğunuzun Başarısı Elinizdedir**. İzmir: Tibyan Yayıncılık.
- Hayta, N. ve Karabağ, Ş. G. (2003). “Tarih Ders Kitapları Nasıl Analiz Edilmelidir?” **Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Klavuzu Tarih 9-12**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım. s.33-52.
- Holton, W. (1990). Walking Tours for Teaching Urban History in Boston and Other Cities. [Abstract]. **OAH Magazine of History**, 5(2). 14-19 Fall 1990. Web: <http://web.ebscohost.com/ehost/search/basic?hid=113&sid=1668b1ad-8cd3-49ce-bd30-d48f24e0d3a5%40sessionmgr115&vid=1> 23 Aralık 2010’da alınmıştır.
- Hout, J.-L., Thalmann J.-P. ve Valbelle D. (2000). **Kentlerin Doğuşu**. (çev. A. B. Girgin). Ankara: İmge Kitabevi. (Eserin orijinali 1990’da yayımlandı).
- İnalcık, H. (2003). **Osmanlı İmparatorluğu: Klasik Çağ 1300-1600**. (çev. R. Sezer). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- İnalcık H.ve Arı B. (2005). Türk-İslam-Osmanlı Şehirciliği ve Halil İnalcık’ın Çalışmaları. **Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi**. 3 (6). 27-56.
- İncedayı, D. (2006). Koruma Paylaşma Bilincidir Bologna’da Tarihsel Kent Koruma Uygulanması. D. Kuban (Ed.). **İstanbul Müze-Kent Projesi Bağlamında Gözlemler Eki, Yapı**. İstanbul: Yapı-Endüstri Merkezi. s.13-15.
- İzgöer A. Z. (2005). Osmanlı Salnamelerinin Şehir Tarihi Çalışmaları Bakımından Önemi. **Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi**. 3 (6). 539-552.
- Kahn, D. M. (2001). Amerikan Kent Tarihi Müzelerinde Yeni Misyonlar. B. Madran (Editör). **Kent, Toplum, Müze Deneyimler- Katkılar**. Toplumsal Tarih Müzesi Kuruluş Sorunları Sempozyumu 27/29 Mayıs 1993. Kent ve Toplumsal Tarih Müzeleri Atölyesi 28-30 Haziran 1995. İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları. s. 20-24.
- Karasar, N. (2006). **Bilimsel Araştırma Yöntemi. Kavramlar-İlkeler Teknikler**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kılıç, M. (2004). Öğrenmenin Doğası. B. Yeşilyaprak (Editör). **Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi**. Yenilenmiş 7. Baskı. Ankara: Pegem A Yayınları. ss. 141-166.
- Kilar, J. W. (1977). Urban History in the Community College. Full Text from ERIC. Web: <http://web.ebscohost.com/ehost/search/basic?hid=113&sid=1668b1ad-8cd3-49ce-bd30-d48f24e0d3a5%40sessionmgr115&vid=1> 23 Aralık 2010’da alınmıştır.
- _____. (1979). Urban History for Rural and Urban Students. [Abstract]. **Community College Frontiers**, 7(2). 36-39 Win 1979. Web: <http://web.ebscohost.com/ehost/search/basic?hid=113&sid=1668b1ad-8cd3-49ce-bd30-d48f24e0d3a5%40sessionmgr115&vid=1> 23 Aralık 2010’da alınmıştır.

- Keleş, R. (1972). **Şehirciliğin Kuramsal Temelleri**. Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları No.332.
- _____. (1987). **Türkiye’de Kentbilim Eğitimi**. Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları No.561. S.B.F. İskân ve Şehircilik Araştırma Merkezi Yayınları No. 17.
- Kocabaşoğlu, U. (Editör). (1999) **“Liseli Gençlerin Gözüyle Cumhuriyetimiz” Yerel Tarih Yarışması. Ulusal ve Ulusal Jüri Özel Ödülü Alan Çalışmalar 1998**. İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları.
- Korkmaz, H. ve Kaptan, F. (2001). Fen Eğitiminde Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı. **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**. 20, 193-200.
- Kuban, D. (1968). Anadolu –Türk Şehri, Tarihi Gelişmesi, Sosyal ve Fiziki Özellikleri Üzerinde Bazı Gelişmeler. **Vakıflar Dergisi. (VII)**. 53-73.
- _____. (2001). **Türkiye’de Kentsel Koruma Kent Tarihleri ve Koruma Yöntemleri**. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- _____. (2006). En Kötü Tarih Yorumu İdeolojik Amaçlarla Tahrif Edilendir. D. Kuban (Ed.). **İstanbul Müze-Kent Projesi Bağlamında Gözlemler Eki, Yapı**. İstanbul: Yapı-Endüstri Merkezi. s. 6-10.
- Küçükahmet, L. (2008). **Öğretimde Planlama ve Değerlendirme**. 22. Baskı. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Levstik, L. and Barton, K. C. (1997). **Doing History, Investigating With Children in Elementary and Middle Schools**. New Jersey: Lawrence Earlbaum Associates, Publishers.
- McCarthy, M. P. (1974). Teaching Urban History with Games: A Review Essay. [Abstract]. **History Teacher**, 7(1). 62-66, Nov 73. Web: <http://web.ebscohost.com/ehost/search/basic?hid=113&sid=1668b1ad-8cd3-49ce-bd30-d48f24e0d3a5%40sessionmgr115&vid=1> 23 Aralık 2010’da alınmıştır.
- MEB (2003). **Öğrenci Merkezli Eğitim Uygulama Modeli**. Ankara: Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı.
- _____. (2004). **Eğitim Teknolojileri Terimleri Sözlüğü**. Ankara: Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü.
- _____. (2007). **Tarih Dersi Öğretim Programı (9. Sınıf)**. Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- _____. (2009). **Ortaöğretim Yönetmeliği**. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Michaelis, J. U. (Editor). (1966). **Social Studies in Elementary Schools**. Thirty-Second Yearbook. Third Printing. National Council for the Social Studies Officers for 1962. Menasha, Wisconsin: George Banta Company.

- Mirochnik, E. (1983). Architecture Alive! The City as Classroom. [Abstract]. **Social Policy**, 13(3). 50-52 Win 1983. Web: <http://web.ebscohost.com/ehost/search/basic?hid=113&sid=1668b1ad-8cd3-49ce-bd30-d48f24e0d3a5%40sessionmgr115&vid=1> 23 Aralık 2010'da alınmıştır.
- Nadolny, R. (1923/1987). Almanya'nın İlk Ankara Büyükelçisi Rudolf Nadolny'nin Gözüyle Başkent Ankara. (Çev. G. Koçak). **Tarih ve Toplum**. 8 (42), 381-383. (Orijinal makalenin yayım tarihi, 1924)
- Nichol, J. (1996). **Tarih Öğretimi**. Yayına Hazırlayan: M. Safran. Ankara: Çağrı Matbaacılık. (Eserin orijinali 1991'de yayımlandı).
- Ornstein, A. C and Lasley, II. T. J. (2000). **Strategies For Effective Teaching**. Third Edition. Boston: McGraw- Hill.
- Ortaylı, İ. (1995). Son Başkent'in Anatomisi. **Aylık Gezi Dergisi Atlas**, (25), 22-34.
- Önal, Ş. (1999). Tarih Yazımı ve Müzecilikte Yeni Yaklaşımlar. **Toplumsal Tarih**. 12(72). 40-41.
- Özbaran, S. (Yayına Hazırlayan). (1995). Neden ve Nasıl Tarih. **Tarih Öğretimi ve Ders Kitapları**, Buca Sempozyumu 29 Eylül- 1 Ekim 1994. Haz.: S. Özbaran. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- _____. (2005). **Tarih, Tarihçi ve Toplum, Tarihin Çağrışımları, Doğası, Tarihçilik ve Tarih Öğretimi Üzerine Düşünceler**. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Özdemir, R. (1986). **XIX. Yüzyılın İlk Yarısında Ankara (Fiziki, Demografik, İdari ve Sosyo-Ekonomik Yapısı 1785 - 1840)**. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları: 694.
- Özden, Y. (2004). Eğitimde Yeni Bakış Açılımları. **Öğretmenlik Mesleğine Giriş**. 3. Baskı. Y. Özden (Editör). Ankara: Pegem A Yayıncılık. s. 251- 273.
- Pehlivanoglu R. (2000). **Okullarda Başarının Yolları 1 Başarıyı Tanıyalım**. İstanbul: Uygun Basım ve Ltd.Ş.
- Rocca, A. (1985). United States Urban History: Developing and Teaching Instructional "Mini-Units." [Abstract]. **Social Studies Review**, 25(1). 8-12 Fall 1985. Web: <http://web.ebscohost.com/ehost/search/basic?hid=113&sid=1668b1ad-8cd3-49ce-bd30-d48f24e0d3a5%40sessionmgr115&vid=1> 23 Aralık 2010'da alınmıştır.
- Safran, M. (1993). Değişik Öğrenim Basamaklarında Tarih Dersine İlişkin Tutumlar Üzerine Bir Araştırma. **Tarih Eğitimi Makale ve Bildiriler**. Ankara: Gazi Kitabevi. s.7-12.
- _____. (1996). Tarih Programları Nasıl Düzenlenmelidir? **Tarih Eğitimi Makale ve Bildiriler**. Ankara: Gazi Kitabevi. s.19-26.

- _____. (2000). Tarih Öğretimi ve Çağdaş Müfredat Teorileri. **XII. Türk tarih Kongresi Ayırı Basım**. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi. s. 997-1003.
- Salter, C. L. (1990). How to Read a City: A Geographic Perspective. [Abstract]. **OAH Magazine of History**, 5(2). 68-71 Fall 1990. Web: <http://web.ebscohost.com/ehost/search/basic?hid=113&sid=1668b1ad-8cd3-49ce-bd30-d48f24e0d3a5%40sessionmgr115&vid=1> 23 Aralık 2010'da alınmıştır.
- Selen, S. (1955). İskân ve Şehircilik Enstitüsü. s.1-3. **İskân ve Şehircilik Haftası Konferansları, 7 Haziran 1954 – 12 Haziran 1954**. Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi İskan ve Şehircilik Enstitüsü Yayınları:1.
- _____. (1955). Şehircilik İlmi. s.4-6. **İskan ve Şehircilik Haftası Konferansları, 7 Haziran 1954 – 12 Haziran 1954**. Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi İskân ve Şehircilik Enstitüsü Yayınları:1.
- Sönmez, V. (1998). **Sosyal Bilgiler Öğretimi ve Öğretmen Klavuzu**. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Stradling, R. (2003). **20. Yüzyıl Avrupa Tarihi Nasıl Öğretilmeli**. (çev. A. Ünal) İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları. (Eserin orijinali 2001' de yayımlandı).
- Sutherland, N. (1969). **Urban Education IV: The Urban Child**. [Abstract]. Accession Number: EJ013290; Journal Code: CIJFEB1970; Entry Date: 1970. Web: http://pcs.isiknowledge.com/uml/uml_view.cgi 06 Eylül 2010'da alınmıştır.
- Sümer, F. (1994). **Eski Türklerde Şehircilik**. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Şahin, M. ve Köksal, H. (2003). “Tarih Ders Kitapları ve Tarihin Mantığı”. **Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Klavuzu Tarih 9-12**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım. s.53-96.
- Şevik M.- Şevik, Y. (1969). Her Dereceli Okul Öğrencileri, Öğrenci Velileri ve Öğretmenler İçin **Okullarda Başarının Sırları**. İzmir: Endüstri Basım ve Yayımevi.
- Tanpınar, A. H. (2006). **Beş Şehir**. İstanbul: Dergah Yayınları.
- Tekeli, İ. (1982). Başkent Ankara'nın Öyküsü. **Türkiye'de Kentleşme Yazıları**. Ankara: Turhan Kitabevi. s. 49-81.
- _____. (1982). Anadolu'daki Kentsel Yaşantının Örgütlenmesinde Değişik Aşamalar. **Türkiye'de Kentleşme Yazıları**. Ankara: Turhan Kitabevi. s. 11-46.
- Timmins, G., Vernon, K. and Kinealy C. (2005). **Teaching and Learning History**. First Published. London: Sage Publications.
- Türk Dil Kurumu. (1988). **Türkçe Sözlük**. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.

- Bilim ve Sanat Vakfı. (2005). Türk Şehir Tarihi. **Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi**, 3 (6), İstanbul.
- Uğur, Y. (2005). Şehir Tarihi ve Türkiye’de Şehir Tarihçiliği: Yaklaşımlar, Konular ve Kaynaklar. **Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi**, 3 (6), 9-26.
- Vural, B. (Editör). (2004). **Öğrenci Merkezli Eğitim ve Çoklu Zeka**. İstanbul: Hayat Yayıncılık.
- Yavuz, F. (1955). Şehirciliğimizin Bugünkü Durumu ve Genel Meseleleri. (Yazılı olarak verilmiştir). s.18-32. **İşkân ve Şehircilik Haftası Konferansları, 7 Haziran 1954–12 Haziran 1954**. Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi İşkân ve Şehircilik Enstitüsü Yayınları:1.
- _____. (1962). **Şehircilik**. Ankara: Sevinç Matbaası.
- Yavuz, F., Keleş, R. ve Geray, C. (1973). **Şehircilik Sorunlar-Uygulama ve Politika**. Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları No.358. Cumhuriyet’in 50. Yılı Yayınları, No.13.
- Yerasimos, (1999). Mekan ve Tarih. **Toplumsal Tarih**. 11(64), 54-56.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**. Ankara: Seçkin Yayıncılık San. ve Tic. A.Ş.
- <<http://yunus.hacettepe.edu.tr/~alerbas/Likert.doc>> (2010, Ağustos 14)
- <<http://www.os-ar.com/print.phs?sd=81>> (2007, Eylül 12)
- <<http://talimterbiye.mebnet.net/e-ders/projegrupcalismasi/Projecalismasinonemi.pdf>> (2007, Mart 08)
- <http://digm.meb.gov.tr/belge/AK_Tarih21yy.htm> (2010, Ağustos 27)

EKLER

EK- 1 “Yaşadığımız Şehri: Ankara’yı Yeterince Tanıyor Muyuz?” Testi*

Sevgili Öğrenci,

Aşağıda, her sorunun doğru cevabı 2,5 puan olan, 40 soru vardır. Yanlış cevap doğru cevabı götürmeyecektir. Sizce en doğru ve uygun olan şıkkı işaretleyiniz. Süre, 40 dakikadır.

1. Aşağıdakilerden hangisi Ankara’nın tarih boyunca aldığı isimlerden birisi değildir?

- A) Engürü B) Agora C) Ancyra D) Angara E) Engüriye

2. Ankara şehrinin tarihsel süreçte aşağıdaki medeniyetlerden hangisi ile bağlantısı yoktur?

- A) Hititler B) Frigler C) Galatlar D) Bizanslılar E) Urartular

3. Aşağıdaki Osmanlı Padişahları’ndan hangisi Ankara yakınlarında yapılan savaşta Timur Devleti’ne yenilmiş ve savaşta sonra Osmanlı Devleti Fetret (Bunalım) Devri’ne girmiştir?

- A) Orhan Bey B) Birinci Murat C) İkinci Murat
D) Yıldırım Bayezit E) Birinci Çelebi Mehmet

4. Ankara Kaleiçi yapıları içerisinde aşağıdakilerden hangisi yer almaz?

- A) Eski Ankara Evleri B) Kilise C) Sinagog D) Kamu Daireleri E) Lokantalar

5. Aşağıdakilerden hangisi tarihi yapıların yer aldığı, eski Ankara tarihine ışık tutan köşelerden birisi değildir?

- A) Ulucanlar Caddesi
B) Anafartalar Caddesi
C) Hamamönü
D) Samanpazarı
E) Kemeraltı

6. Aşağıdakilerden hangisi Ankara’nın tarihi hanlarından birisi değildir?

- A) Kurşunlu Han B) Pirinç Han C) Sulu Han D) Zağfiran (Safran) Han E) Nallıhan

7. Klasik Osmanlı şehir içi hanlarından biri olan Çengel Han, 2005’te restore edilerek hangi amaca yönelik olarak kullanılmaya başlanmıştır?

- A) Kamu Dairesi
B) Alışveriş Merkezi
C) Konaklama Merkezi
D) Sanayi Müzesi
E) Bilgi İşlem Merkezi

8. Kurtuluş Savaşı Dönemi’nde Mustafa Kemal Paşa ve arkadaşlarının Ankara’ya gelişlerinde coşku ile karşılandığı semt aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Ulus B) Dikmen C) Balgat D) Emek E) Maltepe

9. Temsil Heyeti'nin Ankara'yı tercih etmesinin nedenleri arasında aşağıdakilerden hangisi yer almaz?

- A) Ulaşım ve haberleşme bakımından elverişli olması
- B) İleride açılması düşünülen Batı Cephesi'ne yakın olması
- C) Geçici kaydıyla bir hükümet başkanı tanımak veya padişah vekili atanmak istenmesi
- D) Ankara halkının milli mücadeleyi desteklemesi
- E) İşgal edilmemiş ve güvenli bir bölge olması

10. Ankara hangi tarihte Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin başkenti ilan edilmiştir?

- A) 27 Aralık 1919
- B) 23 Nisan 1920
- C) 1 Kasım 1922
- D) 13 Ekim 1923
- E) 29 Ekim 1923

11. Anıtkabir Ankara'nın hangi tepesi üzerinde bulunur?

- A) Demirtepe
- B) Rasattepe
- C) Beytepe
- D) Hıdırlıktepe
- E) Hacettepe

12. Atatürk, 1938 yılında öldüğünde naaşı nereye defnedilmiştir?

- A) Anıtkabir'e
- B) Devlet Mezarlığı'na
- C) Tük Hava Kurumu'na
- D) Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ne
- E) Etnografya Müzesi'ne

13. Anıtkabir yapı topluluğu içerisinde aşağıdakilerden hangisi yer almaz?

- A) Kurtuluş Parkı
- B) Tören Meydanı
- C) Mozole
- D) İsmet İnönü'nün Mezarı
- E) Aslanlı Yol

14. İlk Türkiye Büyük Millet Meclisi binası Ankara'nın hangi semtinde bulunur?

- A) Kızılay
- B) Bahçelievler
- C) Ulus
- D) Abidinpaşa
- E) Tuzluçayır

15. 1920 – 1924 yıllarında T.B.M.M. binası olarak kullanılan, içerisinde idari odaları, meclis toplantı salonu ve sergi salonu bulunan bugünkü müzenin adı nedir?

- A) Pembe Köşk
- B) Cumhuriyet Müzesi
- C) Çankaya Müze Köşkü
- D) Karargâh Müzesi
- E) Kurtuluş Savaşı Müzesi

16. 1924 -1961 yıllarında T.B.M.M. binası olarak kullanılan, bugün ise içerisinde o dönemde kullanılan eşyalar ile ilk üç Cumhurbaşkanı dönemlerini yansıtan belge ve fotoğrafların sergilendiği müzenin adı nedir?

- A) Cumhuriyet Müzesi
- B) Kurtuluş Savaşı Müzesi
- C) Çankaya Müze Köşkü
- D) Pembe Köşk
- E) Karargâh Müzesi

17. Şimdiki Türkiye Büyük Millet Meclisi kaçınıcı binasındadır?

- A) 1. B) 2. C) 3. D) 4. E) 5.

18. Aşağıdakilerden hangisi Ankara’da bulunan Roma Dönemi eserlerinden birisi değildir?

- A) Roma Hamamı
- B) Augustos Tapınağı
- C) Külhöyük
- D) Kayabaşı Mozaîği
- E) Julianus Sütunu

19. Aşağıdakilerden hangisi Ankara ve çevresinde yer alan açık hava müzelerinden birisi değildir?

- A) Roma Hamamı B) Augustus Tapınağı C) Gordion
- D) Buharlı Lokomotif Müzesi E) Akropolis

20. Ulus semtinde, 1926 - 1929 yılları arasında İtalyan Mimar Mongeri tarafından yapılmış olan ve bugün Türkiye’nin ilk banka belgeleri ile eşyalarının sergilendiği müze aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Halk Bankası Müzesi B) İş Bankası Müzesi C) Ziraat Bankası Müzesi
- D) Osmanlı Bankası Müzesi E) Şekerbank Müzesi

21. Anadolu Medeniyetleri Müzesi, yeni işlev verilerek düzenlenmiş iki Osmanlı yapısından oluşmaktadır. 15. yüzyıl Fatih Dönemi’ne uzanan bu yapılardan biri “han” olarak, diğeri ise ne olarak yapılmıştır?

- A) Medrese B) Bedesten C) İbadethane D) Kütüphane E) Şifahane

22. Milli Şair Mehmet Akif Ersoy’un İstiklâl Savaşı sırasında yaşadığı ve İstiklâl Marşı’nı yazdığı, yüksek avlu duvarları ile çevrili, iki katlı ahşap bir Ankara evi olan bugünkü müze aşağıdaki üniversite kampüslerinden hangisi içerisinde bulunmaktadır?

- A) Sıhhiye- Hacettepe Üniversitesi Kampüsü’nde
- B) Beşevler- Gazi Üniversitesi Kampüsü’nde
- C) Cebeci- Ankara Üniversitesi Kampüsü’nde
- D) Eskişehir Yolu- Orta Doğu Teknik Üniversitesi Kampüsü’nde
- E) Bilkent- Bilkent Üniversitesi Kampüsü’nde

23. Aşağıdakilerden hangisi Ankara'nın önemli heykel ve anıtlarından birisi değildir?

- A) Sadrazam Mithat Paşa'nın Heykeli
- B) Hitit Anıtı
- C) Güvenlik Anıtı
- D) Mimar Sinan Heykeli
- E) Dikilitaş

24. Alacahöyük kazılarında ortaya çıkarılan bugün Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nde korunan 24 cm yüksekliğindeki törensel nesnenin benzeri olarak 1974 yılında yapılan anıtın adı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Zafer Anıtı
- B) Julianus Sütunu
- C) Güvenlik Anıtı
- D) Hitit Anıtı
- E) Cumhuriyet Anıtı

25. Atatürk'ün atlı heykelinin altındaki yüksek ve üçgen kaidenin üzerinde Atatürk ve askerlerini Başkumandanlık Meydan Savaşı'nda betimleyen figürler, Türk kadını, Türk askerini ve genç Türkiye'yi simgeleyen kabartmalar bulunan anıtın adı nedir?

- A) Zafer Anıtı
- B) Cumhuriyet Anıtı
- C) Güvenlik Anıtı
- D) Hitit Anıtı
- E) Mimar Sinan Anıtı

26. Aşağıdakilerden hangisi Ankara'nın bulvarlarına ve caddelerine ismi verilmiş yerli ve yabancı ünlü devlet adamlarından birisi değildir?

- A) Sokullu Mehmet Paşa
- B) Celal Bayar
- C) Çetin Emeç
- D) Muhammed Ali Cinnah
- E) John F. Kennedy

27. Ulus'ta Cumhuriyet Anıtı'nın önünden başlayarak Kızılay'dan Kavaklıdere'ye kadar uzanan Bulvar'ın adı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Atatürk Bulvarı
- B) İsmet İnönü Bulvarı
- C) Turgut Özal Bulvarı
- D) Talat Paşa Bulvarı
- E) Cumhuriyet Bulvarı

28. Aşağıdakilerden hangisi, Ankara'nın sokak ve caddelerine ismi verilmiş ülke isimlerinden birisi değildir?

- A) Bosna-Hersek
- B) Arjantin
- C) İran
- D) Suriye
- E) Kazakistan

29. Atatürk Orman Çiftliği'nin ürettiği gıda ürünleri içerisinde aşağıdakilerden hangisi yer almaz?

- A) Süt
- B) Dondurma
- C) Sucuk
- D) Bal
- E) Tereyağ

30. Atatürk'ün Selanik'te doğduğu evin tıpkı benzeri olan Atatürk Evi Müzesi nerededir?

- A) Atatürk Orman Çiftliği'nde
- B) Bahçeli'de
- C) Sıhhiye'de
- D) Tandoğan'da
- E) Yukarı Ayrancı'da

31. Yeşil alanları, piknik yerleri, hayvanat bahçesi, lokantaları, çeşitli ürünleri ve doğası ile birçok ziyaretçi çeken gezi ve mesire yerinin adı nedir?

- A) Altınpark
- B) Atatürk Orman Çiftliği
- C) Gençlik Parkı
- D) Göksu Parkı
- E) Soğuksu Milli Parkı

32. Aşağıdakilerden hangisi sadece Ankara'ya özgü Halk oyunlarından birisidir?

- A) Kılıç-Kalkan
- B) Horon
- C) Çiftetelli
- D) Misket
- E) Madımak

33. Aşağıdaki türkülerden hangisi Ankara Halk Türküleri'nden birisi değildir?

- A) Ayaş Yollarından Aştım Da Geldim
- B) Fidayda (Hüdayda)
- C) Samanlıktan Galdıramadım Samanı (Züfdü)
- D) Haydan Olur Huydan Olur (Yandım Şeker Oğlan)
- E) Havada Bulut Yok

34. “Yoktan var edilmiş ilk şehir sensin

Var olsun toprağın taşın Ankara”

sözleri aşağıdaki eserlerden hangisine aittir?

- A) Ankara Marşı
- B) Seğmen Marşı
- C) Ankara'nın Taşına Bak
- D) Ankara Sürmelisi
- E) Ankara'nın Bağları

35. Aşağıdakilerden hangisi Ankara'nın tarihi camilerinden birisidir?

- A) Selimiye Camisi
- B) Süleymaniye Camisi
- C) Taceddin Camisi
- D) Ulu Cami
- E) Sultan Ahmet Camisi

36. 15. yüzyılda, Selçuklu mimari stilinde inşa edilmiş, daha sonra Mimar Sinan tarafından onarılmış olan ve bugün çok ziyaretçisi bulunan tarihi caminin adı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kocatepe Camisi
- B) Hacı Bayram Camisi
- C) Karacabey Camisi
- D) Ahi Şerafeddin (Aslanhane) Camisi
- E) Sarıkadı (Mimarzade) Camisi

37. Hacı Bayram Camisi'nin yanında yer alan Roma Dönemi'ne ait yapının adı nedir?

- A) Roma Hamamı
- B) Gordion
- C) Gavurkalesi
- D) Augustus Tapınağı
- E) Ankara Kalesi

38. Aşağıdakilerden hangisi Ankara Tava isimli yemek içinde yer alan malzemelerdendir?

- A) Arpa şehriye ve yağsız parça eti
- B) Bulgur pilavı ve kıyma
- C) Kızartılmış patates ve tavuk
- D) Patlıcan ve Kıyma
- E) Pirinç ve pirzola et

39. Ankara'nın domatesi ile ünlü ilçesi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Polatlı
- B) Ayaş
- C) Kızılcahamam
- D) Güdül
- E) Kalecik

40. Aşağıdakilerden hangisi Ankara şehrine özgü besinlerden birisidir?

- A) Armut
- B) Zeytin
- C) Nar
- D) Muz
- E) İncir

Başarılar

* “Ankara şehir tarihi ile ilgili olan bu başarı testi soruları 2007-2008 eğitim- öğretim yılında hazırlanmış ve ilk kez o yıl uygulanmıştır.”

CEVAP KARTI			
ADI		TEST TÜRÜ	
SOYADI		DOĞRU SAYISI	
SINIFI		ALDIĞI PUAN	
OKUL NO		RAKAM İLE	YAZI İLE
DERSİN ADI			

1	A	B	C	D	E	11	A	B	C	D	E	21	A	B	C	D	E	31	A	B	C	D	E
2	A	B	C	D	E	12	A	B	C	D	E	22	A	B	C	D	E	32	A	B	C	D	E
3	A	B	C	D	E	13	A	B	C	D	E	23	A	B	C	D	E	33	A	B	C	D	E
4	A	B	C	D	E	14	A	B	C	D	E	24	A	B	C	D	E	34	A	B	C	D	E
5	A	B	C	D	E	15	A	B	C	D	E	25	A	B	C	D	E	35	A	B	C	D	E
6	A	B	C	D	E	16	A	B	C	D	E	26	A	B	C	D	E	36	A	B	C	D	E
7	A	B	C	D	E	17	A	B	C	D	E	27	A	B	C	D	E	37	A	B	C	D	E
8	A	B	C	D	E	18	A	B	C	D	E	28	A	B	C	D	E	38	A	B	C	D	E
9	A	B	C	D	E	19	A	B	C	D	E	29	A	B	C	D	E	39	A	B	C	D	E
10	A	B	C	D	E	20	A	B	C	D	E	30	A	B	C	D	E	40	A	B	C	D	E

EK- 2 Ankara Şehri Başarı Testi Belirtke Tablosu

Proje Konuları	Hedefler	Soru No
Ankara'nın Tarihçesi ve Kalesi	Ankara'nın tarihi gelişimi ve ilk yerleşim merkezi olan kalesi ile ilgili bilgi edinebilme	1, 2, 3, 4
Ankara'nın Müzeleri (Tarihi Yerleri)	Ankara'nın önde gelen müzelerinin ve tarihi yerlerin neler olduğunu kavrayabilme	18, 19, 20, 21, 22
Ankara'daki Anıtlar ve Heykeller	Ankara'da tarihi süreçte inşa edilen anıt ve heykel yapılarının neler oldukları ve mimari özellikleri hakkında bilgi edinebilme	23, 24,25
Atatürk'ün Ankara'ya Gelişi ve Ankara'nın Başkent Olması	Atatürk'ün Ankara'ya gelişinin nedenlerini ve Ankara'nın başkent oluşunun tarihini kavrayabilme	8, 9, 10
TBMM Binaları	Şimdiki TBMM'nin kaçınıcı binasında olduğunu ve TBMM binalarının tarihteki işlevlerini kavrayabilme	14, 15, 16, 17
Anıtkabir	Anıtkabir'in Ankara'da bulunduğu yer ile Anıtkabir yapı topluluğu hakkında bilgi edinebilme; Atatürk'ün naaşının Anıtkabir'e nereden nakledildiğini kavrayabilme	11, 12, 13
AOÇ	Bozkır ortamının yeşile dönüştürüldüğü AOÇ ve özellikleri hakkında bilgi edinebilme	29, 30, 31
Ankara'nın Sokak ve Bulvar İsimleri	Ankara'nın önemli sokak, bulvar ve caddelerine ismi verilmiş yerli ve yabancı ünlü devlet adamlarının ve ülke isimlerinin neler olduğunu kavrayabilme	26, 27, 28
Ankara'nın Tarihi Camileri	Ankara'nın Tarihi Camiilerinin hangileri olduğunu ve ne zaman yapıldıklarını kavrayabilme	35, 36, 37
Ankara Türküleri, Marşları ve Halk Oyunları	Ankara şehrine özgü türküleri, marşlar ve halk oyunları hakkında bilgi edinebilme	32, 33, 34
Ankara Mutfağı	Ankara şehrine özgü yemekler ve tarımsal ürünler hakkında bilgi edinebilme	38, 39, 40
Ankara'nın Tarihi Hanları	Eski Ankara tarihine ışık tutan han yapılarının mimari özellikleri, geçmişteki ve bugünkü durumları hakkında bilgi edinebilme	5, 6, 7

EK- 3

ÇANKAYA İMKB ANADOLU OTELCİLİK VE TURİZM MESLEK LİSESİ 2007-2008 EĞİTİM-ÖĞRETİM YILI, TARİH DERSİ, ANKARA ŞEHİR TARİHİ İLE İLGİLİ BİREYSEL PROJE ÇALIŞANLAR BAŞARI ÖN-SON TEST PUAN LİSTESİ							
Proje Çalışan Sayısı-Sınıfı	Kodu	Proje konuları Proje Soru Sayısı	Proje Soru No'su	Ön Test Sonuç	Ön T.'de Doğru Yanlış	Son Test Sonuç	Son T.'de Doğru Yanlış
1-9	Eö1	Ankara Halk Türküleri, Marşları, Halk Oyunları 3 soru	32.D 33.E 34.A	17,5	3 yanlış 0 Puan	47,5	2 doğru 1 yanlış 5 Puan
1- 9	Kö1	TMMM Binaları 4 soru	14.C 15.E 16.A 17.C	37,5	2 doğru 2 yanlış 5 Puan	32,5	2 doğru 2 yanlış 5 Puan
1- 9	Eö2	Ankara'nın Tarihçesi ve Kalesi 4 soru	1.B 2.E 3.D 4.D	57,5	3 doğru 1 yanlış 7,5Puan	60	2 doğru 2 yanlış 5 Puan
1- 9	Kö2	Anıtkabir 3 soru	11.B 12.E 13.A	37,5	3 doğru 7,5Puan	50	3 doğru 7,5Puan
1- 9	Eö3	Atatürk'ün Ankara'ya Gelişi ve Ankara'nın Başkent Oluşu- 3 soru	8.B 9.C 10.D	52,5	3 doğru 7,5Puan	47,5	3 doğru 7,5Puan
1- 10	Eö4	Ankara Müzeleri (Tarihi Yerleri) 5 soru	18.C 19.E 20.C 21.B 22.A	35	3 doğru 2 yanlış 7,5Puan	40	2 doğru 3 yanlış 5 Puan
1- 10	Eö5	Atatürk'ün Ankara'ya Gelişi ve Ankara'nın Başkent Oluşu- 3 soru	8.B 9.C 10.D	35	1 doğru 2 yanlış 2,5Puan	30	1 doğru 2 yanlış 2,5Puan
1- 10	Eö6	TMMM Binaları 4 soru	14.C 15.E 16.A 17.C	40	3 doğru 1 yanlış 7,5Puan	40	4 doğru 10Puan
1- 11	Eö7	Ankara'nın Tarihçesi ve Kalesi 3 soru	1.B 2.E 3.D 4.D	50	1 doğru 3 yanlış 2,5Puan	47,5	1 doğru 3 yanlış 2,5Puan
1- 11	Eö8	Ankara Mutfağı 3 soru	38.A 39.B 40.A	37,5	2 doğru 1 yanlış 5 Puan	45	2 doğru 1 yanlış 5 Puan
1- 11	Eö9	Anıtkabir 3 soru	11.B 12.E 13.A	40	2 doğru 1 yanlış 5 Puan	50	2 doğru 1 yanlış 5 Puan
1- 11	Eö10	Atatürk'ün Ankara'ya Gelişi ve Ankara'nın Başkent Oluşu- 3 soru	8.B 9.C 10.D	35	2 doğru 1 yanlış 5 Puan	50	2 doğru 1 yanlış 5 Puan
1- 11	Kö3	Ankara'nın Tarihi Hanları 3 soru	5.E 6.E 7.D	42,5	2 doğru 1 yanlış 5 Puan	60	3 doğru 7,5Puan

TOPLAM:13 ÖĞRENCİ ANKARA ŞEHİR TARİHİ ile ilgili BİREYSEL PROJE ÇALIŞMASI Yaptı.

EK-4-a

ÇANKAYA İMKB ANADOLU OTELCİLİK VE TURİZM MESLEK LİSESİ 2007-2008 EĞİTİM-ÖĞRETİM YILI, TARİH DERSİ , ANKARA ŞEHİR TARİHİ İLE İLGİLİ GRUP OLARAK PROJE ÇALIŞANLAR BAŞARI ÖN-SON TEST PUAN LİSTESİ (sayfa 1).							
Grup Sayısı-Sınıfı	Kodu	Proje konuları Proje Soru Sayısı	Proje Soru No'su	Ön Test Sonuç	Doğru Yanlış	Son Test Sonuç	Doğru Yanlış
2- 9	Eö11	Ankara Halk Türküleri, Marşları Halk Oyunları- 3	32.D 33.E 34.A	37,5	2 d,1 y 5 Puan	52,5	2 d,1 y 5 Puan
	Eö12			32,5	3 y 5 Puan	47,5	3 d 7,5 Puan
2- 9	Kö4	ANKARA'NIN TARİHÇESİ VE KALESİ-4	1.B 2.E 3.D 4.D	35	4 y 0 Puan	57,5	2 d, 2 y 5 Puan
	Kö5			40	4 y 0 Puan	50	1 d, 3 y 2,5 Puan
3- 9	Eö13	Ankara Sokak Ve Bulvarlarına İsmi Verilen Ünlü Yerli Ve Yabancı Devlet Adamları/ Ülke Adları-3	26.C 27.A 28.D	42,5	1 d,2 y 2,5Puan	47,5	1 d,2 y 2,5 Puan
	Eö14			47,5	3 y 0 Puan	50	3 y 0Puan
	Eö15			27,5	3 y 0 Puan	32,5	3 y 0Puan
3- 9	Eö16	TMMM BİNALARI-4	14.C 15.E 16.A 17.C	50	2 d,2 y 5 Puan	47,5	2 d, 2 y 5 Puan
	Eö17			35	2 d,2 y 5 Puan	50	4 d 10 Puan
	Eö18			35	4 d 10 Puan	40	4 d 10 Puan
3- 9	Kö6	ANKARA MÜZELERİ (Tarihi Yerleri)-5	18.C 19.E 20.C 21.B 22.A	62,5	2 d, 3 y 5 Puan	70	3d, 2 y 7,5 Puan
	Kö7			42,5	1 d,4 y 2,5 Puan	30	1 d, 4 y 2,5 Puan
	Kö8			40	1 d,4 y 5 Puan	62,5	3d, 2 y 7,5 Puan
3- 9	Eö19	ANKARA'NIN TARİHİ CAMİLERİ-3	35.C 36.B 37.D	52,5	3 y 0 Puan	50	3 d 7,5 Puan
	EÖ20			47,5	1 d, 2 y 2,5 Puan	32,5	1 d, 2 y 2,5 Puan
	Eö21			42,5	1 d, 2 y 2,5 Puan	37,5	1 d, 2 y 2,5 Puan
3- 9	Eö22	ATATÜRK ORMAN ÇİFTLİĞİ-3	29.C 30.A 31.B	50	3 d 7,5 Puan	52,5	3 d 7,5 Puan
	Eö23			47,5	3 d 7,5 Puan	52,5	3 d 7,5 Puan
	Eö24			47,5	3 d 7,5 Puan	40	3 d 7,5 Puan

EK-5

AYHAN SÜMER ANADOLU LİSESİ 2009-2010 EĞİTİM-ÖĞRETİM YILI, TARİH DERSİ, ANKARA ŞEHİR TARİHİ İLE İLGİLİ BİREYSEL OLARAK ÇALIŞAN ÖĞRENCİLERİN BAŞARI ÖN-SON TEST PUAN LİSTESİ							
Proje Çalışan Sayısı-Sınıfı	Kodu	Proje konuları Proje Soru Sayısı	Proje Soru No'su	Ön Test Sonuç	Ön T.'de Doğru Yanlış	Son Test Sonuç	Son T.'de Doğru Yanlış
1- 9	Kö11	Ankara Mutfağı-3	38.A 39.B 40.A	32,5	2 doğru 1 yanlış 5 Puan	42,5	2 doğru 1 yanlış 5 Puan
1- 9	Kö12	Ankara'nın Tarihçesi ve Kalesi-4	1.B 2.E 3.D 4.D	47,5	2 doğru 2 yanlış 5 Puan	50	3 doğru 1 yanlış 7,5 Puan
1- 9	Kö13	Ankara'nın Tarihçesi ve Kalesi- 4	1.B 2.E 3.D 4.D	60	2 doğru 2 yanlış 5 Puan	67,5	3 doğru 1 yanlış 7,5 Puan
1- 9	Kö14	Anıtkabir-3	11.B 12.E 13.A	50	2 doğru 1 yanlış 5 Puan	57,5	3 doğru 7,5 Puan
1- 9	Kö15	Ankara'nın Tarihi Hanları-3	5.E 6.E 7.D	65	1 doğru 2 yanlış 2,5 Puan	77,5	3 doğru 7,5 Puan
1- 9	Kö16	TMMM Binaları-4	14.C 15.E 16.A 17.C	52,5	3 doğru 1 yanlış 7,5 Puan	62,5	4 doğru 10 Puan
1- 10	Eö39	TMMM Binaları-4	14.C 15.E 16.A 17.C	50	1 doğru 3 yanlış 2,5 Puan	52,5	4 doğru 10 Puan
TOPLAM:7 ÖĞRENCİ ANKARA ŞEHİR TARİHİ ile ilgili BİREYSEL PROJE ÇALIŞMASI yapmıştır.							

EK- 6 Tarih Dersi Tutum Ölçeği

AÇIKLAMA

Sevgili Öğrenciler;

Aşağıda sizin tarih dersi ile ilgili düşüncelerinizi öğrenmek için hazırlanmış cümleler bulunmaktadır. Bunların hiç birinin kesin doğru ya da yanlış cevabı yoktur. Önemli olan sizin sorularla ilgili gerçek duygu ve düşüncelerinizi belirtmenizdir. Cevaplamadan önce her cümleyi dikkatle okuyunuz. Düşüncenize uygun seçeneği işaretleyiniz.

Hiçbir cümleyi atlamadan sıra ile cevaplayınız. Her cümle için yalnızca bir seçeneği işaretleyiniz.

Cevaplama sırasında göstereceğiniz özen ve yardımlarınızdan dolayı şimdiden teşekkür ederim.

Öğrencinin;

Adı ve Soyadı:

Sınıf - No:-.....

Cinsiyeti: Kız () Erkek ()

Tarih:/...../.....

TARİH DERSİ TUTUM ÖLÇEĞİ Tarih dersi ile ilgili yer verilen cümlelere katılma derecenizi, cümlelerin karşısındaki seçeneklere (x) işareti koyarak belirtiniz.		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Emin Değilim	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
1.	Tarih ilginç bir konudur.					
2.	Tarih çok hoşlandığım bir derstir.					
3.	Tarihte hiç yaratıcılık yoktur. Bütün yapılan isim, tarih vb. ezberlemektir.					
4.	Tarih benim için kolaydır.					
5.	Tarih çoğunlukla geçmişle ilgilendiğinden yararlı olamaz.					
6.	Tarih dersinde elimden gelenin en iyisini yapmaya gayret ediyorum.					

TARİH DERSİ TUTUM ÖLÇEĞİ Tarih dersi ile ilgili yer verilen cümlelere katılma derecenizi, cümlelerin karşısındaki seçeneklere (x) işareti koyarak belirtiniz.		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Emin Değilim	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
7.	Tarihten hoşlanmıyorum.					
8.	Tarihin günlük hayatta önemi yoktur.					
9.	Dünyadaki olayları anlamak için tarih gereklidir.					
10.	Tarih sıkıcı ve monoton bir konudur.					
11.	Ders kitapları dışında tarih kitabı okumam.					
12.	Zorunlu olmasam tarih çalışmazdım.					
13.	Tarihin bir yararı da günlük problemleri çözmekte kullanılmasıdır.					
14.	Kültürlü bir insan olmak için tarih bilmek gerekmez.					
15.	Tarih çalışmak hoşuma gider.					
16.	Tarih ödevlerimi yapmak dışında tarihle ilgilenmem.					
17.	Düzeyime uygun bir tarih yayını (dergi, gazete vb.) sürekli okurum.					
18.	Tarih dersindeki çalışmalarım ve testlerdeki başarılarımdan gurur duyuyorum.					
19.	Tarih dersinde, derse kaldırılıp “önemli meseleler” üzerinde konuşmamın istenmesi hoşuma gitmez.					
20.	Modern toplumda tarihin önemli bir yeri vardır.					

EK-7 Ankara Şehir Tarihi Bireysel Proje Öz Değerlendirme Formu

PROJENİN ADI:				
PROJEYİ HAZIRLAYAN:				
DEĞERLENDİRECEĞİNİZ TUTUM VE DAVRANIŞLAR		Dereceler		
		ÇOĞU ZAMAN	KISMEN	ÇOK AZ
		(3)	(2)	(1)
1	Projeye çok iyi çalıştım.			
2.	Araştırma planı hazırladım.			
3.	Projede çeşitli kaynaklardan yararlandım.			
4.	Anlamadığım yerlerde öğretmen veya büyüklerime soru sordum.			
5.	Projemi tablo, grafik, şema, resim vs. ile zenginleştirdim.			
6.	Çalışmamı etkin bir biçimde sundum.			
Açıklama: Tablo içinde düşüncenizi en iyi ifade eden seçeneği işaretleyiniz. Tabloda verilen 1., 2., 3., 4. ifadeleri proje çalışmanıza göre açıklayınız. 1. Ankara ile ilgili bu proje çalışmasından edindiğim en önemli bilgi, 2. Yaptığım proje çalışmasında karşılaştığım sorun, 3. Proje çalışmasında daha iyi olabilirdim. Fakat, 4. Proje çalışmasında iyiydim. Çünkü,				

EK-8 Ankara Şehir Tarihi Grup Projesi Öz Değerlendirme Formu

PROJENİN ADI:				
PROJEYİ HAZIRLAYANLAR:				
DEĞERLENDİRECEĞİNİZ TUTUM VE DAVRANIŞLAR		Dereceler		
		ÇOĞU ZAMAN	KISMEN	ÇOK AZ
		(3)	(2)	(1)
1	Projeyi birlikte hazırladık.			
2.	Araştırma planı hazırladık.			
3.	Projede çeşitli kaynaklardan yararlandık.			
4.	Görüşlerimizi rahatlıkla söyledik.			
5.	Grupta uyum içinde çalıştık.			
6.	Çalışmamızı tablo, grafik, şema ve resim vs. ile zenginleştirdik.			
7.	Çalışmamızı etkin bir biçimde sunduk.			
Açıklama: Tablo içinde grubunuzu en iyi ifade eden seçeneği işaretleyiniz. Tabloda verilen 1., 2., 3.,4. ifadeleri grubunuza göre açıklayınız. 1. Ankara ile ilgili bu proje çalışmasından edindiğim en önemli bilgi, 2.Grubumuzda problem vardı. Çünkü, 3. Grubumuz iyiydi. Çünkü, 4. Grup olarak daha iyi olabilirdik. Fakat,				

EK-9 Öğrenci Sınıf Dışı Öğretim Teknikleri Öncelik Sıralama Anketi

AÇIKLAMA

Sevgili Öğrenciler;

Aşağıda yer alan bu çalışma ile sizin tarih dersinde **öncelikle hangi sınıf dışı öğretim tekniğinin uygulanmasını istediğinizi** öğrenmek amaçlanmıştır. Bu sıralamanın hiç bir kesin ya da doğru cevabı yoktur. Sınıf dışı öğretim tekniklerinin uygulanma sıralamasında önemli olan sizin konuyla ilgili gerçek duygu ve düşüncelerinizi belirtmenizdir. Cevaplamadan önce her bir sınıf dışı öğretim tekniği ile ilgili verilen açıklamayı dikkatle okuyunuz. Düşüncenize uygun sıralamayı yazınız.

Cevaplama sırasında göstereceğiniz özen ve yardımlarınızdan dolayı şimdiden teşekkür ederim.

Adı ve Soyadı:

Sınıf - No:/.....

Cinsiyeti: Kız () Erkek ()

Tarih:/...../20..

TARİH DERSİ SINIF DIŞI ÖĞRETİM TEKNİKLERİ SIRALAMA BELİRLEME ANKETİ	
Tarih dersinde aşağıda verilen sınıf dışı öğretim tekniklerinden hangisinin uygulanmasını istediğinizi öncelik sıralamanızı yazarak belirtiniz.	
En Etkili Sınıf Dışı Öğretim Teknikleri	Öncelik Sıranız
I. Gezi, Okul ve sınıf içinde yapılan eğitsel çalışmaları tamamlamak ve yaşamla bağlantısını kurmak amacıyla yapılan planlı ziyaretlerdir.	
II. Görüşme, bir konu ya da sorunla ilgili bir kişinin ya da bir uzmanın görüşlerini alma işidir.	
III. Sergi, bireylerin gezip görmesi, tanınması için uygun biçimde yerleştirilmiş cisimlerin ve sanat eserlerinin tümüdür.	
IV. Proje, öğrencileri düşünmeye, incelemeye, araştırma yapmaya yönlendiren; bireysel ya da grup çalışmaları ile birlikte yürütülen bir tekniktir.	
V. Ödev, öğrencilere daha çok ev ödevi olarak verilen; derste öğrendikleri bilgileri tekrar etme amacına hizmet eden bir tekniktir.	

ANKETLE İLGİLİ VARSA BAŞKA GÖRÜŞLERİNİZİ BURAYA YAZABİLİRSİNİZ:

.....

.....

.....

.....

EK-10 Öğretmen Sınıf Dışı Öğretim Teknikleri Öncelik Sıralama Anketi

AÇIKLAMA

Sayın Meslektaşım;

Aşağıda yer alan bu çalışma ile sizin tarih dersinde **öncelikle hangi sınıf dışı öğretim tekniğini uyguladığınızı** öğrenmek amaçlanmıştır. Bu sıralamanın hiç bir kesin ya da doğru cevabı yoktur. Sınıf dışı öğretim tekniklerinin uygulanma sıralamasında önemli olan sizin konuyla ilgili gerçek duygu ve düşüncelerinizi belirtmenizdir. Cevaplamadan önce her bir sınıf dışı öğretim tekniği ile ilgili verilen açıklamayı okuyunuz. Tarih dersinde **hangi sınıf dışı öğretim tekniğini uyguladığınızı** sıra ile yazınız.

Cevaplama sırasında göstereceğiniz özen ve yardımlarınızdan dolayı şimdiden teşekkür ederim.

Öğretmenin;

Çalıştığı Okul:.....

Öğretmenlik Süresi:

Cinsiyeti: Kadın () Erkek ()

Anket Tarihi:/...../20..

TARİH DERSİ SINIF DIŞI ÖĞRETİM TEKNİKLERİ SIRALAMA BELİRLEME ANKETİ	
Tarih dersinde aşağıda verilen sınıf dışı öğretim tekniklerinden hangisini uyguladığınızı öncelik sıralamanızı yazarak belirtiniz.	
	En Etkili Sınıf Dışı Öğretim Teknikleri
I.	Gezi , Okul ve sınıf içinde yapılan eğitsel çalışmaları tamamlamak ve yaşamla bağlantısını kurmak amacıyla yapılan planlı ziyaretlerdir.
II.	Görüşme , bir konu ya da sorunla ilgili bir kişinin ya da bir uzmanın görüşlerini alma işidir.
III.	Sergi , bireylerin gezip görmesi, tanınması için uygun biçimde yerleştirilmiş cisimlerin ve sanat eserlerinin tümüdür.
IV.	Proje , öğrencileri düşünmeye, incelemeye, araştırma yapmaya yönlendiren; bireysel ya da grup çalışmaları ile birlikte yürütülen bir tekniktir.
V.	Ödev , öğrencilere daha çok ev ödevi olarak verilen; derste öğrendikleri bilgileri tekrar etme amacına hizmet eden bir tekniktir.

ANKETLE İLGİLİ VARSA BAŞKA GÖRÜŞLERİNİZİ BURAYA YAZABİLİRSİNİZ:

.....

.....

.....

.....

EK: 11. Proje Hazırlama Kılavuzu

Sevgili Öğrenciler,

Bu kılavuzdaki önerileri uygulayarak bir projeyi nasıl hazırlayacağınızı öğreneceksiniz. Hazırlayacağınız tüm projelerde bu kılavuzdan yararlanabilirsiniz.

Projelerinizi hazırlarken kullanacağınız çalışma yöntemleri sizin başarınızı arttıracaktır. Sizce eksik olan, anlaşılmayan bir konu olduğunda öğretmeninize başvurabilirsiniz.

PROJE: Proje bir öğrenme yöntemidir. Projede görev alan her öğrenci konunun bütünü ya da onun belli bir bölümü üzerinde, konunun gerektirdiği tüm bilgileri ve bunları kanıtlayacak belgeleri toplar.

DERSİN ADI: Projenin ilgili olduğu dersin adını bu bölümde belirtiniz.

PROJENİN KONUSU: Projenin konusunu bu bölümde belirtiniz.

KONUyla İLGİLİ KISA AÇIKLAMA: Hazırlayacağınız projeyle ilgili konuyu çok kısa başlıklar halinde burada açıklayınız. Örneğin, “Anıtkabir” ile ilgili bir proje hazırlayacaksınız Anıtkabir’in özelliklerini kısaca bu bölümde açıklayınız.

Proje konusuyla ilgili tanım, coğrafya terimi vs. varsa bunları açıklayınız ve şema, harita, resim ile gösteriniz, bunları mutlaka açıklayınız.

HEDEF: Bu projeyi hazırlayarak ve sunarak, neyi öğrenmeyi ve arkadaşlarınıza neyi aktarmayı hedefliyorsanız, belirleyerek yazınız. Buraya yazacağınız hedef genel bir hedef olmalıdır.

PROJENİN AMACI: Hazırlayacağınız projede neyi bulmak, göstermek, örneklemek istiyorsanız bu bölümde yazınız. Örneğin, “Ankara Müzeleri” konulu bir proje üzerinde çalışıyorsanız, amacınızı “Ankara Müzeleri’ni özellikleri ile açıklamak” olarak belirtiniz.

PROBLEM: Bu bölümde bulmayı, göstermeyi, kanıtlamayı düşündüğünüzü soru cümlesi olarak yazınız. Örneğin, “Ankara Mutfağı’nın yemek kültürümüzdeki yeri nedir?”

KULLANILACAK MATERYALLER: Projenin hazırlanmasında ve sunulmasında, kullanılacak tüm materyalleri bu bölümde belirtiniz. Kullandığınız tüm araç ve gereçleri, miktar ve birimleriyle (adet, gr, metre vb.) yazmayı unutmayınız.

PROJENİN YAPILIŞI: Projenizin işlem basamaklarını bu bölümde belirtiniz.

- İşlem basamaklarını sırasıyla belirleyiniz ve bu sıraya uyunuz. Belirlenen aşamalardan birinin önce ya da sonra yapılması tüm çalışmanızın geçerliliğini ve doğruluğunu etkileyecektir.
- Projenizde hazırlamak için gereken malzemeyi eksiksiz olarak toplayıp gerekli düzeneği/ modeli oluşturunuz.
- Projenizi sunmadan, arkadaşlarınızla paylaşmadan önce mutlaka bir kez işleyip işlemediğini denetleyiniz.

- Proje sınıf veya laboratuvar ortamı yerine arkadaşlarınızın evlerinde yapacakları bir projeyse tüm aşamaları anlaşılır bir şekilde yazarak arkadaşlarınıza dağıtınız.
- Tehlike yaratabilecek (Özellikle Fen Bilgisi projelerinde ocak, mum, elektrik, yanıcı ya da yakıcı maddeler kullanılarak yapılan) çalışmalarınızda öğretmeninizden ya da diğer öğretmenlerden yardım istemeyi unutmayınız.
- Projenin yapılış süresini belirlemeyi ve bu süreye uymayı unutmayınız.
- Projenizi hazırlarken tüm basamaklarla ilgili sorular üretmeye çalışınız. Örneğin; elektrik üretimini ve evimize ulaşımını anlatan bir proje yapıyorsanız, “Evimizde kullandığımız elektrikle barajda üretilen elektriğin enerjisi aynı mı?”
- Projelerinizi hazırlarken ders kitabınızdan ve diğer kaynaklardan yararlanabilirsiniz.

PROJELERDE YAPILACAK GÖZLEMLER: Bazı projelerin yapılması ve hazırlanması uzun süre alabilir ve bu nedenle belli aralıklarla gözlemler yapmak gerekebilir.

Projelerin işleyişi çok dikkatli şekilde gözlemlenmelidir. Çünkü oluşan olayları gözlemek projenin, konunun anlaşılmasında size çok katkı sağlayacaktır.

Gözlemler projenin gerektirdiği düzenli aralıklarla yapılarak ve dikkatle kaydedilmelidir. Kaydedilmesi gerekli verileri, bilgileri, uygun tablolar, grafikler, şemalar çizerek kaydetmek sunumunuzu kolaylaştıracaktır.

GEREKLİ HESAPLAMALAR: Projede ulaştığınız verileri kullanarak yapacağınız hesaplamaları bu bölümde yapınız.

SONUÇ: Projede elde ettiğiniz sonucu bir cümle ile burada açıklayınız. Ulaştığınız sonuç, yaptığınız çalışmada bulduğunuz sonuçlar ve hesaplamalarla doğrulanmalıdır. Bir başkası projeyi sizin hazırladığınız şekilde ve aynı işlem basamaklarını izleyerek yaptığında sizinle aynı sonuca ulaşmalıdır; yoksa, yaptığınız çalışma bilimsel bir çalışma olmayacaktır. İşlem basamaklarınızda eksikleriniz ve yanlışlıklarınız var demektir.

Projenizi, bu kılavuzdaki ana başlıklara uygun olarak yazdığınızda bir proje raporu hazırlamış olacaksınız (MEB, 2003: 243-244).

EK: 12 Grupla Çalışma Kılavuzu

Sevgili Öğrenciler,

Bu kılavuzdaki önerileri uygulayarak grup çalışmalarında yapmanız gerekenleri ve uyulması gereken kuralları öğreneceksiniz. Tüm grup çalışmalarınızda bu kılavuzdan yararlanabilirsiniz.

Grupla yapacağınız çalışmalar sizin başarınızı arttıracaktır. Sizce eksik olan, anlaşılmayan bir konu olduğunda öğretmeninize başvurabilirsiniz.

Başarılar

GRUP ÇALIŞMASI: Sınıftaki öğrenci sayısına göre en az iki en çok sekiz ila on kişinin bir araya gelerek aynı konu üzerinde ortak amaçlarla yaptıkları çalışmadır.

Grup çalışmaları için birlikte çalışacağınız kişiler, tüm sınıfın katılımıyla yapılacak planlama ve hazırlık çalışmaları sırasında belirlenecektir.

Hepiniz istekleriniz doğrultusunda grupları oluşturacaksınız. Ancak bazı durumlarda, öğretmeninizin önerileriyle gruplara başka arkadaşlarınız da katılabilir. Bu öneriler, sizin işlerinizi kolaylaştıracaktır.

GRUP ÇALIŞMALARINDA DİKKAT EDİLECEK NOKTALAR

Arkadaşlarınızın özelliklerini tanıyın.

- Çalışmalarınız sırasında yalnızca o arkadaşınızın sahip olduğu bir özellik (güzel resim yapma, güzel konuşma, iyi taklitler yapma,...) çalışmanızın başarısını arttırabilir.
- Grubunuzda yer alan arkadaşlarınızın katılımıyla, bir grup lideri, grup ismi, şarkısı, sloganı ve maskotu belirleyebilirsiniz.

Arkadaşlarınızla birlikte çalışmalarınızı planlayın.

- Bu planlamada, yapılacak çalışmayla nereye ulaşacağınızı (hedefinizi) belirleyin.
- Çalışmalarda, adım adım düşünerek görev dağılımı yapın.

Birbirinize karşı içten davranın.

- Grup içinde yer alan herkes yapabileceklerini ve yapamayacaklarını açıkça söylemeli ve her grup üyesi aldığı görevi iyice öğrenmelidir. Grupta her üyenin görevi yazılmalı ve yazılı olarak tüm grup üyelerine ve öğretmene birer tane örneği verilmelidir.

Çalışmaların değerlendirilmesi

- Çalışmalar ilerledikçe herkes aldığı görevi iyi yapıp yapmadığını düzenli aralıklarla değerlendirmeli ve bir sorun olduğunda grup üyelerine aktarmalıdır.
- Çalışmalar sırasında ders dışında da bir araya gelinerek yapılan çalışmalar gözden geçirilmelidir. Grupta yer alan kişilerin çalışmalarının hangi aşamada olduğu tüm üyeler ve öğretmen tarafından bilinmelidir.

Çalışmalar sırasında her grup üyesi düşüncelerini açık bir biçimde dile getirmelidir.

- Arkadaşlarınızın yaptıkları çalışmaları beğenmiyorsanız, yetersiz kaldığını düşünüyorsanız ya da arkadaşınıza bir öneride bulunacaksanız bunu, samimi bir şekilde onu kırmadan, üzmeden bir grup olduğunuzu ve birlikte çalışacağınızı düşünerek iletin.
- Çalışmalar sırasında her üye yaptığı araştırmaları, hazırladığı deneyleri, yaptığı çalışmaları, projeleri kısa notlar alarak, günlük olarak kaydetmelidir. Bu kayıtlar çalışmanın hangi noktada olduğunun belirlenmesi amacıyla yapılan toplantılarda gruba rehberlik edecektir.
- Hazırlıklarınızı ve sizden beklenenleri, çalışma raporuna aktaracağınız biçimde düzenli ve planlı olarak yazınız.
- Grubunuzda çalışmalara katılmak istemeyen arkadaşınız varsa ona destek olarak, grup içerisinde yapabileceği çalışmalar için önerilerde bulunun. Grup çalışmalarınızı bozmaya çalışan bir arkadaşınız olduğunda onu grup olarak uyarın. Sorunu çözemediğinizde öğretmeninize danışın.

Grup, yaptığı çalışmaları sınıfa nasıl sunacağını planlamalıdır.

- Sunum sırasında kullanacağınız araç ve gereçleri, yöntem ve teknikleri, sunum süresini öğretmeninizle paylaşınız ve gerekli gördüğünüzde diğer gruplardan ve öğretmenlerden yardım istemekten çekinmeyiniz (MEB, 2003: 250-251).

EK- 13 Tarih Dersinde Ankara Şehir Tarihi Proje Çalışmalarına Yönelik Öğrenci Görüşleri Belirleme Formu

PROJE KONUSU:.....

PROJEYİ HAZIRLAYAN:.....

**1. Tarih derslerinde “Ankara Şehri” ile ilgili proje çalışması yapmak ister misiniz?
Neden?**

[illegible]

2. Tarih dersinde “Ankara Şehri” ile ilgili proje çalışması yapmanızın öğrenme sürecinize, gelişiminize ne gibi etkisi oldu?

[illegible]

EK – 14 Tarih Öğretmenlerine Uygulanan Sınıf Dışı Öğretim Teknikleri Öncelik Sıralama Anketi Örnekleri

TARİH DERSİ SINIF DIŞI ÖĞRETİM TEKNİKLERİ SIRALAMA BELİRLEME ANKETİ AÇIKLAMA

Sayın Meslektaşım;

Aşağıda yer alan bu çalışma ile sizin tarih dersinde öncelikle hangi sınıf dışı öğretim tekniğini uyguladığınızı öğrenmek amaçlanmıştır. Bu sıralamanın hiç bir kesin ya da doğru cevabı yoktur. Sınıf dışı öğretim tekniklerinin uygulanma sıralamasında önemli olan sizin konuyla ilgili gerçek duygu ve düşüncelerinizi belirtmenizdir. Cevaplamadan önce her bir sınıf dışı öğretim tekniği ile ilgili verilen açıklamayı okuyunuz. Tarih dersinde hangi sınıf dışı öğretim tekniğini uyguladığınızı sıra ile yazınız.

Cevaplama sırasında göstereceğiniz özen ve yardımlarınızdan dolayı şimdiden teşekkür ederim.

Serap ESİNER
Tarih Öğretmeni

Öğretmenin;

Çalıştığı Okul: Dikmen.. AYHAN ÖMER ANADOLU Öğretmenlik Süresi: 15 Yıl
LİSESİ

Cinsiyeti: Kadın (X) Erkek ()

Anket Tarihi: 15.02.2010

TARİH DERSİ SINIF DIŞI ÖĞRETİM TEKNİKLERİ SIRALAMA BELİRLEME ANKETİ	
Tarih dersinde aşağıda verilen sınıf dışı öğretim tekniklerinden hangisinin uygulanmasını istediğinizi öncelik sıralamanızı yazarak belirtiniz.	
En Etkili Sınıf Dışı Öğretim Teknikleri	Öncelik Sıranız
I. Gezi, Okul ve sınıf içinde yapılan eğitsel çalışmaları tamamlamak ve yaşamla bağlantısını kurmak amacıyla yapılan planlı ziyaretlerdir.	1. I
II. Görüşme, bir konu ya da sorunla ilgili bir kişinin ya da bir uzmanın görüşlerini alma işidir.	2. IV
III. Sergi, bireylerin gezip görmesi, tanınması için uygun biçimde yerleştirilmiş cisimlerin ve sanat eserlerinin tümüdür.	3. V
IV. Proje, öğrencileri düşünmeye, incelemeye, araştırma yapmaya yönlendiren; bireysel ya da grup çalışmaları ile birlikte yürütülen bir tekniktir.	4. 9
V. Ödev, öğrencilere daha çok ev ödevi olarak verilen; derste öğrendikleri bilgileri tekrar etme amacına hizmet eden bir tekniktir.	5.

ANKETLE İLGİLİ VARSA BAŞKA GÖRÜŞLERİNİZİ BURAYA YAZABİLİRSİNİZ:

Müze ve diğer tarihi mekanlara öğrencileri ders saatlerimizde çıkartmıyoruz. Diğer zamanlarda öğrenciler organize olup geliyor. Derse etki vs. nelerden dolayı. Bu durum tarih dersi için ciddi bir problemdir. Bu sorunun çözülmesi gerekiyor.

TARİH DERSİ SINIF DIŞI ÖĞRETİM TEKNİKLERİ SIRALAMA BELİRLEME ANKETİ
AÇIKLAMA

Sayın Meslektaşım;

Aşağıda yer alan bu çalışma ile sizin tarih dersinde öncelikle hangi sınıf dışı öğretim tekniğini uyguladığınızı öğrenmek amaçlanmıştır. Bu sıralamanın hiç bir kesin ya da doğru cevabı yoktur. Sınıf dışı öğretim tekniklerinin uygulanma sıralamasında önemli olan sizin konuyla ilgili gerçek duygu ve düşüncelerinizi belirtmenizdir. Cevaplamadan önce her bir sınıf dışı öğretim tekniği ile ilgili verilen açıklamayı okuyunuz. Tarih dersinde hangi sınıf dışı öğretim tekniğini uyguladığınızı sıra ile yazınız.

Cevaplama sırasında göstereceğiniz özen ve yardımlarınızdan dolayı şimdiden teşekkür ederim.

Serap ESİNER
Tarih Öğretmeni

Öğretmenin;

Çalıştığı Okul: Ankara Sosyal Bilimler Öğretmenlik Süresi: 20 Yıl

Cinsiyeti: Kadın () Erkek (X)

Anket Tarihi: 23.12.2010

TARİH DERSİ SINIF DIŞI ÖĞRETİM TEKNİKLERİ SIRALAMA BELİRLEME ANKETİ	
Tarih dersinde aşağıda verilen sınıf dışı öğretim tekniklerinden hangisini uyguladığınızı öncelik sıralamanızı yazarak belirtiniz.	
En Etkili Sınıf Dışı Öğretim Teknikleri	Öncelik Sıranız
I. Gezi , Okul ve sınıf içinde yapılan eğitsel çalışmaları tamamlamak ve yaşamla bağlantısını kurmak amacıyla yapılan planlı ziyaretlerdir.	1. Gezi (Ankara Gezi)
II. Görüşme , bir konu ya da sorunla ilgili bir kişinin ya da bir uzmanın görüşlerini alma işidir.	2. Proje (Yarınlarayane)
III. Sergi , bireylerin gezip görmesi, tanınması için uygun biçimde yerleştirilmiş cisimlerin ve sanat eserlerinin tümüdür.	3. Görüşme (Gazete MEB Balı)
IV. Proje , öğrencileri düşünmeye, incelemeye, araştırma yapmaya yönlendiren; bireysel ya da grup çalışmaları ile birlikte yürütülen bir tekniktir.	4. Ödev
V. Ödev , öğrencilere daha çok ev ödevi olarak verilen; derste öğrendikleri bilgileri tekrar etme amacına hizmet eden bir tekniktir.	5. sergi

ANKETLE İLGİLİ VARSA BAŞKA GÖRÜŞLERİNİZİ BURAYA YAZABİLİRSİNİZ:

Yılın Sosyal Bilimler Ödülü
Okul Gazetesi
Gazetecilerle ilgili seminerler
Tarih Kulübü Aktif çalıştırılıyor.

TARİH DERSİ SINIF DIŞI ÖĞRETİM TEKNİKLERİ SIRALAMA BELİRLEME ANKETİ
AÇIKLAMA

Sayın Meslektaşım;

Aşağıda yer alan bu çalışma ile sizin tarih dersinde öncelikle hangi sınıf dışı öğretim tekniğini uyguladığınızı öğrenmek amaçlanmıştır. Bu sıralamanın hiç bir kesin ya da doğru cevabı yoktur. Sınıf dışı öğretim tekniklerinin uygulanma sıralamasında önemli olan sizin konuyla ilgili gerçek duygu ve düşüncelerinizi belirtmenizdir. Cevaplamadan önce her bir sınıf dışı öğretim tekniği ile ilgili verilen açıklamayı okuyunuz. Tarih dersinde **hangi sınıf dışı öğretim tekniğini uyguladığınızı** sıra ile yazınız.

Cevaplama sırasında göstereceğiniz özen ve yardımlarınızdan dolayı şimdiden teşekkür ederim.

Serap ESİNER
Tarih Öğretmeni

Öğretmenin;

Çalıştığı Okul: *Geni 1.0* Öğretmenlik Süresi: *9* Yıl

Cinsiyeti: Kadın () Erkek (☒)

Anket Tarihi: *23/02/2010*

TARİH DERSİ SINIF DIŞI ÖĞRETİM TEKNİKLERİ SIRALAMA BELİRLEME ANKETİ	
Tarih dersinde aşağıda verilen sınıf dışı öğretim tekniklerinden hangisini uyguladığınızı öncelik sıralamanızı yazarak belirtiniz.	
En Etkili Sınıf Dışı Öğretim Teknikleri	Öncelik Sıranız
I. Gezi, Okul ve sınıf içinde yapılan eğitsel çalışmaları tamamlamak ve yaşamla bağlantısını kurmak amacıyla yapılan planlı ziyaretlerdir.	1. <i>IV</i>
II. Görüşme, bir konu ya da sorunla ilgili bir kişinin ya da bir uzmanın görüşlerini alma işidir.	2. <i>I</i>
III. Sergi, bireylerin gezip görmesi, tanınması için uygun biçimde yerleştirilmiş cisimlerin ve sanat eserlerinin tümüdür.	3. <i>II</i>
IV. Proje, öğrencileri düşünmeye, incelemeye, araştırma yapmaya yönlendiren; bireysel ya da grup çalışmaları ile birlikte yürütülen bir tekniktir.	4. <i>V</i>
V. Ödev, öğrencilere daha çok ev ödevi olarak verilen; derste öğrendikleri bilgileri tekrar etme amacına hizmet eden bir tekniktir.	5. <i>III</i>

ANKETLE İLGİLİ VARSA BAŞKA GÖRÜŞLERİNİZİ BURAYA YAZABİLİRSİNİZ:

Öğrencilerin bireysel olarak aktif oldukları grup içerisinde sorumluluk aldıkları, arkadaşlarının öğretmenlerine yardımcı oldukları proje çalışmalarına tarih öğretiminde daha fazla yer verilirdir. Bu çalışmanın yapılabilmesi için öncelikle öğretmenlere bu konuda eğitim verilirdi.

TARİH DERSİ SINIF DIŞI ÖĞRETİM TEKNİKLERİ SIRALAMA BELİRLEME ANKETİ
AÇIKLAMA

Sayın Meslektaşım;

Aşağıda yer alan bu çalışma ile sizin tarih dersinde öncelikle hangi sınıf dışı öğretim tekniğini uyguladığınızı öğrenmek amaçlanmıştır. Bu sıralamanın hiç bir kesin ya da doğru cevabı yoktur. Sınıf dışı öğretim tekniklerinin uygulanma sıralamasında önemli olan sizin konuyla ilgili gerçek duygu ve düşüncelerinizi belirtmenizdir. Cevaplamadan önce her bir sınıf dışı öğretim tekniği ile ilgili verilen açıklamayı okuyunuz. Tarih dersinde hangi sınıf dışı öğretim tekniğini uyguladığınızı sıra ile yazınız.

Cevaplama sırasında göstereceğiniz özen ve yardımlarınızdan dolayı şimdiden teşekkür ederim.

Serap ESİNER
Tarih Öğretmeni

Öğretmenin;

Çalıştığı Okul: Çankaya imkb Otl. ve Tur. M.L. Öğretmenlik Süresi: 18.... Yıl

Cinsiyeti: Kadın (X) Erkek ()

Anket Tarihi: 23.10.2010

TARİH DERSİ SINIF DIŞI ÖĞRETİM TEKNİKLERİ SIRALAMA BELİRLEME ANKETİ	
Tarih dersinde aşağıda verilen sınıf dışı öğretim tekniklerinden hangisini uyguladığınızı öncelik sıralamanızı yazarak belirtiniz.	
En Etkili Sınıf Dışı Öğretim Teknikleri	Öncelik Sıranız
I. Gezi, Okul ve sınıf içinde yapılan eğitsel çalışmaları tamamlamak ve yaşamla bağlantısını kurmak amacıyla yapılan planlı ziyaretlerdir.	1. II - (Görüşme)
II. Görüşme, bir konu ya da sorunla ilgili bir kişinin ya da bir uzmanın görüşlerini alma işidir.	2. IV - (Proje)
III. Sergi, bireylerin gezip görmesi, tanınması için uygun biçimde yerleştirilmiş cisimlerin ve sanat eserlerinin tümüdür.	3. V - (Ödev)
IV. Proje, öğrencileri düşünmeye, incelemeye, araştırma yapmaya yönlendiren; bireysel ya da grup çalışmaları ile birlikte yürütülen bir tekniktir.	4. I - (Gezi)
V. Ödev, öğrencilere daha çok ev ödevi olarak verilen; derste öğrendikleri bilgileri tekrar etme amacına hizmet eden bir tekniktir.	5. III - (Sergi)

ANKETLE İLGİLİ VARSA BAŞKA GÖRÜŞLERİNİZİ BURAYA YAZABİLİRSİNİZ:

Öncelik sırası konuya öğrenci ve okul şartlarına göre
değişebiliyor.
Başarılar!

TARİH DERSİ SINIF DIŞI ÖĞRETİM TEKNİKLERİ SIRALAMA BELİRLEME ANKETİ
AÇIKLAMA

Sayın Meslektaşım;

Aşağıda yer alan bu çalışma ile sizin tarih dersinde **öncelikle hangi sınıf dışı öğretim tekniğini uyguladığınızı** öğrenmek amaçlanmıştır. Bu sıralamanın hiç bir kesin ya da doğru cevabı yoktur. Sınıf dışı öğretim tekniklerinin uygulanma sıralamasında önemli olan sizin konuyla ilgili gerçek duygu ve düşüncelerinizi belirtmenizdir. Cevaplamadan önce her bir sınıf dışı öğretim tekniği ile ilgili verilen açıklamayı okuyunuz. Tarih dersinde **hangi sınıf dışı öğretim tekniğini uyguladığınızı** sıra ile yazınız.

Cevaplama sırasında göstereceğiniz özen ve yardımlarınızdan dolayı şimdiden teşekkür ederim.

Serap ESİNER
Tarih Öğretmeni

Öğretmenin;

Çalıştığı Okul: Tınaztepe Lisesi Öğretmenlik Süresi: 15 Yıl

Cinsiyeti: Kadın () Erkek (X)

Anket Tarihi: 21/02/2010

TARİH DERSİ SINIF DIŞI ÖĞRETİM TEKNİKLERİ SIRALAMA BELİRLEME ANKETİ	
Tarih dersinde aşağıda verilen sınıf dışı öğretim tekniklerinden hangisini uyguladığınızı öncelik sıralamanızı yazarak belirtiniz.	
En Etkili Sınıf Dışı Öğretim Teknikleri	Öncelik Sıranız
I. Gezi, Okul ve sınıf içinde yapılan eğitsel çalışmaları tamamlamak ve yaşamla bağlantısını kurmak amacıyla yapılan planlı ziyaretlerdir.	1. V
II. Görüşme, bir konu ya da sorunla ilgili bir kişinin ya da bir uzmanın görüşlerini alma işidir.	2. I
III. Sergi, bireylerin gezip görmesi, tanınması için uygun biçimde yerleştirilmiş cisimlerin ve sanat eserlerinin tümüdür.	3. III
IV. Proje, öğrencileri düşünmeye, incelemeye, araştırma yapmaya yönlendiren; bireysel ya da grup çalışmaları ile birlikte yürütülen bir tekniktir.	4. III II
V. Ödev, öğrencilere daha çok ev ödevi olarak verilen; derste öğrendikleri bilgileri tekrar etme amacına hizmet eden bir tekniktir.	5. IV

ANKETLE İLGİLİ VARSA BAŞKA GÖRÜŞLERİNİZİ BURAYA YAZABİLİRSİNİZ:

Sanat Gezi, Sözlü Tarih vb. Etkinlikle
yapılabilir

TARİH DERSİ SINIF DIŞI ÖĞRETİM TEKNİKLERİ SIRALAMA BELİRLEME ANKETİ
AÇIKLAMA

Sayın Meslektaşım;

Aşağıda yer alan bu çalışma ile sizin tarih dersinde öncelikle hangi sınıf dışı öğretim tekniğini uyguladığınızı öğrenmek amaçlanmıştır. Bu sıralamanın hiç bir kesin ya da doğru cevabı yoktur. Sınıf dışı öğretim tekniklerinin uygulanma sıralamasında önemli olan sizin konuyla ilgili gerçek duygu ve düşüncelerinizi belirtmenizdir. Cevaplamadan önce her bir sınıf dışı öğretim tekniği ile ilgili verilen açıklamayı okuyunuz. Tarih dersinde hangi sınıf dışı öğretim tekniğini uyguladığınızı sıra ile yazınız.

Cevaplama sırasında göstereceğiniz özen ve yardımlarınızdan dolayı şimdiden teşekkür ederim.

Serap ESİNER
Tarih Öğretmeni

Öğretmenin; Çalıştığı Okul: Sokullu Mehmet Paşa Lisesi Öğretmenlik Süresi: 16 Yıl

Cinsiyeti: Kadın () Erkek (X)

Anket Tarihi: 23.02/2010

TARİH DERSİ SINIF DIŞI ÖĞRETİM TEKNİKLERİ SIRALAMA BELİRLEME ANKETİ	
Tarih dersinde aşağıda verilen sınıf dışı öğretim tekniklerinden hangisini uyguladığınızı öncelik sıralamanızı yazarak belirtiniz.	
En Etkili Sınıf Dışı Öğretim Teknikleri	Öncelik Sıranız
I. Gezi, Okul ve sınıf içinde yapılan eğitsel çalışmaları tamamlamak ve yaşamla bağlantısını kurmak amacıyla yapılan planlı ziyaretlerdir.	1. <u>IV</u>
II. Görüşme, bir konu ya da sorunla ilgili bir kişinin ya da bir uzmanın görüşlerini alma işidir.	2. <u>V</u>
III. Sergi, bireylerin gezip görmesi, tanınması için uygun biçimde yerleştirilmiş cisimlerin ve sanat eserlerinin tümüdür.	3. <u>I</u>
IV. Proje, öğrencileri düşünmeye, incelemeye, araştırma yapmaya yönlendiren; bireysel ya da grup çalışmaları ile birlikte yürütülen bir tekniktir.	4. <u>III</u>
V. Ödev, öğrencilere daha çok ev ödevi olarak verilen; derste öğrendikleri bilgileri tekrar etme amacına hizmet eden bir tekniktir.	5. <u>II</u>

ANKETLE İLGİLİ VARSA BAŞKA GÖRÜŞLERİNİZİ BURAYA YAZABİLİRSİNİZ:

Eğer imkanlar müsait olsaydı, öncelikli sıralamamızı
I, III, II, IV ve V olurdu.

TARİH DERSİ SINIF DIŞI ÖĞRETİM TEKNİKLERİ SIRALAMA BELİRLEME ANKETİ
AÇIKLAMA

Sayın Meslektaşım;

Aşağıda yer alan bu çalışma ile sizin tarih dersinde **öncelikle hangi sınıf dışı öğretim tekniğini uyguladığınızı** öğrenmek amaçlanmıştır. Bu sıralamanın hiç bir kesin ya da doğru cevabı yoktur. Sınıf dışı öğretim tekniklerinin uygulanma sıralamasında önemli olan sizin konuyla ilgili gerçek duygu ve düşüncelerinizi belirtmenizdir. Cevaplamadan önce her bir sınıf dışı öğretim tekniği ile ilgili verilen açıklamayı okuyunuz. Tarih dersinde **hangi sınıf dışı öğretim tekniğini uyguladığınızı** sıra ile yazınız.

Cevaplama sırasında göstereceğiniz özen ve yardımlarınızdan dolayı şimdiden teşekkür ederim.

Serap ESİNER
Tarih Öğretmeni

Öğretmenin;

Çalıştığı Okul: Kocaeli Uluar Kemal İsmi Öğretmenlik Süresi: 24 Yıl

Cinsiyeti: Kadın (X) Erkek ()

Anket Tarihi:/...../2010

TARİH DERSİ SINIF DIŞI ÖĞRETİM TEKNİKLERİ SIRALAMA BELİRLEME ANKETİ	
Tarih dersinde aşağıda verilen sınıf dışı öğretim tekniklerinden hangisini uyguladığınızı öncelik sıralamanızı yazarak belirtiniz.	
En Etkili Sınıf Dışı Öğretim Teknikleri	Öncelik Sıranız
I. Gezi, Okul ve sınıf içinde yapılan eğitsel çalışmaları tamamlamak ve yaşamla bağlantısını kurmak amacıyla yapılan planlı ziyaretlerdir.	1. Gezi
II. Görüşme, bir konu ya da sorunla ilgili bir kişinin ya da bir uzmanın görüşlerini alma işidir.	2. Görüşme
III. Sergi, bireylerin gezip görmesi, tanınması için uygun biçimde yerleştirilmiş cisimlerin ve sanat eserlerinin tümüdür.	3. Proje
IV. Proje, öğrencileri düşünmeye, incelemeye, araştırma yapmaya yönlendiren; bireysel ya da grup çalışmaları ile birlikte yürütülen bir tekniktir.	4.
V. Ödev, öğrencilere daha çok ev ödevi olarak verilen; derste öğrendikleri bilgileri tekrar etme amacına hizmet eden bir tekniktir.	5.

ANKETLE İLGİLİ VARSA BAŞKA GÖRÜŞLERİNİZİ BURAYA YAZABİLİRSİNİZ:

Serap E. Esiner Çalışma ve öğretmenlik

EK – 15 Ankara Şehir Tarihi Proje Çalışmalarına Yönelik Öğrenci Görüşleri Belirleme Formu Örnekleri

PROJE KONUSU: ANKARA’NIN MÜZELERİ

PROJEYİ HAZIRLAYAN: AMLGKö6

1. Tarih derslerinde “Ankara Şehri” ile ilgili proje çalışması yapmak ister misiniz? Neden?

Evet yapmak isterim. Çünkü yaşadığım şehri bu yöntemle daha iyi tanımış olurum. Bilgilerim gelişir. Ankara ile ilgili ben yaşadığım şehirle ilgili tarihi ile ilgili yeni bilgiler öğrenmek isterim.

2. Tarih dersinde “Ankara Şehri” ile ilgili proje çalışması yapmanızın öğrenme sürecinize, gelişiminize ne gibi etkisi oldu?

Bu proje ödevini hazırlarken 3 arkadaş birarada hazırladık. Ve 5 müze'ye gittim. Hem eğlendim hem öğrendim hem de gezmiş oldum. Fotoğraflar çektim. Grup halinde ilk defa sesli anlatımlı slayt hazırladım. Yeni bilgiler öğrendim. Ankara'daki müzeler hakkında.

PROJE KONUSU:

ANKARA'DAKİ ANITLAR VE HEYKELLER

PROJEYİ HAZIRLAYAN: AMLGKö9

1. Tarih derslerinde "Ankara Şehri" ile ilgili proje çalışması yapmak ister misiniz? Neden?

Tabiki yapmak isteriz. Günümüzün Tarih dersyle bağlantısı çoktur. Tarih geçmişimizdeki olayların günümüzde sık tutulmasıdır. Bizde Ankara'da doğup büyüyen bir birey olarak yaşadığımız şehri tam anlamıyla tanımalıyız. Bu yüzden çok yararlı bir çalışma olacağını düşünüyorum.

2. Tarih dersinde "Ankara Şehri" ile ilgili proje çalışması yapmanızın öğrenme sürecinize, gelişiminize ne gibi etkisi oldu?

Gezerek, görerek ve grup halinde salıvermenin öğrenme de büyük etkisi vardır. Akılda kalıcıdır ve öğrenme süreci de insanı sıkıntıya sokmaz. Her bilgiyi öğrenmeden almak değil de kendi çalışmalarına bir yere getirmek daha güzeldir.

PROJE KONUSU:

ANKARA’NIN TARİHİ CAMİLERİ

PROJEYİ HAZIRLAYAN: AMLGEö21

1. Tarih derslerinde “Ankara Şehri” ile ilgili proje çalışması yapmak ister misiniz? Neden?

Hayır. Çünkü proje ödevlerinde bir arada geleneği getirdi. Ama biz pek bir arada geleneği. Her arkadaşımızın kendi çok ilginç olabileceği olmalarıyla ilgili geliştirdi. Aynı bir daha proje yaparak ilerleyebiliriz. İleride daha akli başında partner seçeriz.

2. Tarih dersinde “Ankara Şehri” ile ilgili proje çalışması yapmanızın öğrenme sürecinize, gelişiminize ne gibi etkisi oldu?

Ankara’ya daha iyi baktık. Gezdik, gördük, fotoğrafladık. Gelişimimizde daha iyi etki oldu.

PROJE KONUSU:

ANKARA’NIN TARİHÇESİ VE KALESİ

PROJEYİ HAZIRLAYAN: AMLBEö2

1. Tarih derslerinde “Ankara Şehri” ile ilgili proje çalışması yapmak ister misiniz? Neden?

Hayır istemem çünkü fazla imkanım olmuyor.
Evde bilgisayarım olmadığı için yapamıyorum.
Kütüphaneye gitmeye zamanım olmuyor. Çünkü evim
okul uzak ve başka derslerden ödevlerim oluyor.

2. Tarih dersinde “Ankara Şehri” ile ilgili proje çalışması yapmanızın öğrenme sürecinize, gelişiminize ne gibi etkisi oldu?

Ankara hakkında biraz daha bilgim olmus oldu.
Yaşadığım bu şehri daha iyi tanıyabiliyorum artık.

PROJE KONUSU: ATATÜRK'ÜN ANKARAYA GELİŞİ VE
ANKARA'NIN BAŞKENT OLUŞU
PROJEYİ HAZIRLAYAN: AMLBE05

1. Tarih derslerinde "Ankara Şehri" ile ilgili proje çalışması yapmak ister misiniz?
Neden?

Tarih dersinde "Ankara Şehri" ile ilgili çalışmalar yapmak isterim. Çünkü yaşadığım yere ilgili bir şeyler öğrenmek beni çok mutlu eder. Yaşadığım yerin yani Ankara'nın tarihini müzelerini tarihi yerlerini öğrenmek güzel olur.

2. Tarih dersinde "Ankara Şehri" ile ilgili proje çalışması yapmanızın öğrenme sürecinize, gelişiminize ne gibi etkisi oldu?

Bu projede gelişmemize etkisi olan ilk defa tarih dersiyle ilgili proje çalışması yaptım. ve Bu benim tarihten bir çok şey öğrenmeye neden oldu. Atatürk'ün ankaraya gelişi ne zaman gerçekleştiğini neden geldiğini ne zaman geldiğini her şeyi öğrendim.

PROJE KONUSU:

ANKARA'NIN TARİHİ HANLARI

PROJEYİ HAZIRLAYAN: AMLBKö3

1. Tarih derslerinde “Ankara Şehri” ile ilgili proje çalışması yapmak ister misiniz? Neden?

İsterim. Çünkü... yazdığım... şehri... daha... yakından... tanımak... isterim. Birçok kişi... Ankara'da... tarihi... nitelikte... herhangi bir... zey... olmadığını... düşünüyör. Onları... yaşıtmak... ve... Ankara'nın... özelliklerini... sunmak. İsterim. Yazdığım... şehri... tüm... güzellikle... öyle... herkese... tanıtmak... ve... öğrenmek... isterim.

2. Tarih dersinde “Ankara Şehri” ile ilgili proje çalışması yapmanızın öğrenme sürecinize, gelişiminize ne gibi etkisi oldu?

Kendime... güvenim... geldi. Hep... kötü... olarak... nitelendirilen... ulusun... aslında... öyle... olmadığını... öğrendim. Araştırma... yapmayı... detay... araştırabilmeyi... ve... her... bilgini... doğru... olmadığını... öğrendim. Tarihe... kendim... daha... yakın... hissettim. Sağduyum... bilerek... yazdığım... yerlerin... ben... bir... daha... öğümlayıcı... olduğunu... öğrendim.

PROJE KONUSU:

ANKARA’NIN TARİHÇESİ VE KALESİ

PROJEYİ HAZIRLAYAN: ALBKö13

1. Tarih derslerinde “Ankara Şehri” ile ilgili proje çalışması yapmak ister misiniz? Neden?

→ Evet. İsterim. Çünkü, yaşadığım şehir hakkında daha fazla bilgi sahibi olabilmek için Ankara şehri hakkında proje çalışması yapmak isterdim.

→ Ankara'nın köklü tarihi ilgimi çektiği için Ankara şehri hakkında proje yapmak isterim.

2. Tarih dersinde “Ankara Şehri” ile ilgili proje çalışması yapmanızın öğrenme sürecinize, gelişiminize ne gibi etkisi oldu?

→ “Ankara Şehri” ile ilgili proje çalışmasında kendimi olumlu birçok yönden geliştirdim. Bunlara örnek veririm; ilkokuldaki proje çalışmalarına göre bu çalışmada gerçek bir proje yaptığımı öğrendim. Proje yapım blöütlerine önem verdim. daha titiz ve disiplinli çalıştım. Tüm bu blöütler beni geliştirdi.

PROJE KONUSU

TBMM BİNALARI

PROJEYİ HAZIRLAYAN: ALBEö39

1. Tarih derslerinde “Ankara Şehri” ile ilgili proje çalışması yapmak ister misiniz? Neden?

İsterim. Çünkü yaşadığım şehirle ilgili bilgi edinmeyi önemserim. Ayrıca Ankara'nın ülkemizin başkenti olması nedeniyle herkesin Ankara ile ilgili bilgi edinmesi gerektiğini düşünüyorum.

2. Tarih dersinde “Ankara Şehri” ile ilgili proje çalışması yapmanızın öğrenme sürecinize, gelişiminize ne gibi etkisi oldu?

Yaşadığım şehir ve başkentimiz hakkında daha fazla bilgi edindim. Türkiye Cumhuriyeti meclis binaları hakkında bilgi edinmek Türkiye tarihini öğrenmem ve anladığım konusunda yardımcı olacak.

PROJE KONUSU:

ANKARA’NIN TARİHİ HANLARI

PROJEYİ HAZIRLAYAN: ALBKö16

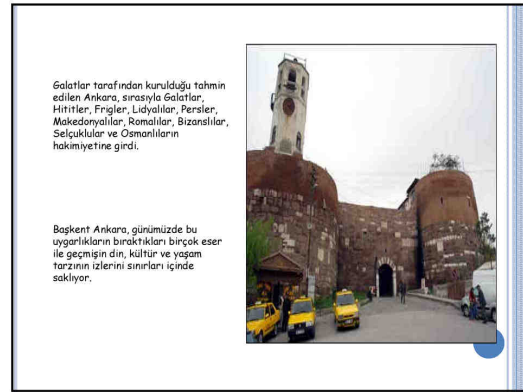
1. Tarih derslerinde “Ankara Şehri” ile ilgili proje çalışması yapmak ister misiniz?
Neden?

Zaten aldığım ödeviyle bunu gerçekleştirdim. Öğrenme sürecimde katkı aldım. Bir daha olsa yaparım. Çünkü tarihi ilgilim var. hangi dönemde olursa olsun bilgi edinmek beni gerçekleştirdiğim araştırmaları geliştirdi. Bu ödevi yaptığım için sorumluluk duymadım. utlu oldum.

2. Tarih dersinde “Ankara Şehri” ile ilgili proje çalışması yapmanızın öğrenme sürecinize, gelişiminize ne gibi etkisi oldu?

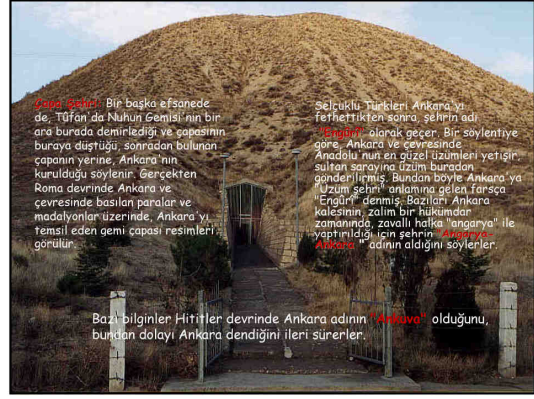
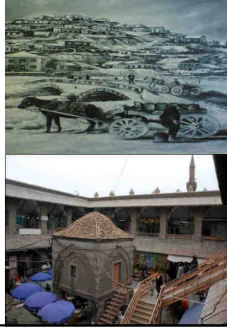
Bir tarih ödevini araştırmasının nasıl yapılacağını öğrendim. Bundan sonraki çalışmalarında bu çalışmadaki olumlu olumsuz her şeyi göz önünde bulundurarak daha profesyonel bir çalışma yapacağım. Ayrıca Ankara Şehri ile ilgili araştırma yapmak, yaşadığım yer tanımak ve günümüz Ankara'sının nasıl gelişmeler gösterdiğini öğrendim.

EK – 16. Ayhan Sümer Anadolu Lisesi’nde Ankara Şehir Tarihi Bireysel Proje Çalışması Örneği

ANKARA ADINA AİT EFSANELER

- Önce, Ankara adının "**Anker**" yani "Gemi Çapası"ndan geldiği söylenir. Bir zamanların bu bölgeye hükim Frigya Kralı Midas' a niyetinde idi bir ses: "Durma, kal! Topraklarında bir gemi çapası aral Onu bulduğun yerde bir şehir kurl Bu şehir sana mutluluk getirecek!" diye seslenir. Sevinçle uyanan Midas, ülkesinin her tarafına adamlar salar, gemi çapasını aramalarını emreder, sonunda, bir gün Ankara Kalesi'nin bulunduğu tepelerde çapayı buldurtur, kısa zamanda burada bir şehir kurarak, adını "**Anker**" yada "**Ankına**" verir. Gemi çapası, uzun yıllar bu şehrin tapınağında saklanır.
- Bir başka söylentiye göre, bu bölgeye hükim olan Galatlar, bir ara güneyde Akdeniz'e kadar uzanmış ve Akdeniz ile büyük bir savaşa girenak, parlak bir zafer kazamışlar. Bu zaferin sembolü olarak da, gemilerin çapalarını sökerek alıp getirmiş, tapınaklarına yerleştirmişler. Bu olaydan sonra, çapaları ile dolu tapınakların bulunduğu bu şehre çapa şehri anlamına gelen "**Angora**" yada "**Ankerium**" demişler.

ATATÜRK VE ANKARA

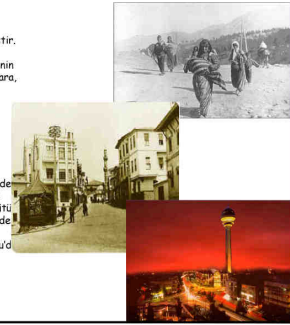

Ankara'nın adı üzerine çok efsane ve hikâye bulunmaktadır. Onun son ve gerçek efsanesi, Atatürk'le dile gelir. Tarihî en büyük gerçek efsanesi, Ankara'da Atatürk'ün yarattığı Türkiye ve Onun başkenti Ankara'dır.

Cumhuriyetin ilânından önce, 13 Ekim 1923'te, Atatürk Ankara'yı başkent yaptığını bütün dünyaya ilân eder ve bu kararını şu sözlerle belirtmiştir: "Siyasi başkentimiz Anadolu'nun ortasında kalacaktır. Batının ve doğunun temsilcileri, bizimle bu başkentte temas edeceklerdir. Bu başkentte her türlü diplomatik meseleler görüşülecektir. Bu başkentte, memleketin iç ve dış politikası idare edilecektir. Bu başkentte, milletin sinesinden doğan hükümet çalışacaktır. Ankara Hükümet merkezidir ve ebediyen Hükümet merkezi olarak kalacaktır" demiştir.

ANKARA' NIN KURTULUŞ SAVAŞI' NDA Kİ ÖNEMİ

- 1071 yılında Selçuklu Sultanı Alparslan'ın Malazgirt'te Bizans ordusunu yemesinden sonra 1073 yılında Ankara Türklerin eline geçmiştir. Bu tarihten başlayarak Osmanlılar tarafından Anadolu'nun siyasal birliğinin kurulmasına kadar geçen sürede Ankara, Türk beylikleri, Bizans ve Moğol egemenliği altında değişik dönemler geçirmiştir.
- 1300'lü yıllardan başlayarak Ahi merkezlerinden biri olarak ticari işlevlere sahip olan Ankara, Osmanlı İmparatorluğu'nun yükselme döneminde de önemli bir ticaret merkezi olmaya devam etmiştir. Ankara'daki Ahi örgütü, kervanların ve ordunun deri ve demirde yapılmış malzeme gereksinimini karşılayan ve aynı zamanda 12 Anadolu'da geniş bir bölgede üretilen tiftik Ankara'da işleniyordu.

- 19. yüzyıla kadar önemini koruyan Ankara, daha sonra önemini yitirmeye başlamış, kentin 1892 yılında bir demiryolu ile İstanbul'a bağlanması da bu durgunluğu çözmemiştir. 20. yüzyılın başında yaşanan savaşlar, Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkılışı ve 1917 yangınının da etkisi ile daha da gerilemiştir.

- Kurtuluş Savaşı sırasında yeniden önem kazanmaya başlamıştır ve 1920'de Ankara merkez üs olarak seçildi. 13 Ekim 1923'te Mustafa Kemal tarafından coğrafi, stratejik, siyasi ve Kurtuluş Savaşı'ndaki merkez üs özellikleri nedeniyle başkent ilan edildi. Bu dönemde Avrupa'dan şehir mimarları getirilerek bugünkü modern Ankara'nın temelleri atıldı.

Başkent Ankara

Ankara'nın başkent oluşunda Atatürk'ün uzadı görüşünün yanında, siyasi, stratejik ve jeopolitik düşünceleri, Kurtuluş Savaşı'nın güvenlik altında idaresi zorunluluğu ve psikolojik faktörlerin rolü büyüktür. Von Der Goltz Paşa'nın başlattığı "**başkent in değiştirilmesi**" tartışmaları, siyasi gelişmede buna yardımcı olmuştur.

Hükümet merkezinin İstanbul'dan Ankara'ya, büyük bir limandan, türlü tehlide açık bir kentten, Anadolu'nun ortasında yüksek bir yaylaya taşınması gerçekten önemli bir olaydı.

Bu yeni başkentte hükümetler tehditlerden uzak, memleket meselelerini sakin bir şekilde konuşacak refah ve kalkınmanın koşullarını daha rahat bir şekilde hazırlayabileceklerdi. Ankara halkı da, tarihten gelen bir alışkanlık ve deneyimle büyük bir ticari otizm yaparak şehrin gelişiminde rol oynamışlardır.

YAZILI BELGELER

Belge - 1

"Ankara'ya gelişimizi, 27 Aralık 1919 tarihli şu açık tebliğ ile dayandık: Sivas'tan Kayseri yoluyla Ankara'ya hareket eden Heyet-i Temsiliye, bütün yol boyunca Ankara'da, büyük milletimizin çok sıcak ve içten vatanseverlik gösterileri arasında, şehre vardı. Milletimizin gösterdiği bu birlik ve kararlılık öznel, memleketimizin geleceğine güveni olduğu halindeki morçun sarımsız bir şekilde kuvvetlendirmiştir."

Şimdilik, Heyet-i Temsiliye merkezi, Ankara'dır. Hükümetimizi sununuz efendim."

Heyet-i Temsiliye Adına

Mustafa Kemal - 1

Belge - 2

"Umumî durumu sevk ve idare sorumluluğuna üzerine alarak, en önemli hedefe ve en yakın tehlikeye mümin olduğu kadar yakın bulunur. Yeter ki bu yoldaki, umumî durumu gözden kaybettirecek derecede olmasın! Ankara bu şartları taşıyan bir noktaydı. Herhalde cephelemler meşgul olacaktı diye, Balkanlar, Nazilliye ve yahu! Afyonkarahisar'a gittiğimizde, Fokar cephelemleri ve İstanbul'a demiryoluyla bağlı bulunan ve umumî durumu idare bakımından Sivas'tan aklı fark olmayan Ankara'ya gelecektik."

Meclis-i Mebusan'ın İstanbul'da toplanması zarurî görüldükten sonra ise, Ankara'ya gelmenin ne derece gerekli, kuzulu ve faydalı görülmek gerektiğini açıklamaya lüzum görmem."

Mustafa Kemal - 2

Belge - 4

"Devlet merkezinin dahi İtilâf Devletleri tarafından resmen işgal, yasma, yargı ve yürütme gücünden baret olan devletin milî kuvvetlerini işleme hak getirmiş ve bu durum karşısında vazife yapmaya imkân vermediğini Hükümet'e resmen bildirerek, Meclis-i Mebusan, dağıtılmıştır. Şu halde devlet merkezinin korunmasını, milletin irtisadını ve devletin kurtuluşunu sağlayacak tedbirleri düşünmek ve uygulamak üzere, millet tarafından olağanüstü yetkiler taşıyan bir meclisin, Ankara'da toplanmaya çağırılması ve dağıtılmış olan mebuslardan Ankara'ya gelebileceklerinin de bu meclise şirak ettirilmesi zarurî görülmüştür."

Mustafa Kemal - 4

~ANKARA KALESİ~

Ankara Kalesi, Ankara'da bulunan bir kale. Ne zaman yapıldığı tam olarak bilinmemekle birlikte Romalılar, Bizanslılar hakimiyetinde kalan kale, 1073 yılında Selçukluların eline geçmiştir. 1101 yılında Haçlılarca ele geçirilen kale 1227 yılında tekrar Selçukluların hakimiyetine girmiştir.

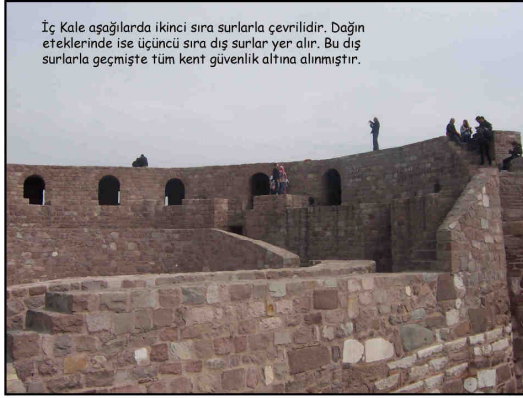
Ankara eskiden bir kale-sehirdi. Şehrin kalbi orada atardı, insanlar onun güvenli surları arkasında yaşarlardı. Ankara'nın zengin ve orta sınıfta iç kalede yaşardı. Başkent oluştuğu Ankara hızla göç aldı ve bu durum kalenin kalabalıklaşmasına, standartların düşmesine neden oldu. Ankara'nın yüksek surları grupları oradan ayırdı. Kale böylece günlük yaşamdan soyutlandı.

Eski Kaleden Görüntüler...

18. Yüzyıla ait bir resim

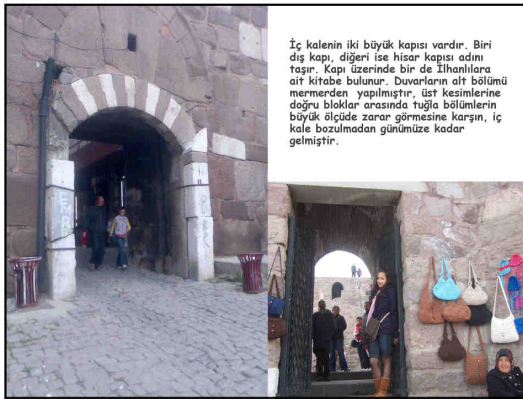

İç Kale aşağılarda ikinci sıra surlarla çevrilidir. Dağın eteklerinde ise üçüncü sıra dış surlar yer alır. Bu dış surlarla geçmişte tüm kent güvenlik altına alınmıştır.

Kale yapısında rastlanan heykel, lahit, sütun başlıkları kalenin yapısı ve onarımında etrafta bulunan malzemelerden yararlanıldığını göstermektedir.

İç kalenin iki büyük kapısı vardır. Biri dış kapı, diğeri ise hisar kapısı adını taşır. Kapı üzerinde bir de Zihnilara ait kitabe bulunur. Duvarların alt bölümü mermerden yapılmıştır, üst kesimlerine doğru bloklar arasında tuğla bölümlerin büyük ölçüde zaman görmesine karşın, iç kale bozulmadan günümüze kadar gelmiştir.

Kale İçi Esnafla Söyleşi

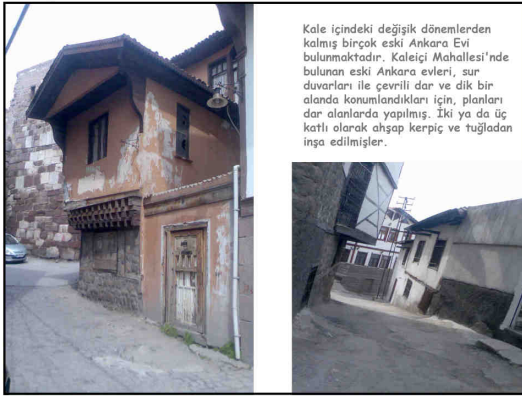
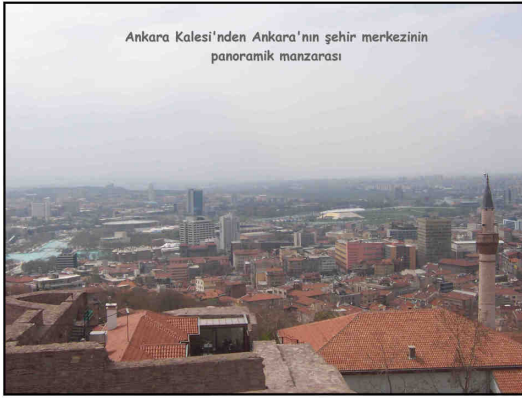
- Geçmişten günümüze kalenin durumunu değerlendirir misiniz?
Faruk İşliyen: Ankara halkı kaleye daha fazla ilgi ve önem duymaya başladı. Turist sayısında artış görüldü.
- Sizce kalenin Ankara kenti üzerinde önemli rolü var mı?
Faruk İşliyen: Kale Eski Romalılar'dan kalma camileri, hanları, surları, eserleri günümüze kadar barındırdığı için turistler tarafından ilgi çekiyor. Bu da Ankara'nın turistik özelliğini yükseltiyor.

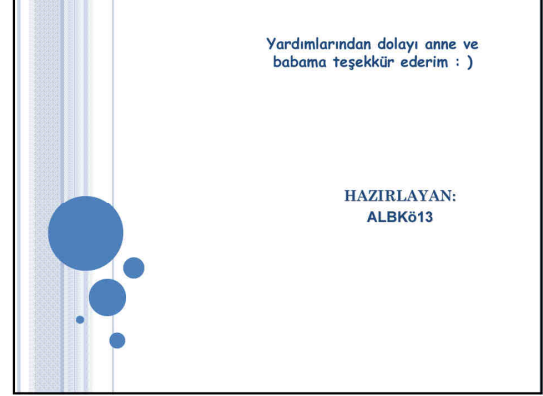

- Kaledeki yaşam hakkında ne söylemek istersiniz?
F.İ. Kaledede esnafım aynı zamanda kaledede yaşıyorum. Burada huzurlu, sessiz, komşuluk ilişkileri güzel bir ortamda yaşam sürüyorum.
- Ankara halkı, Büyükşehir Belediye'si kaleye önem gösteriyor mu?
F.İ. Ankara Kalesi'nin turistler tarafından ilgi almasıyla yeni yeni önem verilmeye başlandı.

- Ankara Kalesi'nde esnaf olmaktan mutlu musunuz?
F.İ. Kalenin size ne kadar faydası varsa biz esnafa da o kadar faydası var.
- Kale yurt dışından gelen misafirlere iyi tanıtılıyor mu?
F.İ. Yeni yapılan projeler ile turistlere güzel biçimde tanıtılıyor.
- Kale için istekleriniz nelerdir? (Bakım, Tanıtım vb.)
F.İ. Kale sadece turistik bir alan gibi görülmesin. Çünkü burada yaşayan yerliler daha fazla güvenli ve bakımlı bir alanda yaşamak istiyor.

PROJE RAPORU

- Tarih öğretmeninin vermiş olduğu proje ödevimi hazırlama sürecinde çevremdeki bireylerle işbirliği yapmayı, planlı ve programlı çalışmayı, konu hakkında yeterinci özverili davranmayı göz önünde bulundurdum.
- Proje konumu kendi isteğimle seçtiğim için ödevimi çok keyif alarak hazırladım.
- Ödevi hazırlarken Ankara'da yaşamama rağmen Ankara Tarihi ve Ankara Kalesi hakkında yeterli bilgimin olmadığını fark ettim.
- Projeye yeterince hakim oldum ve konuyla ilgili kendi gözlemlerime yer verdim.
- Sunumda alt başlıklara önem verdim.
- Proje sonunda Ankara Tarihi ve Ankara Kalesi hakkında önemli püf noktaları öğrendim. Bu ödevi yaparken hem birçok kazanım sağladım ve hem de eğlendim.

EK – 17 Çankaya İMKB Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi'nde Ankara Şehir Tarihi Bireysel Proje Çalışması Örneği

ANKARA'NIN TARİHİ HANLARI

Hazırlayan:
AMLBKö3

HAN NEDİR?

- Yol üzerinde veya kasabalarda yolcuların konaklamalarına yarayan yapıdır.
- Büyük şehirlerde serbest mesleklerde çalışanların oda veya daire tutup çalıştıkları birkaç katlı yapıdır.

GEÇMİŞTE HANLAR

- Hanlar tüccarların ve yük hayvanlarının barınmalarını, beslenmelerini, korunmalarını ve dinlenmelerini sağlamaktaymış.
- Arasta diye adlandırılan bölümlerinde aynı işi yapan esnaflar bulunmuş.
- Birçoğu geçmişte hapisane olarak da kullanılmış.
- Genelde birden fazla kapıları bulunmaktaymış.

GÜNÜMÜZDE HANLAR

- Bazıları müze olarak kullanılmaktadır.
- Bir kısmı da alışveriş yeri ve butik otel olarak kullanılmaktadır.
- Birçoğu tarihi özelliğini kaybetmiştir.

HANLARIN DEĞİŞMEYEN ÖZELLİKLERİ

- Sadrazam tarafından yaptırılmışlardır.
- Hepsi Osmanlı döneminde yapılmıştır.
- Birden fazla odaları vardır.
- Birçoğunun yazıtı yoktur.

NASUH PAŞA HANI (SULU HAN)

Beypazarı çarşısındadır. 16. yüzyıl başında sadrazamlık yapmış olan Nasuh Paşa tarafından vakfiyesine göre 1613'te yapılmıştır. Hanın kapısı üzerindeki kitabesi kılıç resimlidir. Kitabeye göre 1319'da Hurşit Bey tarafından onarılmıştır. Han dikdörtgen planlı ve iki katlıdır. Hanın yapımında moloz taş kullanılmış, kemerlerde tuğlaya yer yer de kesme taştan yararlanılmıştır.

Günümüze harap bir halde gelen hanın güney ve doğu duvarları ile giriş kapısı ayakta. Kalıntılardan anlaşıldığına göre birinci kattaki odaların ahşap tavanlı, ikinci kattakiler de kubbelidir. İç avlu etrafında sıralanmış odaların önünde dört tarafı dolaşan revakları vardı. Ancak bunlar günümüze gelememiştir.

Nasuh Paşa Hanı

Çengel Han'ın girişinde bulunan yazıt

Çengel Han'ın duvarında bulunan heykel

Kale altında, At Pazarı Meydanı Sefa Sokak'ta bulunmaktadır. Yavuz Sultan Selim döneminde Mihrimah Sultan'ın eşi Damat Rüstem Paşa tarafından 16. yüzyılda yapılmıştır. Klasik Osmanlı şehir içi hanlarından olan Çengel Han kareye yakın dikdörtgen planlı olup meyilli bir arazi üzerine kurulmuştur. İki katlı bir yapıdır. Yapımında kaba yontma taş ile tuğla kullanılmıştır. Beden duvarları dışında sivri kemerli ve tonozlu dükkanlar sıralanmaktadır.

Çengel Han'ın oda kapısından bir görünüm

Çengel Han'ın içinden bir görünüm

Çengel Han'ın dükkanları

Giriş kapısı büyük Bursa kemerli olup önünde sivri beşik tonozlu bir eyvanı bulunmaktadır. Eyvanın sağ ve sol yanlarında toz kemerli nişler yer almakta ve kapı kemerinin arkasında çapraz tonozlu bir geçit ile iki yanda iki kapı hücresi bulunmaktadır. Girişin üstü mescit olup dışarıya doğru çıkıntı yapmaktadır. Hanın güneybatı cephesi arazi eğiminden ötürü üç katlıdır. Buradaki bodrum katı depo ve ahır olarak kullanılmaktadır. Hanın dikdörtgen avlusunda iki katlı bir revak bunun ardında revaklara açılan on sekiz oda bulunmaktadır.

Çengel Han kapı görüntüsü

Çengel Han giriş kapısı

Hanın üst katında bulunan yirmi sekiz odanın her biri revağa bir kapı ve pencere ile açılmaktadır. İç kısmında nişler, ocaklar bulunmaktadır. Birkaç defa yapılan onarım ile esas karakterinin değişmiş olduğu görülmektedir. Revakların avluya bakan alt ve üst katları kapatılmış ve bir kısmı da çökmüştür. Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün mülkiyetinde bulunan han günümüzde sanayi müzesi olarak ziyarete açıktır.

Çengel Han şömine görüntüsü

Çengel Han oda görüntüsü

Hızircan şeyhi sultanım efendim 'sıkıldı canım Seyid Ali prim sultanım efendim'
Bu dünya örümcek ağı gibidir herşey fanidir. Baki olan Allah'tır.

ZAĞFIRAN HAN (SAFRAN HANI)

At Pazarındadır. Aslen Kayserili olup, Ankara'ya yerleşen Hacı İbrahim Bin Hacı Mehmet tarafından yaptırılmıştır. Vakfiyesi 1512 tarihlerinde düzenlendiğine göre bu tarihlerde yapılmış olmalıdır. Hanın yarısı mülk yarısı vakfın ruhuna cüz-i şerif okumak, Lütfi Han kapısındaki musluğa bakmak için vakfedilmiştir. İçinde bir mescit yer almaktadır.

Safran Han restore aşamasında

Alt ve üst kattaki hücreleri iç avluya bakmaktadır. Etrafında duvarlarına bitişik yirmi dükkan yer almaktaydı. 28 Eylül 1806 tarihli bir hüccetten, hanın 5500 kuruş sarf edilerek tamir edildiğini, bundan sonra da vakıf ile mülkün birlikte masraf ederek tamir edecekleri öğrenilmiştir.

Bu dönemde gerek han gerekse etrafındaki dükkanlar işlek durumdaydı.

HASAN PAŞA HANI

Hacı Doğan Mahallesi Tekneciler Sokağı ile Sulu Han Sokağı arasında bulunmaktadır. Sultan 2. Beyazıt dönemi Beylerbeylerinden Hasan Paşa tarafından Akşehir'deki imaretine gelir getirmek üzere altmış üç odalı Sulu Han'ı, Çifte Hamam'ı ve dükkanlarıyla 16. yüzyılda vakıf olarak yaptırılmıştır. Fakat 1141 tarihli vakfiyede hanın Rumeli Kazaskeri Ankaralı Mehmet Emin Efendi tarafından vakfedildiği kayıtlardan anlaşılmakta olup, eserin yapılışına ait bir kayıt bulunmamaktadır. Sulu Han iki katlı, iki avlulu ve yanında arastası olan bir handır.

Hasan Paşa Hanı dükkan görüntüleri

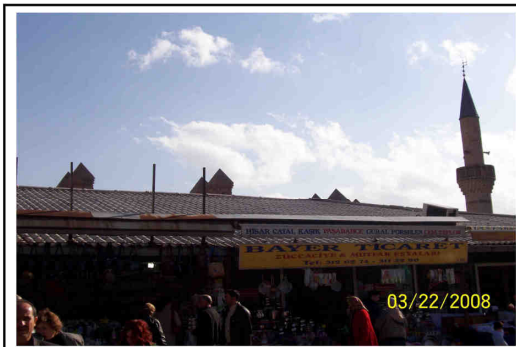
Hasan Paşa Hanı içindeki mescit

Çeşitli zamanlarda onarılmış, genişletilmiş, büyük bir bölümü yıkılmış, yakın zamanda da yeniden yapılcasına onarılmıştır. Kalıntılardan, hanın iç avlusunun dört kenarda payeler üzerine istinat eden sivri kemerli revaklarla çevrilmiş olduğu anlaşılmaktadır. Revaklar arasında birer kapı ile açılan ocaklı odalar sıralanmakta, köşelerdeki hücrelerin kubbeli olduğu anlaşılmaktadır. Günümüzde hanın güney ve batı cepheleri muhdez dükkanlardan arındırılmıştır.

Hasan Paşa Hanı dükkan görüntüsü

Güney uçta arazinin şekline ve yanından geçen sokaklara uyularak köşeleri peşli ve birinci kısma göre daha dar olan ikinci kısmın bir katlı olduğu görülür. Bunun ortasında muntazam olmayan bir avlu boşluğu kalmaktadır. Güney ve batı cephelerinde alt katlar dışı kapalı olup, batı cephesindeki sıralanmış odalara birer pencere açılmıştır. Dış görünümünde derzli duvarlar iki sıra halinde kirpi saçakla tamamlanmaktadır. Hanın kuzey yönündeki asıl giriş kapısı Posta Caddesi'nin açılışı sırasında kapatılmıştır. Bu cephede onarım sırasında yapılmış dükkanlardan birisinden içeriye girilmektedir.

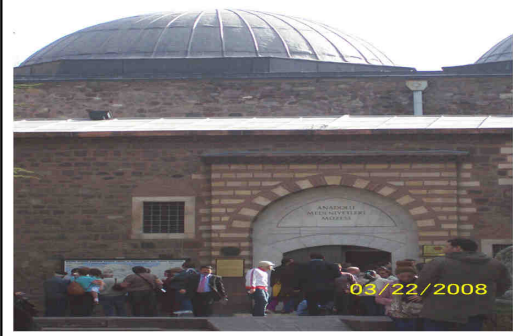
Hasan Paşa Hanı girişinden bir görünüm

Tonozla örtülü iki katlı dükkanlar bulunmaktadır. Üst kattaki dükkanların özellikleri ve mimari durumları yıkılmış olduğundan tam olarak anlaşılamamaktadır. Hanın kuzey yönündeki kare planlı avlusundaki yirmi paye, ikinci katın revaklarını taşımaktadır. Alt ve üst katlardaki yirmi dokuz oda buradaki avluya açılmaktadır. Hanın batı cephesi boyunca, kapıdan kuzeye doğru uzanan dikdörtgen planlı arasta tek katlıdır. Her bölüm kalın beşik tonozlarla örtülüdür. Güneyden girilen arastanın beşik tonozlu koridorunun iki yanına sıralanmış eyvanlar bulunmaktadır.

Hanın duvarları moloz taştan yapılmış ve bazı yerlerinde taşlar arası derz edilmiştir. Eski fotoğraflarında hanın birinci kısmının avlusu ortasında; bir de köşk mescit bulunduğu görülmektedir. Osmanlı döneminde kahve ve iplik ticareti yapılan Sulu Han 1929 yılındaki Bölükpazarı yangınından sonra tahrip olmuş, bazı bölümleri yıkılmış ve sebze hali olarak kullanılmıştır. Yalnızca dış duvarları ayakta kalan han, 1971-1984 yıllarında onarılmıştır. Hasanpaşa Hanı olarak da bilinmektedir.

KURŞUNLU HAN

Ankara'nın Sulu Han benzeri yok olma eşiğine kadar gelen ticari yapılardan biridir. Ankara Kalesi'ne giden yol üzerinde bulunan Kurşunlu Han, Mahmut Paşa Bedesteni ile birlikte Fatih'in sadrazamlarından Mahmut Paşa tarafından yapılmıştır. Hanın kitabesi bulunmadığından kesinlik kazanmamakla beraber 15. yüzyılın ikinci yarısının başlarında yapıldığı sanılmaktadır.

Kurşunlu Han'ın yeni görünümü

Arazinin meyilli oluşu nedeniyle aslında iki kat halinde bulunan hanın altında, ahır ve depoların, arabalıkların bulunduğu üçüncü kat yapılmıştır. Hanın içerisinde basık kemerli geniş bir kapı ile girilir. Osmanlı Dönemi yapılarında tipik olan ortalarda büyük bir avlu, revak sırası ve onu çeviren iki katlı odalar şeklindedir. Batı cephedeki giriş eyvanının her iki yanında arazinin, meyiline uygun olarak kademeli yapılmış altı dükkan bulunmaktadır ki bunların hepsi beşik tonozlu dur. Dükkanların dışa açılan bir penceresi, ocakları ve ocağın iki yanında da birer niş bulunmaktadır.

Dışa penceresi olmayan dükkanlarda ise aydınlanma, kapının yanındaki avluya açılan pencerelerle yapılmaktadır. Bu dükkanın önündeki revaklar yuvarlak kemerli olup, avluya açılmaktadır. İkinci kat revakların üzerinde kirpi saçaklarla biten duvarlar kesme taştandır. Bu katta duvarlar dikdörtgen söveli ve üzeri sivri kemerli pencerelerle donatılmıştır. İlk kez Cumhuriyet'in ilk yıllarında Atatürk'ün direktifleriyle restore edilmiştir. Son yapılan restorasyon esnasında ise müze olarak ihtiyaca cevap verilecek şekilde yeniden düzenlenmiştir. Bazı odalar birleştirilerek daha büyük mekanlar elde edilmiştir.

Günümüzde Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nin bir bölümünü oluşturmaktadır. Bu kesim aynı zamanda Ankara'nın en güzel silüetinin seyredildiği yerlerden biridir.

Kurşun Han dış görünümü

MAHMUT PAŞA BEDESTENİ

15. yüzyıl Ankara ticari merkezinin başlıca yapılarından biri olan Bedesten; Atpazarı'nda, Hisar'ın güney batısında, yüksek bir plato üzerinde konumlanmıştır. Sadrazam Mahmut Paşa tarafından yaptırılmıştır. Doğu-batı istikametinde boyuna uzanan büyük ve muntazam dikdörtgen planda olup, on adet büyük kubbe ile örtülü bedesten ve bedesten dışında meydana gelmiş olan arasta ile birlikte iki kısımdan ibarettir.

Doğu-batı istikametindeki orta aks üzerinde eşit aralıklarla sıralanmış dört adet kalın kare paye ve bu payeleri beden duvarlarına birleştiren kalın kuvvetli kemerlerle on bölüme ayrılmıştır. Bedestenin kapıları, dört kenarı ortasında üst üste iki kemerli olarak yapılmış olup kemerlerden üstteki sivri, alttaki yuvarlaktır. Doğu kapısı üst üste iki kemerlidir. Kuzey ve güney kapıları ise tek sivri kemerlidir. Bazı kubbelerin üst kısımları kesilmiş ve tepe pencereleri konmuştur. Orta bölümdeki kubbe diğer bölümlerden farklı olarak kırık hatlı pandantifli ve değerimli kubbe olarak yapılmıştır.

Mahmut Paşa Bedesteni

Kemerler ikişer adet ağaç gergilerle birbirine bağlanmıştır. Dış duvarların her kenarı üzerinde üst tarafta her bölüme açılan ikişer sivri kemerli pencere mekanı aydınlatır. Batı yönündeki giriş kapısının üzerinin kubbeli olduğu ve yine kapının sağ ve solunda dükkanların bulunduğu izlerden anlaşılmaktadır. Yapılan restorasyonla eski durumunu kaybetmiş olan arastanın ve bedestenden hemen sonra yapılmış olduğu tahmin edilmektedir. Portalin her iki yanında yer alan pencereler üzerinde sivri kemer alınlıklar bulunmakta, beden duvarları kirpi saçaklarla son bulmaktadır.

Bedesten'in dış duvarları etrafında, çepeçevre yarı hizaya kadar dükkan sıralanmaktadır. Bu dükkanların sayıları her kenarda aynı değildir. Bedesten bugün Anadolu Medeniyetleri Müzesi teşhir salonu olarak kullanılmaktadır.

VAKIF HAN

Yapım: 1928-1930
Mimari: Kemalletin Bey
Vakıflar Genel Müdürlüğü: 1930-1980
Değişik kurumlara kiraya verilmiştir. 1930-1980
1. Ulusal Mimarlık dönemi örneklerindendir. Konut ve ticari merkezi olarak planlandı. Betonarme tekniğinin Ankara'da uygulandığı ilk yapılarıdır.

Vakıf Han eski görünümü

KIBRIS HANI

At Pazarı'nda Kuş Sokak'ta Sata Sokak köşesinde yer alan her kerpiç duvarlı, ahşap hatıllı kiremit çatılı bir yapıdır. İlk yapılış tarihi 17. asırda ve yenilenmiştir.

PİLAVOĞLU HANI

At Pazarı'nda Hanlar Sokak'ta yer alan yapı, kerpiç duvarlı, ahşap hatıllı, kiremit çatılı basit bir yapıdır. 16. ve 17. asırdan olduğu tahmin edilen han yenilenmekte tarihi özelliğini kaybetmiştir.

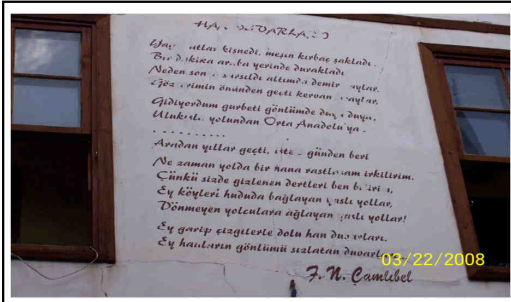
YENİ HAN

At pazarı Sokak'ta Kıbrıs Han'ı yanında yer alan yassı kerpiç duvarlı, ahşap hatıllı kiremit çatılı basit bir handır. İlk yapılışı muhtemelen 16. veya 17. asırdır. Yenilenerek tarihi özelliğini kaybetmiştir.

PİRİNÇ HAN

18. yüzyılda yapılan Pirinç Han şehirden gelip geçen yolcuların konaklayabilmesi için yaptırılmıştır. Ankara'nın ilk ahşap hanı olarak bilinir. Üç katlı ortasında avlusu ve kırk adet dükkanı vardır. 80lerin sonlarında restore ettirilen han başlarda nalbur ve bakliyat deposu olarak kullanılırken 90lardan sonra eski eşya satanların ve meraklılarının mekanı oldu.

Han ahşap karkas yapı sistemi ve içi kerpiç dolgulu görünümünü hala koruyor. Ankara Kalesi Surlarının altındaki Koyunpazarı mevkiinde yer alan Pirinç Han bulunduğu sokağa da ismini vermiştir. 1921-1942 yılları arasında karakol olarak kullanılan bina, 1990'lı yıllarda restore edilmiş.

Pirinç Han duvarından görünüm

Pirinç Han dükkanından görünüm

ÇUKUR HAN

Çukur Han'ın "restore et-işlet-devret" modeliyle yirmi dokuz yıllığına kiralayan Koç Grubu, hanı butik otel olarak restore ederek turizme kazandıracak.

Çukur Han'ın girişinden bir görünüm

Çukur Han tadilat aşamasında

NE ZAMAN BİR HANA RASTLASAM İRKİLİRİM
ÇÜNKÜ SİZDE GİZLENEN DERTLERİ BEN BİLİRİM
EYY KÖYLERİ HUDUDA BAĞLAYAN YASSI YOLLAR
DÖNMEYEN YOLCULARA AĞLAYAN YASSI YOLLAR
EYY GARİP ÇİZGİLERLE DOLU HAN DUVARLARI
EYY HANLARIN GÖNLÜMÜ SIZLATAN DUVARLARI
FARUK NAFİZ ÇAMLİBEL
PİRİNÇ HAN DUVARINDAN ALINAN ALINTI

RÖPORTAJ

ÇENGEL HAN

1. İsminiz?

Esra Sofuğlu

2. Göreviniz?

Müze sorumlusu

3. Bu hanın tarihi hakkında ne biliyorsunuz?

Çengel Han 1922-1923 yılları arasında Kanuni Sultan Süleyman'ın damadı Damat Rüstem Paşa Vakfıyesine bağlı olarak kurulmuştur. O dönemde tipik Anadolu kervansarayı özelliği göstermiş. Ancak o dönem içerisinde değerlendirildiğinde Ankara, İpek Yolu üzerinde önemli bir ticari nokta. Bu han dönemin en büyük ve en pahalı hanlarından bir tanesiymiş. Ancak yıllar geçtikçe bu han, kervansaray işlevini biraz yitirerek tiftik ve deri satışının yapıldığı bir toptancı merkezi haline gelmiş. Uzun yıllar bu şekilde işlevini sürdürmüş ve 1990'lı yılların sonuna doğru terkedilmiş.

4. Bu hanın ekonomiye ve tarihe katkıları nelerdir?

Çengel Han'ın Koç ailesi için önemi ortada. Görmüş olduğunuz han avlusu içindeki dikdörtgen yapı, Vehbi Koç'un iş hayatına atıldığı dükkana ev sahipliği yapmıştır. 1900'lı yılların başında henüz küçük yaşlarda Vehbi Bey o dükkanda çalışmış. Koç ailesi için tarihi ve manevi değeri bir araya gelince müzeleştirme kararı alınmış ve han 2003 yılında Vakıflar Genel Müdürlüğü'nden kiralanıp yine aynı yıl içinde restorasyon çalışmalanna başlanmış. On dört ayda tamamlanmış ve Ankara'nın ilk, Türkiye'nin ikinci sanayi müzesi olarak ziyarete açılmıştır.

5. Hanın restorasyonu özüne sadık kalınarak mı yapılmış?

2005 Nisan ayında restorasyon çalışmalarına başlanmış ve han özüne sadık kalınarak yapılmıştır. Bu arada malzemelerin birçoğu orijinal, orijinal olmayanları ise özüne uygun olarak yapılmıştır.

6. Osmanlı mimari özelliklerini taşıyor mu?

Osmanlı mimari özelliklerini taşıyor. Hanın diğer önemi de iki numaralı giriş kapısının üzerinde, görmüşsünüzdür bir kitabe var. Çengel Han bu çevrede bulunan hanların içerisinde yazıtı olan tek han olmasıyla biliniyor. O yazıttan da binanın inşa edilmiş tarihini öğrenmiş bulunuyoruz. 1522-1523 oradan kaynaklanıyor. Onun dışında içeride yine iki yazıt daha var. Köşedeki odalarımızdan birinde. Onlar da varsayımdan öteye geçemiyor "Hızır can seyidi sultanım efendim" "Sıkıldı canım Seyit Ali pirim sultanım efendim" bir diğer yazıtı da "Bu dünya örümcek ağı gibidir. Her şey fanidir. Baki olan Allah'tır." şeklinde bir ifade var. Bir rivayete göre Osmanlı döneminde hanın ağır ceza mahkumlarının bulunduğu bir hapisane olarak da kullanıldığı biliniyor. O yazıtlarda 1741'e tarihleniyor ki muhtemelen o dönemde yazılmıştır diye düşünüyoruz. Bir diğer boyuta gelindiğinde Çengel Han milli müdafa döneminde karargah olarak da kullanılmış. Dolayısıyla pek çok unsur taşıyor. 500 yıllık tarihi içerisinde birçok kişiyi barındırmış.

7. Han hangi bölümlerden oluşmaktadır?

Üst kat otel odaları şeklinde dizayn edilmiş. Tüccarların konaklaması için yapılmış olan odalar, alt katta yine çeşitli dükkanlar, ortada bir iç avlu ve develik kısmı bulunmaktaymış. Üst kattaki odalar daha ziyade yolcuların, tüccarların konaklaması için yapılmış odalar. Alt katta da çeşitli dükkanlar var. Aslına bağlı kalınarak yapıldı ama bahçeyi bir koruma altına almamız gerekiyordu. Dolayısıyla çatıyı çelik bir malzemeye kapattık. Daha önce o kısım develik olarak kullanılıyormuş yani binek hayvanlarının o dönem bağlandığı bir yer olarak değerlendirilmiş. Alt katta da yine hayvanlar için samanların, yiyeceklerin biriktirildiği bir depo bölümü varmış. Şu anda alt katı sergi salonu olarak kullanılıyor.

8. Hanın bir efsanesi var mı?

Hanın bir efsanesi ne yazık ki yok.

9. Hanın gizli bölümleri var mı?

Gizli bölümümüz de yok handa.

SULU HAN (HASAN PAŞA HANI)

1. İsminiz?

Ahmet Özdemir.

2. Göreviniz?

Han yöneticisi. 1984 yılından beri bu handa esnafılık yapmaktayım. Zaten en son restore ediliş tarihi de 1984. O günden beri buradayım.

3. Bu hanın tarihi hakkında ne biliyorsunuz?

Bu mekanın asıl yapılış tarihi 16. yüzyıl sonları olarak biliniyor. Çünkü vakıfnamesi 2. Bayezit zamanında 1508 yılında yayınlanmış. Bu demek oluyor ki yaklaşık tarihini bulmak için 1508'den on beş yirmi sene geriye gitmemiz lazım. Fatih'in ordusunda görevli Hasan isminde bir paşa tarafından bu yolcu hanın kervansaray olarak yaptırılmış. Bu tarihlerde Ankara sadece kaleden ibaret çok küçük bir yer. Burası da şehrin bayağı dışarısında, Aşağıadüz denen bir mıntıkada. O tarihte tek kapısı var. O tek kapı günümüzde biraz çukurda kaldığı için kullanılmıyor. Buranın 500 yıl üzerinde tarihi olduğu için zamanla etrafı dolmuş burası çukurda kalmış. Bu orijinal kapıyı kullanma ihtimali kalmamış. Günümüzde üç tane kapı vardır, ama orijinal değil. Orijinal tek kapı da içeriye giren kervanları girdikten sonra kale gibi koruyor. Kervanlar burada temizliklerini yapabiliyorlar, beslenmelerini sağlıyorlar. Gerek kervandaki insanlar gerekse hayvanların ihtiyaçları karşılanıyor.

4. Bu hanın ekonomiye ve tarihe katkıları nelerdir?

Tarihteki görevi o günkü kervanların barınmasını, ibadetini, istirahatini, beslenmesini ve güvenliğinin sağlandığı bir yolcu hanıdır. Bu şekilde katkıda bulunmuştur.

5. Hanın restorasyonu özüne sadık kalınarak mı yapılmış?

Han restore edilirken Vakıflar Genel Müdürlüğü ve Eski Eserler Müzeler Genel Müdürlüğü Kültür Bakanlığı'nın rolü var. Onlar müşterek hareket ediyorlar. Aslına benzetmeye çalışıyorlar. Yani bugünkü ustalar ne derece işi biliyorsa... Ustaların arasında bir bilen var. Bunların başında da Vakıflar Genel Müdürlüğü ve Eski Eserler Müzeler Genel Müdürlüğü yer almaktadır. Aslma uygun restore edilmeye çalışılmış.

6. Osmanlı mimari özelliklerini taşıyor mu?

Bazıları Selçuklu'yla ilgili zannediyor ama değil. Bununla alakası yok. İlk yapıldığında birinci avlu ve ikinci avlu diye iki bölümden oluşurken bugün 110 dükkan ve depo haline çevrilmiş.

7. Han hangi bölümlerden oluşmaktadır?

Han birinci avlu ve ikinci avludan oluşmaktadır. Birinci avludan Evliya Çelebi'nin Seyahatnamesi'nde de bahsedilmiş. Günümüzde birinci avluda alt katta ve üst katta altmış üç tane dükkan vardır. İkinci avluda restore esnasında dükkanlar depoya çevrilmiştir. Burada bulunan ahırılık ve samanlıklar 15. yüzyıldan Cumhuriyet'in kurulduğu yıllara kadar hemen hemen işlevini yürütmüştür. 17. yüzyılda meydana gelen çok büyük bir yangını neticesinde harabe olmuş. 17. yüzyılda Ankara'da Mehmet Efendi isimli bir kimse tarafından restore edilmiştir. Daha sonra da 1970 ile 1984 yılları arasında Vakıflar Genel Müdürlüğü emriyle devlet tarafından tekrar restore edilmiş. Şu anda 110 tane dükkan ve deponun bulunduğu bir çarşı olarak kullanılıyor.

8. Hanın bir efsanesi var mı?

Efsane olarak demeyim de mesela Cumhuriyet'in ilk yıllarında Atatürk'ünde muhafızlığını yapan Giresunlu Topal Osman burada oturup kalktığını, zamanının çoğunu burada geçirdiğini duyarız. Eski meclis de buraya yakın olduğu için burada birçok olay yaşanmış.

9. Hanın gizli bölümleri var mı?

Gizli bölümler bazıları tarafından söylenir. Bir takım rivayetler olur. Gizli bölümü yoktur. Yalnız Ankara Kalesi'nden gelip buradan geçip Ankara Çayı'na ulaşan bir kanalizasyon olduğu söyleniyor. Şimdi kapatılmış zaten. Kimileri onu buradan kaleye bir tünel varmış gibi yorumluyor.

10. Han ismini nerden almıştır?

Resmi ismi Hasan Paşa Hanı, Sulu Han ismi ise halk tarafından takılmıştır. Bunun sebebi de günümüzde kullanılmayan Posta Caddesi tarafından kaldırımın alt tarafında kalan bir kuyu var. Bu kuyudan da kaynaklanmış olabilir. Böylece dilimize yerleşmiştir.

ANKARA TARİHİ HANLARI PROJE ÖDEVİ RAPORU

1. Mafia

Proje ödevini seçerken zorlandım. Ankara'nın Tarihi Hanları konusunda karar kıldım. İlk iş olarak neler yapabileceğimi hocaya ve çevremde bulunan kişilere danıştım. Ertesi gün ödev için yararlanabileceğim kaynakları belirledim. Düzenli çalışabilmek için proje planı hazırlamaya karar verdim.

2. Hafta

Karar verdiğim proje planını hazırladım. Düzenli olarak ailemin ve öğretmenimin görüşlerini aldım. Gazi Üniversitesi Kütüphanesine araştırma yapmak ve bilgi toplamak için gitmeye karar verdim.

3. Hafta

Gazi Üniversitesi Kütüphanesi'nde bilgi araştırdım. Kamera ve fotoğraf makinesinden yararlanarak Sulu Han ve Çengel Han'da röportaj yapmaya karar yerdim.

4. Hafta

Sulu Han'da yönetici Ahmet ÖZDEMİR ve Çengel Han'da müze sorumlusu Esra KOFUOĞLU ile röportaj yaptım. Bu görüşmelerin sonuçlarını değerlendirdim. Eksik bilgilerimi kontrol ettim. Ardından sunum için plan hazırladım.

5. Hafta

Eksik bilgilerimin olduğunu gördüm ve eksik olan bilgileri tamamladım. Sunum çalışmasını tamamladım. Öğretmenim Serap ESİNER'İN görüşlerini aldım, sunum yapılacak tarihe karar verdik.

EK – 18 Çankaya İMKB Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi’nde Ankara Şehir Tarihi Grup Projesi Çalışma Örneği

TARİH DERSİ PROJE ÖDEVİ

PROJENİN KONUSU:

Ankara Mutfağı

• PROJEDE GÖREV ALANLAR:

AMLGEö35
AMLGEö36
AMLGEö37
AMLGEö38

- **Ankara**, **Türkiye Cumhuriyeti**’nin başkenti ve **İstanbul**’dan sonra ikinci büyük şehridir. Eski adı **Angora** olan şehrin nüfusu 2007 nüfus sayımına göre 3.763.591 (il nüfusu 4.466.756) olup, **Rakımı** 950 metredir.
- M.Ö. 12. yüzyılda **Hititler** dönemindeki ismi **Ankuwash** olan şehir, **Galat** ve **Roma İmparatorluğu** döneminde **Ancyra** olarak anılmış. Hellenistik çağ ve **Doğu Roma İmparatorluğu** döneminde **Aykuda** **Ankyra** ismini almıştır. Şehrin kimliğine katkı yapan tarihi eserlerin başında otantik çevresi ile şehrin hemen her yerinden görülebilen **Ankara Kalesi** gelir.
- **Anadolu**’nun merkezindeki **İç Anadolu Bölgesi**’nde bulunan **Ankara ilinin** de merkezidir. Ankara önemli bir endüstri ve ticaret şehridir. Türkiye devletinin merkezidir ve tüm yabancı ülke elçiliklerine ev sahipliği yapar.
- Şehir **Ankara Kecisi** ve bu keçiden üretilen **Tiftik**, emsalsiz **Ankara kedisi**, **balı**, bölgeye özel **üzümleri** ve beyaz **Ankara tavşanı** ile ünlüdür.

ANKARA’NIN YEMEK KÜLTÜRÜNE GENEL BİR BAKIŞ

- Türk yemek kültüründe çeşitli illerimizin ayrı özellikleri var. Her ilimiz yiyecek türleri bakımından kendine özgü özellikleriyle tanınır. Hatta bazı illerimiz, sadece yiyecekleriyle meşhur olmuşlardır. Kayseri mantısı, Bursa İskenderi, Ankara Tavası gibi. Bu bölümde Ankara’yı yemek ve yiyecek kültürü açısından ele alacağız. Bugün Ankara, Türk yiyecek kültüründe son derece çeşitlenmiş bir duruma gelmiştir.

- Ankara, metropoliten bir yöre olarak 10 milyona yakın nüfusu ile yemek kültürü açısından tam bir çeşitliliğe ve farklılaşmaya uğramıştır. Özellikle batı ülkelerindeki yemek tarzı çok yaygınlaşmıştır. Bunların başında, ayaküstü yiyeceklerin (fast food) yer aldığı ticari kuruluşlar, hem kent merkezinde, hem de çeşitli semtlere dağılmıştır. Buralarda, ekmek arası döner, köfte, balık tüketilir.

- Geleneksel kebabçı dükkanları da oldukça yaygındır. Her türlü Türk kebabları, buralarda vardır. Pide, döner, Adana Kebab, lahmacun gibi. Geleneksel Türk yemeklerinin yapıldığı bazı lokantalar az olmakla birlikte, yine de vardır. Çünkü, fast food dükkanlarının çoğalmasıyla bu tür lokantaların sayısı azalmıştır. Ankara, göç alan bir yer olduğu için, ülkenin her yerinden gelen insanlar, kendi yemek kültürlerini de buraya taşıyarak, bir çeşitliliğe neden olmuşlardır.

- Bir diğer çeşitleme ise etnik restoranların açılması ile gerçekleşmiştir. Ankara'da da artık Batı ülkelerinin büyük kentlerinde görülen etnik restoranlar açılmıştır. Çin lokantaları, Meksika lokantaları, İtalyan lokantaları, Japon lokantaları bunlar arasındadır. Pahalı oldukları için üst sosyo-ekonomik kesimlere hitap eden bu lokantalara zaman zaman, bayramlarda, hafta sonlarında, konuk ağırlamada başvurulmaktadır. Artık oralar, Batı ülkelerindeki gibi bir akşamı geçirmek, eğlenmek için gidilen yerler olmuştur.

- Görüldüğü gibi, Ankara bugün yemek, yiyecek kültürü açısından oldukça çeşitlenmiş bir manzara göstermektedir. Hem Batı kültürünün hem geleneksel kültürün, hem bazı etnik grupların yiyecek kültürünün yer aldığı karmaşık bir yapıya sahip olmuş Ankara, kuşkusuz büyük bir kültür mozaiki durumuna gelmiştir.

Her kesimden olan insanların yiyecek kültürünün yer aldığı böyle bir merkez, yerli ve yabancı, herkesin ilgisini çekmektedir. Esasen Ankara, Cumhuriyetin ilk yıllarından beri, Atatürk zamanında bir başkent olarak lüks lokantalar, nezih yemek yerleri olarak da ülkemizin çeşitli yörelerinin yemeklerinin sergilendiği bir yerdi. Buralara daha çok diplomatlar, milletvekilleri ve politikacılar gitmekteydi.

- Pastaneler, tatlıcılar da özellikle genç kuşakların gittiği yerlerdir. Bunların dışında bazı özel yemeklerin yendiği lokantalar da açılmıştır. Örneğin sadece mantı yenilen dükkanlar, işkembe çorbası yenen restoranlar, balıkçılar, tavukçular gibi. Sadece dondurma satan dükkanlar da bunlar arasında sayılabilir. Uluslararası tanınmış fast food firmaları da yaygınlaşmıştır. Örneğin Mc Donald's, Burger King, Kentucky Fried Chicken, Pizza Hut gibi. Gözleme, börek gibi geleneksel yiyecekler de ayrı bir kategori oluştururlar.

- Ankara, göç alan ve gündün güne hızla büyüyen modern bir kent haline dönüşmüştür. Bu nedenle de gerek yurt içinden gerekse dış ülkelerden gelen insanlar kendi yemek kültürlerini de Ankara'ya getirmişlerdir. Yabancı ülke lokantaları dahi açılmıştır. Bunun yanında sadece balık lokantaları, mantı lokantaları, tavuk çeşitlerinin bulunduğu lokantalar, işkembe-paça vs. çorbaların özellikle bulunduğu lokantalar Bu ise Ankara'nın yemek kültürünü iyiden iyiye zenginleştirmiştir. Ankara başkent olmasının da getirdiği kültür zenginliğini yemeklerine de yansıtmıştır. Cumhuriyetin ilk yıllarından beri bu zenginlik devam etmektedir ve pek çok diplomat, iş adamları, milletvekilleri, politikacı her biri kendi dünyasında ün salan lokantaların daimi ziyaretçisi olagelmıştır.

- Güzel Ankara'mızın yemek kültürü çok zengin bir yere sahiptir. Bu zenginlik de doğal olarak Ankara mutfağına yansımıştır ve Ankara mutfağı Türk ve dünya mutfak kültüründe son derece önemli bir yere oturmuştur. Eski Ankara evlerinde evin en büyük kısmı mutfaktan oluşurdu. Bu mutfaklarda bir tarafta ocak ve tandir yer alırken diğer tarafta kışık erzakın muhafaza edildiği ve genellikle 2 katlı olan yukarı kısmına müsadere denilen kiler bulunurdu. Mutfağın bir tarafına da odunlar istiflenirdi. Yemekler genelde yere serilen sofralarda yenirdi.

- Ankara armudu, Ankara yuva kavunu, Ankara balı, Ankara tavası, toygaz çorbası, pastırma, sucuk, Ankara döneri, katma aşı, Polatlı bazlaması, Polatlı gözlemesi, Kızılcahamam pirinci, Kalecik ayvası, Ayaş dutu ve vişnesi, Beypazarı havucu, mantı, börek, çörek, yufka. Çok değişik tahıl ürününe bağlı olarak bunun etkisiyle de yöresel olarak yeşil ve kuru fasulye, nohut, mercimek, soğan, patates gibi hammaddelerden yapılan yemekler, çorbalar (yoğurtlu çorba, yarma aşı, tarhana vs gibi) da bir çeşitlilik göstermektedir.

Ankara Yemekleri

• Ankara Tavası (etli pilav)

Daha çok düşün, ölüm, yağmur duası, mesire gibi belli ve toplu yemek geleneklerinde yapılır ve yenir. Ankara'ya özgü geleneksel ve oldukça ün kazanmış etli bir pilav türüdür. Yanında yine yöresel yiyeceklerden hoşaf, cacık, salata, turşu, ayran vs. ikram edilir. Ankara tavası yapılırken, koyun eti biraz yağlı olmalıdır. Yağlı koyun eti, fırın ya da tandırda kızartılabileceği gibi haşlanabilir de. Bu şekilde hazırlanmış olan et, pilav üzerine konur.

ANKARA TAVASI (ANKARA)

• MALZEMLER:

- Yağlı koyun-kuzu eti 2 kg.
- Pirinç 2 su bardağı
- Tuz Yeteri kadar

• YAPILIŞI:

- Et yıkanır, yumruk büyüklüğünde parçalara ayrılır. Bir tencereye konur, biraz tuz ilave edilir, kavrulur, üzerine su konur, kısık ateşte pişirilir. Et piştüğünde sudan çıkarılır. Kalan et suyuna tuzlu suda bekletilmiş yıkanmış pirinç konur, pişirilir. Pilavın üzerine etler yerleştirilir, fırına verilir ve etler fırında kızarıncaya kadar tutulur. Not: 1-Bu tarif evlerde yapılan Ankara Tavası'dır. 2-Asıl Ankara tavası fırında yapılır. Bu takdirde et ve pirinç tava fırına gönderilir, fırıncı tarafından pişirilir.

- Katma Aşı : Yarma buğday ve yoğurdun kıvamınca ve usulünce karışımı ile yapılır.

- Toygar Çorbası: Pirinç ve buğdaya yoğurdun kıvamınca ve usulünce katılması ile yapılır.

Ankara Döneri : Sade koyun etinden yapılır. Kıyma kullanılmaz. Yaprak etler dönerde ateşte pişirilir. Oldukça rağbet edilen bir yemek türüdür. Her yerde dönerciye rastlamak mümkündür. Pilav üstü ya da ayaküstü yemek durumunda kalanlar için ekmek arası da oldukça tüketilir.

- - - Börekler - Çörekler: Altüst böreği, ay böreği, bohça böreği, entekke böreği, hamman, kana, kol böreği, papaç, pazar böreği, tandır böreği, yalkı.
- - Yemekler: Carciran, bici aşı, çılıbır, çırpma, göçe, göter, kaile, keşkek yemeği, köremez, mihlama, omaç, papara, saz, tamtak tiridi, topaç.
- - Hamur İşi Yemekler: Bazlama, cızlama, gözleme, nevizme, öllüğün körü, su böreği.
- - Tatlılar - Kompostolar: Ayva boranası, baklava, birtlak, daşlak, ekir, fıslak, hoşmerim, kabak tatlısı, karga beyni, kar helvası, kaygana, köyter, omaç, perçem, saraylı, tilit helvası, tuhafıye, zerdali boranası, zerdali hoşafı.

- Corbalar: Aş çorbası, dutmaç, keşkek çorbası, miyane çorbası, sütlü çorba, tarhana çorbası, toyga çorbası
- - Et Yemekleri: Ankara tavası, alabörtme, calla, çoban kavurması, ilişik, kapama, orman kebabı, patıcanlı et, sızgıç, siyel, siyer.
- - Pilavlar: Bici, bulgur pilavı, oğmaç aşı, pıtpıt pilavı.
- - Köfteler: Kadınbudu köfte, mucirim köftesi, yumurtalı köfte, tohma, tiritli köfte.
- - Dolmalar: Efelek dolması, mantı, şirden dolması (bumbar), yalancı dolma, yaprak dolması.

ANKARA’NIN İLÇELERİNİN YÖRESEL YEMEKLERİ

BEYPAZARI İLÇESİNİN YEMEKLERİ

BEYPAZARI GÜVECİ

- Yöresel mutfağın en özel yemeklerinden olan Beypazarı Güveci; özenle hazırlandıktan sonra toprak kaplar içinde taş fırınlarda pişirilerek yine toprak kaplarda servis edilir.

BEYPAZARI BAKLAVASI

- Yöre sofrasının baş tacı Beypazarı Baklavası'nın en önemli 80 kat ince yufkadan yapılmasına rağmen kalınlığının yalnızca 5-6 cm. olmasıdır. Her beş yufkadan sonra araya konan ceviz içiyle birlikte 4 saat pişirilen ev baklavaları, damaklarda bıraktığı unutulmaz tadıyla meşhurdur.

BEYPAZARI DOLMASI

- Beypazarı takım yemeklerinin orta direği olan Beypazarı Dolması'nın eşsiz lezzetinin sırrı, Beypazarı'nın taze asma yapraklarıyla sarılan özel dolma içi ve Beypazarılı hanımların hünerli ellerinde gizlidir.

BEYPAZARI KURUSU

- İskoç bisküvisine rakip tereyağlı Beypazarı Kuruşu çay saatlerinin ve kahvaltı sofralarının vazgeçilmezidir. Un, süt ve tereyağı ile yapılan Beypazarı Kuruşu'nun en önemli özelliği ise dayanaklılığını bir yıl muhafaza edebilmesidir.

BEYPAZARI CEVİZLİ SUCUĞU

- Beypazarı'ndaki bağlarda yetiştirilen üzümler ile cevizin lezzetli karışımından ortaya çıkan Cevizli Sucuğun kalitesinin sırrı; özel bir kıvama getirilen üzüm suyuna su ve şeker katılmadan üretilmesidir.

HÖŞMELİM

- Un, süt, kaymak, tuz, yağ ve şeker karışımından yapılan Höşmelim; oldukça zahmetli bir uğraş gerektiren ancak lezzetiyle bu zahmete değen sofraların diğer bir tatlısıdır. Höşmelim'in yanı sıra yufka ile cevizle yapılan ve yağda kızartılan Perçem tatlısı da Beypazarı'nın farklı lezzetlerindendir.

GÜDÜL İLÇESİNİN YEMEKLERİ

KAPAMA

- Kemikli, hafif yağlı et, soğan ve tuzdan yapılır. Toprak testide pişirilir. Malzemeler hazırlanıp karışık şekilde testinin içine yerleştirilir. Tavaya birkaç parça et ve biraz su konur. Odun ocağında pişirilir. Tavadaki etler pişince testideki etlerde pişmiş olacaktır. Pilav ile birlikte servis yapılır.

TİRİT

- Hayvan kellesi, bacakları (paçası), içkembesi temizlendikten sonra pişirilir. Büyükçe bir kabın (tepsinin) içine soğan ve bozulama doğranır. Pişmiş olan paça ve içkembe bozlamasının üstüne suluca dökülür. Sıcak olarak yenir.

TARHANA

- Tarhanalık buğday dibekte dövülür. Buğdayın kabukları ayrıldığında dibekten çıkarılır ve kuruması için serilir.

BULGUR

- Bulgur yapılacak buğday büyük bir kazana konarak ateşte kaynatılır ve güneşe serilerek iyice kurutulur ve dibekte bulgurluk buğdayın kabuğu soyulana kadar dövülür ve tekrar güneşe serilir.

BAZLAMA

- Un elenerek hamur yoğurmak için hazırlanır. Unun içine tuz, maya, ayran suyu katkı maddesi olarak katılır. Ilık su ile iyice yoğrulur. Yoğrulan hamurun üstü bezle örtülür. Yaklaşık bir saat sonra hamur ekmek pişirmeye hazır hale gelir. Daha sonra hamur bozlama yapmak için pazı yapılır (hamur parçalara ayrılır). Pazıların üstüne bir bez örtülür. Yakılan ocağın üstüne konan toprak saçta pişen hamur üç ayaklı sacaayağın üstüne alınır. Kıvamına gelince bazlama ocaktan indirilir.

MALAK HAMURU

- Ocağa tencere konulup su kaynatılır. Aynı bir tavada yağ kızartılır. Yağ suyun içine konur. Ağaç kepeği ile yağlı suya un katılır. Karıştırılarak hamur hale getirilir. Hamur kemale gelince kaşıkla parça parça alınarak tepsiye döşenir. Tekrar tavada yağ kızartılır. İçine bol pekmez konur. Bu karışım tepsideki hamurun üstüne dökülür ve afiyetle yenir.

ŞİBİT

- Yufka saçta pişirilir. Daha sonra tereyağla pekmez kızartılınca içine yufkalar atılır. Daha sonra şerbetten çıkartılan yufkalar tepsiye dökülür. Soğutulup afiyetle yenir.

MAKARNA (ERİŞTE)

- Köyümüzde bir aile makarna yapacağı zaman 5-6 komşu anlaşarak toplanır ve beraberce konuşa konuşa, türküler, maniler söyleyerek makarnayı keserler. Makarna hamurunu yoğurmak için yirmi yumurta, iki kilo süt, tuz, su ve alabildiğine un karıştırılır ve hamur haline getirilir. Yumuşaklığı kulak memesi yumuşaklığında olmalıdır.

ÇUBUK İLÇESİNİN YEMEKLERİ

CIZLAMA

- Hamur mayalanır. Mayası geldikten sonra küçük küçük pazua (parçalara) ayrılır. Pazular bazlama tahtası ile inceltilir. Tandırda ısıtılmış üzeri de uralanmış (kepek serpilmiş) sacın üzerine konur. Bir yufka olup pişince sacın üzerinden alınır. Hemen yağlanır.

TUTMAÇ YEMEĞİ

- Hamur dört köşe olarak kesilir. Kesilen hamur salınır; piştikten sonra da indirilir. Bu arada mercimek de pişirilir. Katılaştan hamura sarımsaklı yoğurt ve eritilmiş tereyağı ile birlikte dökülür.

PEKMEZHELVASI

- Buna, öküz helvası da denir. Tavaday yağ eritilir. Bol un ilave edilip kahverengi olana kadar karıştırarak kavrulur. Ezilerek soğutulur ve elekten geçirilir. Katı olacak şekilde içine pekmez dökülür ve yoğrulur. Yuvarlak şekillerde sıkılarak yapılıp yenir.

HASİDE TATLISI

- Un, yağ ile kavrulur. Buna sulu pekmez ilave edilerek ateşte normal kıvama gelinceye kadar kaynatılır.

KAYGANA

- Beş-altı yumurta unla çırpılır. Tavaday kızdırılan yağın içine atılır ve iyice kızartılır

HÖŞMERİM TATLISI

- Un, süt ile iyice karıştırılarak hamur elde edilir. Bir süre dinlendirildikten sonra, tereyağı ile karıştırılarak tavada kızartılır. Pişen hamurun üzerine toz şeker dökülür.

PİLİZE TATLISI

- Un, yağ, pekmez ve yumurta sarısı malzemeleridir. Pekmez, su ile karıştırılır, un ilave edilir. Yumurta sarısı da eklendikten sonra tavada karıştırılarak pişirilir.

HOSAMAN ÇÖREĞİ

- Yavrulayan inek veya koyunun ilk sütünden ağız yapılır. Un, süt ile yoğrulur. Mayası gelen hamur, tepsinin üstüne yayılır ve ocağa konur. Tepsinin üstüne bir saç örtülür. Pişmesi için sacın altı ve üstüne ateş yerleştirilir. Pişen çörek bıçakla dilimlenir.

GÖZLEME

- Bu, yöremizin en meşhur hamur işlerinden birisidir. Önce hamur yoğrulur, pazulanır ve bir pazusu açılır. İç yağlanır ve dörde katlanır. Tekrar açılır, kızgın bir sacın üzerinde pişirilir. Pişirilken iki tarafı da yağlanır.

YAZMA ÇÖREĞİ

- Hamur mayalanır. Mayası gelen hamur pazulanır. Pazular üç parçaya ayrılır. Açılarak ortaları yağlanır. Tekrar dörde katlanır. Yeniden açılır ve yağlı bir tepsiye konur. Üzeri yağlanır, yoğurtlanır. Isıran (demir parçası) la kesilir, fırında pişirilir.

TANDIR BÖREĞİ

- Hamur mayalanır. Pazulara ayrılır. Bir yufka şeklinde açılır. Yufka- lar yağlanır, tekrar düzelir, küçük küçük parçalar halinde kesilir, yassıtılır. İçine kıyma, soğan ve nane karışımı kavrularak konulur. Tekrar düzelir, yağlı bir tepsiye tek tek dizilir, üzerine yağlı yoğurt sürülür ve fırında pişirilir.

HALEP DOLMASI

- Patlıcanlar dolma' biber büyüklüğünde kesilerek, üzerinde kuşak kalacak şekilde soyulur. İçleri oyulur, ipe dizilir, kurutulur. Kışın sıcak suyla haşlanır. Soğan doğranır, kavrulur. İçine kıyma, pirinç, nane, acı biber, salça ve tuz konur, kavrulur. Haleplerin içi doldurulur, tencereye dizilir, su basıncaya kadar su konur, pişirilir.

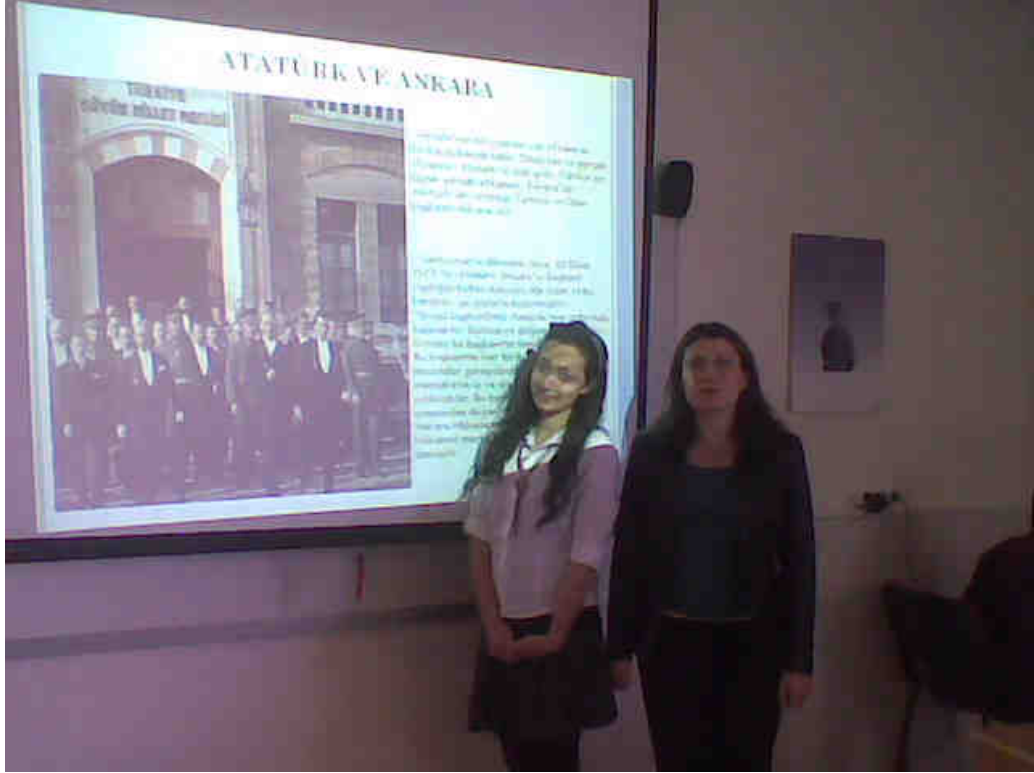
EK – 19 Proje Sunumu Yapan Bazı Öğrencilerin Fotoğrafları

Anıtkabir konulu proje sunumu

Ankara Mutfağı konulu proje sunumu

Ankara Tarihi ve Kalesi konulu proje sunumunu yapan öğrenci ile araştırmacı

Ankara'nın Tarihi Hanları konulu proje sunumunu yapan öğrenci